

GLĂȘUL BISERICII



REVISTA OFICIALĂ
A SFINTEI MITROPOLII A UNGROVLAHIEI

ANUL XXXV, Nr. 7—8 - IULIE — AUGUST 1976

GLĂȘUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ
A SFINTEI MITROPOLII A UNGROVLAHIEI

ANUL XXXV Nr. 7—8
IULIE-AUGUST
1976



Redacția și Administrația : Sectorul Cultural-Social al Arhiepiscopiei Bucureștilor
Str. Patriarhiei nr. 21 — Sectorul V

COMITETUL DE REDACȚIE

PREȘEDINTE :

Prea Fericitul Părinte

JUSTINIAN
Mitropolitul Ungrovlahiei și
Patriarhul Bisericii
Ortodoxe Române

VICEPREȘEDINȚI :

I. P. S. Dr. ANTIM
Arhiepiscopul Tomisului
și Dunării de Jos

P. S. Dr. ANTIM
Episcopul Buzăului

MEMBRI :

P. S. ROMAN IALOMIȚEANUL
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Bucureștilor

P. C. Pr. ALEXANDRU IONESCU
Vicar mitropolitan

REDACTOR RESPONSABIL :

P. C. Pr. PETRE F. ALEXANDRU
Consilier cultural mitropolitan

C U P R I N S U L

	<u>Pag.</u>
Diac. C.H. BOGDAPROȘTE, <i>Marea sărbătoare a poporului român</i>	661
Redacția , 2 August 1976, <i>ziua numelui Prea Fericitului Părinte Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române</i>	671

INDRUMĂRI PASTORALE ȘI OMILETICE

Arhim. IERONIM MOTOC, <i>La Sfântul Mare Mucenic Pantelimon</i>	673
Diac. Prof. MARIN VELEA, <i>La Duminica a VII-a după Rusalii</i>	677
Pr. IOAN MIRCEA, <i>La Duminica a VIII-a după Rusalii</i>	679
Pr. CORNELIU SAVA, <i>La Duminica a X-a după Rusalii</i>	685
Pr. DAVID POPESCU, <i>La Adormirea Maicii Domnului — Meditație</i>	683
Prof. Dr. SIMION RADU, <i>Despre adevărata căință</i>	691
Sfântul Ioan Gură de Aur, <i>La cuvântul profetic care zice: Eu sînt Domnul Dumnezeu, Cel ce am lăcut lumina și întuneric, Cel ce fac pace și zidesc rele</i> , traducere de Pr. Prof. D. FECIORU	696

PENTRU PACEA A TOATĂ LUMEA

REDACȚIA, <i>Acțiuni în slujba păcii (iulie-august)</i>	706
Diac. Prof. O. BUCEVSCHI, <i>Știri ecumenice</i>	712

ARTICOLE ȘI STUDII

Lector univ. MIHAI RĂDULESCU, <i>Credința, ca mijloc de cunoaștere a lui Dumnezeu</i>	716
Pr. BORIS RĂDULEANU, <i>Sfântul Ioan Botezătorul</i>	725
Pr. Prof. MIRCEA NIȘCOVEANU, <i>Doctrina Sfântului Vasile cel Mare în exorcismele sale</i>	742

DOCUMENTARE

AL. A. BOTEZ, <i>Trecut-au ani 375</i>	752
Pr. ALEXANDRU-ARMAND MUNTEANU, <i>Ghid bibliografic, pe teme și probleme din publicațiile Revistei mitropolitane «Glasul Bisericii» (continuare)</i>	756

CHIPURI DE CLERICI

Pr. GABRIEL COCORA, <i>Protopopul G. V. Niculescu</i>	774
---	-----

VIAȚA BISERICESCĂ ÎN CUPRINSUL MITROPOLIEI

Pr. AN. LEFTER, «Casa noastră de Odihnă» de la Bușteni	782
ASISTENT, Biserica din comuna Puchenii — Județul Dîmbovița	785
ASISTENT, † Preotul, iconom stavrofor, Aurel Ciocoiu	787
ASISTENT, † Preotul Ion Oporan, parohia Chiojdeanca, județul Prahova	789

ARHIEPISCOPIA TOMISULUI ȘI DUNĂRII DE JOS

Arhim. IERONIM MOTOC, <i>Fapte din cuprinsul Arhiepiscopiei</i>	790
---	-----

EPISCOPIA BUZĂULUI

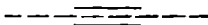
Pr. NIC. I. BIVOLARU, <i>Știri din cuprinsul Eparhiei</i>	793
Protos IGNATIE BĂRARU, 15 August 1976 la Mîndăstirea Ciolanu	796

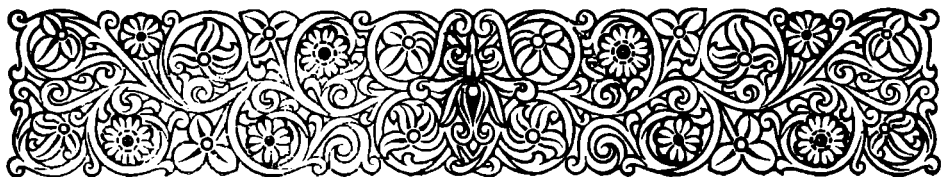
RECENZII

Vasile Mocanu, <i>Ioan Căian</i> , Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor, București, 1973, 180 p. de Prof. VELEA MARIN	800
<i>Studii și cercetări de istoria artei</i> , Seria Artă plastică, tomul 22, 1975, 240 p., — de RADU CREȚEANU	803
<i>Evangelische Kirche der Boemischen Brüder in der CSSR</i> , Praga, 1975, de Diac. Prof. O. BUCEVSCHI	805
Ghizela Sulițeanu, <i>Cîntecele ceremoniale «De zori» în folclorul românesc</i> , în «Revista de etnografie și folclor» tomul 21, nr. 1, 1976, p. 73—88, de Pr. I. IONESCU	807
Udo Tworuschka, <i>Dieser Gott Kann uns hellen</i> (În «Lutherische Monatshefte» nr. 3, 1976), de O. BUCEVSCHI	810
Vasile Drăguț, <i>Dicționar enciclopedic de artă medievală românească</i> , Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976, 330 p., de PAVEL CHIHAIA	812

ANEXE MUZICALE

Prof. MARIN VELEA, <i>Almăzării: «Tatăl nostru» de Ciprian Porumbescu; «Cu trupul adormind»; «Cercetatu-ne-a pe noi»; «Mulți ani trăiască»...</i>	I—XI
---	------





MAREA SĂRBĂTOARE A POPORULUI ROMÂN

Între marile praguri ale istoriei noastre naționale, 23 August 1944 este cel care a pus bazele unei ere noi în devenirea Patriei; era socialistă a României, era eliberării definitive a țării de sub dominația imperialistă, era adevăratei noastre independențe.

Ne întoarcem cu ochii minții peste umărul timpului, la fierbînta vară de acum treizeci și doi de ani, cînd întreaga națiune, sub conducerea celor mai buni fii ai poporului, a pus o temeinică piatră de hotar vechii orînduirii sociale, prin insurecția națională armată antifascistă și antiimperialistă, deschizînd astfel drumul spre orînduirea nouă, socialistă, pe pămîntul României, scump prin strădania și sacrificiile înaintașilor, mereu mai prosper prin munca și dăruirea noastră, de zi cu zi, pentru binele și fericirea neamului.

Dar piatra de hotar a lui August 23 n-a fost ușor să fie pusă la temelie istoriei noi, socialiste, așa cum, de altfel, nicicînd, de-a lungul veacurilor și trăirii sale, poporul român n-a fost scutit de jertfa întru libertate și independență, pe care nimeni, nici înainte și nici atunci, nu i le-a adus de-a gata.

Această piatră de hotar din 23 August 1944 este și rezultatul unor alte date mari și scumpe din istoria neamului nostru.

Ne amintim astfel cu emoție și profunde sentimente patriotice de războaiele de apărare ale voievozilor noștri, de actele mari politice din trecutul țării noastre, ca Unirea Principatelor, revoluțiile din Țările Române, mișcările muncitorești, răscoalele țărănești etc. care, toate la un loc, au constituit adevărate jertfe aduse pe altarul sfînt al iubirii de Patrie și încununează lupta de veacuri a poporului nostru, pentru libertate națională și dreptate socială, pentru afirmarea și respectarea independenței naționale, pentru dreptul fiecărui popor de a trăi în pace, de a-și hotărî singur destinele, în conformitate cu năzuințele și interesele proprii, fără nici un amestec din afară.

Actul de la 23 August 1944 a fost și este cel mai mare eveniment al istoriei noastre contemporane care desăvîrșește lupta de veacuri a poporului român pentru progres, pace și bunăstare.

Eliberarea neamului nostru de sub dominația străină a fost cerută, de întreaga țară, fiindcă răspundea unor necesități izvorîte din mersul firesc al istoriei noastre și la ea «au participat toate forțele poporului». Așa cum sublinia Dl. Nicolae Ceaușescu, președintele R. S. România

«insurecția națională antifascistă armată a fost rodul acțiunii unite a celor mai largi forțe politice naționale, al armatei, al formațiilor politice, al adeziunii depline la lupta antifascistă a maselor populare. În înfăptuirea acestui act de importanță crucială pentru destinele României rolul hotărâtor l-a avut clasa muncitoare condusă de avangarda sa revoluționară, Partidul Comunist Român.

Este destul de anevoios de a așterne pe hîrtie, chiar și sumar, mărețele înfăptuiri la care s-a ajuns în patria noastră în cei 32 de ani de la eliberare, dar o prezentare succintă asupra unor momente mai esențiale din acest efort colectiv merită să aducă progres și bunăstare poporului nostru este binevenită și necesară.

Imediat după 23 august 1944, forțele progresiste din țara noastră, unindu-și eforturile în Frontul Național Democrat, au trecut la cucerirea puterii de stat, reușind ca să instaureze, la 6 martie 1945, primul guvern democrat condus de Dr. Petru Groza. Este un prim moment de mare însemnătate în drumul care se deschidea spre noua orînduire socială din țara noastră. Cu 23 martie 1945 cînd guvernul democrat condus de Dr. Petru Groza legiferează reforma agrară, se desființează moșierimea ca clasă, și, în toiul luptei pentru pămînt, spre mai binele oamenilor și al țării, se făurește alianța dintre muncitori și țărani pentru zidirea unei noi României, România oamenilor liberi și independenți, stăpîni deplini pe tot ce-i al lor.

Depășind crugul vremii celor 32 de ani de la marea sărbătoare, ne amintim cu emoții de entuziasmul zilei de 30 decembrie 1947, cînd idealul marilor revoluționari de la 1848, în frunte cu neuitatul și nemuritorul Bălcescu, s-a împlinit, cînd țara avea acum o înaltă și dorită formă statală, abolind monarhia și declarîndu-se Republică Populară. Premișele noii orînduiri erau de acum fixate și înfăptuite, gîndurile și năzuințele înaintașilor erau de acum realități. Poporul român trece acum la făurirea unei noi orînduiri și vieți sociale în țara noastră, orînduirea socialistă care — așa cum afirma Dl. Nicolae Ceaușescu — «a realizat pentru prima dată în istoria României înfăptuirea idealurilor de independență națională și suveranitate a poporului, pentru care au luptat nenumărate generații ale înaintașilor».

După instaurarea proprietății obștești asupra principalelor mijloace de producție (11 iunie 1948) toate sectoarele vieții noastre sociale iau un avînt nemaicunoscut pînă acum, punîndu-se bazele unei dezvoltări multilaterale, cu aplicarea ultimelor cuceriri ale științei și tehnologiei mondiale în toate ramurile industriei și în agricultură. Astăzi industria și economia națională, în general, fac ca R. S. România să fie enumerată printre țările cu cel mai înalt ritm de creștere industrială și economică. Nenumărate localități neînsemnate de pe harta țării au devenit astăzi puternice centre industriale. De asemeni, agricultura țării a fost cooperativizată și pe lângă ea a luat ființă o adevărată rețea de gospodării de stat. Mecanizarea agriculturii noastre s-a făcut în pas cu industrializarea socialistă și cu cerințele tot mai pregnante ale societății noastre românești în curs de multilaterală dezvoltare. Au fost realizate

planurile privind investițiile pentru mecanizarea lucrărilor agricole prin diversificarea sistemului de irigații. A rămas de domeniul trecutului plugul țaranului cu doi boi sau doi cai, recoltatul păioaselor cu secera, treieratul cu cai sau cu o mașină modestă de treierat. Tractoarele noastre, produse noi, răstoarnă brazde adânci pe pământul bogat și mănos al Patriei, pământ ce altădată aparținea doar unor familii. Semănătorile, combinele, și alte mașini agricole, seamănă, sapă, strâng și înmagazinează roadele pământului nostru, care sînt astăzi ale tuturor. Brațele țaranilor nu mai ostenesc ca altădată, pînă la epuizare pe coarnele plugului rudimentar. Ele rămîn, disponibile pentru industrie și construcții. Astăzi, roadele transformării socialiste a agriculturii noastre colective, ca și ale gospodăriilor de stat sînt dintre cele mai îmbucurătoare. Realizarea eforturilor de acumulare de bunuri care sporește vizibil de la an la an, spre mai binele poporului și al țării, constituie un indiciu deosebit de expresiv al forței dinamice a economiei noastre, al marilor ei resurse și posibilități.

În domeniul culturii și al științei s-au obținut de asemenea realizări de o epocală însemnătate, ele rezultînd din revoluția culturală desfășurată în țara noastră. «Aprecierea critică și preluarea în spirit creator a întregii moșteniri literar-artistice, culturale și spirituale de dinainte de cel de al doilea război mondial, și difuzarea ei astăzi, în mari tiraje de masă și ediții critice, precum și promovarea unei culturi, literaturi și arte, care să contribuie la formarea omului nou, sînt o altă latură importantă a efortului de înnoire a țării. Intelectuali, tineri, vîrstnici, oameni de știință, artă și litere, devotați idealurilor mărețe ale poporului nostru, își aduc cu prisosință și dăruire, cu dragoste și devotament, contribuția lor la progresul material și spiritual al poporului român și afirmarea acestuia în toate activitățile lumii contemporane. Nu se mai poate vorbi astăzi la noi de analfabetism. Printr-un efort comun și susținut, după eliberare, în cîțiva ani, analfabetismul s-a lichidat, creîndu-se, în același timp, o vastă rețea de școli elementare, medii și de învățămînt universitar, în care programele de învățămînt s-au adecvat necesităților epocii noastre socialiste, mereu prosperă și înfloritoare. Aceasta a făcut ca cultura românească să sporească iar învățămîntul de toate gradele, după generalizarea învățămîntului de cultură generală de 8 clase și apoi de 10 clase, să înregistreze an de an, realizări remarcabile, în toate ramurile lui.

Multe din orașele noastre se mîndresc astăzi ca fiind centre universitare. De pildă orașul Iași însumează astăzi un număr mai mare de studenți decît însumau toate universitățile din țară, în anul 1938.

Toate aceste realizări au contribuit la îmbunătățirea vieții poporului nostru și au menirea de a da un nou avînt, în continuare, ritmului dezvoltării economiei naționale, contribuind astfel la înflorirea și propășirea României în general.

Ca rezultat concret al realizărilor de seamă obținute de poporul nostru în toate sectoarele de activitate, pe calea socialismului la 21 august 1965, țara noastră a devenit Republica Socialistă România, situîn-

du-se astfel pe o nouă treaptă de afirmare și dezvoltare multilaterală, printr-o împreună-lucrare a întregului popor. Cu această dată, toate sectoarele de activitate ale țării, capătă un mai profund și mai accentuat dinamism, nu numai de la un cincinal la altul, ci chiar de la an la an. Este de ajuns să amintim că în ultimii ani venitul național realizat de economia noastră a crescut cu 12,8% în 1972, față de anii precedenți și cu peste 12 ori mai mult în anii 1973 și 1974, pentru ca în 1976 el să ajungă cu 14 ori mai mult ca în anii 1947—1975. Sînt cifre care vorbesc și demonstrează ritmul susținut al activității oamenilor muncii în țara noastră. Odată cu creșterea nivelului național a crescut, implicit, și venitul pe cap de locuitor, creîndu-se astfel și pentru creșterea continuă a bunăstării materiale și spirituale a întregului nostru popor, în concordanță cu principiile echității socialiste.

Permanenta preocupare a statului nostru pentru creșterea sporită a venitului național, și în același timp a celui individual, acordarea unei atenții deosebite și crescînde acțiunilor social-educative, cultural-spirituale, edilitare și construcției de locuințe pentru populație, în mediul urban, acțiunilor de asistență socială și ocrotirea sănătății, fac ca ridicarea continuă a calității vieții celor ce muncesc și a standardului de viață al poporului să crească vertiginos.

S-au înnoit și se înmulțesc orașele țării, înfloresc și se îmbogățesc localitățile rurale. Se sistematizează așezările umane din cele mai îndepărtate colțuri de țară. Asistăm la o permanentă și progresivă apropiere a satelor de orașe. Odată cu apariția obiectivelor industriale noi, nenumărate și diferite, și odată cu noua înfățișare a orașelor și satelor, apare și o nouă atitudine a omului față de muncă și societate în general. Și aceasta pentru că revoluția socialistă, aduce cu sine nu numai înlăturarea exploatării omului de către om, ci și egalitatea economică, politică, juridică, socială și culturală dintre toți cetățenii patriei noastre, fără deosebire de naționalitate, rasă, sex sau religie, lichidîndu-se în felul acesta, orice urmă de șovinism. O nouă concepție de conviețuire între poporul român și naționalitățile conlocuitoare a fost declarată normă de conduită adevărată; frățietatea, dragostea, prietenia și lupta comună pentru înflorirea patriei noastre socialiste, în care viețuiesc cu toții și în care suveran este numai poporul. Se împlinesc astfel, cu desăvîrșire dorințele moșilor și strămoșilor noștri care odinioară munceau și luptau în sunet de cîntec: «În țara noastră românească, vrem înșine stăpîni să fim, și stăpînirea țării noastre cu nimenia să n-o împărțim».

Un alt moment important al strădaniilor poporului nostru din acești ani, în vederea unității de voință și acțiune pentru mai binele țării și al neamului este și constituirea și organizarea Frontului Unității Socialiste (19 noiembrie 1968) organism național larg reprezentativ, expresie majoră a deplinei identități de aspirații și lucrări a întregului popor.

Dar dacă, pe tărîm intern, Conducerea statului nostru, în acțiunea de construire a socialismului, a pus în valoare toate forțele și toate calitățile latente ale poporului nostru, demonstrînd însemnătatea capitală a socialismului, ca mod de viață al societății contemporane, pe

tărîm extern, ȧara noastră, prin reprezentanȧii ei în forurile internaȧionale, prin diplomaȧii ei, ca și prin legăturile ei cu toate țările din lume, a afirmat crezul politicii sale luminoase, socialiste, cu o dăruire și un elan, care au făcut ca ea să se bucure de un prestigiu nebănuît pe arena internaȧională.

Prin politica externă pe care o promovează, România socialistă se situează astăzi pe un loc de frunte în largul front al forțelor revoluȧionare progresiste și democratice angajate în amplele procese de transformare a lumii, de lăurire a unei noi ordini economice și politice internaȧionale, de întronare a unui climat politic sântos, care să permită fiecărui popor să se afirme liber și de sine stătător. De aceea ținînd seama de complexitatea situaȧiei existente astăzi în lume — pe de o parte, acȧionînd factori pozitivi, în concordanță cu cerințele obiective, cu interesele păcii, securitătii și cooperării între popoare, iar pe de altă parte, fiind încă prezente tendințe negative, depășite, contrare intereselor popoarelor, cursul spre destindere, râmînînd încă, în aceste condiȧii destul de fragil, abia la începutul afirmării sale în raporturile dintre state, — România socialistă acȧionează, cu înalt spirit de răspondere, pentru soluȧionarea pe calea tratativelor a problemelor litigioase, pentru promovarea la scară mondială a unei politici de colaborare pașnică, de egalitate deplină între popoare libere, independente și suverane, pentru asigurarea păcii și securitătii în întreaga lume.

În întreaga sa activitate internaȧională, în raporturile sale cu celelalte țări ale lumii — pe plan bilateral sau multilateral — țara noastră pornește neabătut de la respectarea principiilor dreptului internaȧional și militează pentru aplicarea lor universală. Este convingerea fermă a României socialiste că principiile deplinei egalități în drepturi, respectării independenȧei și suveranității naȧionale, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, renunțării la folosirea forței și la amenințarea cu forța, sînt singurele în măsură să asigure îndăptuirea unor relaȧii noi, de colaborare între state, o autentică democratizare a vieții internaȧionale și a păcii în lume.

Pe baza acestor principii, țara noastră desfășoară o amplă activitate internaȧională cu toate țările membre ale C.A.E.R., cît și cu celelalte țări; lărgește colaborarea sa cu toate țările în curs de dezvoltare în cadrul bilateral, precum și în diferite organisme internaȧionale — în special la O.N.U. și U.N.G.T.A.D.; face parte ca membru cu drepturi depline în «Grupul celor 77»; activează cu rezultate excepȧionale în E.C.O.S.O.C., aducîndu-și astfel o prețioasă contribuȧie la salvagardarea cauzei păcii și securitătii, la binele și fericirea tuturor popoarelor.

Se cunoaște contribuȧia R. S. României la aplicarea în practică a Actului final al Conferinȧei general europene de la Helsinki, precum și poziȧiile ei în privința soluȧionării problemelor din Cipru, Orientul Mijlociu, Liban etc., poziȧii care corespund întru totul aspiraȧiilor vitale ale popoarelor pentru pace, colaborare și bună înțelegere cu toate continentele. De asemenea, este grăitoare poziȧia României socialiste în pro-

blema dezarmării nucleare și totale din cadrul Comitetului pentru dezarmare de la Geneva. Sintetizînd această poziție Dl. Nicolae Ceaușescu, președintele iubit al țării noastre, sublinia că : «România se pronunță în modul cel mai ferm pentru unirea eforturilor tuturor popoarelor, ale forțelor democratice, ale întregii opinii publice mondiale, în vederea înfăptuirii dezarmării. Este necesar să se treacă la discuții generale, la măsuri concrete, practice, pornind de la răspunderea pe care o are fiecare stat și, în primul rînd, statele mari, posesoare de armament nuclear, față de soarta păcii și securității, față de însăși existența civilizației umane».

Vizitele și contactele reciproce ale Președintelui R. S. România, Dl. Nicolae Ceaușescu, cu conducătorii altor state, semnarea de Acorduri, Declarații și Comunicate comune, sînt tot atîtea contribuții la statornicirea unor relații interstatale profunde, menite să asigure progresul material și spiritual al lumii, printr-o cît mai largă colaborare, consacrată celor mai nobile țeluri ale umanității.

În contextul acestor acțiuni externe ale României socialiste, de-a lungul celor 32 de ani de la eliberare, se detașează, cu deosebire, și dinamismul relațiilor economice ale țării noastre, care promovează consecvent o politică de colaborare statornică cu toate țările lumii, indiferent de mărime, potențial, situație geografică sau sistem politico-social, pornind, în acest sens, de la înseși cerințele progresului în lumea contemporană.

Țara noastră întreține, în prezent, relații economice cu 140 de state, de peste patru ori mai mult decît în primii ani postbelici. Volumul total al schimburilor economice externe a ajuns ca în anul 1975 să fie de aproape 19,4 ori mai ridicat decît în anul 1950, de peste 6,5 ori mai mare decît în 1960 și de peste 2,3 ori mai ridicat în 1975 față de anul 1970.

În ultimii ani, pe baza tratatelor, acordurilor și convențiilor internaționale convenite la nivel înalt, țara noastră are în prezent 260 de acțiuni de cooperare economică, industrială și tehnică în curs de derulare, din care : 55 acțiuni de specializare și de investiții cu țări socialiste ; 28 societăți mixte de producție și desfacere, constituite în țări din Africa, Asia, America de Sud și Europa ; 6 societăți mixte de producție și desfacere în România ; 33 societăți de tip comercial ; 127 livrări de mașini și instalații pentru construcția de obiective economice complexe în diferite țări. Astfel, activitatea de cooperare a ajuns, în prezent, să dețină circa 20 la sută din volumul total al comerțului exterior al țării. Este prevăzut ca în perioada anilor 1976—1980 volumul comerțului exterior să crească cu 90—101,4 la sută față de realizările din 1971—1975. Iată date și cifre care vorbesc de la sine și care confirmă pregnant voința țării noastre de a acționa practic în vederea instaurării unei noi ordini economice internaționale, a lichidării subdezvoltării, a promovării unei noi politici pe plan mondial, a asigurării păcii, progresului și colaborării în lume.

R. S. România, are, de asemeni, astăzi o prezență activă în circuitul mondial de valori spirituale, cum n-a avut niciodată. În prezent ea deține relații culturale cu 111 țări de pe toate continentele.

Cultura și arta românească este prezentă pretutindeni. Numai în 1975, de pildă 106 formații artistice românești au efectuat turnee în străinătate ; s-au organizat 121 expoziții iar tineri concurenți români au obținut 26 de premii și mențiuni. Zeci de lucrări românești au fost traduse în limbi de circulație universală. Colocvii științifice internaționale ținute la București sau în alte orașe ale țării, schimburi de bursieri cu străinătatea, sesiuni științifice etc. atestă prestigiul de care se bucură astăzi în lume, cultura și arta României socialiste, care înfățișează celorlalte popoare și tabloul vieții spirituale a unui popor liber și independent, demn de tradițiile și aspirațiile sale.

Desigur că toate realizările mărețe ale poporului nostru, pe plan intern și extern, în cei 32 de ani de la eliberare, se datoresc înțeleptei noastre conduceri de Stat, în frunte cu Dl. Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România, strălucit exponent al idealurilor poporului român, luptător neobosit pentru promovarea noului în relațiile dintre state, care prin crezul său politic profund și sincer, și prin activitatea sa internațională, pașnică și edificatoare, a făcut ca astăzi, glasul țării noastre să fie auzit și ascultat în lume, cum se cuvine, în toate marile probleme ale lumii contemporane.



Din totdeauna, Biserica Ortodoxă Română și-a împlinit destinele și lucrarea ei cu destinele și aspirațiile poporului, împărtășind cu el și marile realizări, dar și zilele de împilare și restricte, pentru că ea, Biserica Ortodoxă Română, s-a născut odată cu poporul, a crescut și s-a dezvoltat odată cu el și prin el, pe meleagurile noastre strămoșești.

Încă din istoricul an 1944, Biserica Ortodoxă Română, prin glasul Întâistătătorului ei de atunci, Patriarhul Nicodim, saluta cu entuziasm și devotament mărețul eveniment, prin telegrama către Palat și în Pastorală dată cu prilejul încheierii armistițiului între România și Marii Aliați :

«Mărețul act — se arăta în pastorală — a pus capăt regimului care înăbușise libera manifestare a gândurilor și simțămintelor neamului nostru, și dictaturii acestuia, străină de sufletul și firea poporului român, străină și de spiritul și învățătura Sfintei Biserici Creștine, care de aproape 2000 de ani propovăduiește și cere afirmarea drepturilor personale și a libertăților naționale și democratice» (B.O.R., LXII — 1944 — nr. 7—8, p. 219—222).

Odată cu venirea Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian la scaunul patriarhal, Biserica Ortodoxă Română a fost alături de eforturile constructive ale poporului în spiritul învățăturii și al lucrării ei în lume, de slujire a lui Dumnezeu și a oamenilor, nefiind pasivă, indiferentă sau străină de epocala operă de construire a unei țări noi, frumoase și înfloritoare. Ea și-a dat seama că rostul ei este de a munci și a fi alături de popor la toate înnoirile care trebuiau aduse. De aceea, pe plan intern, ea a cerut credincioșilor : muncă, cinste, desființarea exploatării omului de către om, lichidarea nedreptăților și inegalități-

lor, bunăstarea pentru toți, progres continuu și dragoste între toți locuitorii acestui pământ strămoșesc binecuvîntat cu atîtea bogății. Biserica Ortodoxă Română, s-a făcut, ori de cîte ori a avut ocazia și în toate împrejurările, purtătoarea mesajelor de pace și înfrățire între toți oamenii, pentru fericire și progres, indiferent de credințele lor religioase. De altfel, una din trăsăturile specifice Bisericii Ortodoxe Române este legătura ei vie cu poporul căruia îi aparține și în sufletul căruia, în condițiile vitrege ale istoriei noastre, prin predică, prin cartea bisericească tipărită în limba română, prin săvîrșirea cultului în românește, a cultivat și a statornicit conștiința romanității și unității lui etnice pe meleagurile noastre, dincolo de granițele vremelnice ale celor trei țări române.

Credincioasă mesajului Domnului nostru Iisus Hristos: «Eu am venit ca lumea viață să aibă și din belșug să aibă (Ioan X, 10), pentru că «Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci ca El să slujească și să-și dea viața răscumpărare pentru mulți (Marcu X, 45), Biserica noastră Ortodoxă și-a împletit mereu, după eliberare, crezul religios cu cel pastoral-misionar, sprijinind activ lupta neamului nostru pentru dobîndirea libertății și independenței naționale, pentru realizarea binelui și a progresului social în țara noastră. «Să nu uităm — sublinia Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian — în cuvîntarea rostită în ziua de 6 iunie 1968, cu ocazia sărbătorii a 20 de ani de patriarhat — că țara noastră se află într-o epocă de mari prefaceri și înnoiri sociale. Este o datorie sfîntă și națională a Bisericii Ortodoxe Române să-și dea contribuția ei, sinceră și neprecupețită, prin ierarhii, clerul și credincioșii ei, la aspirațiile și eforturile poporului român pentru progres, fericire și pace».

Potrivit acestor convingeri, integrarea Bisericii Ortodoxe Române în noile realități sociale de după 23 August 1944, prin grija și lucrarea Conducătorului ei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, a fost firească și în spiritul învățaturii și lucrării ei în viața credincioșilor.

Ne amintim și azi cu adîncă recunoștință de ziua de 21 octombrie 1948, cînd după apelul făcut credincioșilor greco-catolici de către Prea Fericitul Părinte Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, aceștia au revenit la Biserica-Mamă, de la care îi smulsese actul de la 1700, refăcîndu-se astfel comunitatea bisericii strămoșești și contribuind la consolidarea unității moral-spirituale a poporului român și a credincioșilor ei.

În cei 32 de ani de la eliberare, Biserica noastră Ortodoxă, datorită climatului deplinei libertăți religioase consfințite de Constituția țării și garantate de către statul nostru socialist, a desfășurat o activitate înfloritoare, păstrînd cu fidelitate învățătura ei de credință și principiile ei economice. S-a reorganizat învățămîntul teologic, s-au refăcut aproape toate monumentele noastre istorice și de artă bisericească, biserici, schituri, mînăstiri, s-au înființat cursuri de îndrumare misionară și pastorală pentru preoți, s-a reorganizat presa bisericească centrală și mitropolitană.

Se înscrie la loc de cinste în cele peste 3 decenii de activitate bisericească și contribuția Bisericii noastre Ortodoxe la promovarea ecumenismului local cu celelalte culte din țara noastră, la nivel interbisericesc, interteologic și parohial. Prin aceasta Biserica Ortodoxă Română a contribuit, contribuie, și o va face și în viitor, la înfrățirea românilor cu celelalte naționalități conlocuitoare în vederea propășirii Patriei noastre comune, R. S. România.

Ca o dovadă a dragostei față de patrie, față de întregul nostru popor și de aspirațiile lui pentru independență și suveranitate națională și pentru întărirea unității întregii națiuni, Biserica Ortodoxă Română participă din anul 1974 (23—24 mai) la Frontul Unității Socialiste, organism național, larg reprezentativ, de unitate și de acțiune a întregului popor, pentru binele și fericirea lui.

Pe plan extern, Biserica Ortodoxă Română avînd în vedere rostul marilor organizații intercreștine de peste hotare — acela de cunoaștere și apropiere, de pace și colaborare — este membră activă în : Consiliul Ecumenic al Bisericilor, Conferința Bisericilor europene, Conferința creștină pentru pace etc. și se bucură de un mare prestigiu.

De asemeni schimburile de vizite dintre ierarhii Bisericii Ortodoxe Române și ierarhii altor biserici de peste hotare, întîlnirile și conferințele creștine internaționale la care participă și delegații Bisericii Ortodoxe Române, problemele discutate și aportul pe care îl aduce Biserica Ortodoxă Română în asemenea împrejurări, fac ca ea să fie prețuită și respectată.

Prestigiul de care se bucură astăzi în întreaga lume creștină Biserica Ortodoxă Română s-a constatat și în luna noiembrie 1975, cînd Biserica Ortodoxă Română a aniversat 50 de ani de Patriarhat (1925) și 90 de ani de la recunoașterea Autocefaliei (1885). Cu acea ocazie au participat la marea noastră sărbătoare, conducători sau reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe și ai altor Biserici creștine și organizații intercreștine de peste hotare dintre care amintim :

1. Patriarhii : Patriarhia Ecumenică, Patriarhia Alexandriei, Patriarhia Ierusalimului, Patriarhia Moscovei, Patriarhia Serbiei, Patriarhia Bulgară ;

2. Biserici : Biserica Ortodoxă a Ciprului, Biserica Ortodoxă a Greciei, Biserica Ortodoxă din Polonia, Biserica Ortodoxă din Finlanda, Catolicosatul Armean de Ecimiadzin, Biserica Etiopiei, Biserica Siriană din India, Biserica Coptă din Egipt, Biserica Angliei, Biserica Vechilor-Catolici ;

3. Organizații intercreștine : Secretariatul pentru Unitatea Creștinilor de la Vatican, Consiliul Ecumenic al Bisericilor, Conferința Bisericilor Europene etc.

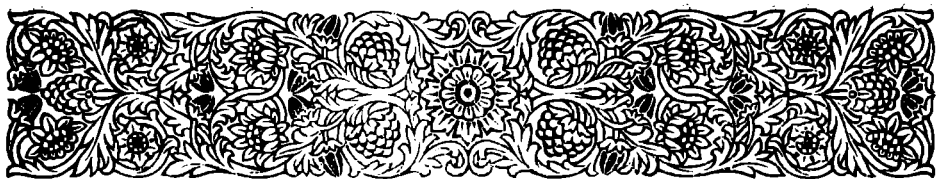
Prin toată lucrarea ei internă și externă, Biserica Ortodoxă Română a făcut cunoscut și a afirmat nu numai prestigiul ei, ci și prestigiul țării și al poporului nostru, alături de care ea a crescut și și-a desfășurat activitatea de-a lungul secolelor.



Astăzi, la acest tradițional popas sărbătoresc — a 32-a aniversare de la marea cucerire a poporului român — ierarhii, preoții, teologii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, uniți în aceeași credință strămoșească și însuflețiți de aceleași sentimente patriotice, își exprimă încă odată profundul atașament față de iubita noastră țară, Republica Socialistă România și față de întreaga sa Conducere în frunte cu Dl. Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România, aducându-le cele mai respectuoase omagii. Și aceasta pentru că datorită strădaniilor neobosite ale conducătorilor patriei noastre, România de odinioară s-a transformat, sub ochii noștri, în România socialistă de astăzi, prin munca stăruitoare, prin înțelepciunea și dragostea adevărată cu care toți fiii patriei, umăr la umăr, le-au pus în slujba binelui și progresului, în slujba păcii și a omului contemporan.

Este de datoria noastră, a tuturor, clerici și credincioși, să sprijinim și de acum înainte, cu sinceritate și dăruire, mersul ascendent al patriei noastre scumpe, Republica Socialistă România, convinși fiind că, numai așa, vom împlini crezul strămoșilor noștri care s-au jertfit pentru dreptate socială, unitate națională, libertate și independență, îmbogățind, totodată, de pe poziția noastră, faptele trecutului cu prezentul nou și luminos, cu dimensiunile mărețe ale viitorului, pe noi culmi de civilizație și progres, în consens cu interesele întregului nostru popor.

REDAȚIA



2 AUGUST, ZIUA NUMELUI PREA FERICITULUI PĂRINTE JUSTINIAN, PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Printre zilele de sărbătoare ale Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, Întiistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, se numără și ziua de 2 august, când Biserica Ortodoxă pomenește numele Împăratului Justinian. Această zi onomastică o sărbătorește Arhipăstorul nostru odată cu tunderea Prea Fericirii Sale în monahism și chemarea sa la rosturile înalte ale Bisericii strămoșești.

2 august a devenit astfel prilej de înălțător popas spiritual și mângiere duhovnicească pentru toți colaboratorii Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, ostenitori din cadrul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, ai Administrației Patriarhale, ai Casei de Pensii și Ajutoare, ai Școlilor teologice etc., care în această zi, mînați de sentimente profunde de dragoste, respect și afecțiune filială, urcă Dealul Patriarhiei, pentru a aduce la picioarele tronului patriarhal, odată cu florile simbolice ale prețuirii lor și urări de sănătate și alese mulțumiri, celui care de atîția ani, conduce destinele Bisericii Ortodoxe Române cu înțelepciune și devotament.

Anul acesta însă, ziua de 2 august s-a sărbătorit în lipsa Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, care din motive de sănătate, se afla la casa de odihnă de la Dragoslavele.

Dar aceasta nu a însemnat că cei rămași acasă nu și-au unit cugetele și trăirile sufletești spre a aduce mulțumire lui Dumnezeu pentru bogatele binefaceri revărsate asupra Conducătorului Bisericii noastre și de a înălța rugăciuni de sănătate pentru cel care, din orice loc ar fi, binecuvîntează și conduce activitatea Bisericii Ortodoxe Române.

Astfel, la orele 12, în Paraclisul Patriarhal s-a săvîrșit slujba Te-Deumului de către un sobor de preoți și diaconi conduși de Prea Sfințitul Episcop Roman Ialomițeanul, Vicarul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor. Erau de față : P. C. Pr. Ioan Gagiu, Directorul Administrației Patriarhale, P. C. Pr. Alexandru Ionescu, Vicarul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, P. C. Pr. Traian Ghica, Directorul Casei de Pensii și Ajutorare a Bisericii Ortodoxe Române, PP. CC. Pr. Consilieri Patriarhali și Mitropolitani, reprezentanți ai Școlilor teologice etc., toți veniți să participe la această tradițională sărbătoare.

După oficierea slujbei Te-Deumului, în holul Palatului Patriarhal, Prea Sfințitul Episcop Roman Ialomițeanul a rostit un frumos și cuprinzător cuvânt de omagiere, spunând printre altele : «De 28 de ani ne-am obișnuit să venim în fiecare an, aici, la Palatul Patriarhal, să prezentăm felicitările noastre părintelui nostru sufletesc, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, și să primim în această zi de aniversare părințeștile Sale binecuvântări și îndemnuri spre tot lucrul bun. An de an eram obișnuiți să ne întâmpine în Cabinetul Său de lucru cu zîmbete de bucurie, cu bunătate, cu dragoste frățească. Dar dacă astăzi nu se află în mijlocul nostru cu trupul, noi toți îl simțim prezent cu spiritul, cu ființa Sa.

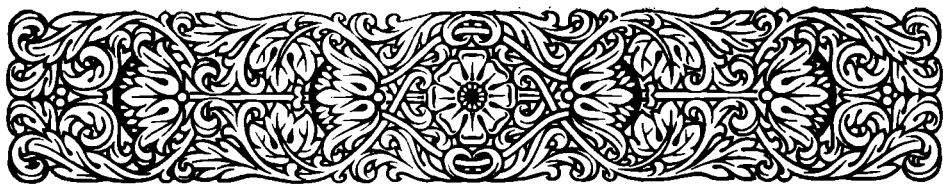
Chiar dacă se află la odihnă la Dragoslavele, în momentul acesta festiv îl vedem fiecare dintre noi, trăim clipe de bucurie și mulțumire prilejuite de această aniversare, cu convingerea și speranța că în curînd va fi printre noi, îndrumîndu-ne în activitatea noastră cu aceeași dragoste părințească de totdeauna».

În continuare P. S. Roman Ialomițeanul a evocat fapte din viața și activitatea Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian care a fost, este și va rămîne exemplu grăitor de slujire și dăruire sinceră, fără rezerve, în slujba Altarului strămoșesc și al neamului din care ne tragem.

În încheiere P. S. Sa a toastat în cinstea popasului aniversar, urînd Prea Fericitului Părinte Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, ani mulți fericiți, cu sănătate deplină și mărețe realizări spre a conduce și mai departe, cu același zel, destinele Bisericii noastre și ale credincioșilor ei.

Întreaga asistență intonează «Mulți ani trăiască» și «Imnul Patriarhal».

REDACȚIA



ÎNDRUMĂRI PASTORALE ȘI OMILETICE

LA SFÎNTUL MARE MUCENIC PANTELIMON — 27 iulie 1976 —

Prăznuim astăzi pe Sfântul Mare Mucenic Pantelimon, doctor fără de arginți, ocrotitorul bolnavilor care, prin pilda vieții și prin mijlocirile sale înaintea lui Dumnezeu, a pătruns adânc în sufletul credincioșilor de totdeauna. De aceea, în cinstea lui a fost rînduită această sărbătoare din vechime, iar evlavia creștină recunoscătoare a înălțat în amintirea lui sfinte lăcașuri de închinare și așezăminte spitalicești, care îi poartă numele peste veacuri de mare binefăcător.

Sfântul Pantelimon a trăit în ultima jumătate a secolului III și la începutul sec. IV, cînd creștinismul se răspîndise în cea mai mare parte a Imperiului roman. De loc el era din strălucita cetate Nicomidia, oraș de pe coasta Asiei Mici din fața Bizanțului.

Tatăl său — Evstorgie — a fost păgîn și s-a convertit la Hristos tîrziu, cînd fiul său l-a vindecat de orbire. Mama sa — Evula — era creștină și avea un suflet ales, ale cărei trăsături le-a moștenit și fiul ei. Dar el n-a avut parte decît puțină vreme de învățăturile mamei, pentru că ea s-a stîns din viață pe cînd el era copil. Rămînînd în grija tatălui său, cu timpul el a uitat ceea ce învățase de la mama sa și a devenit idololătru ca și tatăl său. La vremea convenită a fost dat la învățătura filosoficească, la care s-a arătat deosebit de destoinic, întrecînd pe tinerii cei de o vîrstă cu sine. El însă dorea să învețe și mai mult. De aceea, avînd înclinare către medicină, tatăl său l-a dat în ascultarea doctorului Eufrosin, care era printre cei mai renumiți din acel oraș. Ani de-a rîndul tînărul Pantelimon a făcut ucenicie la acest doctor și a devenit el însuși un medic iscusit, de care dascălul său era mîndru.

Spre sfîrșitul perioadei de învățătură, el a făcut cunoștință cu bătrînul Ermolae preotul, care și el era doctor. Acesta l-a învățat pe Sfântul Pantelimon adevărurile fundamentale ale credinței creștine și l-a botezat.

Sfântul Ermolae, căci și el a devenit mucenic, avînd multă putere de convingere, ca duhovnic ce era, a reușit să însufle acestui tînăr mărinimos și înțelept acea dragoste nesfîrșită pentru Dumnezeu și pentru oameni, și acel imbold de a căuta ca, prin meșteșugul său, să se apropie de cei bolnavi, pentru a-i ajuta să se facă sănătoși și în același timp, să le descopere pe Hristos, doctorul sufletelor celor credincioși.

Astfel, urmînd acestor sfaturi și învățături, Sfântul Pantelimon și-a început apostolatul printre credincioșii suferinzi. În trusa sa el purta medicamente și unelte doctoricești trebuincioase, iar în suflet Evanghelia Domnului, pe care o propovăduia ca pe o lumină dumnezeiască, trimisă celor credincioși pentru a le lumina calea.

El nu lua plată pentru serviciile sale, ci din contra, la cei săraci le dădea pe deasupra de la sine, împărțindu-le din averiile sale moștenite de la părinți. De aceea, el a fost numit «doctor fără de arginți», așa cum sînt numiți și: Sfinții Cosma și Damian, Trifon și alți doctori care, ca și Sf. Pantelimon nu luau plată pentru tămăduirea credincioșilor bolnavi.

Pentru această generozitate a lui, Dumnezeu l-a răsplătit cu harul Său și i-a dat iscusință și îndemînare în meșteșugul doctoresc. El vindeca nu numai bolile obișnuite, ci și pe cele care pe atuncea erau considerate ca nevindecabile; el le tămăduia prin rugăciunile sale, după cuvîntul Domnului care a spus: «peste cei bolnavi mîinile își vor pune și se vor face sănătoși» (Marcu XVI, 18). Iar Sf. Ap. Iacob arată că «rugăciunea credinței va mîntui pe cel bolnav și Domnul îl va tămădui» (Iacob V, 15).

Astfel a vindecat orbi, slăbănogi, surzi, leproși și diferite alte boli. Începutul tămăduirilor l-a făcut cu vindecarea unui copil mușcat de viperă. Cînd se apropia de bolnavi el le vorbea despre Mîntuitorul Iisus Hristos care pe toate le vindecă prin puterea Sa dumnezeiască și le inspiră credință. El se ruga apoi lui Dumnezeu ca să-i trimită Harul Său într-ajutor. Și Dumnezeu îi împlinea rugăciunea.

Odată cu tămăduirile pe care le făcea, cum este și firesc, creștea popularitatea sfîntului. El trecea printre cei mai iscusiți doctori ai vremii. De aceea el a fost chemat ca medic la curtea împărătească a Cezarului Maximian Galeriu.

După cum se știe, curțile împărătești, pe lîngă faima și fastul lor, erau de cele mai multe ori și locuri unde se urzeau multe intrigi și nedreptăți de către unii dintre cei puternici, influenți și lingușitori.

Sf. Pantelimon de cum a ajuns în palatul împărătesc a trezit invidia doctorilor păgîni care căutau să-l piardă. Prilejul s-a ivit cînd sfîntul a vindecat un orb și l-a adus la Hristos.

Faptul acesta s-a întîmplat în anul 303 după Hristos, cînd împăratul Dioclețian pornise cea mai aprigă prigoană împotriva creștinilor. Bisericile erau dărîmate, cărțile sfînte arse, preoții și episcopii uciși, iar creștinii care refuzau să jertfească idolilor erau pedepsiți cu temnița sau cu decapitarea. Atunci au pătimit un mare număr de martiri, printre care se aflau și Sf. Gheorghe, Sf. Dumitru, Sf. Ecaterina ș.a. — Iar la noi în

Dobrogea Sf. Efrem, episcopul Tomisului (Constanța de azi), precum și preotul Astion și Epictet, la Dunăvăț-Tulcea.

Sf. Pantelimon a fost pîrit că disprețuiește pe zei și crede în Iisus Hristos pe care îl mărturisesc creștinii ca Dumnezeu.

Fiind chemat în fața Cezarului să dea răspuns despre credința sa, Sfîntul a arătat fără înconjur că este creștin și că pentru nimic în lume el nu poate crede în zeii păgînești, care n-au nici o putere. Iar ca să arate care este Dumnezeu cel adevărat, atotputernic și mult milostiv, a cerut să fie adus în fața lor un bolnav slăbănog, despre care doctorii păgîni au spus că nu mai poate fi tămăduit și să încerce din nou să-l vindece, întîi aceia, apoi el.

Cezarul Maximian a găsit că această propunere a Sfîntului Pantelimon era înțeleaptă. Ca urmare, bolnavul a fost adus în fața sa și a celor care erau acolo. Slujitorii păgîni au început a se ruga zeilor lor pentru tămăduirea bolnavului; dar în zadar. Nici o schimbare n-a intervenit în starea aceluia. A venit apoi rîndul Sf. Pantelimon. El s-a rugat fierbinte Mîntuitorului Iisus Hristos, ca să-l ajute în acel ceas de mare încercare, pentru ca să arate celor de față care este adevăratul Dumnezeu. Apoi apucîndu-l pe slăbănog de mîină i-a zis: «Întru numele Domnului Iisus Hristos scoală-te și fii sănătos!» Și s-a ridicat slăbănogul sănătos, a slăvit pe Dumnezeu și mulțumea sfîntului.

Slujitorii idolești, văzîndu-se rușinați, s-au aprins de și mai multă mînie și l-au învinuit pe sfîntul că este vrăjitor și cu farmece a făcut acea vindecare. Cezarul, care de felul lui era superstițios și înverșunat asupra creștinilor, a crezut acest lucru și a poruncit ca sfîntul să fie supus la chinuri, pînă ce se va lepăda de Hristos. Astfel, mai întîi el a fost sfîșiat cu ghiare de fier și ars cu făclii aprinse. Sfîntul răbda însă toate aceste dureri cu gîndul la Hristos care, pentru mîntuirea noastră, a suferit înfricoșatele patimi. A fost aruncat după aceea într-o căldare cu plumb topit, dar sfîntul a stat nevătămat, slăvind pe Dumnezeu ca și cei trei tineri în cuptorul Vavilonului (Daniil III, 27). I s-a legat apoi o piatră mare de gît și a fost aruncat în mare. Sfîntul nu s-a înecat, ci a venit singur la mal, trăgînd piatra după sine. A fost aruncat în arena orașului la fiare, ca proorocul Daniil în groapa leilor (Daniil VI, 23), pentru a fi sfîșiat, dar leii s-au arătat blînzi ca mieluseii.

Chinurile acestea au durat multe zile în șir, căci tiranul voia cu orice preț să-l aducă pe sfînt la credința păgînească.

Cei de față, văzînd atîta tărie la acest plăcut al lui Dumnezeu, se întrebau de unde are el atîta putere și de ce zeii nu-l pierd? Alții însă dintre ei au recunoscut atunci că la mijloc nu poate fi decît puterea adevăratului Dumnezeu, care dă tărie celor plăcuți ai Săi, și au crezut în Hristos.

O nouă încercare au mai făcut călăii, legîndu-l pe sfînt de o roată cu ținte ascuțite, dar el nimic n-a suferit. În cele din urmă, obosiți și rușinați de neputința lor, i-au tăiat capul cu sabia în ziua de 27 iulie, în anul 303 după Hristos. Cu o zi mai înainte a fost adus în fața sa și Ermolae preotul și doi ucenici ai săi cărora li s-au tăiat capetele pentru Hristos.

Din cele arătate pe scurt în viața sfântului, vedem că el a avut un drum aspru, plin de spini și praguri grele de trecut. Dar prin credința lui puternică și prin râvna de a face bine oamenilor, el a netezit acel drum și l-a făcut bun de umblat pentru sine și pentru alții. Prin dragoste, prin stăruință și prin răbdarea lui, darul lui Dumnezeu s-a revărsat din belșug asupra sa și, ajutat de această putere, a reușit să facă mult bine oamenilor.

Indeletnicirea de medic este una dintre cele mai nobile, pentru că e în legătură cu grija pentru sănătatea oamenilor, pentru viață. Cine lucrează pentru viață este un colaborator al lui Dumnezeu, Izvorul vieții, pentru că Dumnezeu este cel ce ne-a dat viață, iar noi trebuie să o apărăm, atât pe a noastră cât și pe a semenilor noștri. Sfaturile doctorilor și medicamentele prescrise de ei ne sînt de cel mai mare folos. De aceea, Sfînta Scriptură zice pentru cei bolnavi: «Fiule! în boala ta nu fi nebăgător de seamă; ci te roagă Domnului și El te va tămădui... Și doctorului dă-i loc că și pe el l-a făcut Domnul și să nu se depărteze de la tine, că și de el ai trebuință. Că și el se va ruga Domnului ca să dea odihnă și sănătate spre viață» (Isus Sirah, XXXVIII, 9—14).

Credinciosul trebuie să se îngrijească și de sănătatea sufletească nu numai de cea trupească, de aceea el se mărturisește, pentru ca să se curățe de păcatele sale și să devină sănătos cu sufletul, trebuie să păstreze cu sfințenie canonul ce i s-a dat de duhovnic și să facă fapte vrednice de cîință.

La pomenirea Sfîntului Pantelimon, care, ca și Sfîntul Evanghelist Luca și alți doctori, este considerat ca precursor al medicilor creștini, noi ne gîndim de asemenea și la toți cei dintr-o tagmă cu el, acei slujitori ai vieții cărora în vreme de suferință trupească credincioșii le încredințează viața lor ca în mîna lui Dumnezeu, cu încredere că ei îi vor tămădui, și nu se înșală. Căci doctorii de totdeauna, ca și personalul sanitar de ajutor, au vegheat și veghează cu dăruire asupra sănătății oamenilor și prin știința lor înaltă reușesc să vindece cazuri dintre cele mai grele. Ca urmare a acestor succese ale medicinei, în ultimele decenii, media de viață a făcut salturi mari, iar mortalitatea a scăzut. Oamenii care se îmbolnăvesc sînt astăzi mai optimiști căci au la îndemîna cea mai bună îngrijire medicală, cum n-a fost în trecut.

Mînați de acel îmbold sfînt de a veni în ajutorul semenilor mulți dintre doctori au căzut în luptă cu bolile, sau au dat tribut de sînge în războaie, făcîndu-și datoria pînă la capăt.

Pentru toate aceste binefaceri și jertfe, omenirea le datorează multă recunoștință.

La sărbătorirea marelui mucenic Pantelimon, aducîndu-i cinstirea cuvenită ca unui sfînt și binefăcător al credincioșilor, rugăm pe Dumnezeu să ne ajute ca exemplul trăirii sale să ne fie lumină nestinsă în drumul vieții noastre și îndemn pentru înmulțirea faptelor bune și a tot ceea ce ține de mila, viața, pacea, sănătatea și mîntuirea noastră. Amin!

Arhim. IERONIM MOTOC

LA DUMINICA A VII-A DUPĂ RUSALII

Sf. Evanghelie este minunea minunilor din cîte Domnul Dumnezeu a săvîrșit spre mîntuirea și educația noastră a credincioșilor. Rostul minunilor este de a descoperi oamenilor iubirea, bunătatea și adevărurile dumnezeiești, care pe alte căi era cu neputință să le cunoască. Minunile au convins pe profeți despre existența necunoscutului și adevăratului Dumnezeu și tot minunile au convins pe Apostoli despre dumnezeirea Mîntuitorului Hristos.

În minuni au crezut toți sfinții și miile de mucenici care și-au dat viața pentru Hristos. Fără Dumnezeu, minunile nu se pot nici face, nici înțelege. Ele nu se fac însă la comandă, nici împotriva legilor, nici împotriva ordinii în lume, și nici împotriva rezultatelor științei. Ele au un scop religios și moral și anume: Să adeverească revelația, existența, puterea și voința liberă a lui Dumnezeu. Ele nu se fac — așa cum am spus — pentru a desființa ordinea și legile universului, ci se fac pentru «luminarea, îndreptarea și mîntuirea celor ce cred în ele» (Matei XI, 21—24). Minunile sînt fapte dumnezeiești, de aceea nu se primesc decît prin credință și nu se înțeleg decît pe cale dumnezeiască. Minunile sînt doada puterii și semnele descoperirii lui Dumnezeu, cheia de înțelegere și temelia religiei creștine. Minunea cea mai înaltă petrecută este venirea și lucrarea Domnului nostru Iisus Hristos. În viața și activitatea Mîntuitorului totul este minune continuă și dumnezeiască. Ca împărat al cerului și al pămîntului, El a făcut numeroase minuni, toate fiind dovezi ale mesianității, slavei și dumnezeirii Lui (Matei IX, 8; Luca VII, 21—22; Fapte II, 22—24).

Și în Evanghelia de azi, Sf. Evanghelist Matei ne vorbește despre două dintre minunile făcute de Mîntuitorul Hristos pe pămînt și anume: vindecarea a doi orbi și a unui mut care avea demon (Matei IX, 27—35).

Potrivit referatului biblic, Mîntuitorul Hristos mergea în popor, vindecînd bolnavi, înviind morți sau făcînd diferite minuni asupra naturii înconjurătoare.

Într-una din zile, pe cînd Mîntuitorul mergea urmat de mulțime, doi orbi s-au luat după El, strigînd: «Miluiește-ne pre noi Fiul lui David». Atunci Iisus a intrat într-o casă și a întrebat pe cei doi orbi care veniseră cu El: «Credeti că pot Eu să fac aceasta? Orbi au răspuns pe loc: «Da Doamne» (Matei IX, 28). Văzînd Mîntuitorul Hristos puternica lor credință și ascultîndu-le rugăciunea făcută cu toată căldura inimii s-a atins de ochii lor și le-a zis: «Facă-se după credința voastră» și totodată le-a poruncit cu asprime zicînd: «Vedeți nimeni să nu știe» (Matei IX, 30). Recunoscători însă Domnului pentru că le-a redat vederea scoțîndu-i din întuneric, cei vindecați, «răspîndiră numele Lui în tot pămîntul acela» (Matei IX, 31).

În urma acestei extraordinare minuni, oamenii au adus tot în casa unde rămăsese Iisus «un mut care avea demon» (Matei IX, 32). După ce Mîntuitorul Hristos a scos demonul din acel om mut, i s-a dezlegat limba și a vorbit. Acest om se vede a nu fi fost mut din naștere ci din cauza celui demon pe care înlăturîndu-l Mîntuitorul Hristos «omul»

s-a vindecat și a grăit» (Matei IX, 33). Unii dintre farisei care luaseră parte la vindecarea mutului îndrăcit birfeau spunând : «Cu domnul dracilor scoate pe draci» (Matei IX, 34). Într-o altă împrejurare însă Mîntuitorul cunoscînd gîndurile fariseilor și cărturarilor îi înfruntă spunîndu-le următoarele : «Dacă Satana scoate afară pe Satana este dezbinat deci, cum poate dăinui împărăția lui?» Și dacă eu scot afară dracii cu ajutorul lui Belzebut, fiii voștri cu cine-i scot? De aceea ei vor fi judecătorii voștri».

Din cele prezentate mai sus, ne putem da seama de forța credinței în Dumnezeu și în minunile Sale. Cei doi orbi conduși fiind de credința fermă că Iisus Hristos este urmașul lui David, că este Mesia cel prezis de proroci, este deci Dumnezeu adevărat, au cerut stăruitor să fie vindecați. Credința și nădejdea sînt virtuțile care i-au condus pe cei doi orbi să ceară fierbinte Mîntuitorului Hristos să le fie redată lumina ochilor și să vadă frumusețile lumii acesteia. Credința este cea care luminează convertirea (Fapte XI, 21) și tot prin ea se face apropierea de Dumnezeu (Rom. V, 2). Credința este ascultarea poruncilor Bisericii, este condiția de intrare în împărăția lui Dumnezeu; este după cum o definește Sf. Apostol Pavel : «adeverirea celor nădăjduite, dovada lucrurilor nevăzute» (Evrei XI, 1). Moise prin credință a oprit hotărîrea lui Dumnezeu de a pedepsi poporul evreu ce se închina la vitelul de aur (Ieșire XXXII). Tot prin credință și orbii din Evanghelia de azi au reușit să înduplece pe Mîntuitorul Hristos să se milostivească spre ei și să le redea lumina ochilor. Credința împreună cu rugăciunea fierbinte către Mîntuitorul Hristos au făcut ca cei doi orbi să-și recapete locul dorit în societate ca oameni integri care-și cîștigă singuri existența nemaifiind o povară pentru prietenii și rudele lor. Rugăciunea este deasemeni mijlocul cel mai intim și direct prin care sufletul credinciosului stă de vorbă cu Dumnezeu. Ea este strigătul celui credincios după ajutorul harului divin, este lupta pentru dobîndirea iertării, este cererea pentru asigurarea mîntuirii și cîntecului mulțumirii și al măririi lui Dumnezeu. Ea este trebuință a sufletului ca și lumina și hrana pentru viața trupului; este «un strigăt de nădejde», zice un renumit gînditor (Alfred de Musset), sau cum zice un alt mare gînditor și scriitor, «putere care înprospătează nădejdiile inimii» (Goethe). Cu aceste două forțe ale sufletului omenesc (credința și nădejdea) s-au apropiat cei doi orbi de Mîntuitorul Hristos în credința fermă că vor fi vindecați.

Domnul Hristos în marea sa iubire față de oameni a răspuns chemării lor insistente și i-a făcut părtași ai frumuseților și bucuriilor lumii acesteia redîndu-le vederea. Forța credinței și rugăciunii lor fierbinte și stăruitoare către Domnul a adus în sufletele și în inimile celor doi orbi marea și mult așteptata bucurie. Însuși Mîntuitorul Hristos ne-a încredințat «că orice cerem în numele Lui de la Tatăl, ne ascultă» (Matei VII, 7—11). De aceea credincioșii s-au rugat întotdeauna și-n tot locul cu timp și fără timp. S-au rugat la răsplată de drumuri, în vreme de grea cumpănă, în clipe istorice de bucurie și mai ales de durere avînd credința vie și hotărîtă că ceea ce cer li se va împlini. Sf. Părinți și dascălii Bisericii ne învață că rugăciunile către Dumnezeu se fac cu

credință profundă, cu toată căldura inimii, cu smerenie sinceră și cu mintea în inimă. Rugăciunea trebuie să fie bucuria, hrana, puterea și ultimul cuvânt al vieții noastre, «cum a fost și al Mântuitorului pe cruce» (Luca XXIII, 46).

*

Prin faptele și minunile săvârșite de Mântuitorul Hristos pe pământ, s-a împlinit vechea și foarte actuala proorocie a lui Isaia proorocul despre Mesia, care spune : «Atunci se vor deschide ochii orbilor și urechile surzilor vor auzi și deschis vor grăi limba lor». Minuni a făcut Mântuitorul cu cei doi orbi și cu mutul stăpînit de demoni, minuni face Mântuitorul și azi cu noi cu toți, pentru că minunat lucru este că ne-a dat vederea, dar mai minunat lucru este că ne-o păstrează. Deosemeni minunat lucru este că ne-a dat graiul, s-ar fi putut să ne naștem fără grai.

Domnul Dumnezeu în mare mila Sa ne-a dăruit nu numai ochii trupești și graiul trupesc ci ne-a mai dăruit și ochii credinței și graiul rugăciunii ca să putem sta de vorbă cu Dumnezeu și să-i spunem toate durerile ce ne apasă sufletul și trupul. Și în această duminică atît de bogată în lumini dumnezeiești, ca și în duminicile de pînă acum noi creștinii urcăm din treaptă în treaptă ca din mărire în mărire.

Gîndiți-vă și dumneavoastră că pe lângă minunile și vindecările pe care le-a făcut Mântuitorul, noi mai prăznuim astăzi și Sf. Cruce și începutul postului Sf. Marii. Tot așa de minunate lucruri ca și minunile săvârșite odinioară de Mântuitorul Hristos pentru că acestea sînt minuni care se săvîrșesc cu fiecare din noi, căci ce altceva este Sf. Cruce decît «puterea lui Dumnezeu» (I Cor. I, 18) dată nouă ca armă împotriva diavolului ?

Și postul nu este altceva decît o disciplină severă a corpului credinciosului. Ceea ce este Sf. Cruce pentru spirit asemenea este și postul ca disciplină a corpului.

De aceea, astăzi cînd Mesia cel proorocit, adică Mântuitorul Hristos a vindecat doi orbi și un mut care avea demon, este deosebit de bine și de folositor să ne apropiem și mai mult de El și cu mai multă credință și iubire să aducem prin post și rugăciune în fața sf. altare cu toată dragostea și încrederea ; durerile, cererile, mulțumirile și lacrimile noastre, asemenea celor doi orbi din Evanghelia de azi, spunînd : «Doamne Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu miluiește și ne mîntuiește pe noi», Amin.

Diac. Prof. VELEA MARIN

LA DUMINICA A VIII-A DUPĂ RUSALII

«Și luînd Iisus cele cinci pîini și cei doi pești, și căuțînd la cer și mulțumînd, le-a binecuvîntat și frîngîndu-le le-a dat ucenicilor să le pună înaintea mulțimii» (Luca IX, 16 ; Ioan VI, 11).

Fiecare pericopă evanghelică își are rostul și semnificația ei în planul mântuirii Domnului Hristos și este un colier cu perle duhovnicești al căror colorit fac mai frumos și mai strălucitor ansamblul lor. Ele se desprind atât din parabolele cât și din minunile săvârșite de El. Între acestea, minunea înmulțirii pîinilor reprodusă de toți cei patru evangheliști (Matei XIV, 14—22 ; Marcu VI, 34—44 ; Luca IX, 11—17 ; Ioan VI, 1—14) ocupă un loc de frunte și reprezintă o adevărată școală, inaugurată de Mîntuitorul, sub marea boltă a naturii. Ea are loc după uciderea lui Ioan Botezătorul, de către Irod, fapt care L-a mîhnit adînc pe Iisus și L-a determinat să plece cu ucenicii în altă parte cu corabia, în loc pustiu unde însă mulțimile I-au ieșit înainte, pentru că le vindeca bolnavii și le învâța, hrănindu-le sufletește.

Dacă minunea înmulțirii pîinilor — ca și oricare altă minune — vădește iubirea Lui de oameni și mila pentru mulțimile care «erau ca oile fără păstor» (Marcu VI, 34) și pe care «a început să le învețe despre împărăția lui Dumnezeu» (Luca IX, 11), ea dovedește în același timp Dumnezeirea Lui, devenit și Fiul Omului, venit să caute și să mîntuiască pe cel pierdut» (Matei XVIII, 11). Mila Lui mîntuitoare s-a arătat hrănindu-le mai întii sufletele — cu sfînta-I învățătură — flămînde și însetate de cuvîntul Domnului» (Amos VIII, 11), pentru ca apoi tîmăduindu-le bolnavii să le hrănească și trupește. De aci ele aveau să învețe iubirea frățească și milostenia osîrduitoare, care face să sporească darurile celui ce dă de bunăvoie. Căci «pe dătătorul de bunăvoie iubeste Domnul» (I Corinteni IX, 7).

Pornind de la faptul material — pîinea și apa cea de toate zilele, necesare vieții pămîntești — Mîntuitorul urmărește să ridice mintea mulțimii săturate, cu cele cinci pîini și doi pești, la cele spirituale și cerești, trezindu-le grija deosebită de mîntuirea sufletului. În felul acesta statornicește principiul primatului spiritual, afirmat în predica de pe munte, cînd zice : «Căutați mai întii împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și acestea toate (cele pămîntești) se vor adăuga vouă» (Matei VI, 33). Atunci, însă, nici Apostolii și nici mulțimea ascultătoare n-au înțeles tilcul acestor cuvinte. Minunea înmulțirii pîinilor și săturarea celor ca la cinci mii de bărbați — afară de femei și de copii — cu cele cinci pîini și doi pești, după o zi întreagă de ascultare a învățăturii despre «împărăția lui Dumnezeu», venea acum să explice concret, aplicarea acestui principiu, al primatului spiritual și al grijii de suflet.

De mulțimile flămînde s-au înduioșat și Ucenicii lui Iisus și — îngrijorați — L-au rugat să le dea drumul să-și caute de mîncare prin satele și cetățile de primprejur. Dar, drept răspuns la rugămîntea lor, Mîntuitorul le poruncește : «*Dați-le voi să mînînce*». El afirmă aci un nou principiu — în Biserica pe care venea s-o întemeieze — principiul ierarhic și pastoral (cf. Ioan XXI, 15—17 ; Fapte XX, 28 ; I Petru V, 2—3) și scoate în evidență elementele componente ale ei : păstoriei (Apostolii și ierarhia bisericească rînduită de ei) și păstoriții, sau «păstoriei și turma». În acest început de organizare, Domnul Hristos accentuează rolul și misiunea Bisericii în lume, prin păstoriei ei cărora (Apostolilor și ierarhiei

de după ei) le-a încredințat în acest scop întreita Sa putere slujitoare : de a învăța, a sfinți și a călăuzi pe calea mântuirii (cf. Matei XXVIII, 18—20 ; Luca XXII, 19 ; Marcu XVI, 15—16 ; Ioan XXI, 15—17 ; Fapte II, 42—47 ; VI, 1—7 ; XIV, 23 ; XX, 28 ; I Petru V, 2—3). Datoria lor nu s-a limitat însă numai la grija de cele spirituale ale păstoriiilor, ci ei s-au străduit să le aline și nevoile trupești, prin mesele comune, sau colectele de într-ajutorare (ex. Fapte II, 42—47 ; VI, 1—7 ; XI, 29 ; I Cor. XI, 20—30 ; XVI, 1—3 ; Gal. II, 10—12 ; Rom. XV, 26). Mai apoi, marii ierarhi ai bisericii au rânduie pentru cei din nevoi, cantine, iar alții, ca Sf. Vasile cel Mare, au înființat, pe lângă cantine : azile, spitale, școli, ateliere etc.

La porunca lui Iisus, Apostolii au așezat mulțimile, pe iarba verde, în cete de câte o sută și de câte cincizeci. Se vede aci o nouă și mare școală, a începutului unei vieți de obște, sau comunitară, în care face să dispară ura și inegalitatea socială, cu îngrădirile ei. Firește, pentru moment, formală nu și reală, că încă nu erau transformați lăuntric, în omul cel nou, de comuniune în Duh cu Hristos. Căci, deși între cei ca la zece mii erau : cărturari și necărturari, bogați și săraci, iudei și elini, stăpîni și slugi (robi), bărbați, femei și copii, ba și farisei veniți să-L prindă în cuvînt — toți au ascultat și de bună voie s-au așezat — fără a se rușina — pe marele covor al naturii, la această imensă masă de obște, simțindu-se laolaltă, toți ca unul, într-o unitate spirituală, de dragoste. N-avem decît să ne gîndim la ura dintre iudei și elini, sau celelalte neamuri, pe care iudeii le considerau «spurcate», ca și «cîinii», neavînd cu ele nici o legătură (cf. Matei XV, 26).

La această școală a dragostei, a smereniei și cumpătării, a frățietății, sau a înfrățirii între oameni de toate categoriile sociale și între popoare, se realizează un moment solemn de viață de obște, în care se afirmă : egalitatea tuturor, fără deosebire de neam, rang, clasă socială, rasă sau sex, fiind cu toții deopotrivă îndreptățiți la toate bunurile spirituale și materiale, ca și la «harul mîntuitor» (I Petru III, 7 ; I Tim. II, 4). Pe lângă sentimentul de egalitate și frățietate spirituală pe care-l încercau toți, ca fii ai aceluiași Tată Ceresc, se afișa și libertatea, căci toți au consimțit, de bunăvoie, nu numai să asculte ziua întregă cuvintele Domnului, ci să se și așeze cot la cot cu ceilalți, cînd liberi erau să plece, așa cum pleacă unii din biserici, cînd începe predica.

Cu marea masă de obște, care anticipa agapele creștine, sau mesele dragostei, așa cum se amintește de ele, mai apoi, în Ierusalim, Corint, Antiohia și Galatia (cf. Fapte II, 42—47 ; VI, 2—7 ; I Cor. XI, 20—30 ; Gal. II, 10—12) se realizează în parte dreptatea socială, punîndu-se în lumină marelui principiu creștin după care toate bunurile spirituale și materiale aparțin lui Dumnezeu, care le hărăzește spre folosul tuturor. Cînd s-a realizat această comuniune spirituală : «inima și sufletul mulțimilor celor ce au crezut (și s-au botezat și «s-au umplut de Duhul Sfînt») erau una și nici unul nu zicea că este ceva al său din averile lui, ci erau toate de obște» (Fapte IV, 32). Căci Apostolii, primind bunurile celor mai avuți, le puneau laolaltă și le «dădeau fiecăruia după trebuința sa» (Fapte IV, 35).

Despre această viață de obște creștină, pe care o numește «viață îngerească», vorbește Sf. Ioan Gură de Aur, astfel : «Aceasta era o viață îngerească, a spune că nimic nu este al său. Aci este smulsă rădăcina rețelilor... Vezi evlavia sporită ? Ofereau avuțiile și se bucurau ; și era mare desfătare, căci mai mari erau bunurile (spirituale) pe care le primeau. Nimeni nu mustra, nimeni nu invidia ; nu exista nici un dispreț și nici un disprețuit. Ca niște copii se socoteau că trebuie să fie instruiți ; ca niște prunci așa erau de înclinați spre ascultare. Nu era nici un viclean, nici un rău. Nu exista acest cuvânt rece : al meu și al tău. Pentru aceea era bucurie la masă. Nimeni nu pretindea că mănincă din ale sale, nimeni din cele străine, deși pare aceasta un paradox. Și nici nu socotea că le sînt străine, bunurile fraților, căci erau ale Domnului. Nici pe cele proprii ca ale lor, ci ca ale fraților. Nici săracul nu se rușina, nici bogatul nu se mîndrea. Aceasta era bucuria» (*Omilia VII la Fapte*, P. G., LX, col. 65—66).

Se împlinește, astfel, cuvîntul Domnului : «Împărțit-a, dat-a săracilor ; dreptatea Lui rămîne în veac». De la acest cuvînt, Apostolul neamurilor, mai apoi, văzînd în frățietatea creștină și în fapta de într-ajutorare frățească, dintre comunitățile de pretutindeni, roadele dreptății și semn al mulțumirii lui Dumnezeu, spune : «Iar cel ce dă sămînță semănătorului și pîine spre hrană, să dea și să înmulțească sămînța voastră și să crească roadele dreptății voastre, îmbogățindu-vă întru totul spre toată dărnicia, care aduce prin noi mulțumire lui Dumnezeu» (II Cor. IX, 9—11).

Înainte de a binecuvînta Iisus cele cinci pîini și cei doi pești, a căutat la cer, s-a rugat și a mulțumit lui Dumnezeu-Tatăl, așa cum obișnuia să se roage și să mulțumească înaintea și după terminarea oricărui fapt, sau minune. Ca Dumnezeu săvîrșea minunile, dar ca Om se ruga. Și se ruga nu pentru El, ci mai ales pentru cei ce vor crede în El «pentru ca toți să fie una și ca să creadă lumea» că Tatăl L-a trimis (Ioan XVII, 21). A căutat spre cer, pentru ca pe de o parte să se știe că El s-a pogorit din cer, unde se va înălța iarăși ; iar pe de alta spre a arăta că toate bunurile spirituale și materiile vin de sus. «Căci toată darea cea bună și orice dar desăvîrșit de sus este de la Părintele luminilor» (Iacov I, 17).

De aci trebuie să învețe și să știe tot creștinul datoria ce o are de a se ruga, înainte și după masă, precum și la orice lucru pe care-l începe și-l sfîrșește, rostînd «Tatăl nostru» și binecuvînd pe Dumnezeu, prin însemnarea cu semnul sfintei cruci, iar de încheiere mulțumindu-I pentru toate binefacerile primite. Pentru că mulțumirea și slăvirea lui Dumnezeu face să sporească darurile. Una din rugăciunile de mulțumire, de după masă, pe care o rostesc creștinii, care o știu și o practică, grăiește : «Mulțumim Ție, Hristoase Dumnezeu nostru, că ne-ai săturat pe noi de bunătățile Tale cele pămîntești ; nu ne lipsi pe noi nici de cereasca Ta împărăție, ci precum în mijlocul ucenicilor Tăi ai venit, Mîntuitorule, pace dîndu-le lor, așa vino și la noi și ne mîntuiește».

Celor ce știu să mulțumească lui Dumnezeu pentru darurile Sale cele bogate, acordate lor, acestora El le sporește și harul și darurile ; pe cînd, dimpotrivă, celor ce nu caută «cele cerești» și nu mulțumesc

nici pentru cele pămîntești, Dumnezeu le ia aceste daruri. Aceasta se deduce și din parabola talanților, cînd s-a luat singurul talant dat «slugii viclene și leneșe», pe care ea l-a ascuns în pămînt, și l-a dat celui care avea mai mulți și-i înmulțea» (cf. Matei XXV, 14—30). Din această parabolă s-a scos și preceptul că : «Nemulțumitului, Dumnezeu îi ia darul».

După frîngerea pîinilor binecuvîntate, Iisus le-a dat ucenicilor, pentru ca ucenicii sau Apostolii să le împartă mulțimilor. A făcut aceasta pentru ca, pe de o parte, văzînd ei minunea înmulțirii pîinilor prin mîinile lor să se încredințeze de misiunea pe care o au ca mijlocitori între oameni și Dumnezeu ; iar pe de alta să convingă mulțimile că El nu împarte direct și personal darurile Sale. În acest scop a și ales Hristos pe Apostoli, și prin ei a statornicit ierarhia bisericească, sau Biserica conducătoare, învățătoare și sfințitoare, încredințîndu-le prin Duhul Sfînt puterea harică a întreitii Lui slujiri, sau a preoției și a iertării păcatelor (cf. Matei XVIII, 18 ; XXVIII, 18—20 ; Luca XXII, 19 ; Ioan XX, 21—23 ; I Petru V, 2—3 ; Fapte XX, 28). Este și aci o mare învățătură și o precizare a principiului ierarhic în Biserică, în afara căreia nu este mîntuire (cf. Matei XVIII, 20 ; X, 40 ; Luca X, 16 ; Gal. I, 7, 9 etc.).

Precizarea principiului ierarhiei și împărțirea darurilor spirituale, iar în comunitățile deobște și a celor materiale (cum s-a amintit) ca și a împărțirii pîinilor înmulțite, prin Apostoli și ierarhia după ei, constituie și un răspuns categoric tuturor sectarilor și ereticilor de totdeauna, care contestă ierarhia bisericească și rolul mijlocitor al ei, ba chiar și Biserica. Acești sectari, călcînd rînduiala statornicită de Mîntuitorul în Biserica Sa, și-au făurit altă lege și alte rînduieli, după gustul și intențiile lor viclene. Căci deși umblă cu Sfînta Scriptură în mînă, iau din Ea numai ce le convine, falsificînd unele texte ale ei și rătălmăcînd celelalte învățături «spre a lor pierzare» (II Petru III, 15—16). Pe aceștia Mîntuitorul și Apostolii îi numesc : «hristoși mincinoși», apostoli mincinoși, prooroci mincinoși și «învățători mincinoși» (Matei VII, 15—16 ; XXIV, 24 ; II Cor. XI, 13 ; II Petru II, 1). Ca niște «lupi răpitori îmbrăcați în haine de oi» (Matei VII, 15) ei «strecoară eresuri pierzătoare» și «hulesc calea adevărului». «Îndrăzneți și îngîmfați», unii sînt împotriva oricărei ordini sociale și bisericești, «nu se sfiesc să hulească chiar măririle din cer» (II Petru II, 1, 2, 10) așa cum hulesc Tainele, în care lucrează Duhul Sfînt, cum batjocoresc pe Maica Domnului, Crucea și pe sfinți etc., neținînd seama că săvîrșesc păcat împotriva Duhului Sfînt, care nu se iartă nici în acest veac, nici în cel ce va să fie (Matei XII, 32). Despre aceștia spune Hristos Mîntuitorul «că se vor scula hristoși mincinoși și prooroci mincinoși (cari vor strecura eresuri pierzătoare) și vor da semne mari și minuni, încît să amăgească, de va fi cu puțință și pe cei aleși» (Matei XXIV, 24 ; cp. II Cor. XI, 13 ; I Tim. VI, 1—5 ; II Tim. III, 2—5—13 ; Tit III, 10 ; II Petru I, 1).

Pîinile binecuvîntate și înmulțite prin mîinile Apostolilor au săturat mulțimile. Iar după ce ele au mîncat și s-au săturat, a poruncit Iisus Ucenicilor Săi : «Adunați fărîmiturile care au rămas, ca să nu se piardă ceva» (Ioan VI, 12). Pîinile binecuvîntate ca și fărîmiturile strînse în

cele douăsprezece coșuri, fărîmituri pe care Apostolii aveau să le poarte cu ei și să le împărtășească credincioșilor pe unde mergeau și propovăduiau, erau o prefigurare anticipată, atât a Sfintei Euharistii sau Împărtășanii, cît și a întregii învățătură evanghelice, răspîndită de ei în toată lumea (cf. Matei XXVIII, 18—20 ; Marcu XVI, 15—16). Din coșul Sfințului Apostol Andrei, care a propovăduit în părțile dobrogene, s-a împărtășit și poporul român, care a primit creștinismul odată cu formarea sa.

Avînd în vedere ambele sensuri, Mîntuitorul a spus : «Eu sînt Pîinea vieții care s-a pogorit din cer». «Cine mîncă Trupul Meu și bea Singele Meu are viață veșnică» (Ioan VI, 51, 56). Iar cu privire la învățătura mîntuitoare, adusă de El, și dătătoare de viață veșnică, tot El a spus : «Aceasta este viața veșnică, să Te cunoască pe Tine singurul, adevărațul Dumnezeu, și pe Cel pe care L-ai trimis, pe Iisus Hristos» (Ioan XVII, 3) ; sau cum afirmă în alt loc : «Cercetați Scripturile, căci socotiți că în ele aveți viața veșnică și acelea sînt care mărturisesc pentru Mine» (Ioan V, 39). Aceasta este hrana spirituală, recomandată de Mîntuitorul, ca «mîncarea care rămîne în viața veșnică, pe care Fiul Omului v-o va da, că pe aceasta și-a pus pecetea Dumnezeu-Tatăl» (Ioan VI, 27).

Că și sfînta învățătură este considerată ca o hrană spirituală au spus-o și Apostolii, comparînd-o cînd cu «laptele duhovnicesc», necesar pentru pruncii de curînd născuți» (I Petru, II, 2 ; I Cor. III, 1—2 ; XIV, 20), cînd cu o «hrană tare», pentru cei instruiți și avansați, sau «duhovnicești». «Căci oricine se hrănește cu lapte este nepriceput în cuvîntul îndreptării (dreptății), pentru că este prunc. Iar hrana tare este a celor desăvîrșiți, care au simțurile învățate prin obișnuință să deosebească binele și răul» (Evrei V, 13—14). În acest sens recomandă spre virtute, spre ferire de răutate pe cei ce vor să tindă spre desăvîrșire, zicînd : «Fraților, nu fiți copii cu mintea, ci cu răutatea fiți prunci, iar cu mintea fiți desăvîrșiți» (I Cor. XIV, 20).

În grija de a păstra intactă întreaga învățătură mîntuitoare, păstrată în Sfînta Scriptură și în Sfînta Tradiție de Biserică, ferindu-o de întinările sectare și eretice, Mîntuitorul a poruncit Apostolilor, zicînd : «Nu dați cele sfînte cîinilor, nici nu aruncați mîrgăritarele voastre înaintea porcilor, ca nu cumva să le calce în picioare și întorcîndu-se să vă sfîșie» (Matei VII, 6 ; cp. II Petru II, 20—22). Prin «cele sfînte» se înțeleg, deopotrivă, Sfintele Taine și îndeosebi Sfînta Euharistie, precum și toată învățătura cuprinsă în Sfînta Scriptură și în Sfînta Tradiție, sau Predanie. Despre acestea îndeamnă Apostolul neamurilor pe creștini : «Deci dar fraților, stați bine și țineți predaniile pe care le-ați învățat fie prin cuvînt fie prin scrisoarea noastră» (II Tes. II, 15 ; cp. I Cor. XI, 2 ; II Tim. I, 13 ; II, 2). Acestea au fost apoi întărite și clarificate de Sfinții Părinți în Sinoadele Ecumenice. Orice fărîmă de adevăr, orice adevăr cît de mic este prins în planul mîntuirii și este folositor. Să ne gîndim numai la femeia cananeeancă socotită după Legea mozaică «spurcată» și asemănată cu «cîinii». Cînd Mîntuitorul i-a spus că «nu e bine a lua pîinea fiilor și a o arunca la cîini, ea I-a răspuns, deplin încredințată :

«Da Doamne, dar și cîinii mănîncă din fărîmiturile care cad de la masa stăpînilor lor» (Matei XIV, 27). Și această mărturisire a unei fărîmi de adevăr i-a fost mîntuitoare.

Iată pentru ce a poruncit Mîntuitorul să nu se piardă nici o fărîmitură de adevăr. Pe temeiul acestei porunci, și a altora asemenea ei, Biserica a păstrat și a apărat, de-a lungul veacurilor neștirbit și nefalsificat întreg tezaurul sfînt al Ortodoxiei : nici adăugînd unele noi învățături, nici înlăturînd și falsificînd altele. Aceeași atitudine de apărare, cu dîrzenie, a tezaurului sacru al Ortodoxiei au avut-o și o au reprezentanții Bisericii Ortodoxe, în Consiliul Ecumenic al Bisericii, care încearcă apropierea între confesiunile și denominațiunile creștine, în scopul refacerii unității inițiale a Bisericii. Calea unității este «calea adevărului», la care trebuie să revină toți cei care l-au părăsit și l-au fragmentat.

Iată cîteva comori de adevăruri ce se pot desprinde din marea minune a înmulțirii pîinilor.

Pr. IOAN MIRCEA

LA DUMINICA A X-A DUPĂ RUSALII

Mai înainte de patima Sa cea de bună voie, vrînd Domnul să-și pregătească sufletește ucenicii, să-i îmbărbăteze și să nu se smintească de cele ce se vor întîmpla în timpul Patimilor Sale, s-a schimbat la Față în muntele Taborului, arătîndu-și pentru o clipă slava Sa cea dumnezeiască.

Înțelesul praznicului se părea că i-a întărit — pentru moment — în credință pe Petru, Iacob și Ioan despre dumnezeirea arătată și văzută de ei. De aceea — înainte de vestirea pentru a doua oară — că El va trebui să pătimească, să se jertfească pentru noi, să învieze și să întemeieze Biserica, la coborîrea din munte.

Evanghelia zilei din Duminica a X-a după Rusalii (Matei XVII, 14—21) ne înfățișează tabloul zguduitor al unui tată, care și-a adus fiul lunatic, la Iisus ca să-l vindece. Tînărul era posedat de demoni, care îi pricinuiau tot felul de rele și suferințe și care n-a putut fi tămăduit decît de Domnul Iisus Hristos la rugămintea tatălui îndurerat.

Putea Iisus să nu asculte o astfel de rugăciune rostită din suspinul inimii ? Fără îndoială că nu era cu puțință să nu dea urmare unei astfel de chemări stăruitoare. Cum nici astăzi și niciodată Iisus nu va respinge unui părinte cererea pentru fericirea copiilor săi.

*

Religia creștină ne învață că, pricina tuturor durerilor sufletești și chiar trupești sînt fără îndoială păcatele și în ultima analiză abaterile de la legile divine și morale. De aceea Mîntuitorul de cîte ori vindeca bolnavii, totdeauna îi întîmpina cu dumnezeieștile cuvinte : «Fiule iar-

tă-se păcatele tale» (Marcu II, 5), și ei s-au îndrăciții se vindecă îndată. Iar după această curățire a păcatului îi vindeca și trupește, zicându-le cu blindețe și bunătate: «Iată, te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai greșești ca să nu-ți fie mai rău» (Ioan V, 14).

Această putere a împărtășit-o Fiul lui Dumnezeu și Apostolilor Săi, când i-a trimis în lume să vestească Evanghelia, dându-le putere prin Duhul Sfânt să lege și să dezlege păcatele oamenilor, să vindece bolnavii și să izgonească duhurile rele prin rugăciuni și Sfintele Taine: «Tămăduiți pe cei neputincioși, înviați pe cei morți, curățiți pe cei leproși, pe demoni îi scoateți afară» (Matei X, 8).

Privite din punct de vedere creștin, suferințele noastre prezintă două aspecte cu același numitor comun: păcatul. Astfel unele boli sînt urmări ale păcatelor ușoare, după cuvîntul Psalmistului: «Din pricina mîniei tale nu e sănătate în trupul meu, nu e pace în oasele mele din pricina păcatelor mele» (Psalm XXXVII, 3). Altele, sînt urmări ale păcatelor grele, iar ființa noastră e slăpinită și chinuită de diavolul, de duhul rău.

Adam căzînd în păcat, ingerul Domnului și harul Lui îl părăsesc și locul îl ocupă duhul rău: «Saul a păcătuit, Duhul lui Dumnezeu s-a depărtat de la el și l-a stăpînit duhul rău» (I Samuil XVI, 14—15). Biserica prin Sfinții Părinți a întocmit anumite rugăciuni sau slujbe — exorcisme — pentru alungarea acestora.

Această putere de tămăduire sufletească, Mîntuitorul, a încredințat-o Apostolilor și ucenicilor Săi, care la rîndul lor, prin punerea mîinilor, au încredințat-o slujitorilor sfintelor altare (Marcu XVI, 12). Drept aceea unele sînt mijloacele, consultarea și doctoriile trupești și altele sînt cele de natură spirituală, care prin credință, post și rugăciunea preotului către Dumnezeu, vindecă pătimirile noastre sufletești, adînci și neștiute, cum glăsuiesc rugăciunile în taina sfîntului Maslu.

Iată temeiul biblic al rugăciunilor pentru cei cuprinși de duhuri rele și puterea acestora, aducătoare de har și vindecare, deopotrivă atît pentru cei mari cît și cei mici și nevinovați. De aici trebuie să știm, ca părinți, avem o serie de datorii față de copiii noștri, pe care trebuie să le cunoaștem și să reflectăm asupra lor. Nu este de ajuns că i-am adus la viață, ci avem datoria de a ne îngriji de creșterea lor trupească și cea sufletească. Prin munca și truda noastră zi de zi sîntem datori a le asigura existența lor materială, avem datoria de a ne îngriji mai ales de creșterea lor spirituală, copiii fiind tiparele veșnicei creații în lume.

Viața și istoria ne învață că copilul reprezintă puntea de legătură între generații, între penumbrele trecutului și lumina viitorului și-n fața acestei porunci supreme, creștinul își pleacă cu dărnicie rostul vieții și inima în fața datoriei de părinte. În singele nostru clocotesc bunii și străbunii, glasul singelui e însuși glasul istoriei, porunca legii, care se cere imperios perpetuată și cu sfințenie păzită.

De aici avem datoria divină și moral-umană de a ne ruga pentru ei și a-i binecuvînta, căci «rugăciunile părinților întăresc pașii copiilor». Avem multe pilde și îndemnuri din Sfintele Scripturi în acest sens.

Așa s-a rugat înaintea lui Iisus, Iair pentru fiica sa bolnavă (Matei IX, 18), s-a rugat cananeanca pentru fiica ei (Matei XV, 22), așa s-a rugat tatăl din Evanghelia de azi, și cîți alții în toate vremurile și în toată lumea.

Sîntem încredințați că, Dumnezeu nu se poate să nu asculte rugăciunile stăruitoare ale părinților pentru copiii lor.

Dar pe lângă munca truditoare și jertfa vieții adusă de părinți pentru creșterea și viitorul lor fericit, să ne silim a-i crește mai ales prin pilda vieții proprii. Nimic nu poate determina creșterea spirituală a copiilor noștri ca exemplul și pilda personală. Suveranitatea aparentă a copilului e supusă imperios autorității părinților lor. Ei, copiii primesc și cred tot ce li se spune și mai ales ce văd și fac tata și mama, mediul înconjurător. Avem datoria morală să nu-i smintim prin purtarea noastră rea, prin vorbele noastre urite. Iar din punct de vedere social, educația în familie, îndeosebi în perioada formării eului copilului, oricine trebuie să admită, că omul nu este liber să-și educe copiii cum vrea, sub pedeapsa de a face din aceștia niște ratați ai vieții. Pilda biblică a «fiului risipitor» e o splendidă ilustrare a acestor despoți vicioși.

Astăzi, sub lumina vieții noi, încadrat în colectivitate, fiecare este obligat de înseși necesitățile sociale să urmeze îndatoririle impuse educației de etica și echilibrul creator dintre ins și orînduirea socială în care trăim și ne dezvoltăm.

Părinții care-și dezmiardă prea mult copiii și-i învață cu dezmățul, manifestă o iubire greșită. Iubirea noastră față de copii, trebuie întemeiată în primul rînd pe disciplină, pe ordine, pe caracter. Caracterul moral întii de toate, apoi munca manuală și cea intelectuală. Ca părinți și credincioși să preferăm a le crea copiilor un mediu curat și selectiv în locul unuia vicios și fals. Să preferăm o atmosferă de viață creatoare, morală și spirituală, în care să unim gîndul cu fapta bună, munca cu rugăciunea, dogma cu viața, virtutea cu harul, sufletul cu sfințenia, credinciosul cu Dumnezeu.

Omenirea dorește cu ardoare pacea, dreptatea plină de bunătate pentru toți oamenii. Dorește să trăiască liniștită și împăcată în comunitatea iubirii universale de semenii.

Să ne iubim copiii, veghind la formarea rostului lor în viață, să-i păzim de porniri răutăcioase, să-i facem utili societății, caractere morale și personalități umane.

În încheiere, frați creștini, ultima, cea mai mare și veșnică datorie a tuturor, părinți și copii, bărbați și soții este : să privim neîncetat și mai ales cînd ne simțim slabi și tîrîți cu ușurință pe povîrnișul păcatelor și al deznădejdiei, spre Dumnezeu care e Tatăl nostru (Matei VI, 9) și, care ne iubește cu dragoste mai presus de fire.

În bunătatea Lui se topește toată îngîndurarea noastră de părinți, dar totodată vedem aici și imaginea adevărată a creștinului, întărit cu harurile și virtuțile Evangheliei.

Să contemplăm acea unică și minunată icoană și învățătură despre mediul optim și fericit, după care însetează și doresc inimile noastre : iubirea de Tatăl și de Cuvîntul Lui.

Toți cei ce înmulțesc aceasta, simt de fiecare dată că «putere iese din el», o putere vindecătoare de patimi, întăritoare pentru toți în slăbiciuni și sfințitoare de viață.

Datoriile sfinte ale părinților față de copii, grija jertfelnică de creștere și îndrumare — autoritară și liberatoare — a odraslelor lor, aceea de chemare stăruitoare la rostul vieții de azi și de mâine, nu poate decît să nutrească și să edifice — din generație în generație — cele bune, frumoase și vrednice de dorit. Amin.

Pr. CORNELIU SAVA

LA ADORMIREA MAICII DOMNULUI

Meditație

«O! preaslăvită minune! Izvorul vieții în mormînt se pune și scară către cer mormîntul se face. Veselește-te Ghetsimani, a Născătoarei de Dumnezeu, sfîntă casă».

Prinos de laudă și de mulțumire aduce astăzi Maicii Domnului — Pururea Fecioarei Maria — întreaga familie a lui Hristos, întreaga creștinătate, la Praznicul Adormirii Sale.

De aceea, cu adunări și adînciri de gînduri, împletite cu cele mai sfinte rugăciuni, vreme de două săptămîni, ne-am făcut sufletul «cer» și dorurile noastre «aripi de zbor» pînă sus la picioarele Fecioarei Sfinte — Maica cerului și a pămîntului — și am depus în fața ei florile recunoștinței și iubirii noastre fiești. Cu duhul acestei evlavii, aproape de două ori milenară, în care inima creștină a bătut pentru Fiul ei și Dumnezeu nostru, ne-am îndulcit, odată cu toate generațiile de muritori, viața și zilele noastre, bucuriile și necazurile, dorurile și aleanurile, cu roua dragostei, a mîngîierii și a binecuvîntării, picurate din cupa jertfei și a operei de mîntuire a neamului creștinesc.

Și azi, la praznicul Adormirii ei, tot genunchiul, al celor cerești și al celor pămîntești, întreaga fire, văzută și nevăzută, îngerii cu credincioșii, patriarhii cu apostolii și proorocii cu mucenicii, aduc cîntări de laudă Maicii Sfinte.

Pentru aceasta, răsfoind poemul sfînt cîntat de întreaga suflare ortodoxă, în cartea mineiului, să descifrăm în firul cîntării psalmodiilor de seară sau al zorilor de senină utrenie, fiorul minunat al evlaviei ce-I purtăm și să aducem, cu întreaga fire, ruga noastră fierbinte și să zicem fiecare: «Îngrădește-mi gîndurile mele, Mintuitorul Meu, ca să îndrăznesc a lăuda pe Preacurata Maica Ta, zidul lumii; în turnul cuvintelor mă întărește și în locașul gîndurilor mă fă puternic, dăruindu-mi limbă binegrăitoare și cuget nerușinat». Pentru aceasta să se veselească cerul și să sâlțeze toată făptura că iată Fecioara, de pe pă-

mînt se duce și la rai merge». Și acum gîndul nostru zboară, peste ani și vremi, în cetatea lui David cel scriitor de psalmi și să zicem : «strigă Davide ce Praznic este acesta pe care l-ai lăudat oarecînd în cartea Psalmilor ; că pre fiica, Maica lui Dumnezeu și Fecioara o a mutat la locașurile cele de acolo Hristos, Cel născut dintr-însa. Să i se aducă fecioare, în urma ei, întru bucurie și veselie că ceea ce este din sămînța lui David, prin carea noi ne-am îndumnezeit, în mîinile Fiului Său și Stăpînului s-a pus cu preaslăvire și mai presus de cuvînt».

Întreaga fire cerească se bucură azi, la Praznicul Adormirii ei și «trîmbițe duhovnicești să trîmbițeze, munții cei cerești să se bucure cu dealurile și să sălțeze dumnezeieștii apostoli, că Împărăteasa se mută la Fiul Său. Să se bucure făptura, norii să picure dreptate în ziua de acum, ca să cinstească dumnezeiasca mutare a Fecioarei».

În această atmosferă minunată la care participă toate elementele credinței noastre, intrate în patrimoniul sfînt al evlaviei, rețrăim clipele istorice ale Adormirii Maicii Domnului și întregul tablou al acestui eveniment. Astfel, atunci cînd a binevoit Hristos Dumnezeu nostru să ia pe Maica Sa la Sine, atunci cu trei zile mai înainte a trimis pe Arhanghelul Gavriil la dînsa, care i-a zis : «Aceasta zice Fiul Tău : «Vremea este a muta pe Maica Mea la Mine». Nu te teme nimic de aceasta, ci primește cuvîntul cu bucurie de vreme ce vii la viața cea nemuritoare».

Iată vestea cerească ; iată dragostea fiiască a marelui Fiu și Dumnezeu. Iată bucuria nespusă a nădejzilor noastre !

Și auzind acestea Maica, gîndul ei a zburat la ucenicii scumpului ei Fiu — cei risipiți în cele patru vînturi și pînă la marginile lumii și ridicîndu-și glasul dulce a zis : «Apostoli de la margini ; adunîndu-vă aici, în satul Ghetsimani, îngropați trupul meu ; și Tu Fiul meu și Dumnezeu meu, primește duhul meu».

Și deodată s-a făcut fără de veste sunet de grabnic tunet — ne spune nouă cartea sfîntă — și arătare de mulți nori care aduceau de la marginile lumii pe ucenicii lui Hristos în casa Maicii Domnului, în afară de Toma. Erau de față Dionisie Areopagitul, Ierotei și Timotei iar apostolii au zis către dînsa : «Noi Stăpînă, văzîndu-te în lume ca cu Însuși Stăpînul și Dascălul nostru ne mîngîiam, dar de acum cum vom putea să suferim greul ? Iar Maica Domnului le-a răspuns cu multă emoție firească : «Prietenii mei și ucenicii Fiului și Dumnezeului meu, nu faceți bucuria mea plîngere ; că-mi îngropați trupul meu cum îl voi preînchipui pe pat». Și atunci a venit Sfîntul Pavel apostolul și căzînd la picioarele Maicii a zis : «Bucură-te Maica vieții, împlinirea și încheierea propovăduirii mele, că măcar pe Hristos, Fiul tău, trupește pe pămînt nu L-am văzut, însă pe tine văzîndu-te mi se părea că pe Dînsul văd».

După acestea Fecioara și-a împărțit veșmintele sale la săracii și văduvele care erau în jur și o îngrijiseră și luînd iertare de la toți s-a culcat și, făcîndu-și rugăciunea pentru întărirea lumii și pentru pașnica petrecere și-a dat sufletul în mîinile Fiului lui Dumnezeu».

Astfel, episodul sfintei Adormiri a Maicii Domnului îl retrăim cu toții în fiecare an la acest mare Praznic al Bisericii noastre, odată cu întreaga Ortodoxie de pretutindeni și de totdeauna. Căci asemenea Fiului Său și Maica Sfință și-a înălțat minile cu care a îmbrățișat pe Dumnezeu trupește, ceea ce este cu totul fără de prihană, zicând către Cel pe care L-a născut: «Pe cei pe care mi i-ai dat mie în veac îi păzește». Și astfel în minile celei ce s-a făcut om dintr-însa pentru noi punându-și sufletul ca între al Făcătorului Său și Dumnezeu. Fecioara, la veselia cea nestricăcioasă s-a mutat.

Și ce vom povesti acum de minunile săvârșite cu prilejul Adormirii Maicii Domnului? Căci îndată, ochii orbilor s-au luminat și auzul surzilor s-a deschis, ologii s-au îndreptat și tot felul de patimă și de boală prea lesne se tămăduia.

Iar după ce a început Sfântul Apostol Petru cîntarea cea de ieșire și ceilalți apostoli, au ridicat unii patul, iar alții, cu făclii aprinse și cu cîntări mergeau înainte, petrecînd trupul sfînt spre mormîntul din grădină. Îngerii cîntau iar văzduhul era plin de glasul celor ce erau peste firea omenească: «Ridicatu-s-au porțile cerești și îngerii au lăudat și a primit Hristos vistieria fecioriei Maicii Sale și cu prea sfințite aripi cu frică și cu bucurie l-au acoperit». Iar alți îngeri cîntau: «Cine este aceasta care se suie din văile lumii? Ce este această petrecere și mergere înainte străină? Ce taină mare este aceasta care se vede? Este împărăteasa tuturor și Doamna și slava și lauda».

Vrăjmașii Evangheliei lui Hristos au înviat pe unii din popor ispitindu-i să surpe jos patul pe care era așezată Fecioara. Dreptatea lui Dumnezeu i-a pedepsit cu orbirea ochilor iar pe altul l-a lipsit de amîndouă mîinile, care mai nebunește se prinse de apucase acel sfînt pat. Și rămînînd mîinile cele îndrăznețe lipite de pat toți priveau la ele cu jale. Numai după ce acesta a crezut din tot sufletul său s-a tămăduit. Tot așa și orbul, crezînd, s-a vindecat.

Minunată este tradiția noastră sfîntă în legătură cu Adormirea Maicii Domnului. Căci apostolii au așezat trupul Maicii sfinte în mormînt și l-au păzit timp de trei zile, auzind neincetat glasuri îngerești ce intonau așa: «Ceea ce ești mai înaltă decît cerurile și mai slăvită decît heruvimii și mai cinstită decît toată făptura, care pentru prea multa cinstire a fost lăcaș Ființei celei pururea veșnice, astăzi, în numele Fiului Său și-a dat prea sfîntul ei suflet și cu dînsa se umplu toate de bucurie». «La viață se mută Maica vieții cu adevărat, făclia luminii celei nepropiate și mîntuirea credincioșilor. Ridicați porțile și pe Aceasta, prea frumos o primiți pe Maica lumii celei pururea fitoare».

De asemenea, minunate sînt scrierile sfinților părinți și rînduiala noastră bisericească în legătură cu credința moștenită de la strămoși cu privire la trupul Maicii Domnului. Căci, din dumnezeiască rînduială, și de data aceasta a lipsit unul dintre apostolii Mîntuitorului la Adormirea Sfintei Fecioare: Toma, care nu s-a aflat la prea slăvita îngropare. Sosind el cu trei zile mai tîrziu și «fiind mîhnit și tare întristat că nu se învrednicise să vadă și el trupul Maicii sfinte a cerut și, deschizîndu-se mormîntul, au văzut și s-au minunat căci mormîntul

era gol. Rămăsese numai giulgiul, ca o mîngiere apostolilor și ca mărturie nemincinoasă mutării Născătoarei de Dumnezeu pentru care întreaga Ortodoxie a cîntat și cîntă: «Pre Născătoarea de Dumnezeu, cea întru rugăciuni neadormită și întru folosințe nădejdea neschimbată, mormîntul și moartea nu o au ținut; căci ca pre Maica Vieții, la viață o a mutat Cel ce s-a sălășluit în pîntecele ei cel pururea fecioresc. Datuți-s-a ție cele mai presus de fire de Împăratul și Dumnezeuul tuturor, că precum întru naștere Fecioară te-a păzit așa și în groapă trupul tău ți-e ferit fără de stricăciune și împreună te-a preaslăvit întru dumnezeiască mutarea ta, cinste ție Maicii, ca un Fiu dăruindu-ți».

Aducînd aceste prea frumoase cîntări, impletite cu duhul evlaviei creștine, găsim întrînsele întreaga dogmă a întrupării Fiului lui Dumnezeu. Cît de frumos intonează strana bisericii, în zorii nădejdilor la cea de a II-a sezîndă de la utrenie: «Întru nașterea ta zămislirea a fost fără de sămîntă, întru adormirea ta moartea fără de stricăciune. Minune îndoită întru minuni s-a adunat Născătoare de Dumnezeu. Căci în ce chip, neștiind de bărbat, hrănitore de prunc a fost, curată fiind și cum Maica Domnului fiind, ca o purtătoare de moarte, mireazmă răspîndești». Ridicatu-s-a trupul din mormînt și a rămas binecuvîntarea ta spre noi Fecioară curată, cei mîntuiți prin tine împreună cu celele fără de trupuri, te slăvim».

Pentru aceasta și noi credincioșii să ridicăm glasul și să cîntăm odată cu Teofan melodul: «Veniți adunarea iubitorilor de Praznic, veniți să împreunăm ceată, veniți să încununăm Biserica cu cîntări, întru adormirea cortului lui Dumnezeu; căci astăzi cerul își desface sînurile, primind pre ceea ce a născut pre Cel neîncăput de toate; și pămîntul cel ce dă izvor de viață și binecuvîntare se împodobește cu bună frumusețe. Îngerii se împreună ceată cu apostolii, cu frică privind la cea ce, a născut pe Începătorul vieții, mutîndu-se ea din viață în viață».

«Primește de la noi cîntare de petrecere Maica Dumnezeului Celui viu și cu darul tău cel de lumină purtător și dumnezeiesc ne umbrează. Credincioșilor tăi și iubitorilor de Hristos pace și iertare dăruind și tuturor sufletelor noastre mîntuire».

Iar odată cu glasul Arhanghelului Gavriil să zicem Maicii sfinte: «Bucură-te cea plină de dar, Fecioară Maică, ceea ce nu știi de mire, Domnul este cu tine; cu care împreună pe Fiul tău și Dumnezeul nostru roagă-L să mîntuiască sufletele noastre».

Pr. DAVID POPESCU

DESPRE ADEVĂRATA CĂINȚĂ

«Tată, greșit-am la cer și înaintea Ta...»
(Luca XV, 18).

Răul cel mai mare pentru credincioși în lume este păcatul, adică răzvrătirea conștiință și liberă împotriva lui Dumnezeu. El este boală spirituală, este lepra sufletului, pentru că întuneacă mintea, slăbește voința morală de bine și abate inima de la

tot ceea ce este plăcut lui Dumnezeu și oamenilor și aduce toate nenorocirile în viață. Întrebarea cea mare este : cine ne poate scăpa de păcat ? Credinciosul cu strădaniile sale ? Nu, pentru că el este cauza lui : pofteste cele trupesti, se lasă dus de instinctele pervertite și este mereu în vrăjmășie cu Dumnezeu, cu aproapele și cu sine însuși. Strădaniile lui sincere, oricât ar fi de bune, nu-i pot schimba viața pentru că face mai mult rău. De aceea Sf. Apostol Pavel exclamă în numele fiecăruia dintre noi : «Om nenorocit ce sînt, cine mă va izbăvi de trupul morții acesteia ?» (Rom. VII, 25). Nimeni, decît harul Mîntuitorului Iisus Hristos care ni se dă nouă în Sf. Taine și în special prin cîința în Sf. Spovedanie. Această cîință ne impacă cu Dumnezeu ; de aceea Sf. Petru îndeamnă mulțimile, în ziua de Rusalii, spunînd : «Întoarceți-vă la Domnul, cu cîință, ca să se șteargă păcatele voastre» (Faptele Apostolilor, III, 19).

Într-adevăr, dacă plata păcatului neascultării lui Adam este moartea noastră, apoi moartea păcatului este numai harul divin care-l șterge prin adevărata cîință.

Ce este cîința ? Este părerea de rău pentru fărădelegile noastre, este durerea inimii pînă la lacrimi pentru că am supărat pe Părintele ceresc ieșind din comunitatea de viață fericită cu El. Această cîință ne schimbă radical modul de a trăi, ne întoarce la Dumnezeu, ca să primim iertare de la El, pentru că ne produce dezgust și repulsie față de păcate, ne face să fugim de ele, și prin aceasta să ne eliberăm de sub tirania celui rău, devenind fiii ai luminii.

Baza cîinței adevărate și condiția ei prealabilă este recunoașterea păcatului, adică să nu învinuim pe nimenea de el, ci pe noi înșine. Noi sîntem vinovați că l-am făcut, nu alții. Izvorul acestei cîințe este inima noastră, care este centrul vieții duhovnicești. De aceea Domnul ne zice prin înțeleptul Solomon : «Fiule, dă-mi inima ta, ca să locuiesc în ea, iar tu să faci voia Mea și să fii fericit» (Prov. XXIII, 26). Domnul vrea inima noastră pentru că din inimă ies toate păcatele, mîndria și minciuna, desfrînarea, nedreptatea și vrajba, ura, hula și furtul etc., care spurcă pe om (Matei XV, 8—9). Dar inima este lăcașul lui Dumnezeu, ea devine izvorul binelui și al adevărului, al frumosului și al sfințeniei, al dreptății și al păcii etc.

Inima este cheia îndreptării. Dacă ei îi place să guste din dulceața cea amară a păcatului, cîința rămîne o vorbă deșartă, pentru că păcatul ne va stăpîni și mai departe, deoarece rațiunea și voința rămîn neputincioase în fața inimii. Căci omul nu face ceea ce știe, ci ceea ce iubește. Acest proces psihologic explică pentru ce mulți creștini spun duhovnicului la spovedanie aceleași păcate, luni și ani de-a rîndu-l, fără să facă nici un progres duhovnicesc. Faptul acesta arată că iubesc păcatul mai mult decît îndreptarea, că nu se căiesc sincer, ci totul este dictat de împrejurări exterioare, la fel cu cîința ipocrită a lui faraon care, în fața flecării plagi, zicea către Moisi : «Am păcătuit înaintea Dumnezeului vostru... Te rog, acum, iartă-mă..., roagă-te să mă scape de acest prăpăd de moarte..., și voi slobozi poporul» (Exod X, 16—17). Dar după ce plaga trecea, inima lui se învîrtoșa din nou și nu împlinea nimic din cele ce făgăduia pînă cînd a pierit în Marea Roșie cu toată oastea sa. Ca și Faraon s-au căit evreii, muștrați de proorocul Isaia, pentru că, deși umblau în sac și în cenușă, inima fiecăruia vîna doar interese egoiste. Zadarnic striga : «Dacă vreți ca pocăința voastră, mărturisire și postul vostru să fie primite, curățiți-vă inimile de stînge ; faceți fapte bune, urîți nedreptatea și ieșiți din obiceiurile rele, ca și Lot din văpaia Sodomei...». Ei au rămas surzi la acest îndemn, de aceea țara a fost pustiită de păgîni și poporul dus în robie (c. 58).

De fapt numai căința cu buzele, fără fringerea și durerea inimii, fără căldura dragostei și încrederea în Dumnezeu, fără disprețul față de păcat și de patimile care ne înjosesc demnitatea de oameni, fără zel de îndreptate și lacrimi amare, nu ne este de nici un folos.

Da, lacrimile fac sufletul mai alb decât zăpada și mai curat decât roua dimineții. Ele sînt baia noastră de a doua. Dacă păcatul lui Adam s-a șters prin baia Singelui Domnului, păcatele noastre se șterg prin harul Sf. Duh udat cu lacrimile personale. Aceste lacrimi aduc ușurare și alinare, mîngiere și împăcare cu Dumnezeu și cu noi înșine. Această experiență au făcut-o ațiția păcătoși de-a lungul veacurilor, în frunte cu împăratul prooroc și penitent David, care zice: «Ostenit-am întru suspinul meu, spăla-voi în toate nopțile patul meu, cu lacrimile mele așternutul meu voi uda» (Ps. VI, 6). Lacrimile căinței sincere spală păcatele și fărădelegile noastre, ne aduc armonia și pacea sufletului și inimii cu Dumnezeu. Prin ele vedem luminos și strălucitor chipul lui Dumnezeu în noi (Matei V, 6). Ele ne redau fericirea cea adevărată, cu care nimic nu se poate compara. De aceea însuși Binefăcătorul nostru, Domnul și Mîntuitorul Iisus Hristos, zice: «Feriți cei ce plîng că aceia se vor mîngia.» (Matei V, 4). Feriți care se întristează pentru neîmplinirea voiei lui Dumnezeu — zice Sf. Ap. Pavel — pentru că s-au întristat spre pocăință și nu vor fi întru nimic păgubiți de cele cerești». «Căci întristarea după Dumnezeu aduce pocăință spre mîntuire fără părere de rău, iar întristarea (pentru pierderea) lumii aduce moartea. Căci întristarea după Dumnezeu cheamă la sirguintă, la frică și dorința de bine, la rivnă și ispășire și prin aceasta ne arată întru totul a fi curați în lucrul acesta (II Cor. VII, 9—11).

Lacrimi de căință adevărată, de spălare și curățire, au vărsat la picioarele Domnului vameși și păcătoși și tîlhari, sperjuri și apostatați, știuți numai de Dumnezeu care i-a primit în rîndul Sfinților.

Pentru ca să ne transfigureze viața, căința trebuie să pornească dintr-o necesitate lăuntrică, adică din dorința fierbinte de a ne împăca și de a ne uni cu Dumnezeu și cu aproapele, din voința de a ne ușura de povara păcatelor și de a deveni tot mai buni, mai desăvîrșiți. Ea trebuie să plece din dragostea de a ne îmbrăca în omul cel nou, zidit după modelul Mîntuitorului Hristos, chipul desăvîrșirii noastre. Cu alte cuvinte căința — ca să fie izvor de îndreptare și de mîntuire — trebuie să pornească din duhul umilit, din inima înfrîntă și smerită pe care Dumnezeu nu o urgisește (Ps. L, 18), ci din contră, îi este bineplăcută, o iubește, o caută și o răsplătește. Numai această căință scoate sufletul din văpaia patimilor pe care le mărturisește cu gura că le regretă; numai ea este începutul de refacere a comunității de viață cu Dumnezeu, urcuș și scară cerească pentru sfințirea, îndumnezeirea și fericirea noastră.

Dacă mulți creștini recad după spovedanie în păcatele pe care le-au mărturisit, dovedesc că nu s-au căit sincer și sînt ușuratici, că au voință slabă și se conduc după o conștiință pervertită care răstălmăcește criteriile absolute de viață ale moralei creștine. Acestora le spune același dumnezeiesc Isaia: «Vai de cei ce zic răului bine și binelui rău, care schimbă lumina în întuneric și întunericul în lumină. Vai de cei ce sînt înțelepți în ochii lor și pricepuți după capul lor» (V, 19—21). Vai de cei ce sînt ca fariseii care veneau la Iordan să se boteze de la Ioan fără să-și mărturisească păcatele cu cuget curat, și să fie lăudați de oameni, grăiau minciuni, vicleneau cu inima și cu mintea și urzeau curse împotriva aproapei lor.

Dacă pentru credincioșii ajunși la maturitate, spovedania este al doilea Botez — după cum a rînduit-o Hristos Dumnezeu pentru că spală întinărirea sufletului — pentru unii este prilej de a face păcate mai mari, deoarece vin aici din obiceiul că se apropie una din sărbătorile mari, sau sînt aduși de circumstanțe externe; dar în nici un caz nu vin din convingere și din necesitate duhovnicească. Dovadă este faptul că dacă găsesc la spovedanie un duhovnic bun, care le cercetează conștiința cu grijă și interes, nu se bucură cînd stăruiește să-i scoată din focul patimilor, ci se întristează de canonul ce l-au primit pentru îndreptarea lor, iar la altă mărturisire caută pe duhovnicul care le dă un canon ușor. Prin aceasta urmăresc să nu-și țină canonul așa cum au promis și să-și ascundă păcatele; dar le vor avea și mai mari, pentru că mărturisirea nu se face înaintea oamenilor ci a lui Dumnezeu care cunoaște inimile tuturor și va răsplăti după faptele lor pe toți cei ce batjocoresc Sfînta Taină. Despre aceștia zice Mîntuitorul Hristos: «Furul nu vine decît să fure și să ucidă și să piardă» (Ioan X, 10). Sf. Ioan Botezătorul îi mustră, spunînd: «Pui de năpirci...», cum puteți crede că veți scăpa de mînia lui Dumnezeu, dacă vă aminați îndreptarea voastră? Schimbați-vă concepția despre lume și rostul vieții voastre, faceți roade vrednice de pocăință, pentru că securea stă la rădăcina pomului vieții voastre și veți fi tăiați și aruncați în foc cînd nici nu vă așteptați! (Luca III, 7—9). Nu fiți ca norii fără apă, bătuți de vîntul patimilor, nici ca pomii tomatici fără de rod, căci veți fi uscați și dezdădăcinați. . . » (Iuda I, 12).

Iubite frate ai aflat de un duhovnic bun, rămii lângă el și bucură-te de sfaturile lui părintești în scaunul Spovedaniei. Urmează canonul care ți-l dă spre binele tău, pentru că vrea să te ridice din noroiul patimilor tale. Oare, dacă ești bolnav trupește nu cauți doctorul cel mai iscusit și urmezi rețeta lui cu strictete? Cită atenție arăți celor materiale și ce durere mare simți dacă ai pierdut pe unul din prietenii tăi dragi! Fă același lucru și cu cele duhovnicești! Plîngi cu lacrimi cînd ai pierdut pe Dumnezeu, comoara și țaria vieții tale, lumina și fericirea sufletului tău! De ce vrei un canon ușor pentru păcatele tale grele? Amintește-ți că primii creștini făceau canon aspru pentru aceste păcate, timp de 10—15 ani, cu rugăciune și post, cu plîne și apă la ușa bisericii, în văzul tuturor, iar tu te superi dacă duhovnicul te sfătuiește să petreci intens cîteva săptămîni în rugăciune și post, în meditație și metanii și milostenie etc.

Stăruie, frate, în căință desăvîrșită și în rîvnă pentru canonul tău și împlinește-l cu dragoste. Nu te asemeni lui faraon, nici lui Esau care se căiește cu gînd de răzbunare pentru că și-a vîndut lui Iacob dreptul de întii născut, pentru un blid de linte, că n-a știut să se frîneze la timp. Nu urma exemplul trădătorului Iuda, iubitorul de argint, care s-a căit cu disperare și s-a spînzurat (Matei XXVII, 4) și nici a lui Simon Magul, simoniacul (Fapte VIII, 24).

Iubite frate, deschide Sf. Scriptură cu credință și cu evlavie și vei găsi acolo icoane de adevărată căință în regii David și Manase și urmează pilda vieții lor. Pentru păcatul desfrîului, David se căiește și plînge amar toată viața; îl mărturisește deschis, deplin și sincer lui Dumnezeu în cuvinte și cu sentimente zguduitoare. Cu inimă înfrîntă și smerită și plin de încredere în mila și bunătatea lui Dumnezeu, el se roagă fierbinte să-l ierte făgăduind că nu-l va mai face. Și Dumnezeu l-a ascultat, iar David s-a lepădat definitiv de păcatul său. Inima lui a devenit tronul sfînt al împăratului cersesc și căința li s-a făcut piatră de hotar și început pentru o viață nouă. Cel ce vrea să se convingă de această transfigurare duhovnicească îl îndemnăm să rostească în taină la

picioarele crucii Domnului psalmul L și să se gândească la păcatele sale personale. Atunci va gusta din marea bucurie pe care ne-a adus-o adevărata și sincera căință arătată în fapte, nu în vorbe: «M-am rugat înaintea feței Tale, cu toată inima mea, zice David; m-am sculat și m-am mărturisit Ție ziua și noaptea. Am udat cu lacrimi patul meu, am mâncat piine ca cenușa și băutura am amestecat-o cu plîngere. Am văzut că păcatul meu este pururea înaintea mea (Ps. L, 3) de aceea am priveghiat și m-am rugat ca să nu intre nici să iasă ceva spurcat din lăuntrul meu, ci să rămîn drept și fără de priană înaintea Ta».

Iubiți credincioși, căința cu lacrimi a lui David este cea mai plăcută faptă înaintea lui Dumnezeu și ea singură face ca Spovedania să fie cu adevărat al doilea Botez în viața noastră creștinească. Ea a servit ca model atîtor păcătoși mari ai vremurilor Noului Testament care prin ea au devenit sfinți. Icoana ei o găsim în viața vameșului care știindu-se vinovat de păcate nu îndrăznea să-și ridice nici măcar ochii spre cer, ci bătîndu-și pieptul se ruga din adîncul inimii: «Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosul» (Luca XVIII, 13), în istoria zdruncinată a bogatului Zaheu Vameșul care, devine fericit după ce Domnul a intrat în casa lui iar el și-a împărțit averea săracilor, arătîndu-și căința prin fapte bune (Luca XIX, 8). La fel o găsim la Maria Magdalena, despre care ne vorbește Sf. Evanghelie din duminica a V-a din Post, care a turnat mir de nard și a udat cu lacrimi picioarele Domnului, apoi le-a șters cu părul capului său (Matei XXVI, 6—14).

O, dar cit de mișcătoare și pilduitoare este căința fiului risipitor, care-și mărturisește tatălui fărădelegile sale sincer și deschis, total și fără dezvinovățire! «Tată, zice el, greșit-am la cer și înaintea Ta și nu mai sînt vrednic să mă numesc fiul Tău...», pentru că Te-am părăsit pe Tine și dragostea Ta, izvorul vieții și al mîntuirii mele. Primește-mă ca pe unul din argații Tăi, pentru că voiesc să ies din rîndul porcilor și să trăiesc, chiar și numai o zi în curțile Tale, decît mii de ani în lăcașurile păcătoșilor (Luca XV, 21—28; Ps. LXXXIII, 11). Și s-a bucurat Părintele ceresc de căința acestui fiu, care a fost mort și a înviat, a fost pierdut și s-a aflat și i-a dat inel în mină și încălțăminte în picioarele sale și a tăiat vițelul cel gras ca să facă ospăț cu mare veselie (Luca XV, 22—24).

Pe urmele acestui fiu rătăcit a mers Sf. Apostol Petru cel lepădat de Domnul (Matei XXVI, 25), păcătoasa Maria Egipteanca, a cărei profundă, neconținută și sfîntă căință a îndumnezeit-o etc. De aceea Sfînta Biserică ne-o pune ca pildă de îndreptare pentru noi, pomenind-o cu venerație la deniile de miercuri din săptămîna a V-a din Postul Mare. Aceiași adîncă și adevărată căință au arătat-o Fer. Augustin și toți păcătoșii veacurilor, pe care harul Domnului Iisus Hristos i-a chemat la Sine și dragostea lui Dumnezeu-Tatăl i-a ales și i-a mîngliat, i-a îmbrățișat și i-a sărutat, iar mila și iertarea Lui i-a făcut din nou fiii Săi fericiți (Matei V, 4).

Să urmăm, iubiți credincioși, pilda de căință a acestor aleși, să ne temem de păcat și să fugim de el. Să ne mărturisim Domnului, zicînd: «Păcătit-am, Doamne, înaintea Ta. Iartă-mă și mă ridică din moarte. Dă-mi harul Tău și lacrimi de pocăință ca să mă îngrop cu omul cel vechi și să înviez cu Tine a treia zi. Dă-mi căința tilharului de pe cruce și mă pomeneste, Dumnezeule, cînd vei veni întru împărăția Ta. Fă să aud ca și el sentința de fericire veșnică. Astăzi vei fi cu mine în rai», A m i n.

Prot. Dr. SIMION RADU

**SFÎNTUL IOAN GURĂ DE AUR LA CUVÎNTUL PROFETIC,¹
CARE ZICE: «EU SÎNT DOMNUL DUMNEZEU, CEL CE AM FĂCUT
141 LUMINA ȘI ÎNTUNERIC, CEL CE FAC PACE ȘI ZIDESC RELE²»**

1. Puține sînt aceste cuvinte ale profetului, dar dulce este izvorul mierii; miere de care nu te mai sature. Mierea aceasta materială își termină dulceața la limbă și se îndreaptă spre stricăciune; dar mierea învățaturii hrănește conștiința, bucură neconținut și ne conduce la nesticăciune. Mierea cea materială este făcută din ierburi, pe cînd mierea învățaturii este lucrată din dumnezeieștile Scripturi. Această miere ne-a dat-o nouă astăzi cel ce ne-a vorbit atîta de frumos³, cel ce a răpit premiul răbdării și a arătat tăria dragostei și noblețea credinței. Haide dar, ca și eu să vă întind iarăși, cu multă rivnă, masa cea obișnuită. Și nespus de mare îmi este bucuria, că deși e spectacol strălucit la hipodrom, a venit aici atîta mulțime de lume, disprețuind spectacolul acela. De aceea și eu umplu din belșug vasul cu vin, nu cu vin care imbată, ci cu vin care înțelepțește. Așa-i vinul Sfințelor Scripturi, așa sînt bucatele acestei mese! Nu / îngrașă trupul. Nu spun asta, pentru că disprețuiesc trupul, ci pentru că prefer noblețea sufletului; nu pentru că arunc folosul bucatelor, ci pentru că osîndesc necumpătarea. Dacă filozofăm, așa trebuie să filozofăm, ca să nu dăm prilej de vorbă ereticilor. Da, trupul este mai mic decît sufletul, dar nu împotriva sufletului; e simplu, dar slujește trebuințelor trupului. Marele Meșter Dumnezeu n-a alcătuit acest univers din una sau două sau trei substanțe, ci a adus la existență multe și felurite substanțe, ca să-Și arate, în diversitatea lucrurilor, bogăția înțelepciunii Sale. N-a făcut numai cerul, ci și pămîntul; nu numai pămîntul, ci și soarele; nu numai soarele, ci și luna; nu numai luna, ci și stelele; nu numai stelele, ci și văzduhul; nu numai văzduhul, ci și norii; 143 nu numai norii, ci și eterul; nu numai eterul, ci și lacurile, izvoarele, riurile, munții, dealurile, pădurile, livezile, / grădinile, semințele, plantele, feluritele feluri de ierburi, felurite corpuri, felurite lucrări, felurite naturi, pe care ar trebui să străbați lumea, ca să le vezi pe toate; dar dacă străbați cu mîntea întreg universul, vei spune și tu cu profetul: «Cît s-au mărit lucrurile Tale, Doamne! Toate cu înțelepciune le-ai făcut»⁴. Deci dacă vrei să vezi teatru, lasă-l pe cel satanic și vino la acesta, cel duhovnicesc! Dacă vrei să auzi cîntec de liră, lasă cîntecul acela de acolo, încordează-ți tăria minții și vino la acest cîntec, care-ți deșteaptă sufletul și-ți întărește mîntea! Iată sunete diferite și coarde mereu altele, care înalță, din toate părțile, Marelui Meșter Dumnezeu, o singură și armonioasă melodie. Cîntecul universului, alcătuit din diferite sunete, are o singură melodie, ce se înalță spre slăvirea Creatorului; coardele au sunetele lor proprii, dar cîntă împreună cu toate celelalte. Și ca să afli cum scot coardele sunetele lor proprii, lovește cu mîntea coarda cerului și vei auzi că răspunde puternic, înălțînd lui Dumnezeu slavă. Aceasta auzindu-o și profetul, spunea: «Cerurile povestesc slava lui Dumnezeu, și lacerea mînilor Lui o vestește tîria»⁵. De la coarda cerului, du-te la coarda zilei și a nopții și vei auzi și sunetele lor, răsunînd mai dulce decît sunetele lirei și chitarei. Și mai ales, de este cineva, care știe să lovească corzile acestea.

1. Migne, *Patrologia Greacă*, vol. 56, col. 141–152.

2. *Isaia* XLV, 7.

3. Episcopul Flavian.

4. *Psalmi* CIII, 25.

5. *Psalmi* XVIII, 1.

— Și cum sună? m-ai putea întreba. Cerul nu mișcă nici gură, nici limbă, nici cerul gurii, nici dinți, nici buze. Atunci cum iese glasul? Cum grăiește ziua? Că nici nu au acele organe, care să scoată sunete. Cerul este drum al soarelui și lunii, iar ziua și noaptea, scurgere a timpului.

— Ei bine, ca nu cumva unul din cei mai greoi la minte, auzind acestea, să-și piardă capul și să se turbure, ascultă pe profet cum combate spusele acestea. După ce a spus: *«Cerurile povestesc slava lui Dumnezeu»*; și: *«Ziua spune zilei cuvânt și noaptea vestește nopții știință»*⁶, nu s-a oprit aici, ci a adăugat: *«Nu sînt graiuri, nici cuvinte, ale căror glasuri, să nu se audă»*⁷. Cele spuse au acest înțeles: Ziua și noaptea, ca și cerul, nu au numai glas, ci un astfel de glas, că-i mai de înțeles, mai clar și mai puternic decît glasul omenesc.

— Cum, în ce chip?

— Ascultă cuvîntul acesta al profetului: *«Nu sînt graiuri, nici cuvinte, ale căror glasuri să nu se audă»*.

— Ce spun cuvintele acestea?

— Sînt o laudă a glasului, o laudă a vocii. Glasul meu e înțeles numai de unul care are același grai cu mine; cel cu alt grai nu-l înțelege. Iată ce vreau să spun: Cînd vorbesc în limba greacă, cel ce cunoaște această limbă mă înțelege; scitul, tracul, maurul și indianul, nu; pentru că deosebirea de limbă nu-i lasă să înțeleagă limba mea.

144

/ 2. La fel nici eu nu pot înțelege ce vorbește un scit sau un trac; nici un altul, limba altuia. Cu cerul, cu noaptea și cu ziua, însă, nu-i așa; ci glasul lor, limba lor, este de așa fel că poate fi înțeleasă de orice limbă, de orice grai, de orice popor; este clară, de înțeles. De asta proorocul, după ce a zis: *«Cerurile povestesc slava lui Dumnezeu»*; și: *«Ziua spune zilei cuvînt»*, a adăugat: *«Nu sînt graiuri, nici cuvinte, ale căror glasuri să nu se audă»*. Cu alte cuvinte, spune așa: Ziua și noaptea și cerul și toate fapăturile au astfel de grai și un astfel de glas, că glasul lor este înțeles de toate graiurile, adică de toate limbile și de toate popoarele. Nu este grai pe lume, spune profetul, adică nu este popor, nu este limbă, care să nu înțeleagă glasul cerului; și scitul și tracul și maurul și indianul și sarmatul, orice grai, orice limbă, orice popor poate înțelege glasul acesta.

— Cum, în ce chip?

Ascultă ce-ți spun, ca să afli cum cerul, tăcînd, grăiește. Cînd îi vezi frumusețea, măreția, poziția, dăinuirea și strălucirea lui și le aduni pe toate acestea în tine însuși și slăvești pe Creator și lauzi pe Cel ce le-a făcut, atunci cerul a dat glas, înălțînd, prin glasul tău, slavă lui Dumnezeu. Așa se tîlmăcesc cuvintele: *«Cerurile povestesc slava lui Dumnezeu»*.

— Cum, în ce chip?

— Cerurile, prin frumusețea strălucirii lui, îl fac pe cel ce le privește să se minuneze de Creator. Cînd vezi o operă ca aceasta, spui: «Slavă Ție, Dumnezeule! Ce corp măreț ai făcut și l-ai pus înaintea noastră!». Cerurile au înălțat această slavă, folosindu-se de limba ta, făcîndu-te să te minunezi, privindu-le. Astfel cerurile, tăcînd, înalță slavă lui Dumnezeu; iar acest glas îl înțeleg toți oamenii. Că acest glas nu se înțelege cu auzul, ci cu privirea, cu

6. Psalmi XVIII, 2.

7. Psalmi XVIII, 3.

contemplarea; iar privirea este una la toți oamenii, chiar dacă limba lor e diferită; și barbarul și scitii și tracii și maurii și indienii înțeleg acest glas; adică toți aceștia, văzînd minunea, rămîn uimiți de frumusețea, strălucirea și măreția cerului și de toate cele ale cerului; iar cei care judecă bine înalță slavă Creatorului. Același lucru se poate spune și despre zi și noapte. După cum cerul, prin frumusețea, poziția, măreția, strălucirea, prin dănuirea lui în timp, prin folosul, prin lucrarea și prin toate celelalte, îl face pe cel ce privește cerul să se minuneze și să înalțe slavă Creatorului, tot așa și noaptea și ziua. Cînd vezi buna rînduială a acestor timpuri și că ziua, împlinindu-și propria ei măsură, nu ambiționează să scoată noaptea din hotarele ei, nici nu vădește oarecare lăcomie și nici, pentru că e mai strălucitoare, nu caută să pună mîna pe tot timpul, ci se stăpînește; iar noaptea face la fel, împlinindu-și drumul ei, face loc zilei, și asta de atîția și atîția ani, și nu este nici un amestec, nici o tulburare și nici noaptea n-a alungat ziua și nici ziua nu s-a lăcomit asupra nopții, deși una este mai strălucitoare, iar alta mai întunecoasă, atunci iarăși, minunîndu-te de această bună rînduială, nu vei înălța slavă lui Dumnezeu? Și după cum două surori, care se împacă bine una cu alta, împart averea părintească cu măsură și cu cîntarul, ca să nu ia una mai mult ca alta, / tot așa și ziua și noaptea împart tot timpul, păstrînd tot atît de mare egalitate și nu se lăcomesc cu nimic una asupra alteia, așa precum o știți, cunoscîndu-o din proprie experiență.

145

Să audă aceasta cei lacomi, care-și alungă frații de la moștenire! Să se rușineze de buna rînduială a timpurilor, de egalitatea dintre noapte și zi și să pună capăt bolii lor!

Așa deci *«ziua spune zilei cuvînt, și noaptea vestește nopții știință»*; nu slobozesc glas, dar prin buna lor rînduială, prin ritmul și egalitatea lor, ca și prin celelalte măsuri ale lor, care nu se împiedică unele pe altele, proclamă pe Creator mai strălucit decît o trîmbiță; și nu într-un colț al lumii, ci peste tot pămîntul, pe care-l privește soarele. Aceste glasuri se aud în toată lumea, pentru că pretutindeni este cer, pretutindeni zi și pretutindeni noapte, iar învățătura lor se întinde și pe pămînt și pe mare. De aceea profetul n-a spus simplu că cerurile «spun» slava lui Dumnezeu, ci: *«povestesc»*, adică învață și pe alții și au ca ucenici întreg neamul omenesc; pun înaintea lor o școală înaltă; în loc de litere și cărți, frumusețea propriei sale naturi, oferind și oamenilor simpli și înțelepților și tuturora să citească, ca într-o carte, învățătura, care se află în ele, despre înțelepciunea și puterea lui Dumnezeu. Tot așa, și t și i și oameni, care nu grăiesc; dar chiar tăcînd, slăvesc prin alții pe Dumnezeu; de aceea și Hristos spunea: *«Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă laptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri»*⁸. După cum atunci cînd vezi un om cu viață strălucită, chiar dacă tace acel om, tu înalți slavă lui Dumnezeu, tot așa și cînd vezi frumusețea cerului, slăvești pe Creator. De aceea profetul spunea: *«Cerurile povestesc slava lui Dumnezeu»*, prin cei care privesc cerurile.

«Ziua spune zilei cuvînt, și noaptea vestește nopții știință».

— *«Știință». Care?*

— Știință despre Creator. După cum ziua scoate pe om la lucru, tot așa,

8. Matei V, 16.

venind noaptea, îl odihnește de nenumăratele osteneți, îi scapă de griji și, adormindu-i ochiul obosit și trăgînd peste ochi pleoapele, îl face de primește, cu puteri proaspete, iarăși raza soarelui. Că nu ne este de puțin folos lucrul acesta, ci de foarte mare folos. Dacă noaptea nu l-ar scăpa pe om, odihnindu-l, de nenumăratele oboseli cu care îl primește, n-ar fi de nici un folos zilei, care îl pune la treabă. Că omul, de munca neîntreruptă din timpul zilei, s-ar șubrezi, ar pieri și nu i-ar mai fi de nici un folos lumina zilei. Așadar noaptea, care îi face omului folositoare ziua, ea este aceea care, prin slujirea ei, îl duce pe cel ce se bucură de dansul ei spre cunoașterea lui Dumnezeu. Cînd cunoști cît e de mare folosul zilei și cît de mare e folosul nopții, cînd cunoști că ziua urmează nopții și noaptea zilei, ca într-un dans, și că venind alternativ una după alta, păstrează sănătos neamul omenesc, de-ai fi cel mai greu de cap dintre toți oamenii, vei putea, punînd la muncă propria ta gîndire, să cunoști înțelepciunea Marelui Meșter Dumnezeu, pe care a arătat-o prin crearea zilei și a nopții, date nouă, una pentru lucru, iar alta pentru scăpare de oste-eli.

146

3. Cu spusele acestea, însă, m-am depărtat de ceea ce voiam să vă spun la început. Dar pentru că unele texte din Scriptură citite astăzi au tulburat poate pe mulți din cei care n-au fost cu luare aminte / și care nu sînt pregătiți pentru înțelegerea Scripturilor, haide să ne îndreptăm, cu multă grabă, spre aceste texte. S-a citit pericopa evanghelică a femeii cu scurgere de sînge, căreia i s-au oprit izvoarele singelui prin atingerea ei de poala hainei lui Hristos, care prin puterea credinței a jefuit o atît de mare comoară⁹; că furt a fost ce a făcut; dar fruct vrednic de laudă; Insuși Iisus, Cel ce fusese furat, a lăudat-o pe femeie. S-a citit apoi și textul cu stigmatele lui Pavel, cu rănilor, cu închisorile, cu ducerile lui înaintea judecării, cu naufragiile, cu legăturile, cu lanțurile, cu uneltirile cele felurite și continui, cu morțile cele din fiecare zi, cu foametea, cu setea, cu goliciunea, cu silnicia de fiecare zi. Dar ce fac? Trebuie neapărat să mă folosesc de multă tărie, ca nu cumva Pavel, cucerindu-mă, să mă depărteze iarăși de tema ce mi-am propus. Știți doar că de multe ori mergînd cu cuvîntul și îndreptîndu-mă în altă parte se întimpla să-l întîlnesc pe Pavel în mijlocul cuvîntării; atunci Pavel mă cucerea într-atît, că mă convingea să termin cuvîntul, vorbind numai despre el. Ca să nu pătesc și astăzi așa, cu multă tărie voi pune frîu cuvîntului, care mă duce în altă parte, ca așa să-l slăbesc și să-l duc la cele spuse de profet.

— Ce a spus profetul?

— *«Eu sînt Domnul, Cel ce am făcut lumină și întuneric, Cel ce fac pace și zidesc rele»*¹⁰. Vedeti că nu în zadar și fără rost am făcut drumul spre acest text; am lăsat pe toate celelalte la o parte și m-am grăbit să ajung la el. Textul acesta tulbură mult pe cel care nu-l cercetează cu luare aminte. Treziți-vă, deci, ascuțiți-vă auzul și, lepădînd toată grija cea lumească, fiți atenți la cele ce am să spun. Că vreau să vă dau acum răsplata venirii voastre la biserică; și încercîndu-vă cu bucatele cele duhovnicești, așa să plecați

9. Matei IX, 20—22.

10. Isaia XLV, 7.

acasă, ca să cunoască cu fapta cei care au lipsit cit de mare pagubă au suferit; și vor afla, dacă voi, primind cu mare grijă spusele mele, le veți putea transmite și aceloră.

«Eu sînt Domnul Dumnezeu, Cel ce am lăcut lumină și întuneric, Cel ce fac pace și zidesc rele». Repet mereu aceste cuvinte, ca să vă între în minte și apoi să dau dezlegarea lor. Dar nu numai acest profet grăiește așa; ci și un alt profet, grăind la fel cu el, spunea: «Este oare în cetate răutate, pe care să n-o li lăcut Domnul?»¹¹.

— Ce vor să spună cuvintele acestea?

Trebuie să dau o singură dezlegare tuturor acestor cuvinte profetice.

— Și care-i dezlegarea?

— Dacă cunoaștem puterea acestor cuvinte. Dar fiți cu luare aminte! Nu în zadar și fără rost vă dau des această poruncă. V-o dau, pentru că mă îndrept spre adînc de gînduri.

147

Lucrurile sînt unele bune, altele rele, iar altele indiferente. Dintre acestea din urmă, unele par multora a fi rele, dar nu sînt, ci se spune numai și se bănuiesc a fi. Dar ca să fac mai clar ceea ce spun, haide să vă dau cîteva exemple. Sărăcia pare multora rea, dar nu este; dimpotrivă, dacă cineva este cu mîntea trează și filozofează, sărăcia chiar înlătură multe rele. / Bogăția iarăși pare multora bună, dar nu este absolut bună, decît numai dacă te folosești de ea cum trebuie. Dacă bogăția ar fi bună în chip absolut, ar trebui ca toți bogații să fie buni; iar dacă nu sînt toți bogații virtuoși, ci numai acei care întrebunțează bine bogăția, este clar că bogăția nu-i bună în ea însăși, ci este materie de virtute, așezată la mijloc. Uită-te! Sînt în corpuri însușiri, pe care cei ce le au pot fi numiți după ele. De pildă, culoarea albă nu este substanță, ci însușire, accident, se găsește în substanță; dacă cineva are această însușire, pe unul ca acesta îl numim alb. Boala este și ea însușire și accident; dacă îl cuprinde pe cineva boala, îl numim pe unul ca acesta bolnă. Dacă bogăția ar fi o virtute, ar trebui ca cel care are bogății să fie și să se numească virtuos; dar dacă bogatul nu este negreșit virtuos, atunci nici bogăția nu este în chip absolut nici virtute și nici bună, ci ajunge așa datorită voinței celui care o folosește. Iarăși, dacă sărăcia ar fi rea, ar trebui ca toți săracii să fie răi; dar mulți din cei săraci au dobîndit cerurile; deci sărăcia nu e rea.

4. Poate că cineva m-ar întreba:

— Dar mulți, din pricină că sînt săraci, hulesc!

— Nu hulesc din pricină că sînt săraci; o fac din pricina propriei lor nebunii și micimi sufletești. Dovadă fericitul Iov, care, deși era în cea mai cruntă sărăcie și fusese coborît chiar în prăpastia sărăciei, nu numai că n-a hulit, ci a continuat să binecuvînteze pe Dumnezeu, zicînd: «Domnul a dat, Domnul a luat; cum l-a plăcut Domnului așa s-a și lăcut, Fie numele Domnului binecuvîntat în veci»¹².

— Dar mulți, chiar din pricina bogăției, mi-ar spune cineva, răpesc și sînt lacomi.

11. Amos, III, 6.

12. Iov I, 21.

148

—Nu însă din pricina bogăției, ci a nebuliei lor. Și martor ne este tot același om Iov, care, deși avea atîta bogăție, nu a răpit pe cele ale altora, ci dădea chiar pe cele ale lui și s-a făcut liman celor străini, zicînd așa: «*Casa mea era deschisă oricărui străin, care venea*»¹³. La fel și Avraam; avea atîta bogăție, dar o cheltuia cu cei care treceau pe la ușa lui. Nici pe acesta, nici pe celălalt, bogăția nu i-a făcut lacomi, după cum nici sărăcia nu l-a făcut hultor nici pe Iov, nici pe Lazăr¹⁴; ci, așa săraci, au strălucit amîndoi, deși nu aveau nici hrana de neapărată trebuință; unul a primit mărturie de la Dumnezeu, Care cunoaște bine cele ascunse; celălalt, luat de aici de îngeri, care mergeau înaintea lui, a ajuns să locuiască împreună cu Avraam și să se bucure de aceleași bunătăți ca și acela. Prin urmare, din lucrurile cele indiferente fac parte: sărăcia și bogăția, sănătatea și boala, viața și moartea, slava și cinstea, sclavia și libertatea și toate cele ca acestea; că nu trebuie să le înșirăm pe toate, ca să nu lungesc cuvîntul. Cu aceste cuvinte v-am dat temeiurile pentru a păși spre cele ce vreau să vă spun. «*Dă temei înțeleptului și mai înțelept va fi*»¹⁵, spune Scriptura. Deci toate acestea fac parte din lucrurile indiferente, pentru că cei care se folosesc de ele le pot îndrepta sau spre bine sau spre rău. Că acestea sînt indiferente — între care bogăția — a arătat-o Avraam, folosindu-se de ea cum trebuie, / dar a arătat-o și bogatul de pe vremea lui Lazăr, cheltuindu-și toată averea lui spre pierderea capului său¹⁶. Bogăția deci nu e în chip absolut nici bună, nici rea. Dacă ar fi fost absolut bună și nu indiferentă, bogatul de pe vremea lui Lazăr n-ar fi fost pedepsit așa; dacă ar fi fost absolut rea, Avraam n-ar fi ajuns atît de strălucit; era doar bogat. La fel și cu boala. Dacă boala ar fi rea, ar trebui ca și cel care o are să fie rău. Deci, potrivit acestei socotințe, ar fi trebuit ca Timotei să fi fost rău, că lupta cu o boală foarte grea; că îi spunea Pavel: «*Folosește-te de puțin vin pentru stomacul tău și pentru dusele tale suferințe*»¹⁷. Iar dacă nu numai că nu era rău din pricina bolii, ci a mai primit și adaus de multă răsplată, că a îndurat cu curaj boala, atunci e lămurit că boala nu este un lucru rău. Un alt profet era mereu bolnav de ochii; dar boala nu l-a făcut rău, ci profetea și vedea mai dinainte cele viitoare; boala nu-i era o piedică în calea virtuții. Deci nici sărăcia nu-i un bine absolut, dacă nu te folosește de ea cum trebuie, ci o folosești la fapte rele și la trîndăveală păgubitoare. Că și pentru trîndăveală vom da socoteală. De aceea și Pavel spunea: «*Cine nu lucrează, nici să nu mînce*»¹⁸. Acestea deci sînt indiferente; sînt cînd bune, cînd rele, după felul cum sînt folosite. Dar pentru ce să vorbesc de sănătate, de boală, de bogăție, de sărăcie? Chiar ceea ce pare a fi celor mulți capul bunătăților și culmea relor, adică viața și moartea, nici acestea nu sînt în chip absolut bune sau rele; și ele sînt indiferente; ajung bune sau rele după gîndul și voința celor ce le folosesc. Iată ce vreau să spun: Viața este un bine, cînd te folosești de ea cum trebuie; dar cînd o folosești făcînd păcate și fărâdelegi, nu mai este un bine, ci este mai bine să se termine o astfel de viață. Iarăși, moartea, de care, după părerea celor mulți trebuie să fugim, poate fi pricină a mii și mii de bunătăți, cînd are o pricină potrivită. Și asta o arată mucenicii; aceștia sînt mai fericiți decît toți, datorită morții lor. De aceea și Pavel nu dorea în chip absolut viața în

13. Iov XXXI, 32.

14. Luca XVI, 19—31.

15. Proverbe IX, 9.

16. Luca XVI, 19—31.

17. Timotei V, 23.

18. II Tesaloniceni III, 10.

Hristos, ci o dorea, pentru că viața aceasta era rod al lucrării sale : «Ce voi alege, spunea el, nu știu ; sînt strîns de amîndouă, avînd dorința de a mă desface și de a li împreună cu Hristos»¹⁹. De aceea și profetul spunea : «Scumpă este înaintea Domnului moartea cuvioșilor lui»²⁰. Nu în chip absolut moartea, ci o moarte ca aceasta. Și iarăși în altă parte : «Moartea păcătoșilor este rea»²¹. Vezi că și moartea face parte din cele indiferente ? Vezi că nu este nici absolut bună, nici absolut rea, ci, bună sau rea, după gîndul și voința celor ce o primesc ? De aceea și preînțelptul Solomon, enunmărînd folosul celor indiferente și filozofînd asupra lor, a arătat că un lucru nu este bun în chip absolut, iar alt lucru este rău în chip absolut, ci ajung bune datorită împrejurării potrivite lor, chiar dacă par împovărătoare și rele, cînd nu au împrejurarea potrivită. «Vreme este a plînge, spunea el, și vreme este a rîde»²² ; vreme este a trăi și vreme este a muri»²³. Că nu totdeauna este un lucru bun veselia, ci uneori este chiar vătămătoare ; / nici întristarea nu este totdeauna un lucru bun, ci uneori este chiar aducătoare de moarte și pierzătoare. Și aceasta o arată tot Pavel, care spune : «Intristarea cea după Dumnezeu lucrează pocăință spre mîntuire, de care nu-ți pare rău ; iar întristarea lumii lucrează moarte»²⁴.

149

5. Vezi că și întristarea face parte din cele indiferente ? La fel și contrarul ei, adică bucuria, face parte tot din cele indifereente. De aceea nu ni s-a poruncit în chip absolut : să ne bucurăm, ci : «Să ne bucurăm în Domnul»²⁵.

Dar despre lucrurile indiferente ni s-au dat lămuriri îndestulătoare, dacă am fost ascultători atenți. Trebuie să vorbim acum despre lucrurile care nu sînt indifereente, despre cele bune, care nu pot fi rele, și despre cele rele, care nu pot fi bune. Cele despre care am vorbit pînă acum sînt uneori bune, alteori rele ; de pildă bogăția, uneori este rea, cînd se cheltuiește pentru lăcomie, alteori este bună, cînd se cheltuiește pentru milostenie ; și toate celelalte asemenea lor urmează aceeași rînduială. Sînt însă unele care nu pot fi niciodată rele ; contrarele lor, totdeauna rele și nu pot fi niciodată bune, de pildă : necredința, hula, desfrînarea, cruzimea, neomenia, lăcomia pintecelui și toate cele asemenea.

Nu spun că un om rău n-ar putea ajunge niciodată bun, nici că unul bun n-ar putea ajunge vreodată rău, ci că însuși omul, prin firea lui, nu este nici bun, nici rău. Cele despre care am vorbit mai sus rămîn așa cum sînt : unele bune, iar altele rele ; omul, însă, este bun, cînd le alege pe cele care sînt bune în chip absolut, și este rău, cînd le alege pe cele contrare celorlalte, pe cele care sînt rele în chip absolut.

Așadar lucrurile se împart în trei categorii : unele bune, care nu pot fi nicicînd rele, de pildă : curățenia trupească și sufletească, milostenia și toate cele ca acestea ; altele rele, care nu pot fi niciodată bune, de pildă : desfrînarea, neomenia, cruzimea ; în sfîrșit altele, care sînt uneori bune, alteori rele, potrivit gîndului și voinței celui ce le folosește. Bogăția slujește uneori lăcomiei, alteori milosteniei ; aceasta, datorită gîndului și voinței celui ce o folosește. Sărăcia slujește uneori hulei, alteori laudei și filozofiei.

Dar sînt mulți oameni, cu mai puțină judecată — că trebuie să mă îndrept spre explicarea cuvintelor profetului — care numesc rele nu numai pe cele rele, care nu pot fi niciodată bune, ci și pe unele din cele ce sînt indifereente,

19. Filipeni I, 22-23.

20. Psalmi CXV, 5.

21. Psalmi XXXIII, 20.

22. Ecclesiast III, 4.

23. Ecclesiast III, 2.

24. II Corinteni VII, 10.

25. Filipeni IV, 4.

150

de pildă : sărăcia, căderea în robie, sclavia, despre care am spus că nu fac parte din categoria celor rele, ci a celor indiferente. Deci, după cum am spus, mulți oameni le numesc pe acestea rele, deși nu sînt rele. Și tocmai despre acestea profetul spune că ele nu sînt rele, deși după bănuiala celor mulți sînt rele, cum sînt : căderea în robie, sclavia, foametea și toate cele asemenea acestora. Că acestea nu sînt rele, ci chiar înlătură relele, să dăm mai întii ca pildă foametea, care pare a fi tuturor cutremurătoare și înfricoșătoare. Foametea nu este un rău. Află-o și învață-te să filozofezi ! Cînd poporul iudeu a alunecat în cea mai mare fărădelege, atunci marele Ilie, cel vrednic și de ceruri, vrînd să curme boala venită din pricina trîndăviei și să o tămăduiască, a adăugat zicînd : «Viu este Domnul, înaintea Căruia stau, că nu va fi ploaie decît prin gura mea»²⁶. Și cel ce nu avea decît un cojoc a închis cerul. Atît de mare era îndrăznirea lui înaintea lui Dumnezeu ! Vezi dar că nu-i un rău foametea ? Că omul cel mai sărac nu s-ar fi bucurat de o atît de mare îndrăznire, ca, fiind pe pămînt, să arate numai cu un singur cuvînt atîta putere ? Ilie a spus / acest cuvînt și a adus foametea, ca pe un pedagog prea bun, ca pe unul ce poate îndepărta relele săvîrșite. Și ca un trup cuprins de o febră puternică, așa și vinele pămîntului s-au uscat ; au secat rîurile, iar plantele și legumele pămîntului au rămas fără de rod. Și nu puțin s-a folosit atunci poporul iudeu ! A scăpat de înclinarea lui spre fărădelege, s-a smerit, a ajuns mai bun și supus profetului. Cei care alergau la idoli și jertfeau pe fii lor demonilor, aceia au ucis atîția preoți de ai lui Baal ; n-au cîrțit, nu s-au revoltat, ci au îndurat în tăcere și cu teamă foametea ; și datorită foametei, au ajuns mai buni.

6. Ai văzut că foametea nu numai că nu-i un rău, ci și distrugătoare de rele ? Ca o doctorie, vindecă boalele. Iar dacă vrei să vezi că nici căderea în robie nu este un rău, gîndește-te cum erau iudeii înainte de a fi duși în robie și cum erau în timpul robiei, ca să cunoști că nici libertatea nu-i în chip absolut un bine și nici căderea în robie un rău. Cînd erau liberi și-și aveau patria lor, săvîrșeau astfel de fapte, că în fiecare zi profeții strigau împotriva lor ; călcau legile, se închinau la idoli și nesocoteau poruncile lui Dumnezeu ; dar cînd au fost duși în pămînt străin, cînd locuiau în țara barbarilor, au ajuns mai buni și păzitori ai legii ; și așa s-au smerit, că poți s-o afli asta dintr-un psalm, pe care trebuie neapărat să-l pun astăzi înaintea voastră, ca să cunoașteți rodul ducerii în robie.

— Care este psalmul ?

— «La rîul Vavilonului, acolo am șezut și am plîns, cînd ne-am adus aminte de Sion. În sălcii, în mijlocul lor, am atîrnat organele noastre : că acolo ne-am întreat pe noi cei ce ne-au robii pe noi cuvînte de cîntări, zicînd : «Cîntați-ne nouă din cîntările Sionului !» Cum să cîntăm cîntarea Domnului în pămînt străin ?»²⁷. Ai văzut cum i-a smerit robia ? Înainte de ducerea în robie, cînd profeții le spuneau să nu calce legea, nu ascultau ; dar după aceea, deși îi rugau barbarii, deși îi sileau cei ce-i stăpîneau și-i forțau să calce legea, nu-i ascultau, ci ziceau : «Nu vom cînta cîntarea Domnului în pămînt străin !», pentru că legea nu le-o îngăduia. Vezi-i și pe cei trei tineri ! Nu numai că nu i-a vătămât cu nimic robia, dar i-a făcut și mai străluciți. Pe Daniil la fel ! Dar ce pot spune de Iosif ? Ce rău a suferit, deși a fost străin, rob și înlănțuit ? Oare

26. II Impărați XVI, 1.

27. Psalmi CXXXVI, 1-5.

nu tocmai pentru acestea a fost lăudat și strălucit? Și ce a câștigat de aici femeia aceea barbară, care era bogată, mândră și liberă? Nu era mai ticăloasă decît toți, pentru că n-a voit să le folosească cum trebuie?

151 Aceste exemple deci ne arată lămurit care lucruri sînt rele, care sînt bune și care sînt indiferente. Ne mai arată că profetul, în cuvintele sale, a vorbit de cele indiferente, nu de cele care sînt cu adevărat rele, ci de cele ce par / celor mulți a fi rele: ducerea în robie, sclavia, închisoarea.

Dar trebuie neapărat să spun pentru ce profetul a rostit aceste cuvinte.

Dumnezeu, fiind iubitor de oameni, grabnic în a milui și zăbavnice în a pedepsi și osîndi, a trimis iudeilor profeți, tocmai pentru ca să nu-i pedepsească; prin profeți îi infricoșă cu cuvîntul, ca să nu-i osîndească cu fapta. Așa a făcut cu ninivitenii; că și pe niniviteni i-a amenințat cu distrugerea orașului, nu ca să-l distrugă, ci ca să nu-l distrugă; lucru care s-a și întîmplat²⁸. Această a făcut-o și atunci; a trimis profeți, ca să-i amenințe cu năvălirea barbarilor, cu războaie, cu ducerea în robie, cu sclavia, cu închisoarea, cu locuirea în pămînt străin. Și după cum un tată iubitor, care are un copil rău și leneș, și vrea să-l cumințească, caută biciul de curele, îl amenință că-l leagă cu frînghiile, spunîndu-i: «Am să te leg, am să te biciuiesc, am să te distrug!», dar e infricoșător numai cu cuvîntul, ca prin aceasta să depărteze din tînră răutatea, tot așa și Dumnezeu îi amenința pe iudei continuu, voind să-i facă de frică mai buni. Acestea văzîndu-le diavolul și vrînd ca îndreptarea, pe care o aducea o astfel de amenințare, să nu aibă nici o putere, a trimis profeți mincinoși; cînd profeții amenințau pe iudei cu ducerea în robie, cu sclavia, cu foametea, profeții mincinoși le grăiau de cele contrare: de pace, de an imbelșugat, de desfătarea cu mii și mii de bunătați. De aceea profeții, ocărîndu-i pe profeții mincinoși, le spuneau: «Pace, pace; dar unde e pace?»²⁹. Și toți cei care se ocupă cu interpretarea Sfintei Scripturi știu de lupta pe care au dus-o profeții cu profeții mincinoși, care căutau să slăbească rivna poporului. Așadar pentru că profeții mincinoși stricău poporul, slăbindu-le credința, Dumnezeu spune poporului prin profeți: «Eu sînt Dumnezeu Cel ce fac pace și zidesc rele»³⁰.

— Și care rele?

— Acelea pe care le-am numit: ducerea în robie, sclavia și toate cele asemenea; nu desfrînarea, dezmățul, lăcomia, nici altceva din unele ca acestea. De aceea și un alt profet, cînd spune: «Nu este în cetate răutate, pe care n-a făcut-o Domnul»³¹, vorbește de o răutate ca aceasta: foamete, boli, pedepse dumnezeiești. Tot așa și Hristos, cînd spune: «Ajunge zilei răutatea ei»³², numește răutate: sudorile, suferința, necazul.

7. Profetul le grăiește așa: «Profeții mincinoși să nu vă slăbească rivna voastră; Dumnezeu poate să vă dea pace, dar poate să vă trimită și în robie, adică El este «Cel ce face pace și zidește rele».

Și ca să vedeți că aceasta este interpretarea cea adevărată, să cercetăm cu atenție cuvintele acestea. După ce profetul a spus mai întîi: «Eu sînt cel ce am făcut lumina și întunericul», atunci a adăugat și: «Cel ce face pace și zidesc rele». A pus mai întîi două lucruri potrivnice, iar după acestea alte două lucruri potrivnice, ca să știi că nu este vorba de desfrînare, ci de nenorociri.

28. Iona III, 2—10.

29. Ieremia VI, 14.

30. Isaia XLV, 7.

31. Amos III, 6.

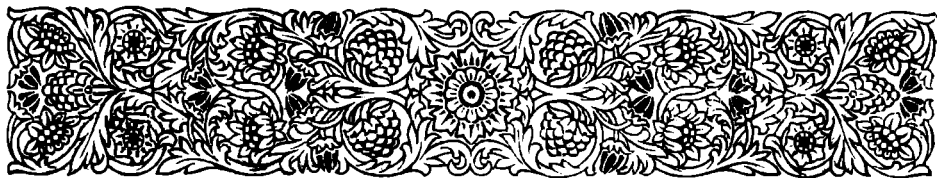
32. Matei VI, 34.

152 Că ce se opune păcii? Este clar că robia, nu desmățul, nici desfrinarea, nici lăcomia. Așadar după cum profetul a pus mai întâi două lucruri potrivnice: lumina și întunerecul, tot așa și aici a pus două lucruri potrivnice: pacea și relele; iar contrare păcii nu sînt nici desfrîul, nici adulterul, nici desmățul, nici celelalte păcate, ci ducerea în robie, sclavia. Și ceea ce gîndesc oamenii despre stihiiile lumii, aceea o gîndesc și despre lucruri. Iată ce vreau să spun: Dumnezeu a făcut lumina și întunerecul; oamenilor li se pare că lumina este plăcută, iar întunerecul împovărător; și hulesc noaptea, ca fiind rea; tot așa fac și cu lucrurile. Dar nu trebuie hulite nici noaptea, nici întunerecul și nici în chip absolut sclavia și ducerea în robie. Spune-mi, ce rău are întunerecul? Nu este odihnă a ostenelilor? Nu este potolire a grijilor? Nu este scăpare de dureri? Nu este adaus de putere? Dacă n-ar fi întunerec și noapte, cum ne-am mai bucura de lumină? Nu s-ar strica și n-ar pieri ființa aceasta, omul? După cum celor nepricepuți li se pare că întunerecul este un rău, dar nu este, pentru că întunerecul ne întocmește ziua și ne face mai destoinici pentru lucru, odihnindu-ne în timpul nopții (...).

Nerobită este virtutea și nimic n-o poate birui; nici sclavia, nici ducerea în robie, nici sărăcia, nici boala, nici chiar moartea, cea mai tiranică dintre toate. Toți cei ce au îndurat toate acestea arată că prin ele au strălucit mai mult. Cu ce l-a vătămat pe Iosif robia? — Că nimic nu mă împiedică să aduc iarăși în fața voastră pe bărbatul acesta —. Cu ce l-au vătămat legăturile? Cu ce l-au vătămat lanțurile? Cu ce l-a vătămat calomnia? Cu ce l-a vătămat dușmănia? Cu ce l-a vătămat șederea în pămînt străin? Cu ce l-a vătămat apoi pe Iov pierderea cirezilor de vite și a turmelor de oi, moartea silnică și înainte de vreme a copiilor, rănirea trupului, izvoarele de viermi, durerea de nesuferit, șederea pe gunoi, dușmănia soției lui, ocările prietenilor, insultele slugilor? Cu ce l-a vătămat pe Lazăr, care ședea la poarta bogatului, lingerea cîinilor, foamea neîntreruptă, disprețul bogatului, rănile, boala cumplită, lipsa celor ce puteau să-i fie de folos, disprețul celor ce-l puteau ajuta? Cu ce l-au vătămat pe Pavel roiurile acelea de inchișori, de cercetări, de morți, de înecări în mare și celelalte încercări, pe care nu-i cu puțință să le enumeri cu cuvîntul?

Gîndindu-ne la toate acestea, să fugim de viciu și să urmărim virtutea; să ne rugăm să nu fim duși în ispită; iar de cădem vreodată, să nu ne descurajăm și nici să nu ne amărîm; că aceste încercări sînt arme de virtute pentru cei ce se folosesc cum trebuie de ele; prin toate vom putea birui, dacă sîntem cu mintea trează; și vom putea să ne bucurăm de bunătățile cele veșnice, pe care, facă Dumnezeu, ca noi toți să le dobîndim în Hristos Iisus, Domnul nostru Căruia slavă în vecii vecilor, Amin.

Trad. de Pr. Prof. D. FECIORU



PENTRU PACEA A TOATĂ LUMEA

ACȚIUNI ÎN SLUJBA PĂCII (Iulie — august)

Prietenie trainică, izvor de pace și colaborare

Începutul lunii iulie, anul acesta, a coincis cu o frumoasă aniversare, atât pe plan intern cât și extern, menită să cimenteze și mai mult prietenia dintre poporul român și popoarele sovietice și anume: aniversarea a șase ani de la semnarea noului tratat de prietenie, colaborare și asistență mutuală între Republica Socialistă România și Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, eveniment de o deosebită importanță și semnificație profundă pentru cele două țări. Semnat la București, la 7 iulie 1970, Tratatul de prietenie consfințește, întregește și dezvoltă posibilitățile multiple, generate de progresele celor două țări, în continuă ascensiune, stabilind pe trepte superioare conlucrarea multilaterală dintre statele noastre, în beneficiul ambelor popoare, și în interesul cauzei generale a păcii și colaborării în întreaga lume.

Prin problemele pe care le abordează, prin diversele domenii de activitate pe care le analizează profund, noul tratat întărește temelia trainică a principiilor întrajutorării frățești, avantajului reciproc, respectării suveranității și independenței naționale, egalității în drepturi și neamestecului în treburile interne. Și aceasta pentru că, știut este, țara noastră militează statornic, cu toate forțele sale, pentru colaborarea cu toate țările, pentru pace și dezarmare.

De aceea, în anii care au trecut de la semnarea Tratatului, în spiritul prevederilor sale, au fost încheiate un șir de noi și importante acorduri economice, care au contribuit și contribuie la o intensificare permanentă a schimburilor de valori materiale dintre cele două țări și popoare, menite să contribuie la făurirea societății noastre socialiste multilateral dezvoltate.

Reamintim, în acest sens, că prevederile acordului comercial româno-sovietic de lungă durată (1976—1980), semnat la Moscova, la sfârșitul anului 1975, precum și alte acorduri semnate de-a lungul ani-

lor în domeniul culturii, științei, literaturii, artei, învățămîntului, etc. sînt o premisă pentru extinderea și diversificarea, pe mai departe, a colaborării reciproc avantajoase, constituind în același timp o bază solidă pentru noile dimensiuni pe care le pot dobîndi raporturile româno-sovietice.

Iată de ce, aniversînd șase ani de la semnarea noului Tratat româno-sovietic, poporul român își reafirmă voința de a promova constant o politică de întărire a solidarității, alianței și prieteniei cu Uniunea Sovietică, și își exprimă convingerea că prietenia româno-sovietică va cunoaște o continuă înflorire, spre binele și în interesul ambelor popoare, al cauzei socialismului și păcii în lumea întreagă.

*

A 30-a sesiune a C.A.E.R. în slujba păcii și colaborării internaționale

Înscrișă pe linia asigurării unei dezvoltări mai rapide și armonioase a fiecărei țări și al accelerării procesului de ridicare a nivelurilor de dezvoltare economică, cea de a 30-a sesiune a Consiliului de Ajutor Economic Reciproc, ținută anul acesta între 7—9 iulie în capitala R. D. Germane a adîncit și diversificat și mai profund colaborarea și cooperarea economică a țărilor participante, în vederea propășirii bunăstării și păcii pe toate continentele.

La această sesiune au participat delegații din țările membre — R. P. Bulgaria, R. S. Cehoslovacă, Republica Cuba, R. D. Germană, R. P. Mongolă, R. P. Polonă, R. S. România, R. P. Ungară, U.R.S.S., precum și o delegație din R. S. Iugoslavia.

Delegația țării noastre a fost condusă de Dl. Manea Mănescu, primul ministru al Guvernului R. S. România.

Sesiunea a examinat Raportul Comitetului Executiv privind realizarea Programului complex pe perioada 1971—1975, precum și rezultatele și sarcinile dezvoltării, în continuare, a colaborării economice și tehnico-științifice între țările membre ale C.A.E.R.

După ample dezbateri s-a apreciat pozitiv faptul că țările membre, pe baza Statutului C.A.E.R. și a Programului complex, au aplicat, cu frumoase rezultate principiile și normele privind conlucrarea reciproc avantajoasă între țările membre.

În cadrul dezbaterilor delegația română a adus o deosebită contribuție la buna desfășurare a lucrărilor prezentînd pe larg poziția țării noastre față de problemele actuale pe care le ridică colaborarea dintre țările membre ale C.A.E.R.

Referindu-se la condițiile internaționale în care se desfășoară în prezent colaborarea dintre țările membre ale C.A.E.R., Dl. Manea Mănescu, primul ministru al Guvernului R. S. România, de la înalta tribună a Sesiunii, a declarat: «Este, desigur, în interesul cauzei generale a socialismului, păcii și colaborării internaționale, ca țările noastre să ia parte nemijlocit la examinarea și soluționarea problemelor complexe

ale societății contemporane, să se situeze în primele rinduri ale acțiunii de democratizare a noilor principii și norme de relații dintre țări și popoare, să participe mai activ la diviziunea mondială a muncii. Este firesc, de asemenea, ca țările socialiste, animate de principiile solidarității în lupta împotriva imperialismului, colonialismului și neocolonialismului, să sprijine multilateral țările în curs de dezvoltare în lupta lor pentru independență, progres economic și social, pentru înlăturarea relațiilor de inegalitate și inechitate impuse de imperialism, pentru lichidarea marilor decalaje economice între state, a subdezvoltării, să militeze cu perseverență pentru făurirea noii orînduiri economice internaționale, pentru o lume mai bună și mai dreaptă pe planeta noastră».

Comunicatul dat publicității la încheierea celei de a 30-a sesiuni a C.A.E.R. sintetizează problemele abordate și evidențiază rezultatele favorabile obținute în activitatea organizației, precum și orientările pentru etapa următoare, care se vor desfășura în conformitate cu principiile internaționalismului socialist, pe baza respectării suveranității de stat, independenței și intereselor naționale, neamestecului în treburile interne ale țărilor, egalității depline în drepturi și avantajului reciproc.

Activitatea desfășurată de delegația română la această sesiune a ilustrat, încă odată, hotărîrea țării noastre de a acționa continuu pentru adîncirea cooperării cu toate țările membre ale C.A.E.R., cu celelalte țări socialiste, cu toate statele lumii, în vederea statornicirii, în viața internațională, a unui climat propice activității constructive, pașnice a fiecărui popor, a fiecărei țări și pentru binele și fericirea tuturor oamenilor.

*

La un an de la încheierea Conferinței general-europene

La 1 august s-a împlinit un an de la încheierea Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa (C.S.C.E.), un an de cînd înalții reprezentanți ai celor 35 de state participante au semnat, la Helsinki, *Actul final al Conferinței*.

După cum este cunoscut, acest eveniment, de importanță istorică pentru Europa și întreaga lume, la care R. S. România, alături de celelalte state participante, și-a adus din plin contribuția, a deschis noi căi în colaborarea internațională și a pus bazele unui amplu proces de edificare a securității și păcii între popoarele lumii.

Pentru țara noastră, cit și pentru numeroasele țări participante, Conferința general-europeană nu a fost numai un scop în sine, ci a constituit și o etapă istorică, de importanță vitală, menită să întărească și să promoveze procesul edificării securității și dezvoltării cooperării pe toate continentele. De aceea, odată cu terminarea C.S.C.E., acest proces nu s-a încheiat, ci el va urmări să aplice întocmai prevederile convenite în Actul final al Conferinței, pregătind astfel Reuniunea de la Belgrad, din anul 1977, care va întruni din nou pe reprezentanții statelor participante.

Documentele semnate la Helsinki se prezintă ca un complex de măsuri fundamentale de care depinde consolidarea păcii și securității tuturor popoarelor, necesitând acțiuni ferme și continue pentru atin-gerea acestor scopuri mărețe.

Astfel, R. S. România, în anul care a trecut de la semnarea Actului final de la Helsinki, a înregistrat numeroase acțiuni, atât pe plan intern cit și pe plan extern, menite să demonstreze că țara noastră își înde-plinește cu consecvență angajamentul asumat la încheierea Conferinței general-europene, pentru «a-și aduce contribuția la înfăptuirea secu-rității și păcii în Europa, la crearea unei noi ordini economice inter-naționale, la instaurarea unei păci trainice între toate popoarele pla-netei». Toate acestea s-au concretizat prin numeroasele contacte poli-tice, convorbirile directe purtate de Dl. Nicolae Ceaușescu, președintele țării noastre, cu factori de cea mai înaltă răspundere dintr-o serie de state, cu conducătorii de partide și organizații politice, intensificarea și adâncirea schimburilor economice ale țării noastre, reafirmarea con-stantă în cele mai importante documente de partid și de stat a noilor principii ce trebuie să guverneze relațiile internaționale, în spiritul Actului final al C.S.C.E.

Tot în cadrul acestor acțiuni, țara noastră acordă, după cum se știe, o importanță deosebită înfăptuirii unor relații noi, de bună veci-nătate și colaborare, între țările din Balcani, pentru transformarea ace-s-tei zone într-o regiune a păcii și colaborării, lipsită de arme nucleare și de baze militare străine.

România socialistă acționează mereu pentru colaborarea cu popoa-rele balcanice în toate domeniile. Sînt cunoscute acțiunile de cooperare desfășurate de organisme ca Asociația internațională de studii sud-est europene (A.I.E.S.E.E.), Uniunea medicală balcanică, Uniunea balcanică a matematicienilor, Conferința organismelor oficiale de turism, Confe-riința arhitecților din țările balcanice, etc.

Sînt acțiuni ce reprezintă contribuții concrete aduse de România la cauza destinderii, a înfăptuirii dezarmării, a instituirii unei noi ordini economice și politice internaționale, a substanțializării procesului de edificare a securității și cooperării pe continentul nostru și în întrea-ga lume.

Este convingerea fermă a țării noastre că statornicirea unor rapor-turi noi între statele Europei, în general între toate statele, reclamă din partea fiecăruia susținute eforturi, inițiative și acțiuni concrete, mai ales astăzi, cînd după cum se știe, bazele militare ale statelor par-ticipante la C.S.C.E. «însumează peste 80 la sută din totalul cheltuieli-lor militare de pe glob, ceea ce reprezintă o uriașă povară pe umerii popoarelor, un grav și permanent pericol pentru pacea, independența și existența întregii omeniri.

Pentru că — așa cum sublinia Dl. președinte Nicolae Ceaușescu în expunerea la Marea Adunare Națională, din decembrie 1975 — «cea mai înaltă răspundere și îndatorire a guvernelor, a statelor, a oamenii-lor politici față de propriile lor popoare, față de cauza civilizației și

progresului este oprirea cursei înarmărilor. Ar fi o greșeală de neiertat să se creeze popoarelor iluzia că se poate trăi în liniște și siguranță în timp ce în lume se acumulează vertiginos noi și noi depozite de arme nimicitoare. Trebuie să arătăm deschis popoarelor realitatea, să acționăm, pînă nu este încă prea tîrziu, pentru trecerea la măsuri hotărîte de oprire a cursei înarmărilor».

Numai luptînd împotriva dezarmării popoarele vor dobîndi certitudinea că aspirațiile lor de progres, cooperare, securitate și pace se vor putea transforma într-o realitate continuă, în care să predominie înțelegerea, bunăstarea și nivelul ridicat de viață al tuturor fără nici o deosebire.

*

Un moment important din viața internațională contemporană

Între 16—20 august a.c., în orașul Colombo, capitala Republicii Sri Lanka, s-au desfășurat lucrările celei de a V-a Conferințe la nivel înalt a țărilor nealiniat, la care au participat 85 de delegații ale statelor membre, împreună cu reprezentanții a 21 de țări avînd statut de observatori și a 7 state invitate. Dezbaterile Conferinței au constituit un amplu dialog asupra unor probleme politice de mare însemnătate, asupra obiectivelor, pe care le urmărește mișcarea de nealiniere în contextul actual al vieții internaționale.

Pentru prima dată la o asemenea sesiune de nivel înalt ia parte și R. S. România, căreia i s-a acordat prin consens statutul de invitat la activitatea mișcării nealiniatilor. Delegația română a fost condusă de Dl. George Macovescu, ministrul afacerilor externe al țării noastre.

Trăsătura dominantă a cuvîntărilor rostite de către reprezentanții tuturor țărilor participante a constituit-o hotărîrea țărilor nealiniat de a acționa în vederea lichidării politicii imperialiste, colonialiste și neo-colonialiste, de dominație și asuprire, de dictat și amestec în treburile altor state, pentru afirmarea liberă a tuturor națiunilor și participarea lor în condiții de deplină egalitate în întreaga viață mondială, pentru respectarea drepturilor popoarelor la dezvoltarea liberă, de sine-stătătoare, pentru instaurarea unor relații noi, democratice, între state, pentru pace și colaborare internațională.

Țările participante și-au exprimat, fără rezerve, dorința lor de a depune și mai multe eforturi în direcția soluționării problemelor complexe care confruntă azi omenirea, de crearea și statornicirea în viața internațională a unor rapoorturi noi interstatale, pentru instaurarea unei noi ordini internaționale. A fost relevată, de asemenea, importanța admiterii de noi state în rîndurile membrilor plini, observatorilor și invitaților. În acest context s-a remarcat valoarea mesajului adresat

Conferinței de președintele R. S. România, Dl. Nicolae Ceaușescu, înaltele aprecieri față de activitatea internațională desfășurată de șeful statului român, față de politica externă a țării noastre privind acțiunile de pace, cooperare și dezarmare. Este și aici o confirmare a faptului că R. S. România — după cum se spune în mesaj — «a urmărit întotdeauna cu deosebit interes activitatea țărilor nealiniat, considerînd că aceasta reprezintă un factor de mare importanță în promovarea noilor principii de relații între state, acționînd totodată pentru a dezvolta largi raporturi de prietenie și colaborare cu aceste țări». Primit cu deosebit interes de către participanți mesajul președintelui R. S. România, Dl. Nicolae Ceaușescu, s-a pronunțat cu toată fermitatea pentru așezarea raporturilor dintre state pe baze noi, democratice, în vederea consolidării păcii și a stăvilirii curselor înarmărilor prin lichidarea tuturor bazelor militare străine, tuturor instalațiilor militare și înlesnirilor care se acordă pentru acumularea armelor nucleare și a altor arme de exterminare în masă.

REDACTIA



ȘTIRI ECUMENICE

— La invitația fundației vieneze «Pro Oriente», Înalt Prea Sfințitul Mitropolit al Banatului, Dr. Nicolae Corneanu, a ținut o conferință cu titlul: «Din istoria și viața poporului român și a Bisericii Ortodoxe Române». Cu aceeași ocazie la o festivitate a parohiei ortodoxe române și coloniei române vieneze, I. P. S. Mitropolit Nicolae a conlăcrat despre trecutul poporului român, insistând asupra contribuției Bisericii Ortodoxe Române la unitatea neamului nostru. I. P. S. Mitropolit Nicolae și Pr. M. Braniște, parohul Bisericii Ortodoxe Române din Viena au oficiat și o slujbă de pomenire a eroilor români, înmormântați în cimitirul de la Tulln și Zwentendorf. Au participat și la o masă oficială în cinstea Cardinalului vienez Fr. König, I. P. S. Mitropolit Nicolae ținând și un toast.

I. P. S. Mitropolit Nicolae a mai ținut și o conferință de presă, despre care au publicat unele cotidiane vieneze ca: «Volkstimme» (nr. 143) și «Wiener Zeitung» nr. 143/1976. — Notăm în paranteză că «Wiener Zeitung» este cel mai vechi cotidian din lume. Primul număr a apărut la 18 august 1703.

Institutul teologic ortodox «Saint Serge» din Paris organizează săptămâni liturgice cu caracter interconfesional. Participă teologi ortodocși, romano-catolici și protestanți din diferite țări. La sesiunea a XXIII-a din anul acesta a participat din parte Bisericii și Teologiei Ortodoxe Române Pr. prof. dr. Ene Braniște (Institutul teologic București). Tema centrală a sesiunii: «Adunarea liturgică și diferitele roluri în cadrul ei». S-au prezentat 24 referate. Pr. prof. Braniște a susținut referatul (în limba franceză): «Adunarea liturgică descrisă în Constituțiile Apostolice și diferitele sarcini ale clerului în cadrul ei», — studiu apreciat unanim ca fiind «magistral». De altfel Pr. prof. Braniște a participat foarte activ la discuțiile diferitelor referate. De ex. a intervenit lămuritor cind teologul jezuit Walter de la Institutul bizantin din Paris, vorbind despre iconografia și arta bisericească ortodoxă, deși vizitase Minăstirile noastre, n-a menționat nimic despre pictura lor. La intervenția Pr. prof. Braniște, care a arătat aprecierile artei religioase de la noi făcute de specialiști străini cu renume, teologul Walter s-a scuzat cu afirmația că în România nu și-a luat diapozitive.

Din Franța Pr. prof. Ene Braniște a plecat la Roma, dând urmare invitației prof. Miguel Arranz de la Institutul Pontifical Oriental din Roma, — invitație transmisă Patriarhiei noastre prin Secretariatul pentru Unitatea creștină de la Vatican. În Roma a vizitat toate instituțiile teologice și alte obiective turistice importante, participând și la «audiența comună» din fiecare miercuri a Papei Paul VI.

La Arbusle — Lyon (Franța) s-a ținut o «sesiune ecumenică de diaconi și diaconice». Au fost reprezentate Bisericile Ortodoxă, Ortodoxă-Coptă, Romano-Catolică, Anglicană și Protestantă. Din partea Bisericii noastre au participat maicile Heruvima Pică (Minăstirea Țigănești) și Nazaria Niță (Minăstirea Văratec). De asemenea Pr. prof.

Ene Braniște (Institutul teologic București) și Doamna Ecaterina Braniște — licențiată în teologie —, Pr. Conf. Dr. I. Bria (Geneva). La toate discuțiile a participat foarte activ Maica Nazaria, arătând, d.p., în opoziție cu alte susțineri, că Minăstirile Ortodoxe au avut totdeauna un rol social important. Asemenea a explicat formele de slujire, (diaconia) în Biserica Ortodoxă, — atât în viața de parohie cât și în cea de minăstire. În grupe s-au interpretat texte din Faptele Apostolilor. În toate discuțiile grupa ortodoxă a expus clar situația din Biserica Ortodoxă Română. Maicile din delegația noastră au combătut și practicile religioase ale «harismaticilor» (vorbire în limbi, dansuri ș. a.).

În continuare maicile din delegația noastră au participat la «Reuniunea ecumenică de călugărițe și diaconese» de la Romegnies — Chin (Belgia). Până acum s-au ținut reuniuni de acest fel la Bossey — 1971, Londra — 1972, Versailles — Bonn — 1973, Grandschamp — 1974. «Reuniunea urmărește apropierea între femeile cu misiuni în Biserică. Nu s-au ținut conferințe de nivel teologic, ci s-a pus accentul pe comunicări reciproce de trăiri religioase, de experiențe duhovnicești. Tema întâlnirii: Meditație asupra textului de la Efes. IV, 13. Maicile din delegația noastră au expus apoi feul de organizare a Bisericii noastre, libertatea cultului, activitatea Institutelor noastre teologice.

«Credința» este numele «Organului Asociației Clerului Ortodox Român» din P.S.A. Voivodina (Iugoslavia).

«Viața Parohială» se numește foaia de informație lunară editată de parohia ortodoxă română «Sfânta Maria» din Sydney (Australia). Paroh Dr. Gabriel Popescu.

Un Episcop romano-catolic și un Episcop anglican au sfințit împreună o biserică (Telford — Birmingham). Ea va servi ambelor Confesiuni.

Centrul ecumenic «Chiril și Metodie» din Mannheim (R. F. Germania), înființat în 1970, cu scopul de a familiariza credincioșii confesiunilor apusene cu teologia și pietatea ortodoxă, activează intens în direcția aceasta. Recent s-a sfințit o capelă ortodoxă în care se oficiază servicii divine după ritul bizantin în limba germană.

«Profeți falși sînt «Martorii lui Iehova» (sectă religioasă care nu recunoaște nici o autoritate în afară de a lor), afirmă un fost predicator al acestei secte. Profeția sectei făcută «în numele lui Dumnezeu» despre sfîrșitul lumii în 1975 s-a dovedit falsă (nici nu se putea altfel) după cum false au fost și profețiile pentru anii 1799, 1874, 1878, 1914, 1918, 1925. Și secta face mereu profeții de felul acesta.

Noul președinte al «Federației internaționale a serviciilor pastorale prin telefon» este Elien Nora Ealaszekul. (Să fie: Eătășescu !?).

În pronaosul unei biserici evanghelice din Berlinul apusean s-a organizat o expoziție cu icoane bisericești ortodoxe. Sînt peste 30 de icoane, avînd ca autor pe pictorul rus Alexei Al. Saweliev. Rostul expoziției: cunoașterea mai bună a Ortodoxiei.

Minăstirea Lukinô din apropierea Moscovei a fost redată Minăstirii ortodoxe ruse Sf. Pantelimon din Atos.

În orașul nord-etiopian Asmaro a început să apară o revistă săptămînală comună a Bisericii: Ortodoxă (necalcedoneană), Catholică și Luterană, cuprînzînd informații bisericești, citate biblice, rugăciuni și meditații. Revista n-are un nume special, dar pe prima pagină se află totdeauna o imagine cu trei oameni, care-și string mîinile, precum și cuvintele Domnului: «Voi toți sînteți frații mei».

La Damasc s-a sfințit noul sediu al reprezentantului permanent al Patriarhiei Ortodoxe Ruse pe lângă Patriarhul antiohean Elias IV. Patriarhia Ortodoxă Rusă are

reprezentanți permanenți pe lângă Patriarhiile Ortodoxe din Alexandria, Antiohia, Ierusalim, Bulgaria, Iugoslavia și Biserica Ortodoxă din Japonia.

«Calendarul bisericesc» («Oigeusu Kiriklik Kalenda») apare acum și în limba estonă, editat de Biserica Ortodoxă Estonă, aparținând Patriarhiei Ortodoxe Ruse. (Ök. I. 25, 26, 27/76).

Institutul teologic ortodox Sf. Sergiu din Paris — unicul Institut de acest fel în Europa apuseană — a implinit anul acesta o jumătate de veac de existență.

Săpături arheologice făcute în «Biserica Sf. Mormint», din Ierusalim au descoperit stîncile de pe muntele Calvarului, locul crucificării și înmormîntării Mîntuitorului. Specialiștii au identificat acum definitiv acest loc. Lucrările au fost efectuate în colaborare de Bisericile Ortodoxă, Armeană și Romano-Catolică.

La Regensburg s-a înființat un «Institut pentru studiul Bisericilor răsăritene». Acesta oferă posibilități pentru simpozioane ecumenice, conferințe bisericești etc. Asemenea va găzdui studenți ortodocși doritori să învețe limba germană și să cunoască creștinismul apusean. (K. 151/76).

«Exteriorul unei biserici ortodoxe poate fi foarte simplu, interiorul fiecărei biserici ortodoxe este însă de toată frumusețea. Sfîntul altar și icoanele sînt o adevărată podoabă... Fie că se află în Kiev, în Catedrala mamă a tuturor bisericilor rusești sau într-o mică biserică sătească românească sau altundeva, vizitatorul, după prima impresie tulburătoare, își va îndrepta privirea spre cupolă, de unde privește în jos icoana lui Hristos. De acolo învață și binecuvîntează «Cel ce trăiește din veșnicie în veșnicie». Sub El se adună credincioșii la Sfînta Liturghie. Sfintele icoane îl prezintă pe Iisus venind în lume — Nașterea Domnului —, propovăduind cu vorba și fapta mîntuirea și prin suferințele Sale deschizînd calea spre «înviere și viață veșnică». Chiar dacă te afli singur într-o biserică ortodoxă, ai totuși sentimentul, că cineva te privește. Te privesc sfinții de pe icoane, te privesc cei care au trăit pe pămînt ca și noi, dar au rămas credincioși lui Hristos...» (Tag des Herrn 12/976).

Mitropolitul Crisostomos Zaphiris, — a fost profesor la Mûnster — este noul conducător al centrului panortodox de la Penteli (Atena), care ține contactul între Bisericile Ortodoxe și cele Romano-Catolice și Protestante.

Sfînta Euharistie are caracter particular, fiindcă e necesară pentru viața duhovnicească a creștinului, după cum pîinea este necesară pentru viața lui trupească. Dar Sfînta Euharistie are și caracter obștesc, fiindcă cei care o primesc formează împreună «un trup mistic — trupul mistic al lui Hristos, care este Sfînta Biserică».

«Contribuția teologiei ortodoxe» nu poate fi nicidecum neglijată în «dialogul teologic» al confesiunilor, s-a spus la o consultație organizată la Geneva de către «Conferința Bisericilor Europene».

La Uppsala (Suedia) s-a sfințit o Catedrală ortodoxă pentru credincioșii greci care, în regiunea respectivă, sînt în număr de 20.000.

În Bisericile ortodoxe grecești din Argentina și America — după multă chibzuință — s-a introdus spaniola ca limbă liturgică.

Respectul reciproc al credinței și iubirea reciprocă sînt premisele dialogului fructuos între creștini și necreștini (Ök. I. 23/76).

În munții San Bernardino din California s-a înființat o minăstire («Minăstire a pustietății»), care are să servească de centru spiritual pentru Coptii din S.U.A. și Canada.

În centrul ecumenic din Geneva s-a organizat o expoziție de fotografii, toate avind ca temă Decalogul și prezentînd diferite implicațiuni obștești ale celor zece porunci. E o expoziție foarte intuitivă și instructivă.

«Der gerade Weg» («Drumul drept») este titlul unei publicații ce apare la Viena și urmărește să dea teologilor creștini posibilitatea să cunoască problemele religioase actuale ale Islamului în vederea unui dialog creștin-islamic.

Institutul internațional pentru drepturile omului și Universitatea din Strassburg au organizat un simpozion cu tema: «Drepturile omului și etica creștină». În discuții s-a subliniat că formularea drepturilor omului trebuie să fie în acord cu realitățile vieții pentru a putea dezarticula mecanismului nădreptății din lume. Măsura libertății individuale trebuie să fie egală cu măsura dreptății sociale.

Pentru «ecumenizarea» și nu «internaționalizarea» Ierusalimului se declară prof. iudeu P. Lapede, dîndu-se adică fiecărei Biserici «locurile ei sfinte». (A. 144/76).

În India s-a publicat o broșură cu menționarea localităților ce au legătură cu Sf. Apostol Toma. Broșura cuprinde fotografii de localități și biserici din Madras și împrejurime ca: Little Mount, unde a trăit și predicat Sfîntul Apostol Toma, Sf. Thomas's Mount, unde a fost el ucis, apoi Catedrala San Thomé ridicată deasupra mormintului său. În pofida repetatelor admonestări papale, Arhiepiscopul francez Marcel Lefebvre continuă să officieze Liturgia după vechiul (400 ani) «rit tridentin», cîștigînd aderenți «tradiționaliști» în diferite țări. «Frăția Pius X» înființată de Arhiepiscopul Lefebvre și interzisă de Vatican și-a înființat filiale în New York, Detroit, Houston și San Jose (California). Sora Arhiepiscopului a înființat un «noviciat» — în apropierea Romei —, pregătind femei pentru monahism. La Ecône (Elveția) Arhiepiscopul Lefebvre a înființat un institut teologic care, în prezent, are 110 studenți. Arhiepiscopul a hirotonit și continuă să hirotonească noi preoți, ținînd «ritul tridentin» (A. 241/76).

Sinodul Episcopiei Romano-Catolice din Durbon (Africa de Sud) s-a declarat pentru admiterea bărbaților căsătoriți la preoție. În acest sens s-a adresat Vaticanului, adăugînd și propunerea ca preoții care, căsătorindu-se au renunțat la preoție, să fie reprimiți. (A. 144, 145/76).

La invitația Șahului Iranului, o delegație de la Vatican a făcut o vizită oficială la Teheran pentru un dialog cu moslemii șiiți. Teheranul este central spiritual al șiiților.

În vîrstă de 88 ani a decedat teologul și filozoful Martin Heidegger, care a făcut multă vilvă în teologia apuseană.

Diac. Prof. O. BUCEVSCHI



ARTICOLE ȘI STUDII

CREDINȚA, CA MIJLOC DE CUNOAȘTERE A LUI DUMNEZEU

În contextul mișcării ecumenice mondiale, una dintre problemele fundamentale puse în discuție este aceea a formulării cât mai precise a mărturisirilor de credință caracterizând diversele Biserici participante. Socotim studiul de față o modestă contribuție la acest grandios efort către unitate, el străduindu-se să lămurească și să precizeze ce se înțelege prin credință. Astfel, nădăjduim să ne înscriem într-o tradiție străveche vrednică de urmat. (Scriind despre *Mărturisirea Ortodoxă* a lui Petru Movilă, Diaconul Lector Ioan I. Ică explică faptul că în prima parte «despre credință», cea mai extinsă, se expune credinciosului că trebuie să aibă credință dreaptă și să-și îndrepte viața după această credință. Iar credința dreaptă n-o putem avea decât în Biserică (*Mărturisirea de credință a lui Mitrofan Kriopoulos, însemnătatea ei istorică, dogmatică și ecumenică. Anexă: Traducerea în românește a Mărturisirii. Teză de doctorat în teologie, în «Mitropolia Ardealului», anul XVIII, nr. 3—4, 1973, p. 315).*

*
* * *

Viața lăuntrică a creștinului este bogată în taine și certitudini, în succese și eșecuri, în nădejdi, și ezitări. Mișcarea perpetuă o caracterizează, căci viața este (adică manifestarea ei ascunsă în lărimul germinărilor, în zona prelucrării forțelor spirituale, forțele motrice ale existenței credinciosului). Scopul unic al mișcării vieții lăuntrice ortodoxe este cunoașterea lui Dumnezeu (expresia s-ar putea întregi, cunoașterea lui Dumnezeu fiind o primă treaptă a dragostei pentru El, iubirea tinzând să ne unească Celui care ne-a creat). Credinciosul, plămădă a Creatorului, îl slujește în lumea creată de El; îl slujește trăind după poruncile Sale, între frații săi, membri ai Bisericii, ai Trupului lui Hristos. Legăturile care se nasc între cei din urmă sînt, printre altele, și legături de cunoaștere, ca oglindire a străduințelor sale de cunoaștere a Creatorului, formă a dialogului dintre membrii lui Hristos și oglindire a dialogului dintre credincios și Părintele său, și, mai departe, oglindire a dialogului iubirii din sinul dumnezeirii, în atitea rînduri aprofundat de prof. dr. pr. Dumitru Stăniloae. Rațiunea discerne două aspecte ale credinței. În *Învățătura de credință creștină ortodoxă* (Ediția Centrului Mitropolitan Iași, 1956) ele sînt definite după cum urmează: credința pe care se bazează legătura dintre oameni și

credința care întretine legătura credinciosului cu Dumnezeu (p. 51, § 82). În acest continuu dialog menționat dintre credincios și credincios, dintre credincios și preot, creștinul folosește unelele cunoașterii indeobște cunoscute ca atare, cele senzoriale, afective, intelectuale etc., ca fiindă a lumii, cum a fost zămislit. Dar nu numai acestea. Simțurilor și intelectului, Sfinții Părinți și teologi de pretutindeni le-au închinat mii de pagini, izbutind să clarifice cit de cit întortocherile activităților lor. Calea simțămintelor rămâne penibil de puțin lămurită, în special în gândirea ortodoxă. Dintre celelalte drumuri accesibile cunoașterii participanților în acest dialog al iubirii, acela al intuiției a fost și el defrișat parțial.

În aceste pagini sintem preocupați de credință ca mijloc de cunoaștere a lui Dumnezeu. Dar, trebuie demonstrat că este într-adevăr unul, drept care să urmărim, pentru început, reflectarea ei în dialogul închinat cunoașterii, purtat de credincios cu fratele său întru Hristos, care ne este mai aproape.

*
*
*

Deși scopul pe care ni l-am propus este să aflăm ce anume este credința ca mijloc de cunoaștere a lui Dumnezeu, nu putem evita aspectul lumesc al noțiunii, așa cum apare el în termeni ca «încredere», «încredințare» și «credință» (într-un om), termeni folosiți de către credincios în relațiile lui cu ceilalți credincioși, membri ai marelui familie creștine, cu atât mai mult cu cât acești termeni joacă un rol foarte important în bunul mers al însuși dialogului ecumenic purtat de către creștinii din diverse denominațiuni, în vederea unei cunoașteri reciproce.

Încrederea este starea lăuntrică a celui ce se crede și manifestarea ei. Starea lăuntrică de securitate resimțită față de caracterul cuiva. *Dicționarul limbii române moderne* (Editura Academiei Republicii Populare Române, 1958) echivalează termenul cu «credință»; la fel și *Dicționarul de sinonime* (sub redacția Prof. univ. dr. Gh. Bulgăr, Editura Albatros, 1972). Ne putem apropia, însă, cu mai mult temei de înțelesul noțiunii îndreptându-ne către verb și locuțiuni.

a) *A se crede în cineva sau a acorda încredere cuiva* înseamnă a te lăsa dirijat, condus, informat de cineva; a îngădui altcuiva să se preocupe de treburile tale; a socoti că o altă persoană nu te înșală, nu te minte, nu își însușește avutul tău, nu te îndeamnă spre rele, nu te îndeamnă la rău; a ști că altă persoană este onestă, dreaptă, bine intenționată la adresa ta sau bine informată, serioasă, cu judecată dreaptă (*vrednică de toată încrederea*), sprijin bun, sfătuitoare de nădejde, adevărat prieten (deși nu este o necesitate: poți avea încredere într-un necunoscut) și a te comporta în conformitate.

b) *A avea încredere(a)* că este mult mai mult decât «a avea nădejdea că» ori «nădăjdui că». Cele două din urmă implică prea puțin credit acordat celor sperate, pe când «a avea încredere(a) că» implică certitudinea. Prin contaminare, termenul a fost înlocuit: *a avea încredințarea* că sau *a fi încredințat* că, în care «încredințarea» a primit încărcătura semantică senină a «încrăderii» (vezi mai departe).

Putem conchide că *încrederea* este o atitudine psihică ce te încurajează să îngădui altei persoane să se imixtieze în viața ta sau chiar să ți-o îndrume ori organizeze.

Încredințarea după același *Dicționar al limbii române moderne* este: *acțiunea de a (se) încredința și rezultatul ei. În alt dicționar (Dicționarul enciclopedic ilustrat «Cartea Românească», Partea I, Dicționarul limbii române din trecut și de astăzi,*

de I. Aurel Candrea, profesor la Facultatea de Litere din București, Partea II, *Dicționarul istoric și geografic universal* de Gh. Adănescu, profesor, membru corespondent al Academiei, Editura «Cartea Românească» S.A., 1931) ni se dezvăluie un sens transilvănean foarte prețios : *logodnă*.

Analiza verbului aduce lumini noi.

a) A *încredința ceva cuiva* denumește acțiunea de a da un obiect de preț, pe termen limitat, mai scurt sau mai lung, ca unui om vrednic de încredere ce nu l-ar putea folosi, nici înstrăina, nici strica spre paguba ta. Această încredințare se face cu ideea că obiectul s-ar afla în mai multă siguranță la primitor decât la oricine altul. Nuanța temerii pentru el nu apare.

Același verb tranzitiv înseamnă a comunica o taină, a face o mărturisire de care depinde securitatea propriei persoane sau a unui terț, fără teama că cel care o află o va folosi spre paguba ta sau a altei persoane implicate. Cum însă, confesiunea astfel făcută e însoțită de rostirea verbului discutat («vreau să-ți încredințez un secret») prezența temerii se dovedește a palpita în umbră, sublinierea încercând să evite folosirea încredințării în scopuri neloiale.

b) A se *încredința de* —, *că*, înseamnă a dobîndi prin fapte sau prin zvonul lor credința că un om, un lucru, o idee, o relație, o calitate ș.a.m.d. sînt bune sau rele, adevărate sau false, frumoase sau urite sau oricum. Această acțiune presupune posibilitatea anterioară ei a unei opțiuni privitoare la obiectul încredințării. Deoarece pentru statornicirea «încredințării» este nevoie de un eveniment, un gest etc. care să răstoarne opinia precedentă, ea are o intensitate inferioară «încrederii», memoria atitudinii psihice anterioare nepierind. Acesta este un exemplu clar de actualizare a trecutului.

Așadar, nu distingem numai o formă verbală tranzitivă și una reflexivă ci chiar, din punct de vedere al implicațiilor semantice, două aspecte opuse ale unuia și aceluiași cuvînt (și deci noțiune). Verbul tranzitiv (cel dintîi) desemnează o acțiune care este, în sine, un semn de *încredere*; verbul reflexiv (cel de al doilea) desemnează o *stare de spirit* relațională și implică frica de a nu fi trecătoare. Sensul «a se logodi», pe care l-am trecut voit cu vederea, unește, ca o sinteză, ambele celelalte sensuri. Mai putem menționa că întîiul sens constituie un comportament analizabil stilistic, mai precis, un comportament metaforic. Afirmăm aceasta deoarece *încredințarea*, ca acțiune, înlocuiește afirmația: «nu ești un om de nădejde».

Credința. Acest termen denumește pe de o parte credința în Dumnezeu, care implică certitudinea, iar pe de altă parte credința în alt credincios, care implică îndoiala, însemnînd «opinie», sens mai evident în verbul *a crede că*, echivalent cu: a nu fi sigur, a simți că s-ar putea să fie și altcumva, ba chiar invers, a bănuși și a nu ști, a își închipi, chiar a te îndoii.

Remarcăm complexitatea semantică care a general două substantive atît de deosebite: *crez* și *crezămînt* (cel dintîi enunțînd certitudinea, cel de al doilea bănuiala).

În consecință, distingem trei trepte noționale ale credinței credinciosului în alt credincios: *încredințarea*, *încrederea* și *credința*. Ele pot fi eșalonate într-o ierarhie: *încredințarea* este cea mai depărtată de certitudine, *încrederea* se apropie mult de ea, *credința*, pe de o parte, este una cu certitudinea, pe de altă parte se îndepărtează iarăși de ea, devenînd chiar opusul ei. *Încrederea* reprezintă o pornire la drum; *încredințarea* — o întoarcere în drum (specificăm că relația dintre ele e dia-

lectică; noi accentuăm un aspect); *credința* — o aflare holărită pe drum și, paradoxal!, o întoarcere din drum. Ele nu sînt obligatorii, ca înlăntuire progresivă. Poți trăi una, fără ca ea să fie urmată de către cealaltă. Poți dobîndi ultima, fără a fi cunoscut precedentele. Toate trei sînt așezări ale sufletului în raport cu adevărul pipăit dar nu cu cel absolut.

*
* *

Care este rolul acestei noțiuni, credința, în dialogul permanent dintre membrii Bisericii? Credința în dragostea aproapelui le protejează însăși existența și le asigură mintuirea. Să luăm cîteva exemple. Începînd cu copilul și isprăvind cu omul vîrstnic, departe de a putea experimenta caracterul dăunător sau folositor al faptelor rele, credinciosul se încrede în părinții săi după trup și în duhovnic, ascultîndu-le sfatul în privința hranei, cît este nematur, în privința faptelor bune și rele, de cum inteligența sa începe să pilpeie, în privința vieții creștinești pe toată întinderea zilelor lui. Această încredere (credință în dragostea lor), fiind confirmată de bunăstarea sa fizică și duhovnicească, se întărește. Dacă, prin absurd, ar fi infirmată de cea din urmă, ea s-ar schimba treptat în neîncredere. Aceași evoluție este de așteptat de la orice legătură de învățare născută între el și ceilalți creștini apropiați. Credința pe care o are în Biserică îi înlesnește asimilarea unui număr foarte mare de cunoștințe. Altfel, nu ar putea precede niciodată la verificările necesare unor înalte demonstrații teologice ale adevărilor dogmatice și morale, care depășesc atît capacitățile intelectuale ale unor copii, cît și pregătirea intelectuală a majorității credincioșilor care nu au urmat studii specializate de teologie. Ca adult, membrul obștei bisericești folosește în continuare credința în fratele său întru Hristos ca mijloc principal de cunoaștere duhovnicească, căci cunoscîndu-se unii pe ceilalți și iubindu-se unii pe ceilalți, ei ajung să-l cunoască și să-l iubească mai profund pe Dumnezeu. De la schimbul inofensiv de cuvinte incluzînd răspunsuri anodine la întrebări ca: «Ce mai faci? Unde mergi? Ce-ai mîncat?» și pînă la angajarea conștiinței într-o activitate de într-ajutorare sau de rugăciune obștească, mai toate acțiunile creștinului se bazează pe încrederea că ceilalți, fiindu-i binevoitori, răspund cinstit și din adîncul sufletului chemărilor sale.

Îngăduind minții să dezvolte cele de mai sus, vom ajunge curînd la concluzia că viața creștinească a credinciosului nici nu s-ar putea desfășura dacă mijlocul său de cunoaștere cel mai des folosit nu ar fi credința în om. Dimpotrivă, ea s-ar curma din fașă.

Credința în semenul cu chipul lui Dumnezeu este încurajată de instinct, este întărită de intuiție, este tonificată de afectele pozitive, este accentuată de rațiune prin argumentație sau probe. Paradoxal este însă faptul că tot instinctul o poate slăbi, tot intuiția poate sluji ca un semnal de alarmă datorită căruia ea să-și tempereze intensitatea ori să se preschimbe în neîncredere, tot afectele, dar cele negative, o pot anihila, tot rațiunea o poate slăbi sau desființa. Bineînțeles, aceste multiple procese pot fi urmărite într-o gamă foarte variată de nuanțe. În practica vieții creștinești ele sînt întîlnite împletite. Deci credința în om a creștinismului este influențată de toate acestea și le influențează la rîndul ei. În lupta sa pentru păstrarea unei credințe inalterabile, aceea care «să mute munții din loc», credinciosul se află în permanentă luptă cu sine însuși, pe o muchie de cuțit, ceea ce îi conferă o măreție întru lauda căreia nu există cuvinte.

Atunci cînd creștinul dobîndește credința, în aspectul ei pozitiv (n: referim încă la credința în fratele său întru Hristos), el o recunoaște după pacea care o însoțește. Starea de spirit a certitudinii îi este odihnă. Dar este o certitudine subiectivă. Am văzut în paragraful anterior de cite primejdii este incolțită și cite greșite înțelegeri ale realităților bisericești își pun pecetea asupra ei, năpustindu-se din toate părțile să o păteze, din toate ungherele și umbrele lăuntrului. «Cred într-un frate întru Hristos o viață întreagă», își poate spune credinciosul, «și într-o bună zi mă încredințează că este neom. Atunci, la ce bun credința în om?». Omul este supus greșelii. Iar Hristos ne-a sfătuit să iertăm pînă în pinzele albe. Dragostea, prin mijlocirea iertării, vine în ajutorul credinței în om. Ne-am putea noi oare împlini, în calitate de creștini, dacă nu am crede în părinții trupești și duhovnicești, în frații după trup și după obște, în prieteni, în învățătorii credinței, în sfinți — acești prieteni cu cît mai mari, în oamenii de omenie, în om și în omenire? Nu, căci niciodată nu am putea nici măcar exista fără oameni. Sîntem oamenii oamenilor. Omul nimănui *nu* e. Nu poate fi cunoscut ca persoană. El se elimină singur din Dialog. El este prin încrederea acordată în mod inconștient lăptelui matern, cunoscînd prin acesta dulceața bunătății lui Dumnezeu. Iar dacă se numără printre acei dezmoșteniți rari care au fost alăptați de o lupoaică, este prin credința oarbă pe care i-a dăruit-o în prucie. Fără credință în frații pe care nu i-a dat Creatorul nu am putea nici măcar ființa.

Credința în făptuirile lui Dumnezeu poate fi perfecționată. Principalul țel al acestei perfecționări se cuvine să fie acela ca ea să nu fie tulbure. Prin credința noastră în aproape nu numai că ne apropiem integral experiența sa de viață duhovnicească (și prin aceasta se accentuează rolul credinței ca mijloc de cunoaștere duhovnicească), dar îl și susținem să rămînă în continuare exemplul ce a fost, ba chiar să se întreacă pe sine însuși. Neîncrederea nemotivată, cu alte cuvinte suspiciunea, va fi lanțul agățat de picioarele oricărui avînt, va fi perechea de cătușe de pe minile aceluia care încearcă să înoate în apele credinței în frații săi întru Hristos. Este adevărat că Adam a căzut. Dar Domnul nostru Iisus Hristos nu ne-a îndemnat să îi spionăm împrejurările următoarei căderi ci să îl ridicăm. Suspiciunea este egală cu un brinci dat celui neatent, cu o piedică pusă alergătorului destins. Suspiciunea este săparea unei gropi drept în spatele călcîielor aceluia în care afirmăm că am crede. Nu vom întîlni vrăjmaș mai mare al credinței decît suspiciunea. Dar suspiciunea e rodul tocmai al celui alt aspect al cunoașterii prin credință, a celui sens discutat anterior: «cred că, se prea poate ca... dar...». Atunci, cum vom ieși din dilemă? Prin dragoste.

*
* * *

Am remarcat în mai multe rînduri un caracter bivalent al termenilor și trăirilor denumind și denumite «credință». Adică, cu prilejul discutării verbului «a încredința» am distins faptul că denumește o acțiune, iar «a se încredința» o stare de spirit. «A încredința» vădește *încrederea*, iar «a se încredința» implică *neîncrederea*. «A crede» implică certitudinea, dar tot «a crede» înseamnă a nu fi singur, adică incertitudinea, sensuri oglindite în substantivele antonimice *crez* și *crezămînt*. La fel, «credință» are un aspect al certitudinii duhovnicești, pe cînd celălalt e al îndoielii generatoare de suspiciune. Instinctul, intuiția, sentimentele și rațiunea pot întări dar și slăbi credința. Toate acestea miră și nu par să se acorde cu rigoarea

îngăduită de Dumnezeu rațiunii omului. Vechi cercetări ale noastre, efectuate în cadrul stagiaturii de doctorand, însumate în teza în manuscris: *Gîndirea dihotomică-antonimică în tragediile shakespeareiene*, și publicate parțial în alte lucrări, ne-au pus în fața unui mecanism al gîndirii care poate recepționa unul și același obiect ca avînd două aspecte simultan opuse. Iago, personajul lui Shakespeare spune despre sine însuși: «Eu nu sînt cel ce sînt», deci este el însuși și nu este. Pare cineva și este altcineva. Am numit această figură de stil (structura de tipul replicii lui Iago) dihotomie-antonimică de limbaj. Dar comportarea lui Iago ca atare, comportarea lui opusă trăirilor sale, poate fi socotită o dihotomie-antonimică de comportament. Pentru ca un om să poată emite o figură de stil, trebuie să o surprindă ca atare în analiza realității. Și ca să o surprindă ca atare în analiza realității trebuie să i-o îngăduie operațiile sale intelectuale. Gîndirea dihotomică-antonimică a fost semnalată de Aristotel: *Așadar, cînd este vorba de lucruri ce sînt susceptibile de ambele contrarii, aceeași opinie și aceeași judecată ajunge să fie adevărată și falsă, și se poate ca ea să fie cînd adevărată, cînd neadevărată* (*Metalizica*, traducere de St. Bezdechi, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1965, 11, 1051 b, p. 302). Noi am încercat să lămurim originile ei dar nu are rost să mergem atît de departe în studiul de față. Am făcut această paranteză doar pentru a înlătura mirarea stîrnită cu prilejul examinării termenilor menționați. Se cuvine să adăugăm că ei nu sînt singurii termeni cu două înțelesuri opuse.

Vorbînd despre Creația lui Dumnezeu, apostolul pomenește o dihotomie a existenței: *Acum vedem ca prin oglindă, în ghicituri atunci însă, față către față; acum cunoșc în parte, dar atunci voi cunoaște pe deplin, precum cunoscut am fost și eu* (Epistola I-a a Sf. Apostol Pavel către Corinteni, XIII, 12). Cunoașterea aceasta a lui Dumnezeu nu poate fi fără credință. Deci credința este din principiu dihotomică, un aspect fiind cel «față către față», celălalt «prin ghicitură». Căderea lui Adam a introdus între cele două aspecte elementul opozițional, antonimic, credința putînd fi și neîncredere.

Însă această dihotomie a realității, cu aspectul ei cîresc și cu cel pămîntesc, face ca și credința să fie una care se bazează pe legătura dintre oameni și alta care întrefine legătura celui ce crede cu Dumnezeu, după cum spune *Învățătura de credință creștină ortodoxă* citată.

Rămîne să ne îndreptăm atenția către celălalt aspect al credinței, credința ca mijloc de cunoaștere a lui Dumnezeu.

*
* *

Zis-a Avva Xantie: Tilharul pe cruce era și dintr-un cuvînt s-a îndreptat. Și Iuda cu Apostolii era împreună numărât și într-o noapte a prăpădit toată osteneala și s-a pogorît din ceruri în iad. Drept aceea, nimenea lăcînd bine, să nu se lălească, căci toți cei ce s-au nădăduit în sine-și au căzut, scrie în Patericul ce cuprinde în sine cuvinte folositoare ale sfinților bătrîni (Tiparul Tipografiei Cozia a Sfintei Episcopii, Rîmnicul Vilcii, 1930, p. 163, § 1).

În acest scurt text plin de înțelegciune găsim jalonată întreaga materie pe care urmează să o dezbatem. Două exemple ni se dau, antitetice. Unul este un tilhar, despre care știm că a făcut mult rău în viața sa; pentru aceasta, după dreptatea omenească, își merita moartea pe cruce. Celălalt era unul dintre soții Domnului; nu doar apostol ci cu răspundere de econom; om de vază sfînt între sfinți,

ales nu impus; nădejde a neamurilor. Cel dintii, prin credința lui s-a mintuit; cel de al doilea, prin necredința sa a pierdut toate. Moartea furului era sorocită, dar el, prin ea, și-a dobândit viața veșnică. Moartea apostolului de nimeni nu era așteptată; și-a hotărât-o singur; iar, prin ea, iadul fu moștenirea lui. Când ni se spune că s-a pogorît din ceruri în iad nu se face numai o referire la raiul care îl aștepta drept răsplată, ci Iuda în ceruri chiar se afla de pe pământ, Iisus Hristos fiind alături de el. Crezînd în el, deci cunoscîndu-L, îl cunoștea pe Dumnezeu. Ca să lămurim această idee, să ne adresăm Sf. Maxim Mărturisitorul: *Credința în Dumnezeu este același lucru cu Împărăția lui Dumnezeu, (...)*. Mai departe fraza se lămuirește: *noi cultivînd-o prin poruncile dumnezeiești, o facem să devină Împărăția lui Dumnezeu (...)*. Așadar, *Împărăția lui Dumnezeu este credința dezvoltată prin lucrare. Iar Împărăția aceasta înfăptuiește unirea nemijlocită cu Dumnezeu a celor ce fac parte din ea (Filocalia, sau culegere din scrierile sfinților Părinți cari arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvîrși)*, trad. (...) de Prof. stavr. Dr. Dumitru Stăniloae (...), Tipografia Arhiepiscopiei, Sibiu, 1948, vol. III, *Sfîntul Maxim Mărturisitorul: Răspunsuri către Talasie*, p. 118). Înțelegem dar, că din Împărăția lui Dumnezeu a căzut Iuda prin necredința sa și tot în Împărăția lui Dumnezeu a pătruns tilharul înainte de a muri, în clipa însăși cînd și-a mărturisit credința, în viață fiind alături de Cuvîntul lui Dumnezeu, pe crucea sa. Echivalarea dintre credință și Împărăția lui Dumnezeu se face în baza adevărului că «ești ceea ce cunoști»; credința fiind un mijloc de cunoaștere spirituală directă, ea este drumul către Împărăția lui Dumnezeu, în raport cu tăria credinței. Același Sf. Maxim Mărturisitorul întregește adevărul enunțat: *Credința este o cunoștință ce nu se poate dovedi. Iar dacă e cunoștință ce nu se poate dovedi, atunci credința este o legătură mai presus de fire, prin care în chip neștiut și indemonstrabil ne unim cu Dumnezeu într-o unire mai presus de înțelegere (idem, p. 119—120)* (nădăjduim ca analiza ulterioară să lămuirească acest citat). Or, legătura dintre tilhar și dumnezeire era una de acest tip: o cunoștință ce nu se poate dovedi. Iar această cunoștință s-a dobîndit prin credință. *Pentru oricine, crucea și moartea sînt o negație, sînt cea mai tulburătoare contestare a vieții, a voinței de a trăi. Dar, potrivit revelației, Dumnezeu este afirmativ, afirmație absolută (Preot Constantin N. Galeriu, Jertla și răscumpărare, Teză de doctorat, extras din «Glasul Bisericii», nr. XXXII (1973), nr. 1—2, p. 92). Aceasta este cunoașterea dobîndită de tilhar: «Doamne ești! Și, prin Tine, exist și eu!».*

Perseverăm în analiza credinței ca mijloc de cunoaștere a celor sînte. Să examinăm o definiție elaborată de profesorul Mircea Eliade: *După cum am repetat-o în multe rînduri, omul religios își asumă un mod specific de existență în lume și, în polida numărului considerabil de forme istorico-religioase, acest mod specific poate fi oricînd recunoscut. Oricare ar fi contextul istoric în care se află, homo religiosus va crede necontenit că există o realitate absolută, sacră, care transcende lumea noastră dar care se manifestă în această lume și, prin aceasta, o sfințește și o face reală. El crede că viața își are o origine sacră, și că existența umană își actualizează toate potențialitățile în măsura în care reușește să fie religioasă, adică: să participe la realitate (Le sacré et le profane, Paris, N.R.F., Idées, Gallimard, 1965, p. 171—172). Recunoaștem certitudinea ca semnalment esențial al credinței. Asumarea unui «mod specific de existență, realitatea absolută (...) care transcende lumea noastră (...) și o face reală», nu sînt presupuneri ci certitudini, căci, altfel, homo religiosus se simte exclus din realitate; pentru el realitatea devine o scornire a închipuirii,*

cum se întâmplă în gândirea lui George Berkeley ori în budism. Credința îi dă omului credincios, deci, cunoașterea realității transcendentalizate.

Vom afirma chiar mai multe decît s-a spus mai sus. Credința este cea mai sigură dovadă a prezenței lui Dumnezeu pentru acela care crede. Cum, dovadă? am putea fi întrebați. Prin dovadă, prin probă, se înțelege ceea ce se poate învada într-un lanț de raționamente; într-adevăr, dovada este acel ceva exterior care vădește că raționamentul este corect. Dovada, proba, certifică raționamentul, îi conferă greutate, certitudine. Or, credința este o certitudine. Deci, are valoarea unei dovezi. Mai mult, este o dovadă suficientă sieși, nu mai are nevoie de raționamente pe care să le certifice, după cum deducem din cuvintele Sf. Maxim Mărturisitorul abia citate.

Credința seamănă într-un anume fel cu glasul conștiinței. Și în cazul uneia, și în cazul celuilalt, avem de-a face cu trăiri lăuntrice care nu depind de noi, ci care, deseori, ni se opun, se erijează pe o poziție în contradicție cu întreaga noastră personalitate. Și una, și celălalt, sînt acreditate de un nu știu ce categorie care ni se impune ca o prezență a unui adevăr imuabil. Semnalarea acestei similitudini are o importanță mai mare decît poate fi cuprinsă la prima vedere. Ele nu se învață nici din cărți, nici mai timpuriu, pe cale orală. Par a fi în noi de la bun început. Sigur, se intensifică sau se estompează datorită influențelor mediului. Dar nu pot fi amuțite definitiv niciodată. Iar dacă nu pot fi alungate de oarecine, înseamnă că oarecine nu le-a putut genera, înseamnă că nu are asupra lor drepturile și puterea unui creator.

Am subliniat această apropiere deoarece glasul conștiinței s-ar zice că desfășoară, în timp și la momentul propice, datele unui *archeus*, ale unui Adam premergător căderii, care ar fi înscrise în noi dintru început de către înțelepciunea lui Dumnezeu și care corespund, în același timp, și celui mai înalt ideal posibil de conceput ca finalizare a umanității, în sensul asemănării cu Tatăl. A doua rațiune pentru care am făcut-o este următoarea constatare: cu cît este credința mai puternică, cu atît se face mai puternic auzit glasul conștiinței, ca și cînd ar înflori și s-ar hrăni cu tăria celei dintii. Ele se află în raport direct proporțional. Este ca și cum credința ar constitui o sursă de alimentare cu energie a manifestării acelei programări a ființei umane (programare însoțită de o completă independență a ființei față de ea). Dar manifestarea programării menționate, adică glasul conștiinței, se desfășoară în relațiile dintre creștin și iratele său sau restul Creației (animale plante, pămînt etc.). De ce să fie ea întărită de către credință? Pentru că dintre toate trăirile credinciosului, credința este singura sa legătură directă cu Dumnezeu, autorul acestei finalizări așteptate și al manifestării ei (iubirea scotînd-o o treaptă superioară, mai rar întîlnită).

Credința, ca să ne întoarcem la ea, este singurul mijloc de cunoaștere a lui Dumnezeu care impune o certitudine: este. Ea mîngie setea de absolut a creștinului. Aduce cu sine lumina sau, mai precis, luminarea. Este puntea la capătul căreia te întîmpină Dumnezeu, în Împărăția Lui. Iar pe această punte lunecă în valuri luminescente limpezimile înalte ale Harului. Căci, *credința este o punte de legătură, care înlăptuiește unirea desăvîrșită, nemijlocită, și mai presus de fire a celui ce crede cu Dumnezeu cel crezut* (Maxim Mărturisitorul, *op. cit.*, p. 118).

Dar și la acest nivel al credinței, ca legătură cu Dumnezeu, vom fi întîmpinați de o nouă structură bipolară. Sfinții Părinți ne grăiesc despre două trepte sau aspecte ale credinței, lucru binecunoscut. *Mintea care începe să se înțelepțească*

(să lilozoleze) în cele dumnezeiești, începe de la credință și trecînd prin cele de la mijloc, slîrșește iarăși la credința cea mai de sus, scrie Talasie Libianul (*Filocalia*, (op. cit., vol. IV, *Cuviosul și de Dumnezeu purtătorul Părintelui nostru Talasie Libianul și Africanul: Despre dragoste, înfrînare și petrecerea cea după minte către Pavel presbiterul*, p. 33). Și ca să se vădească faptul că nu sînt două credințe, se exprimă, pentru mai ușoara înțelegere, și două accente aspectuale dihotomice-antonimice, adăugîndu-se: *La începutul înțelepciunii e văzută frica care e la urmă. Iar la slîrșit iubirea care e la început*. În practică, el vorbește de două capete ale drumului: *Mintea începînd să se înțeleptească (să lilozoleze) de la credința cea apropiată, slîrșește la teologia (cunoștința de Dumnezeu) de dincolo de orice minte, care este credința ce nu se mai uită și vederea celor nevăzute*.

Pentru a nu ne rătăci printre cuvinte este utilă precizarea lui Andrutsoș: *Cercetarea teologică nu poate să ducă la descoperirea adevărilor mai înalte, nici să prefacă credința în cunoștință, total sau în parte, astfel că ceea ce era pînă acum obiect de credință, să se înțeleagă de acum și să se dovedească pozitiv și obiectiv sau în parte să se înțeleagă și în parte să se dovedească*. Din acest punct de vedere, întrucît e vorba de cuprinsul credinței creștine, de adevărurile dogmatice al căror înțeles s-a definit și se deliनेște toldeauna de Biserică, teologul profund nu se deosebește de credinciosul simplu (*Dogmatica Bisericii ortodoxe răsăritene*, Sibiu, 1930, p. 13—14). Astfel, teologia pomenită de Talasie este dobîndită prin unirea cu Dumnezeu întru iubire, nicidecum cea rațională, academică, ce nu poate lămuri decît conform limitelor judecății.

Tot despre aceeași structură dihotomică-antonimică a credinței grăiește și Centuria lui Calist și Ignatie: *Credința este dublă: una a tuturor credincioșilor în genere (...) și cea care răsare din lumina harului ascunsă în suflet, avînd mărturia înțelegerii, care sprijină inima ca să lie neîndoielnică în siguranța nădejzii, care nu se arată în aceea că ne dăm urechile spre ascultare, ci în faptul că vedem cu ochii duhovnicești tainele ascunse în suflet și bogăția dumnezeiască cea ascunsă, acoperită pentru ochii fiilor trupului, descoperită în duh celor ce se ospătează la masa lui Hristos (*Filocalia greacă*, vol. II, p. 358, după *Teologia dogmatică și simbolică*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 1958, vol. I., p. 319). Același lucru îl afirmă și Sf. Grigorie Palama (*idem*).*

Probabil la aceeași dublă înfățișare a credinței se referă și același Sf. Maxim Mărturisitorul zicînd: *Pentru că numai celor ce știu cum să creadă le este dat să știe ce trebuie, cum trebuie, și cari lucruri să le ceară. Căci «cunoștința nu este a tuturor» (II Tesaloniceni III, 2), precum nici credința (*Filocalia*, op. cit., vol. III, p. 121).*

Pentru noi, pentru creștini, rolul cunoașterii prin credință este de prim rang, aceasta fiind o cunoaștere duhovnicească experimentală individuală (dar întotdeauna conformă Tradiției și găsindu-și izvorul înprospătător în Biserică). Credința este calea cunoașterii desăvîrșite realizată prin unirea totală a ființei în iubire, calea cunoașterii prin vouc. Afirmînd aceasta am aflat și locul credinței în ierarhia cunoașterii spirituale, iar aceasta este subordonat celui ocupat de vouc.

Dintre toate mijloacele de cunoaștere a lui Dumnezeu, credința fiind unicul care ne dă certitudinea prezenței Lui, ea înscrie omul într-un univers al bucuriei neîn-

trerupte. Cu noi este Dumnezeu, răsună glasul obștei credincioșilor. Nădejdea este duhul credinței. Datorită credinței, credinciosul nu este o ființă statică ci una în mișcare: el pășește să străbată puntea. Cît de bine se străvede aceasta în poziția ortodocșilor în biserică: ei stau drepti, gata de marea plecare către Dumnezeu. Credința îl așează pe omul credincios pe un pămînt creat pentru el și dat lui spre folosință dar și spre răscumpărare, într-un cosmos creat, decăzut prin căderea lui Adam și a cărui mutație pe verticală o mijlocește tot omul credincios răscumpărat de Hristos. Datorită credinței, credinciosul a dobîndit cel mai nobil simțămînt vibrînd sub soare: el este co-răspunzător alături de Creatorul său. Credința îl sprijină pe omul credincios, îl întărește, îl face să triumfe. Credința este garantul păcii lăuntrice și obștești. Credința este cheia spre adevăratul Dumnezeu. *De poți crede, toate sînt cu puțință pentru cel credincios* (Marcu IX, 23).

Lector univ. MIHAI RĂDULESCU

ȘFÎNTUL IOAN ÎNAINTEMERGĂTORUL

Pe Iisus, Ioan «mîna în Iordan punîndu-și, s-a arătat Cuvîntul lui Dumnezeu prooroc, propovăduitor, împreună și Înaintemergător» (Podobia la Nașterea Șf. Ioan).

Dumnezeu a prevestit cu mult timp înainte nu numai Întruparea Sa, dar și persoanele care vor avea un rol hotărîtor în lucrarea Sa în istorie. Despre Șf. Ioan a spus: «Iată, Eu trimit pe îngerul Meu și va găti cele înainte Feței Mele» (Maleahi III, 1); «Un glas strigă în pustie: Gătiți calea Domnului, drepte faceți-I cărările» (Isaia XL, 3) și altele. Toți evangheliștii au recunoscut apoi în Ioan pe Înaintemergătorul lui Hristos spunînd: «El, Ioan, este acela de care a grăit proorocul» (Matei III, 3); «Scriș este în prooroci: Iată Eu trimit îngerul Meu... și s-a arătat Ioan în pustie» (Marcu I, 1—4); «Fost-a om trimis de la Dumnezeu, numele căruia era Ioan. Acesta venise ca mărturie de Lumină, ca toți să creadă printr-insul» (Ioan I, 7); «Cu puțin înainte de arătarea lui Iisus, Ioan a propovăduit botezul pocăinței pentru tot poporul Israel» (Fapte XIII, 24).

Sfîntul Evanghelist Luca nu se mulțumește numai să precizeze cine anume este Ioan. El este singurul care localizează în timp și descrie împrejurările și lucrarea Proniei divine în nașterea lui Ioan. El începe chiar istoria mîntuirii cu zămislirea Înaintemergătorului luînd acest eveniment ca punct de reper al erei celei noi.

În zilele lui Irod, regele Iudeii, trăia un preot Zaharia cu femeia sa Elisabeta. Elisabeta era stearpă și amîndoi erau înaintași în vîrstă; dar «amîndoi erau drepti... și fără prihană». De aceea Dumnezeu i-a răsplătit, i-a dezlegat la bătrînețe să zămislească pentru ca să se știe că prin puterea binecuvîntării Lui au zămislit și pentru a aduce pe lume un copil nu din pofță trupească ci în frică de Dumnezeu, făcîndu-se unelte conștiente în lucrarea Lui. Aceștia au fost părinții lui Ioan.

Zămislirea Sfântului Ioan a fost prevestită într-o sărbătoare pregătită cu grijă de Pronia divină¹. Condițiile vieții spirituale ale poporului în acel moment erau cu totul deosebite, cerute de Dumnezeu parcă anume pentru a pregăti evenimentul zămislirii lui Ioan².



Cînd vremea s-a împlinit, Pronia divină l-a indicat prin sorți pe Zaharia să intre în Ziua curăției în locul cel Prea Sfînt să tămîieze și să servească slujba de curățire pentru Israel. Atunci, «de-a dreapta Altarului Tămîierii» care se afla în Sfînta Sfin-

1. J. Daniélou, *Bible et Liturgie*, Paris, 1958, p. 453—454.

2. Sf. Grigorie de Nissa, *Predică la Nașterea Domnului*. P.G. XLVI, 1129—1130, cit. J. Daniélou, *ibidem* p. 464.

În luna 7-a (septembrie — Etanim), Domnul a instituit trei sărbători: *Sărbătoarea trîmbițelor*, *Ziua curățirii* și *Sărbătoarea corturilor*.

În ziua întâia, *Sărbătoarea trîmbițelor*, era zi de odihnă cu arderi de tot și jertfe aduse Domnului (Lev. XXIII, 24 ; Num. XXIX, 1). În toată țara se suna din trîmbițe pentru a pregăti poporul în vederea zilelor ce vor urma.

În ziua a zecea, era *Ziua curățirii*. Era cea mai mare zi de odihnă și de post (Lev. XVI, 31) era singura zi de peste an în care se făcea o îspășire deosebită pentru tot poporul (Lev. XVI, 2—34 ; XXIII, 27—33). Pe lângă celelalte jertfe se aduceau doi jași, al Domnului și al lui Azazel, asupra cărora se aruncau sorți. Jașul lui Azazel se aducea *jertfă vie*; Aaron trecea asupra lui păcatele poporului, după care jașul era dus și lăsat în pustie, pentru ca acolo, «să ducă cu sine nelegiuirile poporului, în pămînt neumbat». Jașul Domnului se aducea jertfă prin sacrificare. Numai în această zi, cu singele lui, arhiereul putea intra în Sfînta Sfințelor, și anume *singur*. Cu singele Jașului el curăța locașul sfînt, se curăța pe sine, pe preoți și tot poporul. «Odată în an să curățaji pe fii lui Israel de păcatele lor», «aceasta-i ziua curățirii ca să vă curățiji înaintea feței Domnului Dumnezeului vostru» și «curați veți fi» (Lev. XXIII, 28 ; XVI, 30—34), spune Domnul.

Asifel, în această sărbătoare starea de curățenie spirituală a poporului era cea mai mare din tot cuprinsul anului. De aceea probabil tot al cincizecelea an, numit An Jubileu, vestea eliberării în Israel se trîmbița tocmai în această sărbătoare (Lev. XXV, 9—11). Ziua curățirii aducea deci pe de o parte curățirea de păcate pentru ca în această stare să fie întîmpinată Sărbătoarea Corturilor ce urma, iar pe de altă parte aducea și preînchipuia o eliberare pe care la un moment dat o va vesti.

În ziua 15-a începea *Sărbătoarea Corturilor*, a stringerii de roduri. Era una din cele trei mari sărbători ale anului. Faptul reiese și din numărul de jertfe cerute de Domnul, mult mai mare decît la Sărbătoarea Azimilor și la Cincizecime, deși obiectivul ei nu părea atît de bine conturat ca al celorlalte două. Era sărbătoarea recoltei, sărbătoare de bucurie. Ea începea din ziua 15 a lunii a 7-a și ținea șapte zile; a opta zi, 22-a zi a lunii, fiind încheierea sărbătorii și totodată cea mai însemnată zi a ei (Lev. XXIII, 34—36 ; 39—43 ; Num. XXIX, 12—39). În aceste zile locuiau în corturi în amintirea ieșirii din robia Egiptului și în vederea altor preînchipuiri viitoare și se veseleau înaintea Domnului făcînd cereri de ploaie. În ziua a 8-a se făceau procesiuni în jurul altarului cu ramuri de mirt, ramuri de palmier și sălci de riu, strînse într-un singur «bunchet», parcă în așteptarea Celui ce va veni (1). Ca o anticipare putem considera Slava Domnului care a coborît și a umplut Templul din Ierusalim la sfînșirea lui, care a avut loc tot la Sărbătoarea Corturilor.

Sărbătoarea Corturilor avea un important caracter mesianic, de așteptare a lui Mesia, imprimat în mare măsură de psalmul CXVII care se cînta la încheierea sărbătorii, numit «Marele Osana» (1). «O, Doamne, mîntuiește... Binecuvîntat este cel ce vine întru numele Domnului ; binecuvîntat-v-am pe voi, din casa Domnului. *Dumnezeu este Domnul și s-a ardat nouă*. Tocmiți sărbătoare cu ramuri umbroase, pînă la coarnele altarului» (Ps. CXVII, 25—27).

Sf. Grigorie de Nissa lergă Sărbătoarea Corturilor în primul rînd de Nașterea Domnului. El are la bază *epifania* pe care o anunță psalmul 117 «*s-a ardat*» în contextul ritual al sărbătorii și care după Sf. Grigorie se referă în special la Întrupare și Naștere. «Subiectul sărbătorii de astăzi (25 decembrie) este adevărata sărbătoare a Corturilor. În această sărbătoare cîntul uman e zidit de Cel care a îmbrăcat natura noastră pentru noi» (Predică la Nașterea Domnului) (2).

Prin venirea și arătarea Sa, Mesia Împlinește Sărbătoarea Corturilor și totodată o inaugurează din nou, de fiecare dată sub altă formă și prin venirea ca Împărat la Intrarea triumfală în Ierusalim iar apoi prin a doua venire la Parusie cînd a fost și va fi întîmpinat prin aceleași cuvinte ale psalmului 117, după cum a spus-o El singur (Matei XXIII, 39).

telor (Evr. IX, 3—4) i s-a arătat îngerul Gavriil, vestindu-i că va avea un fiu, Ioan, care va fi mare înaintea lui Dumnezeu, care se va umple de Duh Sfânt încă din pîn-tecele maicii sale, «va merge înaintea Lui cu duhul și cu puterea lui Ilie, ca să întoarcă inimile părinților spre fii și pe cei neascultători la înțelepciunea dreptilor, alcătuiind Domnului un popor pregătit» (Luca I, 15—17).

Proorocul pocăinței este vestit deci tocmai în această unică și mare sărbătoare de pocăință, care pregătește poporul pentru Sărbătoarea Corturilor. El apare cînd rodul Testamentului vechi s-a copt și cînd prin el urmează a fi întîmpinată Era cea nouă; el este vestit tocmai în locul Preasfînt al Templului care preînchipuia pe Hristos și care era închis pentru Vechiul Testament; el este vestit și zămislit cînd gradul de curățenie spirituală a părinților lui și a întregului popor a fost cel mai mare din întregul an.

După terminarea zilelor de slujire și sărbătoare, Zaharia «s-a dus la casa sa». Conform celor vestite de înger, Sf. Părinți au stabilit zămislirea Sf. Ioan imediat după sărbătoarea Corturilor, în ziua de 23 a luni a șaptea (septembrie), luna martie fiind înția lună a anului după cum a fixat Domnul lui Moise.

Acestea sînt împrejurările pe care Dumnezeu le-a pregătit anume pentru zămislirea Înaintemergătorului Său. După cum a cerut lui Moise să instituie Sărbătoarea Azimilor pentru a prevesti Paștele — Hristos, după cum a cerut Sărbătoarea Cincizecimii pentru a prevesti Coborîrea Duhului Sfînt, tot așa El a instituit Sărbătoarea Corturilor precedată de Ziua curățirii, pentru ca atunci, în acele împrejurări deosebite să fie vestit Înaintemergătorul Ioan.

Dar de ce atîta importanță pentru a vesti zămislirea lui Ioan? Pentru că zămislirea lui Ioan vestea «plinirea vremii». Întruparea s-a petrecut «în luna a șasea» de la zămislirea lui Ioan (Luca I, 26). Domnul n-a venit dintr-odată; El și-a trimis Înaintemergătorul Său. Între zămislirea lui Ioan și venirea lui Mesia este intercalat un «timp», scurt în aparență, dar el totuși există. Este «*timpul*» Înaintemergătorului. S-ar putea spune că după cum Sărbătoarea Corturilor începe a 6-a zi de la Ziua curățirii, tot așa Întruparea a avut loc în luna a 6-a de la zămislirea lui Ioan determinînd rezidirea firii umane care a fost creată în a 6-a zi a Creației.

Avînd ca reper zămislirea lui Ioan, Sf. Părinți ai secolului IV au stabilit Întruparea în luna martie (luna a 6-a față de septembrie) iar Nașterea Domnului în luna decembrie (luna a 9-a față de martie)³. Astfel, *Sărbătoarea Corturilor vestește prin Ioan Întruparea și Nașterea Domnului.*

De aceea, Sf. Ev. Luca, pentru a vădi Pronia lui Dumnezeu în istorie, începe istorisirea evangheliei sale cu zămislirea lui Ioan, încadrînd acest eveniment în timp și în istoria spirituală a poporului ales. Înaintemergătorul nu s-a născut la întîmplare și nici n-a avut loc vre-o coincidență; el a fost vestit prin prooroci, s-a zămislit și s-a născut așa pentru ca lumea să vadă și să creadă că el este alesul Proniei divine și că este chemat să vorbească în numele Ei.

*
* * *

În anul al 15-lea al domniei cezarului Tiberiu, cînd Ponțiu Pilat era guvernator în Iudeea, Irod tetrarh în Galileea, Filip fratele său tetrarh în Ituria și înuturile Trahinidei și Lisanie tetrarh în Abilena, pe vremea arhieriei Ana și Caiafa» (Luca III, 1), a fost cuvîntul lui Dumnezeu către Ioan în pustie.

3. Sf. Ioan Hrisostom, *Cuvînt la praznice împărătești*, București, 1942, p. 16.

Omenirea trecea printr-un moment psihologic specific. Era un secol de tranziție care marca trecerea de la o eră la alta. Era secolul nesiguranței și al îndoielii. Ierarhia valorilor era dărîmată, corupția și viclenia ajunseseră la culme, idolatria și egolatria dominau în toate ramurile de activitate ale vieții. «Sceptrul, spune Farar, era luat de la popor, arhieria era călcată cu dispreț în picioare de regii idumei sau de procuratorii romani; irodianii dominau în Sinedriu»⁴. Nădejdea în venirea lui Mesia creștea, nefiind altă speranță de salvare. Chiar și lumea păgînă simțea că sosise «plinirea vremii». Epoca aceea era, de altfel ca orice epocă în preajma unei schimbări radicale, o epocă de adînci zdruncinări, cînd cele vechi se prăbușesc iar cele noi încă nu apar, epoci în care fiecare se crede și se prezintă salvator. «Lumea deja îmbătrînise în absurditatea cultului păgîn. Criminalitatea domina pretutindeni și nimeni nu cunoștea mijloacele de salvare. Chiar și imboldul conștiinței își pierduse puterea. Pretutindeni se vedea amorțea inimilor sau îngroșarea simțului moral»⁵, «săvîrșind cu nesaț toate faptele curăției» (Efes. IV, 18—19).

Aceasta era situația socială și morală⁶ în vremea în care și-a început Sf. Ioan propovăduirea⁷.

Sf. Ioan a trăit în pustie. Viața aspră pe care și-a impus-o nu rezulta atît din detestarea epicurianismului dominant al epocii și nici din căutarea mîntuirii proprii. Prin pustnicia lui el își pregătea propovăduirea. Pustnicia lui izvora din conștiința chemării lui de a arăta pe Mîntuitorul și totodată de a-I pregăti calea. Lupta îndelungată cu sine o săvîrșea pentru Dumnezeu, ceea ce i-a dat o puternică stăpînire de sine și o mare smerenie ce caracterizează pe toți aleșii lui Dumnezeu.

Prin înfățișarea lui exterioară Ioan se vădea un învățător total deosebit de ceilalți. El avea o știință mai profundă decît cea a lui Hilel și Samaia sau a altor înțelepți antici. El a învățat conținutul filosofiei sale prin revelație, la școala lui Dumnezeu. Înfățișarea și atitudinea lui, spune Farar, «dădeau să se înțeleagă că acesta în fine este un alt om, un om adevărat, un om în toată măreția naturii sale și cu puterea nebiruită ca cea a Tesviteanului, prototipul său, care sta fără frică înaintea celor ce au călcat legea umană și divină». «Fiecare simțea în el acea autoritate care este prezentă la abnegația deplină. El stătea mai presus de concetățenii săi, netulburat de grijile de nimic ale lumii»⁸.

Măreția lui Ioan era atît de evidentă încît poporul îl credea Mesia, dar întrebând fiind cine este, Ioan precizează: «nu sînt eu Hristosul, ci sînt trimis înaintea Lui» (Ioan III, 28); «eu sînt glasul celui ce strigă în pustie: pregătiți calea Domnului»; «eu nu sînt vrednic să-I dezleg cureaia încălțămintei» (Ioan I, 23, 27).

Sfîntul Ioan stă la hotarul dintre Testamentul vechi și Noul Testament. El este:

- I. — *Prooroc* — *Înaintemergător* al lui Iisus prin etica sa;
- II. — *Prietenul* — *Colaborator* pentru că botează pe Iisus;
- III. — *Martor*, pentru că arată oamenilor și spune cine este Iisus.

4. Farar, *Viața Domnului Iisus Hristos*, Mînăstirea Neamț, traducere de Patriarhul Nicodim, vol. I, p. 133.

5. *Ibidem*, p. 133—134.

6. I. D. Amusin, *Manuscisele dela Marea Moartă*, București 1965. Jean Steinman, Șt. Jean Baptiste et la spiritualité du desert, Paris, 1957.

7. G. Papini, *Viața lui Iisus*, București, p. XV.

8. Farar, *op. cit.*, p. 138.

La răspîntia drumurilor din istorie el *continuă să lie* cel mai mare îndrumător care arată drumul spre Hristos. Ioan este «lucefărul» care vestește apropiatul răsărit al soarelui, este prietenul care a arătat atunci și continuă să arate tuturor pe Fiul lui Dumnezeu, Mielul ce ridică păcatul lumii.

I. — SF. IOAN ÎNAINTEMERGĂTORUL DOMNULUI

(Etica Sf. Ioan).

Etica vieții creștine se reduce la comportarea credinciosului față de el, față de semenii lui, față de Dumnezeu; la comportarea lui față de valorile materiale și spirituale. Dar nu poate exista o etică autonomă; orice filosofie are etica ei, după cum orice etică are filosofia ei. Există concepții etice înalte, atât religioase (Confucius, Buda etc.) cât și filosofice (Plato, Aristotel, pitagorienii, stoicii etc.).

Sfântul Ioan este Înaintemergător nu numai pentru că arată oamenilor credincioși pe Salvatorul lor, ci este Înaintemergător în primul rînd prin sine însuși, prin concepția sa moral-socială, prin etica sa. Etica Sfântului Ioan reprezintă un *măxim de învățatură și îndrumare morală* pe care credinciosul poate și trebuie să o înfăptuiască pentru a întîmpina pe Hristos.

«Cel ce este de pe pămînt pămîntesc este și de pe pămînt grăește» (Ioan III, 31), spune Ioan despre sine, dar *el este conștient că pregătește venirea Celui care va grăi «cele din cer»*. Ioan are în substratul învățurii lui Cerul, știind că este trimisul Cerului. El este conștient că reprezintă doar latura umană dintr-o lucrare ce se săvîrșește teandric prin el și de aceea își axează toată învățătura spre Iisus. Desprins de Iisus, Ioan ar dispărea din Istoria creștină; prin Iisus, Ioan apare ca o figură nu numai distinctă, ci și indispensabilă, de valoare universală și permanentă. Prin aceasta Ioan este deschizător de drum, este valoare nu numai pentru «atunci», ci este valoare istorică permanentă, ca unul ce constituie treapta de urcare de la cele trupești la cele duhovnicești, de la uman la divin. El este intermediar între legea de pe Muntele Sinai și legea cea nouă de pe Muntele Ferișirilor, între starea de copilărie și cea de maturitate a omului credincios.

Legea de pe Muntele Sinai era lege divină, însă «materială», de poruncă. Ea corespundea unui popor trupesc, în stare de «copilărie». Dovada o constituie tocmai vișelul de aur pe care l-au cerut și făurit în timp ce Moise primea pe munte Legea. Toate prescripțiile Legii erau doar călăuză pentru creștere, pocăință și spiritualizare. Ea pregătea poporul ales și prin el toate popoarele lumii pentru Hristos.

Legea de pe Muntele Ferișirilor se adresa unor credincioși care l-au văzut și cunoscut pe Dumnezeu în trup; ea se adresează exclusiv omului credincios lăuntric, minții și voinței lui, cerînd în primul rînd schimbarea interioară, înncirea mentalității, a inimii, căci din inimă pornește atât binele cât și răul. Dar pentru ca Legea aceasta să poată fi înțeleasă, ea avea și continuă să aibă nevoie de Legea morală a Sfântului Ioan.

1. — Pentru a trece de la *înțelepciunea lirii*, mîndria puterii proprii cu acumularea de bunuri materiale, la *înțelepciunea duhului* «nu vă îngrijorați ce să mîncăți și ce să beți... știe Tatăl vostru cel ceresc că aveți trebuință de ele» (Matei VI, 25, 32), era și este neapărată nevoie să te smerești recunoscînd micimea ta față de puterea lui Dumnezeu.

2. — Pentru a trece de la *răzbu*are «dinte pentru dinte și ochi pentru ochi» la *iertare și iubire*, întoarce și celălalt obraz celui ce te lovește, «iubiți pe vrăjmașii voștri, faceți bine celor ce vă urăsc» (Matei V, 39, 44), este neapărată nevoie să recunoști păcătoșenia ta și dreptatea celui alt.

3. — Pentru a trece de la *Intrî*nare — «să nu fi desfrînat» la feciorie, — «nici să nu te uiți cu poftă» (Matei V, 28), este neapărată nevoie să treci prin cumpătare.

4. — Pentru a trece de la *a nu săvîr*și răul față de altul «să nu ucizi» la *a nu gî*ndi răul, «nici să nu te mîinii» (Matei V, 22), este neapărată nevoie să oprești ca răul să-ți stăpînească duhul prin invidie, corupție, intimidare etc.

Ca urmare, între faza naturală și cea spirituală a omului se află în mod obligatoriu o stare intermediară ce se adresează mai mult rațiunii și care în evoluția spirituală a omului credincios poate fi considerată ca faza lui rațională, de «linerețe». Această fază reprezintă momentul de răspintie, de antiteză a omului, cînd în dorința de a crește, nu știe pe ce cale să apuce. Sfîntul Ioan îi arată adevărata cale pentru a se pregăti să primească Harul Duhului Sfînt, prin Hristos. Faza de «linerețe» se distinge atît în evoluția fiecărui om credincios cît și în evoluția istorică a creștinismului, fiind dirijată de Legea morală a Sfîntului Ioan. Nici-un drum de înnoire creștină nu poate face abstracție de învățătura lui.

La baza învățăturii Sfîntului Ioan se disting două principii fundamentale:

1. — Pocăința — însoțită de faptele vrednice de pocăință și
2. — Botezul cu apă.

Pocăința

Încă în *rai*, Dumnezeu a voit să întoarcă pe Adam din cădere, prin pocăință; Adam însă n-a recunoscut, nu s-a pocăit. În trăirea și cugetarea antichității, pocăința apare destul de pronunțată ca mijloc de revenire a omului la starea inițială de la care s-a abătut. Importanța ei se accentuează în Vechiul și Noul Testament.

În *Legea Veche*, omul trebuia să aducă drept penitență un animal, jertfă pentru păcat. Aducerea animalului cuprindea în sine pocăința. Dar, sacrificarea animalului nu o putea face cel ce a păcătuit; numai preotul putea face sacrificarea, ispășirea, prin care se răscumpăra păcatul făcut. De aici s-a conturat valoarea și rolul cel mare social și sacerdotal al Preotului, atît la poporul evreu cît și la păgîni. Mai tirziu, pe măsură ce poporul ales a «crescut», prorocii au început să sublinieze și să ceară pentru curățire de păcat și iertare, nu numai jertfirea de animale, ci și un aport interior personal: smerenia, părerea de rău etc. Împăratul David spune: «jertfa lui Dumnezeu este duhul umilit, inima înfrîntă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi» (Ps. L). Proroci ca Isaia, Ieremia, Osia, Miheia, Ioel, au dezvoltat aceiași ideie din psalmul L. Prorocul Iezechiel afirmă: «Dumnezeu nu vrea moartea păcătoșului, ci să se întoarcă și să fie viu» (Cap. XVIII, 33).

Această chemare la întoarcere, la pocăință, culminează în ultimul și cel mai mare dintre proroci, la Sfîntul Ioan.

Poporul Israel a simțit puterea care emana din cuvîntul lui Ioan «și a ieșit la el Ierusalîmul și toată Iudeea și toată împrejurimea Iordanului» (Matei III, 5). Însă Ioan zicea mulțimilor care veneau să se boteze (în special fariseilor și saducheilor, după Matei): «Pui de vipere, cine v-a arătat că veți scăpa de minia ce va să fie? Faceți dar roade vrednice de pocăință», căci «tot pomul (omul) care nu rodește poame

bune se taie și în foc se aruncă» (Matei III, 5, 7, 8, 10). Întrebat fiind care anume sînt aceste fapte, adică «*cei de făcut*», expune prin exemple concrete o lege morală nouă, etica sa. La baza ei stă *pocăința care trebuie să fie dovedită prin fapte*. Aceasta este prima notă — total nouă — pe care o aduce Sfîntul Ioan în morala sa. El exemplifică aceste fapte ale pocăinței pentru patru categorii sociale și anume: pentru *farisei și saducheii, mulțime, vameși și pentru ostașii romani*. Fiecărui îi cere fapte specifice lui și contrare mentalității greșite în care se află.

1. — «*Să nu vă apucați să ziceți în sine, avem tată pe Avraam, căci vă spun că Dumnezeu și din pietrele acestea poate să ridice fiu lui Avraam*» (Matei III, 9), spune Ioan fariseilor și saducheilor. Deci, în general, să nu vă mindriți că sînteți ființe superioare, raționale. Judecați-vă prin prisma puterii lui Dumnezeu. Este cea mai puternică admonestare făcută mindriei, șovinismului confesional-religios, care învrăjbește și dezbină. Este anticiparea universalismului lui Iisus⁹. Depășirea conștientă a oricărei mindrii: familială, națională, religioasă, politică etc., reprezintă *înțelepciunea* cerută de Ioan. În fața lui Dumnezeu nu originea și nu mîntea are valoare, ci inima omului. Numai *înțelepciunea smerită* poate înțelege că peste toți este o singură Rațiune de a fi — Dumnezeu — față de care toți oamenii sînt fii și frați între ei. Numai această înțelepciune deschide posibilitatea ca toți să ajungă *Una*, rugîndu-se către «*Tatăl nostru cel din ceruri...*».

2. — «*Cel ce are două haine să dea celui ce nu are și cel ce are merinde să lădă asemenea*» (Luca III, 11), spune Ioan mulțimilor. El introduce astfel un nou criteriu de conviețuire, un nou mod de folosire a averii avînd la bază o dreptate văzută prin prisma lui Dumnezeu. Numai aceasta explică necesitatea milei, a ajutorului reciproc, căci toți aparțin unui singur Părinte. Depășirea ego-ului, a egoismului și ajutorarea aproapelui stă la baza *dreptății* cerută de Ioan. Ea este premergătoare și necesară pentru a înțelege esența moralei creștine «*ceea ce voiți să vă facă vouă oamenii, faceți și voi lor asemenea*» (Matei VII, 12).

3. — «*Să nu cereți nimic mai mult decît vă este rînduit*» (Luca III, 13), spune Ioan vameșilor, oameni cu răspunderi sociale și economice. Infrînarea trupului, infrînarea lăcomiei, cere Ioan; cînstă, corectitudine în slujba fiecărui formează *cumpătarea* cerută de Ioan. Numai avînd răspundere față de tine și față de munca ta, ajungi să cunoști răspunderea pe care o ai față de viața ta și față de Dumnezeu. În acest fel te pregătești pentru a înțelege cuvîntul care spune: «*ce ar folosi omul de ar dobîndi lumea toată și ar pierde sufletul său?*» (Matei XVI, 26).

4. — «*Să nu asupriți pe nimeni, să nu învinuiți pe nedrept și să vă mulțumiți cu lefurile voastre*» spune Ioan ostașilor romani, celor ce poartă sabia răspunderii pentru a apăra adevărul și pacea. El cere și un nou gen de eroism — *Eroismul spiritual* —, lupta pînă la sacrificiu împotriva lașității, a nedreptății, a tendinței de asuprire și dominare, etc. O asemenea *bărbăție și spirituală* poate pregăti credincioșii pentru a înfrunta răul și păcatele.

Astfel, prin aceste patru exemple sînt redată faptele vrednice de pocăință, care indică comportarea credinciosului față de Dumnezeu, comportarea lui față de semenul său, infrînarea trupului și bărbăția duhului. Urmînd această cale omul credincios se schimbă pe toate cele trei planuri, ca minte, sentiment și voință; în special prin voință se ajunge la cumpătare și bărbăție.

9. Daniel Rops, *Jesus en son temps*, Paris 1945, p. 77.

Pocăința este condiția principală pentru a te pregăti în vederea Împărăției lui Dumnezeu. «*Pocăiți-vă căci s-a apropiat împărăția cerurilor*», spune și repetă Ioan. În general, după învățătura lui pocăința implică: a) Conștiința păcatului și mărturisirea lui, b) Faptele noi ale pocăinței și c) Nădejdea de-a obține prin ele iertarea lui Dumnezeu.

Credinciosul poate nădăjdui la iertare numai în măsura în care devine conștient de păcat, îl mărturisește și-l îndepărtează din sine. Dar, pentru a ajunge la această stare de *trezire interioară*, pe lângă frică de Dumnezeu trebuie să aibă și iubire. Numai astfel poate ajunge să simtă repulsie față de păcat și poate deveni capabil să-și schimbe vechea mentalitate, să se schimbe în interiorul lui, să devie — prin meta-noia («*mutatio mentis*») — un altul, pregătindu-se astfel pentru a întâmpina pe Hristos. Efortul personal fiind îmbinat cu nădejdea iertării, pocăința cerută de Ioan poartă deja pecetea lucrării teandrice viitoare.

Morala creștină și-a însușit etica lui Ioan. Iisus și-a început propovăduirea tocmai prin aceleași cuvinte ale lui Ioan: «*Pocăiți-vă căci s-a apropiat împărăția cerurilor*» (Matei IV, 17). Prin aceasta Iisus a subliniat că la baza moralei creștine stă tocmai pocăința cerută de Ioan.

Analizând faptele cerute de Ioan se constată că ele reprezintă tocmai cele patru virtuți: *Înțelepciunea, Dreptatea, Cumpătarea, Bărbăția*, denumite «*cardinale*» de către morala creștină. De aceea *virtuțile cardinale pot fi considerate laptele vrednice de pocăință, cerute de Ioan*. Ele stau la baza moralei creștine, după cum întreaga lucrare a lui Ioan stă la baza lucrării de mântuire. Între cele două lucrări există interdependentă.

Morala creștină nu poate fi concepută fără virtuțile cardinale cerute de Ioan: «*crediința fără de fapte este moartă*» (Iacov II, 20). Pe de altă parte virtuțile cardinale nu-și pot găsi împlinire decât în Hristos. «*Fără Mine nu puteți face nimic*» (Ioan XV, 5) «*cine nu adună cu Mine, risipește*» (Matei XII, 30). Astfel, «*crediința ajută laptele iar laptele desăvârșesc credința*» (Iacov II, 22, 26). De aceea, pe faptele cerute de Ioan, pe virtuțile cardinale, se sprijină cele trei virtuți creștine: *crediința, nădejdea și dragostea*.

Botezul cu apă

Conducătorii poporului evreu, cunoscătorii Legii s-au sesizat de Ioan; Iudeii din Ierusalim au trimis preoți să-l întrebe cine este el de întocmește o lege nouă, după alte directive decât cele lăsate de Moise. Aflind răspunsul lui că nu este Hristosul, l-au tras la răspundere: «*atunci de ce botezi, dacă nu ești nici Hristosul, nici Ilie, nici prorocul?*» (Ioan I, 22—25).

Botezul chiar în mentalitatea celor de atunci era o lucrare deosebită pe care nu avea dreptul să o săvârșească decât cel predestinat pentru aceasta. Botezul era o altă etapă, superioară, în viața de mântuire și slavă care le-a fost făgăduită. Drept răspuns Sf. Ioan precizează că a *lost trimis* să boteze (Ioan I, 33) și totodată fixează cele două etape distincte arătate și de Iisus: 1. Botezul cu apă, 2. Botezul cu Duh Sfânt și cu foc.

Botezul lui Ioan — este botezul cu apa Iordanului care cuprinde pocăința și nădejdea iertării. Elementul principal îl reprezintă nu apa materială, ci interiorul celui ce se botează, inima frântă și smerită, asociată cu faptele vrednice de pocăință.

Participarea personală este factorul decisiv. Dumnezeu îl curăță pe cel credincios de păcatele personale prin apă, în măsura pocăinței lui. Credinciosul rămâne tot «omul vechi», în afară de Dumnezeu, purtând urmările păcatului strămoșesc, dar devine mai pregătit pentru a primi botezul Duhului și de a se înnoi prin el.

Botezul întru Hristos este botezul cu Duh Sfânt și cu foc. În acest botez nu are loc o scufundare în apă simplă, ci în apă sfințită, este deci o scufundare oarecum în Duh Sfânt. Prin întreita scufundare în numele Sf. Treimi, cel ce se botează primește Duhul Sf. prin care se unește din nou cu Dumnezeu. Prin Duhul Sfânt sint curățate nu numai păcatele personale, dar sint îndepărtate — în Hristos — și urmările păcatului strămoșesc — moartea (instreinarea de Dumnezeu) și stricăciunea. Astfel credinciosul este restabilit în starea dinainte de păcat, este înnoit, și prin taina mirungerii primește puterea Duhului Sf. care să-l ajute în chip tainic, luminându-i calea. Credința lui se împlinește, nădejdea devine realitate prin Duhul Sfânt. Singurul care împlinește, curățește și sfințește totul. În măsura în care credinciosul conlucrează cu Duhul Sfânt, Duhul Sfânt pătrunde ființa lui și îi schimbă tainic structura, îl restabilește «om al lui Dumnezeu», îl îndumnezeiește *imbrăcându-l în Hristos* prin Har. Botezul lui Iisus nu desființează botezul lui Ioan, ci îl întărește, împlinindu-l prin Duhul Sfânt. Dovada este — *apa* — care se menține ca simbol văzut în ambele botezuri.

De-a lungul Sfintei Scripturi lucrarea *apei* apare adeseori alături de lucrarea Duhului Sfânt. Astfel, încă de la început Duhul lui Dumnezeu se purta deasupra apelor. Pe timpul lui Noe, Dumnezeu a înecat păcatul prin apă și porumbelul care preînchipuia pe Duhul Sfânt a vestit ivirea unui nou pământ. Ilie s-a servit de apă, pentru a arăta puterea Duhului Sfânt. Și în general, potrivit Legii, prin apă se curăță cel ce nu era curat și prin foc se binecuvintau jertfele. În botezul întru Hristos se disting foarte clar cele două elemente constitutive ale botezului: apa și Duhul și Iisus chiar spune: «cine nu se va naște din apă și din Duh, nu va intra în Împărăția lui Dumnezeu» (Ioan III, 5).

Subliniind nașterea din nou prin apă și Duh, Iisus include în botezul creștin — botezul pocăinței al lui Ioan, dăruind în plus ștergerea păcatului strămoșesc, înnoirea credinciosului, însoțirea pe viață cu Duhul Sfânt. Astfel Iisus ne restituie prin botez ceea ce s-a pierdut prin Adam. După cum omul fără nici o vină personală s-a născut în afară de Dumnezeu, tot așa prin botez primește din nou pe Dumnezeu fără niciun merit personal. Dar după cum Adam a fost liber să se supună sau nu lui Dumnezeu, tot așa fiecare suflet înnoit prin botez este liber să-L accepte sau să-L respingă pe Dumnezeu și trebuie să aleagă.

Dacă Iisus nu cere anticipat faptele cerute de Ioan, cei credincioși trebuie să le săvârșească în schimb de-a lungul vieții. Numai făcând aceste fapte ei agonisesc prin propria lor voință Duhul Sfânt pe care L-au primit de la botez. Astfel credinciosul își însușește Duhul Sfânt prin dorința și efortul lui personal, și conlucrând cu El — deci în mod teandric — devine credincios nou, își dă adeziunea pentru a deveni prin înfiere fiu al lui Dumnezeu. În acest fel botezul lui Ioan reprezintă aportul, coparticiparea celui credincios în lucrarea teandrică de înnoire, de îndumnezeire.

De aceea, botezul cu apă al Sf. Ioan este și va rămâne pînă la sfîrșitul veacurilor actual, nu numai prin rolul său pregătitor, dar și prin pocăința și faptele cerute de el, indispensabile și în botezul creștin. Numai săvîrșindu-le credinciosul se schimbă dreptat cu ajutorul Duhului Sfânt, devenind «om nou», sfințindu-se prin Har.

Superioritatea eticii Sf. Ioan

Etica Sf. Ioan este superioară, pentru că Sf. Ioan nu vorbește de la sine, ci Dumnezeu vorbește prin el. Aceasta o confirmă prevestirea Vechiului Testament, Sărbătoarea Corturilor și Ziua curățirii, nașterea lui Ioan, mărturisirea lui, a evangheliștilor și chiar a lui Iisus. Sfântul Ioan n-a învățat, n-a botezat și n-a chemat la pocăință în numele său. Ioan a spus: «*Cel ce m-a trimis să botez cu apă mi-a spus*» (Ioan I, 33). Ioan este deci un colaborator conștient al Proniei divine, un intermediar între Dumnezeu și credincios. De aceea, învățătura și botezul lui Ioan au o putere mare intrucât Dumnezeu vorbește și lucrează prin el.

În al doilea rând etica lui Ioan este superioară pentru că el nu se socotește pe sine și învățătura sa drept ultim stadiu spre care trebuie să tindă credinciosul ci dimpotrivă afirmă «*vine Cel mai mare decât mine, Căruia nu sînt vrednic să-i dezleg cureaua încălțămintelor Lui*». Ioan pregătește pe semenii săi ca în mod conștient să se purifice prin botez, pentru ca să-L întîmpine pe Hristos.

Dumnezeu vorbește prin Ioan și Ioan pregătește pe credincioși pentru Dumnezeu. Este o lucrare dublă, de sus în jos și de jos în sus ce conține în sine același principiu teandric ce străbate ca un ax central întreaga lucrare de mîntuire. Prin aceasta Ioan atinge maximum ce poate fi realizat prin forțe proprii omenești. El a conlucrat cu Dumnezeu, dar peste el n-a coborît Duhul Sfînt, cum a coborît peste ceilalți apostoli trimis fiind de Hristos. De aceea se și spune despre Ioan, că este «*maximus in minimo*». Sf. Ioan nu beneficiază în viața sa pămîntească de Harul venit în lume prin Hristos. De aceea el rămîne «in minimo», spre deosebire de orice creștin care, avînd acest Har poate fi «*minimus in maximo*», urcînd scara spre Hristos care este «*maximus in maximo*».

Etica Sf. Ioan este o morală practică și naturală, axată pe teofilie; este profundă și totodată accesibilă oricui și oricînd; este concisă și totuși percepțiile ei vizează întreaga umanitate. După cum a fost necesară și indispensabilă *atunci*, pentru a pregăti venirea lui Iisus, continuă să fie la fel de necesară *acum* și *oricînd*, pentru a pregăti și deschide credincioșilor drumul spre desăvîrșire și fericire.

II. — SF. IOAN — BOTEZĂTORUL DOMNULUI

Botezul lui Ioan nefăcînd parte din Legea lui Moise, nu era obligator nici la Iudei, după cum era Tăierea împrejur. Iisus nu era deci obligat să se boteze nici prin Lege și nici nu avea nevoie, nefînd păcătos. Totuși, primul drum al lui Iisus înainte de a-și începe propovăduirea, este spre Ioan la Iordan. Înainte de a porni calea Noului Testament Iisus înnoadă legătura cu Testamentul Vechi, a cărui făclie ultimul care o purta este Ioan. Iisus, Lumina, vine să preia și pe plan uman scînteia ce luminase tot Vechiul Testament. Vechiul și Noul Testament stau față în față. Mila se întîlnește cu Adevărul, Droptatea se îmbrățișează cu Pacea. Ioan predă o străbună misiune iar Iisus o preia pentru a o împlini.

Iisus iese în lume; dar Iisus încă nu vorbește. Ioan L-a recunoscut prin revelație și n-a înțeles cum El, Mesia, vine să ceară botezul pocăinței alături de ceilalți păcătoși. De aceea căuta să-L oprească: «*Eu, zicca Ioan, am trebuit:ă să liu botezat de Tine și Tu vii la mine ?*» (Matei III, 14).

Ioan știa cine este Iisus și de aceea nimeni nu putea dori alt de mult să-L urmeze ca Ioan, care pregătea poporul tocmai pentru aceasta. Dar Iisus l-a oprit zicînd: «*Iasă acum, căci așa se cuvine nouă să împlinim (tu și Eu) toată dreptatea*» (Matei III, 15). Deci Iu, rămînînd prooroc, Înaintemergător și Botezător pînă la sfîrșitul lumii, iar Eu, Dumnezeu-Omul să Mă smeresc sub mîna ta primind botezul tău.

Dialogul dintre Iisus și Ioan are o semnificație foarte adîncă. Iisus nu cerea botezul pentru persoana Sa, care era fără păcat, ci Iisus cerea botezul pentru păcatele tuturor. Determinat de rezistența inițială a lui Ioan, Iisus subliniază că voinște în mod liber să se coboare în rîndul celor păcătoși, că El este Cel ce voinște să-și împroprieze toate ipostasele umane pentru ca prin Botez să-i curețe și mîntuiască pe toți. *Cerînd Botezul Iisus ia asupra Sa păcatul lumii*. Dumnezeu-Omul n-a primit păcatul lumii în mod automat. La vîrsta maturității Sale omenești El își afirmă prin Botez voința de-a rîscumpăra păcatul lumii.

În acest sens Botezul primit de Iisus are două aspecte :

a) — *Iisus cere lui Dumnezeu iertare pentru toți*, smerindu-se pentru toți și biruind prin acesta mîndria lui Adam. Iertarea păcatelor însă nu este decît o parte infimă în opera de Rîscumpărare. Urmările păcatului original — moartea, stricăciunea — nu puteau fi înlăturate numai prin botezul lui Ioan. Dreptatea lui Dumnezeu cerea ca moartea să fie rîscumpărată numai prin moartea de bună voie a Celui neprihănit, în care sînt cuprinși toți. Numai astfel putea natura umană să fie restabilită și desăvîrșită. Iisus era liber să o rîscumpere sau nu, și El cunoștea prețul Rîscumpărării.

b) — *Iisus acceptă să rîscumpere firea, anticipînd în Iordan Crucea și moartea*, Iisus primește în Iordan Botezul morții. Prin această anticipare păcatul original este spălat în Iordan și firea umană este născută din nou în starea anterioară păcatului.

Pentru mîntuirea noastră Dumnezeu Cuvîntul a coborît o Scară cu trei trepte. Prima «treaptă» este Fecioara Maria din care Cuvîntul s-a Intrupat luînd natura neprihănită ; a doua «treaptă» este Botezul Sf. Ioan în care Dumnezeu-Omul a coborît împropriindu-și natura noastră păcătoasă, pe noi toți cu păcatele noastre, pentru a ne rîscumpăra, a treia «treaptă» este Crucea, prin care a coborît în Mormînt. Kenoză Fiului lui Dumnezeu.

Toată lucrarea mîntuirii Iisus a săvîrșit-o în general în mod leandric, în colaborare cu omul. Totuși Iisus a învățat, a făcut minuni, a acceptat suferința, moartea, nefiînd condiționat decît de Sine. Două acțiuni însă, hotărîtoare le săvîrșește mai ales prin colaborarea și încuviințarea a doi oameni, pregătiți pentru aceasta : *Intruparea și Botezul*. După cum Dumnezeu a primit încuviințarea Fecioarei Maria pentru ca să se întrupeze, tot așa Hristos prin supunerea lui Ioan a primit Botezul luînd asupra Sa păcatul lumii. De aceea Maica Domnului și Sf. Ioan sînt cei doi mai mari rugători ai noștri înaintea lui Dumnezeu. Iconografia bisericească înfățișează adeseori pe Fecioara Maria și pe Sf. Ioan de o parte și de alta a Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, ca fiind cei mai puternici rugători în mîntuirea noastră.

Ortodoxia cinstește Ajunul Bobotezei ca una din cele patru mari zile de post ale anului, alături de Ziua Crucii, Vinerea Mare și Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul, fiind ziua care retrăiește acceptarea Rîscumpărării, și anticipează Crucea și Moartea. Numai astfel ieșind din apa Iordanului Iisus a ridicat împreună cu Sine firea eliberată de păcat.

Și ieșind din apă, Iisus s-a rugat. Atunci, la rugăciunea Lui, cerurile ce fuseseră închise pentru om s-au deschis și Duhul Sfânt a coborât peste El în chip de porumb și un glas s-a auzit din cer zicînd: «*Tu ești Fiul Meu iubit, în Tine este bunăvoința Mea*» (Marcu I, 11; Luca III, 22). Tatăl răspunde cu iubire la iubirea cu care Fiul intrupat a acceptat să răscumpere prin jertfa Sa firea umană și să restabilească întreaga creațiune. Dar Tatăl a vorbit nu numai pentru Iisus ci a vorbit și pentru Ioan. De aceea dacă Sf. Ev. Luca și Marcu redau «*Tu, ești Fiul Meu...*», Sf. Ev. Matei redă cuvintele Tatălui spuse pentru Ioan «*Acesta este Fiul Meu...*» (III, 17). Ioan Botezătorul este singurul martor care «vede» acest act divin și el depune mărturie în fața noastră despre cele ce i s-au arătat pe cînd boteza pe Iisus. El a fost singurul om din Vechiul Testament care a «perceput» tainic Sfînta Treime și are totodată garanția morală pentru a fi crezut.

Primind botezul lui Ioan, Iisus consfințește botezul cu apă ca o fază strict necesară pentru mîntuirea fiecărui om, împlinindu-l prin Duh Sfînt și prin foc.

Prin Botezul Său, Iisus deschide o nouă cale de lucrare și colaborare teandrică. Dacă Iisus a cerut botezul pocăinței pentru toți, înnoind în El toată firea, fiecare botezîndu-se în Hristos se îmbracă prin El în firea înnoită. Lucrarea teandrică exista într-o anumită formă și în botezul cu apă al lui Ioan, căci și acolo exista o colaborare conștientă divino-umană. Prin aceasta botezul lui Ioan anticipa sensul teandric al Sf. Taine creștine. Totuși, cerurile se deschid pentru cei ce vîd, abia după botezul lui Iisus cînd Duhul Sfînt a coborât peste El. De aceea conlucrarea credinciosului cu Dumnezeu — teandria — intră într-o fază nouă și deosebită prin botezul lui Iisus. Adevărata unire și unitate teandrică începe abia de atunci, descoperindu-se prin Botezul lui Iisus adevărata Taină a renașterii, binecuvîntată prin Harul Duhului Sfînt. De aceea *Botezul lui Iisus reprezintă baza tuturor tainelor creștine.*



III. — SF. IOAN — MARTOR AL LUI IISUS

Toți evangheliștii vorbesc despre Înaintemergătorul și despre Botezul lui Iisus în Iordan. Numai Sf. Ev. Ioan însă prezintă pe Sf. Ioan Botezătorul ca *martor* al lui Iisus, care «*a venit spre mărturie ca să mărturisească despre Lumină, ca toți să creadă prin el*» (Ioan I, 7).

Evanghelistul Ioan a fost la început ucenic al Botezătorului și esența învățăturii pe care a auzit-o a fost de pregătire pentru Cel ce va veni. Cînd deci Botezătorul spune «*Acesta este...*» Cel așteptat, ucenicul Ioan fără să ceară nici o minune, fără să audă un cuvînt din partea lui Iisus, încrezător doar în mărturia Botezătorului îl părăsește și împreună cu Andrei îl urmează pe Iisus. Ev. Ioan este cel mai competent martor ocular; și el redă în repetate rînduri din mărturisirea pe care Sf. Ioan Botezătorul o depune pentru Iisus.

«*A văzut Ioan pe Iisus venind către el și a zis: «Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii. Acesta este Cel despre care eu am zis: după mine vine bărbat care a fost înainte de mine, fiindcă înainte de mine era. Și eu nu-L știam, dar ca să fie arătat lui Israel, de aceea am venit eu botezînd cu apă».*

«Și a mărturisit Ioan zicînd : am văzut Duhul coborîndu-se din cer ca un porumbel și a rămas peste El. Și eu nu-L știam pe El, dar Cel ce m-a trimis să botez cu apă, Acela mi-a zis : peste care vei vedea Duhul coborînd și rămînînd peste El, Acesta este Cel ce botează cu Duh Sfînt. Și eu am văzut și am mărturisit că *Acesta este Fiul lui Dumnezeu*» (Ioan I, 29—34).

Sf. Ioan începe prin a sublinia misiunea de Răscumpărător a lui Iisus. El este *Miel al lui Dumnezeu!* Mielul reprezenta animalul de jertfă. Pentru ispășirea păcatelor, omul aducea jertfă un miel «al său». Iisus este numit «Miel al lui Dumnezeu». El este deci «proprietatea» lui Dumnezeu și este dăruit oamenilor ca să ridice păcatul lumii. Prin aceasta Ioan subliniază o primă misiune principală pe care o are Iisus de — *Răscumpărător* — al păcatului față de Dumnezeu. Și El este Cel așteptat, *Cel ce vine după Ioan, dar care a fost înainte de el.* Ioan nu arată cum este posibil acest lucru, totuși în primul capitol al Ev. Ioan este menționat de trei ori, la versetele 15, 27 și 30 antinomia afirmată de Botezător, a existenței lui Iisus după, și totodată înainte de el. Aceasta înseamnă că Ioan Botezătorul a dat o mare importanță acestei caracteristici a lui Iisus și a insistat asupra ei; el o cunoștea prin revelație, dar în adevărata ei realitate a văzut-o doar la Botez. «*Eu nu-L știam pe El*», spune Ioan. Deci el a învățat, a botezat așteptîndu-L, avînd credința că la momentul hotărîtor va veni și *Tatăl i-L va face cunoscut.*

Sf. Ioan mărturisește în al doilea rînd revelația avută de el — *Epitania.* Tatăl a vorbit, Fiul a cerut Botezul și Duhul Sfînt a coborît în chip de porumb. Prin descoperirea Duhului Sfînt, conform făgăduinței Tatălui, Ioan a cunoscut că Iisus este *Sfințitorul*, Cel ce va boteza cu Duh Sfînt și cu foc. Și tot atunci i s-a descoperit că Iisus este Fiul lui Dumnezeu.

Asfel, Ioan Botezătorul a cunoscut și mărturisit din primul moment cele două adevăruri de bază ale creștinismului: a) existența lui Dumnezeu în Trei Ipostasuri și b) divinitatea lui Iisus.

După toată propovăduirea, viața și învierea lui Iisus au trebuit să treacă secole pînă cînd creștinismul să precizeze aceste două, cele mai mari și adînci adevăruri descoperite de Dumnezeu credinciosului. Acestea i s-au revelat lui Ioan pe cînd boteza pe Iisus. Pe cel ce de bună voie s-a supus Dumnezeu l-a răsplătit dîndu-i posibilitatea să se sfințească cunoscînd Sfînta Treime și văzînd pe Dumnezeu în trup. Acesta este punctul culminant la care Dumnezeu a ridicat pe cel mai mare dintre cei născuți din femei. Și punctul culminant al propovăduirii sale este mărturia: *Acesta este Fiul lui Dumnezeu.*

La cîtva timp după Botez și Petru, în numele apostolilor îl mărturisește pe Iisus Fiu al lui Dumnezeu. Dar Petru a spus acest lucru după ce l-a văzut umblînd pe mare, vindicînd bolnavi, înviînd morți. Și totuși Iisus îl ferește spunînd: «fericit ești Simone, fiul lui Iona, că nu trup și singe ți-au descoperit ție acestea, ci Tatăl Meu cel din ceruri» (Matei XVI, 17). Și Iisus dă atîta importanță acestei mărturisiri încît o arată a fi piatra de temelie a Bisericii Sale, piatră pe care o cere fiecărui credincios în parte pentru a deveni Biserică a lui Hristos. Mărturisirea făcută de Sf. Ioan Botezătorul apare deci cu atît mai de valoare. Ioan a făcut-o fără a vedea nici o minune, numai din cele ce a văzut și auzit de la Tatăl. Tot așa întreaga mărturisire a lui Ioan despre Iisus are la bază numai descoperirea directă prin revelație. Și el anticipează lucruri uimitoare:

El este Mirele, El vine din cer, El este deasupra tuturor, El este Fiul cel Unul-Născut, El în sinul Tatălui fiind mărturisește ce a văzut și ce a auzit de la Tatăl, El face cunoscut pe Tatăl; El este Cel ce botează cu Duh Sfânt; El dă Harul și Adevărul; «Tatăl iubește pe Fiul și toate le-a dat în mina Lui, Cel ce crede în Fiul are viața veșnică iar cel ce nu ascultă pe Fiul nu va vedea viața, ci minia lui Dumnezeu rămâne peste el» (Ioan I, 17—18; 31—36), spune Ioan și multe altele.

La Botez doi au mărturisit cine este Iisus. Tatăl din cer și Ioan Botezătorul pe pământ. La mărturia lui Ioan recurge chiar Iisus în fața fariseilor când spune: «De Mine mărturisesc Eu însumi și mărturisește de Mine și Tatăl Cel ce M-a trimis» (Ioan VIII, 18). Dar mărturisirea Tatălui a fost făcându-l cunoscut omului prin Ioan, el este intermediarul care a depus mărturie despre ce «a văzut și a auzit» de la Tatăl. Și mărturisirea lui Ioan putea avea putere chiar în fața fariseilor căci Ioan nu devenise ucenic al lui Iisus, ci a rămas într-un fel în afară de El.

Mărturisind că Iisus este Cel ce botează cu Duh Sfânt, Ioan anticipează a doua lucrare esențială pe care o săvârșește Iisus în lume, aceea de *Sfințitor*. Numai El putea trimite Duhul Sfânt care să îndumnezeiască firea umană prin El. La botezul întru Hristos Duhul Sfânt se dăruiește prin apa sfințită și prin Sf. Mir. Apoi, omul trebuie să agonisească și să-și însușească treptat, pe tot parcursul vieții Duhul Sfânt primit la botez, prin faptele sale. Astfel se îmbogățește în Duh Sfânt, se îndumnezeiește devenind apt pentru unire deplină cu Dumnezeu. Prin botezul cu Duh Sfânt și cu foc Iisus va uni printr-o lucrare teandrică pe credincios în străduința lui cu Dumnezeu. El va ridica frământarea și cugetarea omului de la stadiul de dor la stadiul de împlinire, de vedere a adevărului «față către față». El va înfăptui adevărata renaștere a credinciosului în Dumnezeu și a lui Dumnezeu în credincios va aduce și va dăruia pe Dumnezeu credincioșilor dar va aduce și pe credincios lui Dumnezeu.

În calitate de botezător cu Duhul Sfânt și cu foc, spune Sfântul Ioan, Iisus are lopata în mână și va curăți aria sa: «grîul» îl va aduna în grînarul său iar «pleava» o va arde cu foc nestins (Luca III, 17; Matei III, 12). Prin Focul Duhului Sfânt Iisus va selecționa credincioșii adevărați, va separa «grîul» înțelepciunii smerite de «pleava» parvenirii sau «neghina» mîndriei și va vîntura șovinismul, viclenia, fățărnicia, idolatria sau apoteozarea separînd adevărul de minciună. «Grîul» îl va pune în jîtnița arhivei divine, iar «pleava» va lua calea focului. Ioan vede în Iisus și securea care stă la rădăcina pomilor. Deci tot pomul care nu face roade bune se taie și se aruncă în foc.

Astfel, prin venirea lui Iisus, Ioan prevede o adîncă frământare în istorie, iar mulțimea de la locul unde botezase Ioan spunea «Ioan n-a făcut nici o minune, dar toate cite Ioan a zis despre Acesta erau adevărate» (Ioan X, 41).

Iisus despre Ioan

După Botezul lui Iisus, Sf. Ioan s-a despărțit de Iisus continuînd să boteze. A fost un timp în care și Iisus a botezat — prin ucenicii Lui — și Ioan. Botezau cu același botez și anume cu botezul lui Ioan (Luca VII, 29; Ioan III, 22—23; IV, 1—2).

În aceste împrejurări, avînd în vedere că majoritatea ucenicilor L-au urmat pe Iisus, cei ce-au rămas cu Ioan au venit la el și i-au zis: «Rabi, Acela care era cu tine dincolo de Iordan și despre care tu ai mărturisit, iată El botează și toți se duc

la El» (Ioan III, 26). Atunci Ioan a combătut atitudinea lor răspunzînd: «Voi înșivă imi sînteți martori că am zis: Nu sînt eu Hristosul ci sînt trimis înaintea Lui; ... prietenul Mirelui se bucură de glasul Lui... *Acela trebuie să crească iar eu să mă micșorez*; Cel ce vine din cer este deasupra tuturor...» (Ioan III, 28—31). Prin aceste cuvinte Ioan își definește poziția conștientă, consecventă și de umilință în care a rămas față de Iisus. El și-a pregătit ucenicii nu pentru sine, ci pentru Hristos și vrea să-i dirijeze spre El. El a dorit ca ucenicii săi să-l părăsească pentru a urma pe Hristos și se bucură căci prin aceasta misiunea lui de pregătire e împlinită¹⁰.

Dar, dacă ucenici ca Ioan Evanghelistul, Andrei, Petru etc., s-au dovedit pregătiți întrucît la prima arătare a Botezătorului L-au urmat pe Iisus, nu în același fel au procedat alți ucenici ai lui. Sf. Ioan Botezătorul nu putea să-i îndepărteze forțat și aceștia nu se desprindeau de el pentru a urma pe Iisus. Pentru a le veni în ajutor, pentru a-i ancora în Hristos, Ioan a ales o altă cale.

Fiind deja în închisoare și auzind de la ucenicii săi despre învățătura și minunile lui Iisus — evanghelistul Ioan menționează episodul chiar după învierea tînărului din cetatea Nain — înaintemergătorul a trimis doi dintre ucenicii săi la Iisus să-L întrebe: «*Tu ești Cel ce va să vină sau să așteptăm pe altul?*» (Luca VII, 19; Matei XI, 2—3).

Aceste cuvinte ale lui Ioan sînt adeseori interpretate ca o îndoială a lui Ioan în Iisus. Totuși această interpretare este în contradicție cu toate celelalte fapte și mărturii legate de Ioan. Răspunsul și mărturia ulterioară a lui Iisus despre Ioan, infirmă această interpretare.

Sf. Ioan știa cine este Iisus din revelația avută la Iordan. Convingerea la care a ajuns și pe care a mărturisit-o chiar după Botez, forma țelul propovăduirii sale. Înaintea morții însă el și-a trimis ucenicii ca oarecum «forțat» să se convingă ei singuri; să vadă, să audă și să creadă că Iisus este Mesia ca să-L urmeze.

Iisus, în consens cu Ioan fiind, după ce mai întîi a vindecat în fața lor, în ceasul acela pe mulți de boale și duhuri necurate și multor orbi a dat vederea a spus trimișilor: «*Duceți-vă și spuneți lui Ioan cele ce ați văzut și auzit: că orbii văd, ologii umblă, leproșii se curăță, surzii aud, morții învie, săracii binevestesc. Ferice de cel ce nu se va sminti (îndoi) de Mine*» (Luca VII, 21—22; Matei XI, 4—6).

Prin aceste cuvinte Iisus confirmă în primul rînd că este Mesia, prin proorocia lui Isaia pe care o împlinește. La începutul propovăduirii sale Iisus a citit aceeași proorocie a lui Isaia în sinagoga din Nazaret, cînd a și completat pentru cei din jurul Lui: «astăzi, s-a împlinit Scriptura aceasta pe care ați auzit-o» (Luca IV, 21).

În cursul propovăduirii Sale și fariseii și cărturarii L-au întrebat pe Iisus de este El Mesia. Ei însă n-au făcut-o în căutare de adevăr ci cu intenția de a-L prinde și condamna pentru că se mărturisește Dumnezeu. De aceea Iisus nici n-a răspuns fariseilor. De asemenea, dacă ucenicii ar fi pus de la ei această întrebare ar fi avut cu totul altă valoare, mult mai mică. Întrebarea pusă de Ioan Botezătorul reprezintă altceva, e pusă de-o autoritate competentă, de reprezentantul Vechiului Testament, pentru ca nu numai ucenicii de atunci, dar și toți cei care de-a lungul istoriei creștine au nădărduit în venirea Lui să-L audă. Prin această întrebare Ioan într-un fel oarecare «lî obligă» pe Iisus să mărturisească deschis că El este Mesia. Și ceea ce Iisus n-a răspuns fariseilor, o face față de trimișii lui Ioan.

10. J. Daniélou, *Le Mystere de l'Avent*, Paris, p. 74.

S-ar putea spune că prin răspunsul Său Iisus dă Vechiului Testament dovada divinității Sale prin faptele Sale și prin împlinirea Legii. El a avut doi martori la Botez: pe Dumnezeu-Tatăl și pe Ioan. Lui Ioan i-a arătat mai mult în calitate de Fiu al Omului prin fapte, prin amănunte, lucrarea Sa *în curs de înfăptuire*; lui Dumnezeu-Tatăl, la sfârșitul vieții, îi dă socoteală de misiunea ce i-a fost încredințată și pe care o arată *înfăptuită*. Iisus prezintă Tatălui (Ioan XVII) aspectul spiritual, principal al lucrării Sale, cerind să fie reprimat și proslăvit El, Dumnezeu-Omul, cu slava pe care a avut-o înainte de a fi lumea.

Răspunsul adresat lui Ioan se încheie prin cuvintele: «ferice de cel ce nu se va sminti (îndoi) de Mine». Dovada cea mai evidentă că această subliniere nu se referă la Ioan ci la ucenici, la natura umană în general, este faptul că tocmai cu această ocazie, imediat după plecarea ucenicilor, Iisus face lui Ioan cea mai elogioasă apreciere pe care a făcut-o vreunui om, *arătându-l tare în credință*. Dacă Ioan ar fi fost cel care s-a îndoit, ar fi fost dojenit de Iisus, după cum au fost dojeniți în repetate rânduri apostolii Petru, Toma etc., cînd le-a slăbit credința. În loc de dojană Iisus arată dimpotrivă tocmai cu această ocazie că «dintre cei născuți din femeie nu s-a ridicat niciunul mai mare decît Ioan Botezătorul» și îi face cea mai elogioasă caracteristică metaforică, referindu-se atît la persoana lui, cît și la misiunea lui istorică.

La râul Iordan Iisus a tăcut, Ioan a fost cel care a mărturisit. De data aceasta Ioan este cel care tace dar în schimb Iisus prezintă mulțimii pe Înaintemergătorul Său. Ioan *nu este «trestie bătută de vînt»* ca astăzi să creadă și să afirme una și mîine să creadă și să afirme alta. El nu se clatină în convingerile sale; mai degrabă îl va scoate furtuna ca pe un stejar din rădăcină și se va sacrifica — după cum s-a și întîmplat — decît să se îndoie. De asemenea, el *nu este «omul îmbrăcat în odăjdii scumpe»*, el a dus o viață aspră de ascet, «*el a venit pe calca slințeniei*» (Matei XXI, 32). «*El este cel despre care s-a scris: iată trimit pe îngerul Meu înaintea feșii Tale, care va pregăti calea înaintea Ta*», El este «*mai mult decît prooroc*» (Matei XI, 9—10), căci el însuși este prevestit de prooroci ca unul ce este martor pentru Cel așteptat. «*Nu s-a ridicat nici unul mai mare decît Ioan Botezătorul*».

Această mărturie atît de elogioasă făcută de Iisus tocmai după venirea și plecarea ucenicilor lui Ioan, înlătură orice posibilitate ca Ioan să fie acela care să se fi îndoit de Iisus și care să fi trimis ucenicii pentru a se convinge pe sine că Iisus este Mesia.

Biserica cinstește și pînă astăzi pe Sf. Ioan prin cuvintele: «*ție destul îți este mărturia Domnului, Mergătorule înaintea*» și uneori chiar îl mărește numindu-l «*împreună și Înaintemergător*» al lui Iisus (Condac la Nașterea Sf. Ioan).



Ioan, după cuvîntul lui Iisus, stă la răscrucea celor două Testamente.

Istoria mîntuirii după cuvîntul lui Iisus și după cum rezultă din evangheliile se împarte în trei părți: 1. *Timpul pînă la Ioan (Legea veche)*, 2. *Timpul lui Ioan și 3. Împărăția lui Dumnezeu*.

Împărăția cerurilor nu urmează imediat după Legea veche. Între Legea veche și Legea nouă există un interval, un anumit «timp» bine delimitat de Pronia divină și indispensabil ca «timp» de pregătire care este «Timpul lui Ioan». Biserica îl și

numește pe Ioan «Pecetea celor două Testamente». El încheie pecetluind Testamentul vechi și el deschide în istoria creștină și pentru fiecare suflet în parte pecetea Testamentului nou. Între aceste două Testamente se află el, Ioan.

1. — *Timpul pînă la Ioan*, Iisus îl delimitează prin cuvintele: «Toți proorocii și Legea au proorocit *pînă la Ioan*» (Matei XI, 13; Luca XVI, 16). Odată cu Ioan proorociile au încetat și Legea s-a schimbat căci așteptarea s-a împlinit. Ioan nu mai face parte din Legea veche. Cu el începe o altă «vreme», o altă numărătoare a timpului, în vederea Legii celei noi.

2. — *Timpul lui Ioan*, este intervalul în care Ioan premerge lui Hristos prin zămislire, prin naștere și chiar prin sacrificiul vieții sale și prin moarte. Acest interval are drept conținut etica sa prin care pregătește calea lui Hristos.

Faptele cerute de Ioan trebuie să fie săvîrșite în continuare în numele lui Hristos cu ajutorul Duhului Sfînt. Astfel Ioan continuă să rămînă Înaintemergător și martor al lui Iisus, pregătind sufletele pentru Hristos. «De voiți să înțelegeți spune Iisus, *el este Ilie cel ce trebuie să vie*» (Matei XI, 14), adică de-a lungul timpului, pînă la sfîrșitul lumii Ioan premerge lui Iisus «cu duhul lui Ilie, ca să întoarcă inimile părinților spre fiii lor și pe cei neascultători la înțelepciunea dreptilor, alcătuiind Domnului un popor pregătit» (Luca I, 17).

Cuvintele lui Ioan de acum 2000 de ani «*în mijlocul vostru se află Acela pe care voi nu-L știți*, Care vine după mine, dar Care înainte de mine a fost...» (Ioan I, 26—27) sînt la fel de actuale și adevărate astăzi ca și atunci. Hristos este prezent printre noi și totuși noi și secolul nostru cît de puțin îl cunoaștem. De asemenea, viața Sf. Ioan avînd la bază «*El trebuie să crească și eu să mă micșorez*» reprezintă în continuare pentru fiecare un exemplu viu de urmat. Căci numai în măsura în care cel credincios se va micșora pe sine pentru ca Hristos să crească în el, numai în acea măsură va putea crește cu adevărat ca persoană și totodată Trupul cosmic Hristos va crește prin el. De aceea Biserica îl numește pe Sf. Ioan «înțelepciunea tuturor neamurilor» și «scara cea bună de suire a credincioșilor» la Dumnezeu (Acatistul Sf. Ioan).

3. — «*De atunci (din zilele lui Ioan Botezătorul), Împărăția lui Dumnezeu se binevestește și fiecare se nevoiește să intre în ea, căci Împărăția se ia prin stăruință (cu silință) și cei ce se silesc, aceia o cuceresc*» (Luca XVI, 16; Matei XI, 12).

Deci chiar cel ce poartă Împărăția lui Dumnezeu în sine și cel ce-a primit botezul creștin al Duhului Sfînt, trebuie să *cucerească* împărăția prin silință și străduință proprie pentru a intra în «timpul de după Ioan», în Împărăția lui Dumnezeu.

Astfel, Sf. Ioan marchează nu numai o mare răscruce dar și un «timp» indicat de Iisus. El rămîne pînă la sfîrșit și rămîne pentru fiecare Înaintemergătorul, la răspîntia dintre vechi și nou, între umbră și lumină, între așteptare și împlinire. El a rămas ceea ce a fost: «*glasul celui ce strigă în pustie, pregătiți calea Domnului*». Glasul lui Ioan strigă mereu pentru sufletele cele pustii de Dumnezeu, pentru toți cei ce încă nu s-au întîlnit cu Iisus, nu-L cunosc sau sînt departe de El; pe toți continuă să-i îndemne la pocăință și să-i ajute pentru a întîmpina pe Hristos. Sf. Ioan duce pînă la capăt, pînă la sfîrșitul acestui veac misiunea lui.

Pr. BORIS RĂDULEANU

DOCTRINA SFÎNTULUI VASILE CEL MARE ÎN EXORCISMELE SALE

Învățătura unor adevăruri de credință trinitare și hristologice deși fusese precizată și redactată în simbolurile de credință (așa cum s-a stabilit la sinodul I ecumenic de la Niceea, 325), Părinții Bisericii sînt de părere că este destul de potrivit să-i ferească pe credincioși de pericolul ereziilor, arienilor, semiarienilor, sabellenilor și pnevmatomahilor, prin dogmele ortodoxe introduse cu iscusință în cadrul slujbelor, care se efectuau în biserici sau în altă parte. Prin urmare cultul divin a avut un efect deosebit în privința educației creștine prin cititul rugăciunilor sau moliftelor în auzul tuturor, în biserici sau acasă, fiind sorbite cu nesaț de sufletele credincioșilor inflăcărate și dornice să cunoască adevărul dumnezeiesc. Acest lucru l-a preocupat și pe Sfîntul Vasile cel Mare, hotărîndu-l să alcătuiască exorcismele sale, contribuind astfel la sporirea tezaurului doctrinar ortodox.

Textul exorcismelor Sfîntului Vasile cel Mare este bogat în idei dogmatice destul de înalte, îmbrăcate într-o formă aleasă, distinsă, impresionantă, ceea ce determină pe mulți credincioși să le solicite slujitorilor spre a le citi. Ele se remarcă prin avîntul inspirației, prin orizontul larg al cererilor cuprinse în ele, fiind pătrunse de profunde idei și simfăminte creștine. Totodată Sfîntul Vasile intenționează să înlăture din sufletele credincioșilor părerile oculte, practicile magice, care îi obsedau și-i preocupau ca reminiscențe ale păgînismului retrograd.

În expunerea de față vom cerceta amănunțit doctrina pe care Sfîntul Vasile cel Mare a intenționat să o aștearnă în conținutul exorcismelor sale¹.

1. *Exorcismele și exorcistii.* Învățătura cu privire la exorcisme și existența exorcistilor este în strînsă corelație cu aceea referitor la consecințele păcatului originar, cu înlăturarea și dominarea pe care diavolul a exercitat-o asupra făpturilor încit acestea erau obsedate de chinul și posedarea celui rău.

Religiile prin învățăturile lor au căutat eliberarea de sub dominația celui rău, eliberare ce se manifesta prin diferite practici magice în păgînism, desfășurîndu-se paralel cu credința în venirea unui Mesia. Mîntuitorul se intrupează tocmai pentru a lupta ca om spre a distruge izvorul răului, adică pe diavolul. De aceea El a săvîrșit multe minuni pentru a alunga demonii și a elibera sufletele din robia lor².

Mîntuitorul a dat putere Sfinților Apostoli și urmașilor lor de a izgoni duhurile rele: «Iată v-am dat vouă putere să călcați peste șerpi și peste scorpii și peste toată puterea vrășmașului și nimic nu vă va vătăma» (Luca X, 19; Marcu XVI, 18).

1. În molitvelnicele și aghiasmatale româneșii, aceste exorcisme apar sub titlul: «Moliftele Sfîntului Vasile cel Mare pentru cei ce pătînesc de la diavol și pentru toată neputința care se citește și în ziua sfîntului Vasile (vezi: Aghiazmatarul cuprinzînd slujbe, rînduiri și rugăciuni ce se săvîrșeau de preot la diferite împrejurări din viața creștinilor, tipărit cu aprobarea Sfîntului Sinod și cu binecuvîntarea Prea Fericitului Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1965, p. 295-501. În acest Aghiazmatar, primele trei molifte (exorcisme) sînt atribuite Sfîntului Vasile cel Mare de la pag. 295 la 301; restul de patru au ca autor pe Sfîntul Ioan Gură de Aur. În lucrarea de față, le analizăm pe cele atribuite Sfîntului Vasile cel Mare. Deși unii critici se îndoiesc de autenticitatea vasiliană a celor trei exorcisme (vezi: Pr. Prof. Dr. Enc. Braniște, citat liber) totuși, pînă la precizare rămîne desigur Sfîntul Vasile cel Mare autor al lor. În colecția J. P. Migne, P.G., aceste exorcisme se găsesc în I, 31, de la col. 1677 D., pînă la col., 1684 D., sub titlul: «εὐχαὶ ἧτοι ἐξορκισμόν τοῦ Μεγάλου Βασιλείου πρὸς τοὺς πάσχοντας ὑπὸ δαιμόνων, καὶ ἐχαστήν ἀσθενίαν».

2. Vezi: Marcu I, 21-28; Luca IV, 31, 37; Matei XII, 22-23; Luca XI, 14; Matei VIII, 28-34; Marcu V, 1-20; Luca VIII, 26-30; Matei IX, 32-34; XV, 21-28; Marcu VI, 21-30; Matei XVII, 14-20; Marcu IX, 13-28; Luca IX, 37-44; XIII 10-17 etc.

Apostolii Domnului confirmă puterea dată de către Învățătorul lor, zicînd cu deplină satisfacție sufletească: «Doamne și demonii ni se supun întru numele Tău» (Luca X, 17).

Exorcismul este lucrarea de alungare a duhurilor rele și de eliberare a făpturilor cu ajutorul rugăciunilor și slujbelor religioase³.

Așadar în concepția creștină, exorcismul este o conjurare (blestem) a demonilor spre a fi siliți să părăsească făpturile, lăsîndu-le libere. Conjurarea se efectua în numele persoanelor Sfintei Treimi, întii de către Sfinții Apostoli iar mai apoi s-a perpetuat în Biserica creștină fie de clerici, fie de laici ca *Χαρίσματα* (= harisme) *δώρον* (= dar) al Duhului Sfînt după cum constatăm în Noul Testament (I Corinteni, XI, 4) precum și în operele Părinților primelor veacuri creștine. Harul Duhului Sfînt își revărsa darurile sale prin lucrarea apostolilor, profeților, dascălilor, taumaturgilor, glosolalilor și exorciștilor⁴.

Din operele Părinților Bisericii se vede clar că exorcismele se exercitau prin conjurarea (blestemarea) demonilor în numele lui Iisus Hristos, prin punerea mîinilor prin suflarea asupra celui cuprins de duhul necurat și însemnarea cu semnul sfintei cruci. Și exorcismele Sfîntului Vasile cel Mare sînt alcătuite în acest fel.

Exorcisme se rostesc și celor, care vin să se boteze iar ca mărturii în acest sens avem scrierile Sfîntului Chiril al Ierusalimului⁵.

Misiunea de a blestema și alunga duhurile rele din natură, persoane și lucruri, o aveau exorciștii. Puterea aceasta o primeau direct de la Iisus Hristos ca reprezentanți ai harismelor ce abundau în primele timpuri creștine.

Exorciștii exercitau funcțiunea lor asupra celor stăpîniți de duhuri necurate sau demonizați, asupra obiectelor din natură pentru a fi scoase din posesia diavolului și exorcizau, supravegheau și uneori catehizau pe cei ce veneau la Botez. Aceasta făcîndu-se sau în timpul pregătirii pe la case particulare sau în biserică, desigur cu prilejul Botezului, cînd primitorul Tainei era întrebant: «Te lepezi de Satana?»⁶.

3. Pr. Dr. Vasile Coman (acum P. S. Episcop Vasile al Oradiei). *Exorciștii în Dreptul bisericesc*, Brașov, 1945, p. 4—5. Termenul exorcism provine de la *ἐξορκίζω* sau *ὀρκίζω* care în limba greacă înscamnă a lega prin jurămînt, a conjura (blestema).

Acest termen există și la Matei XXVI, 63: «Te jur (= *ἐξορκίζω*) pe Dumnezeu cel viu să ne spui nouă dacă ești Tu Hristos, Fiul lui Dumnezeu, avînd o semnificație de poruncă, de obligație.

În Faptele Apostolilor aflăm o interpretare și o semnificație deosebită a exorcismelor. Astfel, în cap. XVI, 18, Sfîntul Pavel a vindecat o tinăra demonizată: «Îți poruncesc în numele lui Iisus Hristos să ieși din ea. Și a ieșit în acel ceas» (Fapte XVI, 18). Tot în Fapte XIX, 13, se vorbește despre niște exorciști iudei, care au încercat să cheme numele lui Iisus peste cei stăpîniți de demoni, zicînd: «Vă jur (= *ὀρκίζω*) pe Iisus pe care-l propovăduiește Pavel să ieșiți afară» (cf. Pr. Dr. Vasile Coman, *op. cit.*, p. 5—6).

4. Între apologeii creștini din veacul al doilea, aflăm pe Sfîntul Justin Martirul și Filozoful, care arată că exorcismele se întemeiază pe «puterea numelui» lui Iisus de care și demonii tremură, ei, care sînt blestemați de numele lui Iisus Hristos, Cel răstignit sub Pilat din Pont. Cu privire la puterea numelui lui Hristos și invocarea lui în acțiunea de alungare a demonilor, vorbesc și Origen și Sfîntul Ioan Gură de Aur. Acesta din urmă zice: «Fără de puterea Celui Răstignit, dracii fug, chiar dacă aud numai numele Răstignitului». Tertulian vorbește despre atacurile demonilor în lumea păgînă unde creștinii îi vindeau «fără salar și fără recompensă» (*Apologeticum*, cap. XXIII, P.L., I, col. 526).

Minucius Felix precizează că duhurile rele sînt înlăturate din făpturi prin puterea rugăciunii și prin rostirea cuvintelor de blestem (*Octavius*, cap. XXVII, P.L., III, col. 339—340; Cf. Pr. Dr. V. Coman, *op. cit.*, f. 7—9).

5. Sfîntul Chiril al Ierusalimului, *Catehezele* II, IV, P.G., 33, col. 773—776.

6. N. Milaș, *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, vol. II, p. 100.

Aceea din casele particulare a încetat după ce s-a introdus botezul copiilor, cealaltă precede rînduiala Botezului și se exercită și astăzi. Odată cu încetarea exorcizării din vremea catehumenatului primar creștin, se vede că a sistat și destinarea persoanelor, care se îndeletniceau astfel, ocupîndu-se cu aceasta membrii ierarhiei superioare. Este posibil că exorciștii catehizau și pe cei necredincioși. Exorciștii exercitau o întreită funcție: «alungarea» demonilor, paza energumenilor și punerea mîinilor peste energumeni. Oricum, misiunea lor de căpetenie era cea de a izgoni prin rugăciune, blestem, punerea mîinilor, insuflare și însemnarea cu semnul sfintei cruci demonii din cei stăpîniți de aceștia sau din păgînii, care treceau la credința creștină. Puterea pe care o exercitau acești exorciști era o harismă, ei nefăcînd parte din vreo treaptă a ierarhiei bisericești. Credința temelnică și Harul divin le dădeau această putere de exorcizare⁷.

Biserica Ortodoxă a considerat exorcismele și efectele lor ca o rezultantă a puterii Sfintului Duh și a harului divin manifestată prin persoane cu o credință puternică. Se observă și astăzi tendința unora de a merge la minăstiri, la călugări plini de evlavie, rugîndu-i să le citească moliftele de izgonirea duhurilor necurate.

Așadar justetea existenței exorcismelor constă în primul rînd în necesitatea eliberării sufletelor de influența diavolului, care a dobîndit stăpînire asupra creației, în urma săvîrșirii păcatului primordial iar în al doilea rînd, în puterea pe care Iisus Hristos a dat-o Sfinților Apostoli și urmașilor lor. La început exorciștii reprezentau o stare harismatică, în afara ierarhiei, exercitîndu-și funcția direct de la Dumnezeu și nu de la oameni, puterea lor bazîndu-se pe darurile naturale și supranaturale primite prin Harul divin.

Sfîntul Vasile cel Mare pentru a întări pe credincioși în doctrina ortodoxă și pentru a-i feri de anumite concepții greșite și practici retrograde moștenite din lumea păgînă, a alcătuit exorcismele sale, avînd în vedere totodată și eliberarea celor cărora li se citeșc și a lucrurilor de sub stăpînirea și influența demonilor. În același timp, Sfîntul Vasile a fost preocupat și de a împărtași, credincioșilor părțile cele mai esențiale ale doctrinei creștine, așternîndu-le cu măiestrie în exorcismele sale. Să vedem ce anume idei l-au călăuzit pe acest sfînt părinte bisericesc.

2. *Atributele lui Dumnezeu.* În primul din exorcismele sale, Sfîntul Vasile cel Mare, vorbește despre atotputernicia lui Dumnezeu, Atotstăpînitorul, Creatorul lumii nevăzute și văzute; «Dumnezeul dumnezeilor» ...prin aceasta evidențîind că există un singur Dumnezeu în raport cu păgînismul, care profesa politeismul. Tot el este și «Domnul domnilor» în sensul de stăpînitor peste toate, datorită atotputerniciei Sale⁸. De asemeni Dumnezeu este «făcătorul cetelor celor de foc și lucrătorul puterilor celor fără de trup, meșterul celor cerești și al celor pămîntești...»⁹. Vorbînd așadar despre «cetele cele de foc» se referă la cetele îngerilor, care slujesc focului Dumnezeirii, foc în fața căruia numai cei drepi pot rezista, căci prin viața lor curată și prin săvîrșirea faptelor bune, se bucură de căldura și lumina acestui «foc dumnezeiesc». Mai rezultă din acestea că Dumnezeu este creatorul celor nevăzute și văzute pe care El le-a întocmit pentru preamărirea Sa¹⁰.

7. Origen socotește puterea aceasta ca un efect al rugăciunii și al blestemului, Sfîntul Iustin Martirul ca un dar al credinței.

8. P.G., 31, col. 1677 D.

9. *Ibidem.*

10. *Ibidem.*

...«Pe care nimeni dintre oameni nu l-a văzut, nici poate să-l vadă...»¹¹. Dacă Dumnezeu, într-o oarecare măsură s-a făcut accesibil privirilor omenești, în schimb niciodată nu s-a descoperit în substanța Sa pură, deoarece în fața puterii Sale dumnezeiești, creatura nu poate rezista, fiindcă «se teme și se cutremură»¹².

Despre atotputernicia lui Dumnezeu, Sfântul Vasile cel Mare vorbește și în exorcismul al treilea, ca stăpîn unic al lumii spirituale și materiale¹³, în fața căruia «se topesc munții...» și «duhurile necuvîntătoare ale stihilor se cutremură»¹⁴.

Cuvintele «Cel mai înainte de veci» exprimă veșnicia lui Dumnezeu iar «Măi presus de fire» ...arată spiritualitatea Lui¹⁵.

Deci dintre atributele naturale (firești) ale Dumnezeirii, Sfântul Vasile, în aceste exorcisme, prezintă: atotputernicia, veșnicia și spiritualitatea, socotindu-le necesare pentru cunoașterea ascultătorilor săi spre a preamări Persoanele Sfintei Treimi.

3. *Sfînta Treime*. Doxologia mică prin care Sfîntul Vasile încheie cele trei exorcisme ale sale, arată egalitatea Persoanelor Sfintei Treimi, cărora li se cuvine mărire și adorare în mod egal¹⁶.

În blestemul pe care-l adresează duhurilor necurate, Sfîntul Vasile cel Mare invocă nu numai persoana întâia a Sfintei Treimi, ci și pe a doua, adică pe «Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul Cel nou-Născut, Care mai înainte de veci negrăit... s-a născut dintr-Însul». Aici se referă la nașterea Mîntuitorului din veșnicie, combătînd astfel ereziile: ariene, semiariene, sabatiene etc.

Fiul este născut mai înainte de veci, din aceeași substanță cu Tatăl și cu Duhul Sfînt formînd unirea Treimei¹⁷.

Mîntuitorul a dovedit dumnezeirea Sa prin semnele și minunile pe care le-a făcut, întărind astfel propovăduirea Sa prin: liniștirea mării agitate, prin izgonirea duhurilor necurate, prin vindecarea orbilor, a mușilor, înnoind «zidirea cea veche a neamului nostru»¹⁸. Ba mai mult, a vindecat pe cei leproși și «a înviat pe morți din groapă», și a făcut ceea ce nimeni altul n-a putut, adică s-a înviat pe Sine¹⁹.

Cînd Sfîntul Vasile cel Mare zice: «Teme-te de asemănarea lui Dumnezeu celui întrupat»²⁰, avea să cuprindă mai multe învățături de credință și anume: că Mîntuitorul este Dumnezeu, că a luat parte și El la crearea omului, că omul este asemănarea lui Dumnezeu-Fiul care s-a întrupat nu la întîmplare, ci conform planului divin pentru mîntuirea lumii.

În cuvintele «Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos» se vedește nașterea din Dumnezeu a Fiului, care deși a îmbrăcat trupul nostru, totuși n-a încetat a fi cu aceeași însușiri precum Tatăl și Duhul Sfînt²¹.

Fiul este Cuvîntul (Logosul) lui Dumnezeu, conform evangheliei după Ioan, I, 14²².

În termenii: «Dumnezeule al părinților» se reflectă teocrația Vechiului Testament. Dumnezeu a ales poporul iudeu, l-a călăuzit, l-a păzit și l-a pregătit ca popor al Său pentru că în mijlocul lui avea să apară întrupîndu-se însuși Fiul Său, Prin cuvintele: «Doamne al milei», Sfîntul Vasile se referă la Noul Testament, căci însuși Mîntuitorul a zis: «Milă voiesc iar nu jertfă» (Matei IX, 13).

11. Se pare că Sfîntul Vasile face aluzie la Ioan I, 18. Profetul Isaia (VI, 1) afirmă însă că a văzut pe Domnul pe tron înalt (vezi: Ezechiel I, Daniil VI, 9).

12. Col. 1680 A.

13. Col. 1681 D.

14. Col. 1684 B.

15. Col. 1684 C.

16. Col. 1680 B; 1681 D și 1684 D.

17. Col. 1681 A.

18. *Ibidem*.

19. *Ibidem*.

20. Col. 1681 C.

21. Col. 1684 A.

22. *Ibidem*.

Prin urmare, Sfântul Vasile cel Mare, vorbind despre Persoanele Sfintei Treimi, scoate în evidență raportul de egalitate și conlucrare a lor, substanța lor dumnezeiască ce le este comună, nașterea mai înainte de veci a Fiului, care s-a întrupat pentru răscumpărarea noastră din păcat.

4. **Răscumpărarea.** În exorcismul al doilea, Sfântul Vasile invocă pe «Cel Care, la plinirea vremii (Galateni IV, 4) din Fecioară negrăit s-a întrupat și pecelele curăției întregi le-a păstrat». Aici este vorba nu de o naștere trupească, obișnuită, ci de una specifică, unică și proprie Fiului lui Dumnezeu, prin împreună lucrarea Tatălui și a Sfântului Duh (Ioan I, 13)²³.

Prin Botezul Său, Mântuitorul a spălat «întinăciunea noastră cea veche, cu care prin neascultare ne spurcaserăm», adică păcatul primilor oameni nimeni nu putea să-l curețe și să restabilească armonia între cer și pământ decât Fiul lui Dumnezeu, prin întruparea Sa, în scopul răscumpărării noastre²⁴.

Botezul Mântuitorului «ne-a dat nouă în apă, prin har chipul nestrucăciunii» (Ioan III, 5). La Botez, ne îmbrăcăm cu haina cea luminoasă a harului, prin care ni se dă posibilitatea să devenim fii ai luminii. Primilor oameni li s-a dat un har extern de care au beneficiat doar pînă la căderea în păcat pe cînd, prin întruparea Mântuitorului și Pogorîrea Duhului Sfînt se revarsă în sufletele pâlite de arșița păcatului, harul intern care le înviorează și le reinnoiește spre viața veșnică.

Taina întrupării Mântuitorului în scopul răscumpărării noastre, n-a cunoscut-o nici chiar lumea nevăzută, spirituală deoarece «îngerii și toate puterile cerești s-au mirat văzînd pe Dumnezeu Cel întrupat smerindu-Se» (Filipeni II, 7)²⁵.

Întruparea Mîntuitorului a fost reală căci «pînă la îngropare cu oamenii a vorbit» iar prin învierea Sa, «a prădat iadul și toată omenirea a întocmit-o ca să nu mai fie cucerită de moarte». Deci Iisus răscumpărînd omenirea din robia păcatului strămoșesc, a lucrat împreună cu Apostolii și «toată lumea a umplut-o de dreapta credință»²⁶. Sfinții Apostoli, după înălțarea Domnului nostru Iisus Hristos la cer, au fost îmbrăcați cu putere de sus, să lucreze în numele Lui, cu toată plenitudinea harului dumnezeiesc. Nu toți, care au ascultat cuvîntul Mîntuitorului au fost împuterniciți să lucreze în numele Lui, ci numai cei aleși de El, adică Sfinții Apostoli și mucenicii.

Răscumpărarea noastră din păcat, de către Mîntuitorul este precizată și prin cuvintele: «Cel ce ai dezlegat sufletele cele legate cu moartea și prin Unul-Născut Fiul Tău ai luminat pe omul cel pătruns de întuneric», slăbind durerile noastre, cunoscînd greutatea și depărtînd de la noi «toată nălucirea vrăjmașului»²⁷. Întruparea Mîntuitorului a pus capăt suferințelor noastre pricinuite de amăgirile diavolului deoarece ni s-a dat arma cu care să luptăm împotriva lui: credința în moartea și în învierea Sa.

Moartea Mîntuitorului ne-a adus nemurirea și slava veșnică: «Care cu moartea Ta ne-ai făcut nemuritori și ne-ai mîrlit cu slava Ta»²⁸. Iisus a purtat pe cruce «toată sarcina păcatelor noastre», luînd asupra Sa sfîrșimarea noastră și tămăduind-o, deci vindecînd rana pe care o pricinuiseră păcatul strămoșesc²⁹. Învierea lui Iisus Hristos «ne-a făcut cale la ceruri, stricăciunea în nestrucăciune» prefăcîndu-o și dîndu-ne posibilitatea să ne ridicăm de la oameni la Dumnezeu³⁰.

23. Col. 1680 D.

24. *Ibidem.*25. *Ibidem.*

26. Col. 1681 A.

27. Col. 1684 A.

28. *Ibidem.*29. *Ibidem.*30. *Ibidem.*

Venirea Mîntuitorului a determinat chiar și neamurile păgine să-L primească și să-L mărturisească, fiind luminate și întărite de cuvîntul Evangheliei, sădind în ele iubirea creștină, credința în Dumnezeu cel Atotputernic întru nădejdea învierii și a vieții veșnice³¹. Mîntuitorul a venit să înnoiască omul cel vechi prin credința în atotputernicia dumnezeiască, singura capabilă să răscumpere făptura, deschizîndu-i calea spre lumina adevărului³².

Jertfa pe cruce a Mîntuitorului încununată cu învierea Sa a avut loc pentru răscumpărarea noastră a credincioșilor din robia păcatului pe care primii oameni l-a săvîrșit ispitiți de diavolul pricinuitor al răului.

5. *Răul*. — Avînd în vedere locul din evanghelia după Sfîntul Evanghelist Luca X, 18, Sfîntul Vasile cel Mare vorbește în primul exorcism despre căderea diavolului și a duhurilor lui: «Cel ce a aruncat din cer pe căpetenia îngerilor răi, arătînd totodată și motivul prăbușirii lui în adîncul inexistenței: trufia și neascultarea, lepădîndu-se singur de slujba înaltă pe care o avea la Dumnezeu, atît Satan cît și îngerii cei împreună cu dînsul potrivnici, care s-au făcut diavoli» au fost pedepșiți de Dumnezeu, căci i-a aruncat în întunericul cel adînc al iadului³³.

Aceste exorcisme scrise în numele lui Dumnezeu «cel înfricoșetor», Sfîntul Vasile îndreaptă ca pe niște săgeți usturătoare împotriva diavolului spre izgonirea lui și a taberilor lui, socotindu-l «povățuitor al vicleniei», care împreună cu îngerii lui «au căzut din lumina cea de sus», adică din lumina Harului dîvin, care lucrează atît în lumea nevăzută cît și în cea văzută deoarece este necreat, emanînd din Dumnezeire. Sfîntul Părinte adresîndu-se lui Dumnezeu, cere să-l pună pe fugă pe diavol depărtîndu-se cu totul spre a nu face nici-o vătămare sufletului «pecetluit» prin Taina Sfîntului Botez, a Sfîntului Mir precum și prin alte Sfinte Taine și ierurgii. Cei pecetluiți cu pecetea Harului Duhului Sfînt «să calce peste șerpi și peste scorpii și peste toată puterea vrăjmașului», folosîndu-se astfel de cuvintele evangheliei după Sfîntul Luca X, 19³⁴.

La fel și în al doilea exorcism, Sfîntul Vasile cel Mare aruncă blestemul asupra diavolului ca începător al răului³⁵, precum și asupra celorlalte duhuri rele, care au voința lui spre săvîrșirea răului.

După învățătura Bisericii răul nefiind o existență de la sine și prin sine (o entitate), înseamnă că originea lui este păcatul, ambele aproape identificîndu-se în ceea ce privește proveniența. În vremea Sfîntului Vasile cel Mare existau două teorii mai de seamă în ceea ce privește proveniența răului, astfel: fatalismul dualist aflat în parsism, gnosticism și maniheismul, care considera răul moral și cel fizic ca entități. Proveniența răului o scoate de la natură, de la un principiu rău, coetern cu Dumnezeu, principiul binelui.

31. Col. 1684 B.

32. *Ibidem*.

33. Col. 1680 A.

34. *Ibidem*.

35. *Ibidem*. Pe vremea Sfîntului Vasile cel Mare problema răului era actuală datorită filozofiei neoplatoniciilor, care era la modă și mai ales a gnosticilor, în special manihei, care pretindeau că ar fi cei mai competenți în rezolvarea acestei probleme. În această vreme, e de constatat că filozofia abandonează speculațiile abstracte preocupîndu-se în schimb de viața practică. Apariția religiei creștine face să se nască noi probleme referitoare la raportul adevărilor creștine cu filozofia vremii aceea. Cu mari sacrificii umane, creștinismul iese biruitor în lupta cu filozofiile păgine. Gînditorilor contemporani Sfîntul Vasile nu le convenea să renunțe la conceptele lor filosofice și să primească învățătura creștină. În acele frământări și aspirațiuni spre unitate, problema răului își avea o importanță deosebită, situndu-se în centrul preocupărilor (cf. Constantin C. Pavel — *Problema răului la Fericitul Augustin*. Teză de doctorat, București, 1937, p. 31—32).

Răul fiind o realitate tristă, profundă și felurită, se înfățișează sub multiple aspecte: minciuna, orgoliul, ura, dușmănia, nedreptatea, exploatarea, sclavia, războiul. Neavînd curajul răspunderii, fapăturile atribuie Creatorului lor aceste rele sau îl fac complice la ele. Dar nu Dumnezeu, ci noi sîntem autorii răului deoarece noi, prin voința noastră, prin alegerea și hotărîrea noastră determinăm sensul și scopul actelor noastre. Sfîntul Ambrozie e de părere că autorul păcatului și al tuturor nenorocirilor se află nu în exteriorul, ci în interiorul nostru. Nici-o minte sănătoasă n-a socotit vreodată că nedreptatea, inegalitatea socială, exploatarea, sclavia sau războiul se datoresc lui Dumnezeu. Creatorul n-a îndrumat fapăturile Sale cugetătoare să fie nedrepte, exploataatoare, asupritoare sau ucigașe. Cel mai cumplit rău ce poate avea loc în viața omenirii, este războiul, deoarece el este săvîrșirea uciderii organizate și extinderea năpraznică a morții, a fost și este interzis de Dumnezeu. Războiul a fost condamnat de părinții bisericești, ca o manifestare ucigătoare. Fericitul Augustin susține că Dumnezeu sprijină pe cei ce-și apără patria dar este o mai strălucită glorie să spulberi războiul cu cuvîntul decît să extermini oamenii cu sabia, să dobîndești pacea cu pace, nu cu război. Războiul în adevăratul sens al cuvîntului este o neexistență după cum susțin Părinții Bisericii deoarece el cauzează prăpăd și moarte, care sînt neexistente, în raport cu Dumnezeu izvorul binelui. Opusă războiului care este cel mai înspăimîntător și dezastruos rău, este pacea deoarece din ea izvorăsc fericirea și progresul în orice domeniu. Dumnezeu a făcut lumea văzută nu spre a fi o arenă de dezlănțuire a forțelor răului, ci pentru ca omenirea să trăiască fericită și să dea slavă lui Dumnezeu Atotțîitorul. Datoria noastră este de a înlătura pe cît mai mult posibil răul, demascîndu-l, spulberîndu-l și folosînd ca armă nu răul însuși deoarece a opune răul răului este un procedeu întrebunțat numai de diavolul dușmanul de moarte al omului³⁶.

36. Sfîntul Vasile cel Mare, *Omilia a II-a la Hexaïmeron*, P.G., 29, col. 37; Sfîntul Ambrozie, *Exaïmeron*, I, 8, 31, ed., C. Schenkl, în «Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum», 32, 1, 1897, 31–32; Fer. Augustin, *Scrisoarea 229*, P.L., 33, col. 1019; cf. St. Teologie V (1953), nr. 1–2, p. 49–50. Sfîntul Vasile combătînd pe dualiști, care socoteau răul o entitate, zice: «Răul nu e o creatură vie și însuflețită, ci o dispoziție a sufletului opusă virtuții, în care se găsesc lașii, care au părăsit drumul binelui. Nu căutați așadar răul în afara voastră, nu vă imaginați o natură, care să fie principiul perversității și fiecare să se recunoască autorul vicierilor care sînt în el». Și tot el spune: «Nu socotiți pe Dumnezeu ca autorul substanței răului, nu vă închipuiți că răul e o substanță deosebită. Nu! Perversitatea nu-i o creatură vie, noi nu putem să ne-o reprezentăm ca ceva, care există în mod real» (Omilia – Dumnezeu nu e autor al răului, P.G., 31, col. 341). Răul – după Sfîntul Vasile cel Mare este o lipsă a binelui (= Στέργεις γὰρ ἀγαθῶν ἐστὶ τὸ κακόν) (*Ibidem*).

«Primul autor al păcatului și totuși răutăților este diavolul» nu învață Sfîntul Chiril al Ierusalimului (vezi: *Catehezele* II, IV, P.G., 33, col. 247). La Origen «răul e contrar binelui și ceea ce nu există este contrar la ceea ce există; din aceasta urmează că răul nu există... Răul nu există pentru că e neipostatic». (Origen – *Comentar la evanghelia după Ioan* II, 7, P.G., 14, col. 136 B., 133 D; ed. Erwin Preuschen, 1903, cap. 13, p. 68–69; cf. St. Teologie, V (1953), nr. 1–2, p. 38–50). Sfîntul Atanasie zice: «Ființa e binele, neființa e răul. Numesc binele ființă, pentru că el are arhetipul său în Dumnezeu, care este ființa. Numesc răul neființă pentru că neexistînd, această neființă e numai o ficțiune a imaginației omenescii» (Sfîntul Atanasie – *Cuvînt contra Elinilor*, 6, 7, P.G., 25, col. 12 D, 13 A, B, C, D, 16 A, B, C).

Sfîntul Vasile cel Mare, adîncînd mai mult problema, afirmă că: «Răul nu e o esență vie și însuflețită, ci o dispoziție în suflet opusă virtuții, dispoziția născută în cei ușurateci din pricina căderii lor de la bine. (*Omilia a II-a la Hexaïmeron* 4, P.G., 29, col. 37 D). Fericitul Augustin socotește că firea are binele pe cînd răul nu e fire, ci împotriva firii (*Contra epistolam Manihaei quam vocant fundamenti liber una*, 33, 36, P.L., 42, col. 199; cf. idem. *De moribus Manichaeorum* II, 2, P.L., 32, col. 1345–1346; idem – *De natura boni*, 4, P.L., 42, col. 553; Pseudo-Dionisie Areopagitul – *Numele*

Poporul iudeu, lăsându-se pradă ispitelor diavolului, a călcat poruncile lui Dumnezeu și astfel și-a primit pedeapsa binemeritată prin: potopul din vremea lui Noe, prin prăbușirea turnului Babel, prin arderea Sodomei și Gomorei cu foc și cu puicioasă etc.³⁷. Ori de câte ori poporul iudeu se întorcea la Dumnezeu, Dumnezeu își îndrepta fața spre el și-l întărea cu puterea Sa spre a birui pe vrăjmași. Astfel s-a întâmplat la despărțirea Mării Roșii cu toiagul lui Moisi, trecînd-o fiii lui Israel ca pe uscat iar oastea lui Faraon «sub valuri în veci a înecat-o»³⁸.

Fiind deplin convins că diavolul este pricinuitoarul răului, Sfîntul Vasile, în calitatea sa de ierarh, aruncă blestemul asupra lui, zicînd: «Teme-te, fugi, pleacă, depărtează-te», socotindu-l necurat, spurcat, înșelător etc. Pentru a putea ispiti, diavolul folosește diferite locuri: sub pămînt, în adînc etc. «Cel fără chip», se pare a arăta neexistența principiului răului ca entitate, deoarece răul este o lipsă a binelui³⁹.

Pentru a-și exercita puterea lui necurată, diavolul ia diferite înfățișări ca: «Belzebut, ca cel ce scutură, ca șarpele, ca fiara, ca fumul, ca aburul, ca bărbat, ca femeie, ca pasăre, ca vorbitor noaptea, ca surd, ca mut etc.» totodată diavolul își manifestă puterea în diferite împrejurări ale vieții: «în somn greu, în boală, în neputință», în pornirea spre vis, în dezmierdări nerușinate etc. De asemenea Sfîntul Vasile precizează și timpul în care lucrează diavolul: la schimbarea lunii, revenind după un timp oarecare sau «dimineața sau la amiază sau la miezul nopții sau în orice vreme sau la răsăritul zorilor» etc.⁴⁰.

Sfîntul Vasile face atent pe diavol asupra pedepselor care-l așteaptă «ca răsplătire pentru neascultare»: toiagul de fier, cuptorul de foc, iadul și scrișnirea dinților, îndemnîndu-l să se îndepărteze⁴¹. Pe măsură ce diavolul lucrează răul, pedeapsa va spori și mai mult, deoarece și el va fi judecat și osîndit împreună cu cei ce au săvîrșit răul.

Dumnezeu a aruncat pe diavol «ispititorul și aflătorul tuturor răutăților» legat în lanțuri «în întunerecul iadului pentru noaptea și ziua cea lungă» deci pentru veșnicie⁴².

Intruparea Mintuitorului a făcut ca «firea potrivnică să fugă», diavolul să cadă, șarpele să fie călcat în picioare și balaurul strivit⁴³.

Înșiruirea altor practici oculte, magice ca: «...vrăja, ...fermecătura, ...căutarea în stele», intenționează să smulgă din mintea credincioșilor ignoranța și să-i lumineze spre credința curată în adevăratul Dumnezeu.

În unele cazuri se pare că Dumnezeu tolerează lucrarea diavolului, în scopul întăririi credinței, ca și cum existența unui adversar puternic ar determina pe luptător să se pregătească mai intens: ex. în cartea Iov; și Sfîntul Pavel vorbește despre aceasta: «...Datu-mi-s-a mie un ghimpe în carne, un inger al satanei, ca să mă bată peste obraz și să nu mă trufesc» (II Corinteni XII, 7).

divine, IV, 19, 20, trad. român. a Pr. C. Iordăchescu și prof. T. Simenschi, Iași, 1936). Vezi și: A. M. S. Boethin — *Philosophiae consolationis libri quinqua*, IV, 2, 38—39, p. 83—84, ed. G. Weinberger în «Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum», Viena, 1934.

Sfîntul Vasile cel Mare mai afirmă că: «Nu e îngăduit a se spune că răul își are obrîșia de la Dumnezeu, de vreme ce nimic din cele potrivnice nu vine din contrariul său..., răul își are începutul în căderi liber consimțite» (*Omilia a II-a la Hexaïmeron*, 4, P.G., 29, col. 37 C).

37. Col. 1680 C.

38. *Ibidem*.

39. Sfîntul Vasile cel Mare (*Omilia* — *Dumnezeu nu e autor al răului*, P.G., 31, col. 341).

40. Col. 1681 B, C.

41. Col. 1681 B, C, D.

42. *Ibidem*.

43. Col. 1684 B.

Deci răul nu este o entitate de la sine și prin sine, ci o lipsă a binelui iar cauzatorul răului este diavolul. Practicarea binelui exclude răul precum și pe pricinitorul lui, adică pe diavolul, noi avînd datoria de a cere ajutorul lui Dumnezeu, direct sau prin mijloacilorii noștri, care îi aduc slujire.

6. *Slujirea.* Prin taina hirotoneiei, preotul primește darul de a sluji lui Dumnezeu și credincioșilor. Ca slujitor, preotul este mijlocitor la Dumnezeu pentru iertarea păcatelor celui căruia i se oficiază slujba, adică primitorului: «Primește pe acesta care a venit la Tine» în numele Sfintei Treimi, rugîndu-se să fie înlăturată «toată neputința, toată necredința, tot duhul necural, care se manifestă în primitor ca «scuturător, de sub pămînt, din foc, nesuferit, poftitor, iubitor de aur, iubitor de argint, turbat, desfrînat», într-un cuvînt «tot diavolul necural, întunecat, fără chip și fără rușine»⁴⁴.

Desele apeluri pe care Sfîntul Vasile cel Mare le folosește în aceste exorcisme, îndeamnă pe slujitori să insiste la Dumnezeu spre a fi ascultați căci Părintele luminilor își pleacă urechea ușor la rugămintele noastre, slujitorul trebuie să ceară lui Dumnezeu să insuflă în cel ce primește slujba, Duhul păcii, care izvorăște de la Dumnezeu, să-l păzească și să-l întărească spre a săvîrși «roade de credință, de fapte bune, de înțelepciune, de curăție, de înfrinare, de dragoste, de bunătate» etc.

Intervenția slujitorului pentru primitor este justificată deoarece și primitorul acestor exorcisme este «rob al lui Dumnezeu, botezat în numele Sfintei Treimi» pe care o mărturisește «împreună cu îngerii, arhanghelii, domniile cele mărite și cu toată oastea cerească»⁴⁵. Aceste cuvinte cuprind și altceva mai adînc și anume: mărturisirea noastră împreună cu îngerii arată că noi, pe pămînt, săvîrșim ceea ce fac și cetele cele de sus, în ceruri: slujirea în scopul preamării lui Dumnezeu.

Slujitorii au datoria să se roage lui Dumnezeu pentru ei spre întărirea lor sufletească și ferirea de cel rău; «Păzește împreună cu dînsul și inimile noastre», căci El este Atotputernic⁴⁶.

Așadar, ni se impune datoria de a sluji lui Dumnezeu, de a-L preamări, exemplul avînd pe îngeri, care îi aduc necontenit slavă și cinste.

*
* * *

Sfîntul Vasile cel Mare cuprinde în personalitatea sa o sinteză a puterii de gîndire și acțiune puse în slujba Ortodoxiei. A trăit învățătura creștină cu o intensitate excepțională, luptînd eroid pe cîmpia dreptății, egalității, libertății și păcii pe pămînt, condamînd războiul, socotindu-l o ucidere multiplicată și organizată. Merită un loc de cinste în amfiteatrul bărbajilor plăcuși lui Dumnezeu nu numai pentru calitățile sale ca om de acțiune, ci și pentru deosebita sa competență doctrinară de dimensiune ecumenică.

În lucrările sale, expune idei și păreri aureolate de o vie inteligență, idei izvorîte din rezultatele unei munci și asceze deosebite. Varietatea problemelor doctrinare pe care le atacă precum și arta cu care le tratează, denotă o vastă și profundă pregătire intelectuală.

Marele capadocian captivează prin vastitatea cunoștințelor sale, exprimată într-o formă elevată, atrăgătoare și distinsă, încît mulți au fost atrași ca spre un adevarat pol magnetic de către personalitatea și gîndirea acestui mare ierarh. Pătrun-

44. Col. 1684 C.

45. Col. 1684 D.

46. *Ibidem*.

dea ființa unora prin radiațiile personalității sale și îndrepta adesea un foc concentric de argumente puternice împotriva ereticilor și mai cu seamă împotriva pnevmatomahilor.

Pentru întărirea dreptei credințe în sufletele predicatorilor, în exorcismele sale, se presară o seamă de idei doctrinare ca atribute lui Dumnezeu: dumnezeirea, atotputernicia, veșnicia, spiritualitatea etc., sprijinindu-le pe o temeinică documentație.

Vorbind despre Sfânta Treime, evidențiază raportul de egalitate dintre persoane, substanța Lor dumnezeiască, care Le este comună nașterea mai înainte de veci a Fiului lui Dumnezeu.

Răscumpărarea din robia păcatului constituie scopul întrupării Fiului lui Dumnezeu, Mintuitorul lumii.

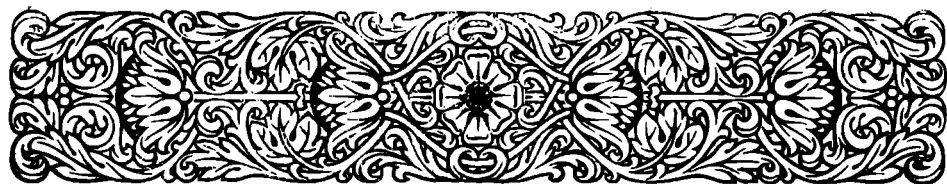
Răul primit de diavolul este o lipsă a binelui și nu o entitate existentă de la sine și prin sine, iar practicarea binelui îl exclude cu desăvârșire de pe arena existenței, aceasta demonstrând eficient inexistența răului.

Datoria de a sluji pentru noi și pentru aproapele nostru ni se impune ca un postulat ireversibil spre a ne întări în lipsa cu diavolul, cu răul și cu păcatul și totodată pentru a preamări și adora pe Dumnezeu.

Sfântul Vasile cel Mare, acest luceafăr al Ortodoxiei, ce strălucește și astăzi tot cu aceeași tărie pe bolta lumii creștine, a fost un doctinar de mare autenticitate și deplină autoritate.

Asemenea lui Justin Martirul, Grigorie de Nissa, Maxim Mărturisitorul, Leontin de Bizanț, Pseudo-Dionisie Areopagitul, Sfântul Vasile cel Mare folosește în lucrările sale filosofia profană greacă, neoplatonică în mare circulație pe vremea aceea, dar cu deosebită prudență, ocolind sau combătând termenii, care erau primejdioși sau inutili pentru doctrina ortodoxă. Ca o harnică albină, el a știut să culeagă din florile culturii vremii sale ceea ce era mai interesant și mai valoros pentru el cit și pentru alții, lăsând un neprețuit tezaur doctrinal al drepte credințe.

Pr. Prof. MIRCEA NICȘOVEANU



D O C U M E N T A R E

TRECUT-AU ANI 375

Trecut-au ani 375 de cînd la Mînăstirea Dealul a fost așezat capul lui Mihai Vodă Viteazul, după mișelescul atentat de pe Cîmpia Turzii, din 9.19 august 1601. Comisul Radu Florescu, l-a adus, ca un act de mare pietate creștinească și românească. Apoi, Radu Buzescul și a sa jupîneasă Preda, i-a pus deasupra o lespede, nu de mormînt, ci pisanie de altar: *«Aice zace cînstitul și răposatul capul creștinului Mihail Marele Voievod, ce-au lost domn Țării Românești și Ardealului și Moldovei: cînstitul trup zace în cîmpii Tordei și cînd l-au ucis nemții, ani au lost 7109 (1601) în luna Avg. 8 zile. Această piatră o-u pus jupan Radul Buzescul i jupîneasă Preda».*

Această ctitorie a bunului și evlaviosului domn Radu cel Mare, este astfel descrisă de Nicolae Iorga: «Pe un deal, deasupra Tîrgoviștii și cursului Ialomiții, în mijlocul viilor domnești, el înalță (Radu), înlocuind o veche bisericuță ce ființa încă la 1431, o strălucită clădire într-un stil nou, deosebit de al înaintașilor. Un pătrat de marmură albă, scumpă, adusă foarte de departe; două turnuri mari în față, deasupra pronaosului, un mai mare turn în fund; firide, în două rînduri, ca la bisericile lui Ștefan Vodă și linii în relief, care le deosebesc, încingînd biserica; toate săpate în piatră în locul discurilor de smalt obișnuite în Moldova; arabescuri de sculptură mișaloasă, gingașă, pe linia ultimă a frontonului rotunjit sus, precum și pe baza turnurilor, în sfîrșit în jurul ferestrelor și pe cele două registre cu inscripție la dreapta și la stînga ușii de intrare, care se deschide chiar în rețelele frontonului. Spirit răsăritean din minunatele biserici bizantine și bizantino-armenești, săpate ca o horbolă și spirit apusean, venețian, spirit al Renașterii, cu liniile arhitecturale simple și armonioase, cu frumoasele slove rotunde, întipăresc această biserică măreată cu un caracter particular».

Acolo, sub lespede din naosul acestui sfînt locaș, se află numai țeasta voievodului, țeasta care a cuprins o înflăcărată minte românească și europeană, mîntea care a frămîntat strategia neamului său, posibilitățile ei de înfăptuire, ținînd seama de uriașele greutăți și capcane ce se puneau în calea planului său de a realiza unitatea celor trei țări românești. Trupul său s-a topit la temelia istoriei noastre. Inima sa continuă însă să bată în pămîntul Ardealului, dorit cu ardoare ca o firească împlinire, «pohtit» de el ca un țel inexorabil, român și european.

De treci Carpații, venind din Moldova, din Țara Românească, sau de la asfințit de fruntaria Crișanei și îi lipești urechea de pămîntul Țării, peste vuietul bătațiilor

și trolul invaziilor, se aude pulsind inima Lui. Amestecată cu țărina din Cîmpia Turzii, această inimă continuă să bată și va bate mereu. O ține vie destinul nostru istoric.

Dacă «de la Râm ne tragem», dacă etnicitatea noastră este daco-romană, la piept strîngem însă crucea Ortodoxiei, pe care ne-a întins-o Bizanțul. De mai bine de patrusprezece decenii otomanii stăpîneau Constantinopolul, ultima redută bizantină, cea de a doua Romă. Universalitatea concepției politice a lui Mihai Voievod, conștient de rolul său istoric, îi impunea imperativul de a fi eliberatorul creștinătății și pentru aceasta a considerat, ca primă sarcină, crearea unui stat românesc unit și puțernic.

Radu cel Mare, ctitorul minăstirii Dealu, poftise în țară în urmă cu un secol, pe fostul patriarh al Constantinopolului, pe Nifon, spre a reorganiza Biserica. În virtutea strădaniilor sale de consolidare a independenței și unității teritoriale, Mihai face și el apel la un patriarh ca să-l ajute. Acesta este Meletie Pigas, patriarhul Alexandriei și locțiitor al scaunului constantinopolitan. Domnitorul nu pregetă să-și afirme cu acest prilej și dorința sa fierbinte de pace, căci el nu scotea sabia doar din dorința de a face război, de dragul încăierării. El considera că argumentele de ordin politic și financiar trebuie epuizate fără cruțare. El își zicea că trebuie să uzeze și de ochiul celui hiclean, dacă este cazul, de bani și poate că și fumul de tămîie din cădelnița patriarhului să ajute în raporturile cu necredincioșii. Abia ca ultim argument punea el mîna stîngă pe secure, fiind stîngaci domnul și paloșul în dreapta.

Prea Fericitul Meletie Pigas, patriarh și papă a marii cetăți din Alexandria Egiptului, mai fusese prin țările românești după ajutoare, așa cum obișnuiau prelații ortodocși ajunși la ananghie. Acest prelat era nu numai un teolog învățat, dar și un renumit umanist, cu studii la Padova. În 1590 fusese ales patriarh al Alexandriei. La stăruința sultanului Mehmed al III-lea (1595—1603) venise la Constantinopol numai ca locțiitor, neacceptînd să fie titularizat. Era însă strîmtorat bănește, căci dregătorii turci îi cereau necontenit peșchesuri. Domnii din ambele principate românești l-au ajutat, pe cît au putut, căci erau și ei presați de aceeași potență flămînză și mai strîngeau și domnii un ban alb pentru zilele negre ce aveau negreșit să vină. Astfel l-au ajutat Mihnea Turcitul (1577—1583) și (1585—1595), apoi Petru Cercel (1583—1585), Petru Șchiopul (1574—1579) și (1582—1591). La fel și de Ieremia Movilă (1595—1606). Meletie se bucura de încrederea și aprecierea lui sultan Mehmed, care îi încredinșase sarcina grea de a negocia pacea cu Mihai, dar nu numai cu el, ci și cu Rudolf al II-lea, împăratul Austriei, cap al Ligii creștine de luptă contra turcilor, inițiată cu binecuvîntarea și sprijinul material al papei Clement al VIII-lea.

Pe la începutul anului 1597, Meletie începe o corespondență foarte susținută cu Mihai, din dorința aprigă de a apăra pacea și de a servi pe sultan, de la care se aștepta la o mai largă înțelegere pentru interesele Bisericii. Lungi răvașe sînt schimbate de o parte și alta în tot cursul anului 1598. Este semnificativă pentru frămîntările lui Mihai, pentru sentimentele și politica ce căuta s-o înfăptuiască, o scrisoare de care istoriografia noastră a putut lua cunoștință abia în 1964, fiind publicată într-o colecție de 218 documente aflate în arhivele engleze, de istoricul E. D. Tappe (*Documents concerning Roumanian History — 1427—1601 —*), 1964. Într-una din aceste scrisori către patriarhul Meletie, domnul invocă ajutorul Dumnezeuului creștinilor și al lui Alah, pentru a asigura «pacea și liniștea lumii». El stăruie pe lîngă patriarh să intervină pe lîngă sultan Mehmed și sfetnicii săi, ca împreună cu el, domnul, să

«așeze o pace statornică și obștească, împreună cu ceilalți voievozi și regi». Mihai Voievod marcaseră victoria de la Călugăreni și era deci pe o poziție cel puțin de egalitate cu otomanii. Nici nu se sfiște să recunoască luarea de contact cu puterile membre ale Lăgii antiotomane, dar ține să sublinieze intențiile sale pacifice și în același timp hotărârea fermă de a-și apăra hotarele cu forțele sale armate. Scrisoarea este concepută într-un stil de excepțională demnitate și fermitate, un model de corespondență între un șef de stat și un înalt ierarh, la acea vreme. Documentul poartă numărul 149 și are data de 11 februarie 1597. Este redactat în limba italiană. Este greu de spus dacă este originalul sau numai o traducere a ambasadorului venețian, care a dat o copie și ambasadorului englez al reginei Elisabeta I-a, un agent diplomatic foarte activ pentru interesele Angliei în imperiul otoman. Fie că este o traducere după original, fie că este chiar originalul redactat în limba italiană, patriarhul Meletie, cu studii padovane, mînuia tot atît de bine italiana, ca și greaca și turca. În preambulul documentului se precizează că este: «*Copia della lettera mandata da Mihau Voivoda d'Ungravalachia al Santissima Patriarcha d'Alessandria. Eleucientissimo beatissimo Papa & Patriarcha della gran citta d'Alessandria*». «Ne rugăm lui Dumnezeu ca Beatitudinea Voastră să fie sănătoasă pentru binele sufletesc al creștinilor și pentru bucuria și slava Bisericii Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și slava și bucuria voievodatului meu. Am scris și mai înainte Prea Fericirii Voastre, Prea Fericite, în alte scrisori ale mele și acum scriu din nou, mai amănunțit despre întreaga chestiune; Pentru că știu că Prea Fericirea Voastră are o sarcină de neînălăturat, aceea de a propovădui pacea și liniștea și să se roage pentru folosul obștesc și liniștea întregii omeniri, pentru care lucru și noi sintem obligați să ascultăm predaniile și învățăturile voastre ca unul ce sinteți părintele și păstorul Bisericii Domnului nostru Iisus Hristos. Deci pentru că a sosit timpul, Serenissimul Împărat și mare rege, Sultanul Mohamed, ne-a trimis, așa cum desigur știți, o scrisoare scrisă cu propria sa mînă, a Sacrei sale Majestăți, pe care acei domni o numesc *ghathumai*, iertîndu-ne și lăsînd la o parte toate greșelile făcute și recunoscîndu-ne acest voievodat și stăpînire pentru toți urmașii care vor cobori din mine, cu jurămint și chezășie, ca unora ce-l slăvim și-l ascultăm. Care lucru și eu am încuviințat cu toată ascultarea, supunerea și toată venerarea, cu sufletul plin de recunoștință, petrecînd din acel moment pînă în ceasul de față, în pace, liniștit, netrecînd prin mintea mea nici un gînd rău sau potrivnic, domnului meu, a suszisului Serenissim mare rege.

Dar marele domn și pașă după cum s-a vădit cu timpul, au vrut nu știu cum să facă contra făgăduinții și au trimis pe tătari și pe un alt voievod la picioarele mele, nu știu ce varvar și rău, care a prădat și jefuit amărîtul pămînt al acestor meleaguri și această năpăstuită țară și s-a făcut această ultimă silnicie mai rea decît prima, cea făcută de Sinan Pașa, așa că mi-a pus credința la încercare. Eu aveam oștire de pedestrași și călărime volnică să țină piept tătarilor și să-i pună pe fugă, cu ajutorul lui Dumnezeu, dar n-am vrut în nici un fel să-mi calc jurămintele și îndatoririle, nesocotînd ascultarea și supunerea pe care am făcut-o și păstrat-o cu credință și strășnicie față de Măria Sa Sultanul Mahomed și m-am dus eu însumi în Ungaria și la alți voievozi și regi, cu care m-am sfătuit îndelung pentru pace. Eu sint pentru a înfăptui aceasta, dar ne împiedecă un lucru: ne temem ca pacea să nu fie cu vreo înșelăciune pentru că mi s-a spus: «Cum ne-am putea încrede cu ușuri ță văzînd cit de puțin i-a lipsit să-și calce jurămintul trimițînd să-și prade și să-ți pustiască țara»? De aceea, Prea Fericite Părinte faceți cercetări și culegeți știri bune asupra

acestor lucruri, așa cum s-au petrecut, pentru că puteși să știți și despre această pace și credință și când veți căpăta pe cit este cu puțință o încredințare vrednică de crezare, ca păstor duhovnicesc ce sinteți și veți vedea că nu este vorba de vreo înșelătorie sau mișelie, care ar putea cauza vreun rău sau pagubă pentru noi sau pentru alții și când veți fi cu totul încredințat că pacea este curată și dorită, porniți personal și faceți un drum pînă la noi, spre a ne dăruî mai întii iertarea păcatelor și a ne binecuvînta și apoi vom încerca să așezăm o pace statornică și obștească, împreună cu ceilalți voievozi și regi și se vor lămurî cauzele zavistiei, bucurîndu-se duhurile cerești și cele pămîntești despre o asemenea împăciuire, iar țara Ungrovlahiei v-a rămîne de-a pururi a mea și a urmașilor mei, rămînd ascultători, supuși și păstrînd toate îngăduințele și drepturile care ne vin de la vestitul regat al Constantinopolului, așa cum a fost mai înainte. Prea Fericirea Voastră va fi cinstită și slăvită de noi toți și de toți regii și voievozii, ca un făcător al păcii și liniștii lumii, dobîndind pace și milă de la Dumnezeu. Sfintele voastre rugăciuni să fie cu noi.

Din Ungrovlahia, anului de la facerea lumii 7105, 11 februarie».

«Giovan Mihai Voievoda di tutta de la Ungravallachia tuo figliuol spirituale diletto & la tua beatitudine quando esaminarete & vi accertarete non vi ingaunate, par che non vengni qualche male, che non habbiate a rendere conto a Dio nel giorno di giudicio».

(Io Mihai Voievod al întregii Ungrovlahii, iubitul tău fiu sufletesc. Prea Fericirea Voastră cînd veți cerceta și vă veți încredința, să nu vă amăgiți, ca să se întîmple ceva rău și să dați apoi răspuns lui Dumnezeu în ziua judecării).

La grea încercare îl pune Mihai Vodă pe Meletie. Numai cu abilă diplomație va putea marele ierarh să iasă la capăt, în interesul unui principe ortodox, fiu credincios al Bisericii pe care o păstorește în atît de vitrege timpuri și împrejurări istorice. Acest admirabil document istoric este fără exagerare un model de stil diplomatic, de perspicacitate politică, de adîncă chibzuință, de filozofie creștină, iar în ultimă analiză de cald patriotism, de omenie. Acest document sintetizează întreaga politică lucidă a domnului. Întărit în Ungrovlahia, el știa că celălalt principat, în hotarele lui de atunci, i se va alătura într-un fel sau altul și gîndurile lui zburau dincolo de Carpați, unde avea de întîmpinat mai grele adversități și de aceea voia să se asigure la sud împotriva unor surprize din partea turcilor.

Îl va putea ajuta Meletie? După o acalmie de cîteva luni, acesta îl asigură de toată solitudinea sultanului și a lui Ibrahim Pașa, marele vizir. Patriarhul îl sfătuește pe Mihai să fie «cu dragoste și supunere față de măritul împărat», dovedindu-i aceeași prin expedierea unui nou haraci. În luna octombrie I. Cappello, ambasadorul Veneției la Poartă, comunică dogelui că noul mare vizir Hasan Pașa Eunucl, și-a pierdut încrederea în intențiile pacifice ale domnului muntean, iar același mare vizir insistă pe lângă Eduard Barton, ambasadorul reginei Elisabeta a Angliei, ca și pe lângă Meletie, să mai scrie lui Mihai, «spre a-l îmbărbăta la pace».

Candela de la Dealu nu se va mai stinge, iar «pohta» lui, împlinită definitiv de acest bimilenar popor, care a singerat de atîtea ori pentru ea, rămîne un comandament patetic și pentru generațiile ce vor urma. «Auzit-ați d'un oltean»? Vor întreba bătrînii pe nepoți. «Auzit-am, auzit / Auzit-am d'un Mihai / ce luptă pe șapte cai, / de-au strigat dușmanii, vai»!

AL. A. BOTEZ

*În vremea arhipăstoririi
Prea Fericitului Părinte Patriarh
Justinian*

GHID BIBLIOGRAFIC, PE TEME ȘI PROBLEME, DIN PUBLICAȚIILE REVISTEI MITROPOLITANE „GLASUL BISERICII“

(C o n t i n u a r e)

— M —

MAGII DE LA RĂSĂRIT

Diac. P. I. D a v i d, *Meditație : Steaua nașterii și magii de la Răsărit* (G.B., XXX (1971), nr. 11—12, p. 1068—1071).

MILA ȘI IUBIREA DE OAMENI A LUI DUMNEZEU

Prof. N. C h i ț e s c u, *La Duminica XX-a după Rusalii : Mila lui Iisus față de omul necăjit, în suferință* (Luca VII, 11—16) (G.B., XXIX (1970), nr. 9—10, p. 880—882).

Pr. Gh. S i r b u, *La Duminica lui Zahau : Despre mila și iubirea de oameni a Mântuitorului nostru Iisus Hristos* (G.B., XXX (1971), nr. 1—2, p. 20—24).

Pr. Prof. Dumitru R ă d u n ă, *La Duminica a II-a a Sfântului și Marelui Post : Despre mila și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos* (G.B., XXX (1971), nr. 3—4, p. 220—223).

MILOSTENIA

Diac. P. I. D a v i d, *Postul, rugăciunea și milostenia la strămoșii noștri : ...Milostenia la strămoșii noștri* (G.B., XXIX (1970), nr. 3—4, p. 240—245).

MIRONOSIȚELE FEMEI

Pr. Dumitru A l e x a n d r u, *La Duminica mironosițelor* (G.B. XXX (1971), nr. 5—6, p. 433—436).

MÎNĂSTIRI ȘI SCHITURI

(Monografii)

A. — MÎNĂSTIRI ȘI SCHITURI DIN ȚARĂ

I. — *Din Mitropolia Ungrovlahiei*

1. Din Municipiul București (*Capitala țării*)

(Autorul nesemnă), *Preoșimca Capitalei în munca de folos obștească restaurază chiliile de la Mănăstirea Plumbuita* (G.B., VIII (1949), nr. 1—2, p. 114—119).

Panait I. P a n a i t și Aristide Ș t e f ă n e s c u, *Cercetări privind biserica minăstirii Răzvan din București* (G.B., XXIX (1970), nr. 1—2, p. 85—96).

Aurora Milieș, *Biserica Mîndstirii Colfea* : (Recenzie, de Ioan F. Stănculescu) (G.B., XXIX (1970), nr. 3—4, p. 406—407).

Eugen Gh. Popescu, *Precizări și completări privitoare la pisaniile, obiectele și cărțile vechi de la biserica mîndstirii Cotroceni* (G.B., XXIX (1970), nr. 7—8, p. 787—797).

«Buletinul Monumentelor Istorice» (XL, nr. 2/1971) : (Notă bibliografică, de Prof. N. Stănculescu, la studiul Prof. Univ. Virgil Vătășianu..., *Proiect de restaurare a mîndstirii Brîncoveni. Relerat asupra cercetărilor arheologice* ; — la studiul lui Eugenia Greceanu, *Restaurarea caselor egumenești și a turnului de poartă de la mîndstirea Brîncoveni. Discutarea unui proiect rămas în faza de studiu, în vederea viitoarei restaurări* ; — și la studiul lui Vasile Drăguț, *Mîndstirea Văcărești și locul ei în contextul artei din Țara Românească*) (G.B., XXX (1971), nr. 9—10, p. 1029—1031).

2. Din județul Prahova

Lucian Predescu, *Schitul Sfinții Petru și Pavel* : Schit de lemn la 10 Km de Sinaia, în albia masivului Bucegilor — numit Peștera Obrșiei sau Ialomicioara, avînd hramul «Sfinții Petre și Pavel» (G.B., XXIX (1970), nr. 7—8, p. 754—758).

(Autorul nesemnăt), *Încheierea lucrărilor de restaurare de la mîndstirea Suzana* (G.B., XXIX (1970), nr. 7—8, p. 809—815).

3. Din județul Dimbovița

Pr. Nicolae Șerbănescu, *450 de ani de la moartea lui Neagoe Basarab, 1521 — septembrie — 1971* : ...Neagoe Basarab ctitor și susținător de biserici și mînstiri din țară — mitropolia din Tîrgoviște ; — mînstirea din Nucet ; — mînstirea Dealu ; — mînstirea Cricov (Mărgineni) ... (G.B., XXX (1971), nr. 9—10, p. 958, 959, 961).

4. Din județul Argeș

Decizia patriarhală Nr. 47 : Schitul Ciocanul Muscel se transformă în metoc al mînstirii Negru Vodă din Cîmpulung Muscel (G.B., VIII (1949), nr. 4, p. 56).

Pr. Ion Răuțescu-Dragoslavele, *Legăturile mînstirii Cîmpulung cu vama domnească de la Dragoslavele* (G.B., XXXI (1972), nr. 3—4, p. 425—430).

(Autorul nesemnăt), *La început de an* : ...450 de ani de la tîrnosirea bisericii mînstirii Curtea de Argeș (din cuvîntarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian) ... (G.B., XXVII (1968), nr. 1—2, p. 6).

Pr. Nicolae Șerbănescu, *450 de ani de la moartea lui Neagoe Basarab, 1521 — septembrie — 1971* : ...Neagoe Basarab ctitor și renovator de biserici și mînstiri din țară : biserica mînstirii Curtea de Argeș ; — mînstirea Glavacioc ; — mînstirea Colmeana... (G.B., XXX (1971), nr. 9—10, p. 957—958, 959, 960).

Pr. Ilie Gh. Diaconescu, *Un manuscris de cancelarie la mîndstirea Glavacioc* (G.B., XXX (1971), nr. 3—4, p. 343—360).

5. Din județul Teleorman

Ion N. Mailat, *Locașuri sfinte în tradiție și istorie din vechile sate ale Teleormanului* : ...La metohul mînstirii Cutlumuz de pe vatra satului Prislop. Legenda mînstirii Dudu, numită și Aluniș... (G.B., XXIX (1970), nr. 3—4, p. 379—383).

6. Din județul Buzău

Sandu Tudor, «*Braga voevod*» (1532—1535) și mîndstirea ot Menedicu din Buzău (G.B., XXIX (1970), nr. 1—2, p. 97—104).

(Autorul nesemnat), *Hramul mănăstirii Rătești*: Locaș sfânt la 30 Km. depărtare de Buzău (G.B., XXIX (1970), nr. 5—6, p. 612).

(Autorul nesemnat), *Vizite pastorale*: Cîteva date despre minăstirea Ciolanu, din comuna Tisău, județul Buzău... (G.B., XXIX (1970), nr. 9—10, p. 1044—1045).

Ierom. Nifon Stoica, *Expoziția de sculptură românească de la minăstirea Ciolanu*: ...Date sumare despre această minăstire (G.B., XXIX (1970), nr. 11—12, p. 1173).

7. Din județul Vrancea

(Autorul nesemnat), *Vizite pastorale*: ...Date scurte despre minăstirea Sihastru din comuna Ploscuțeni, județul Vrancea (G.B., XXIX (1970), nr. 9—10, p. 1045).

Diac. George Dincă, *Două ctitorii voievodale: biserica Stelea din Tîrgoviște, minăstirea Soveja din Vrancea înălțate în semnul împăcării și prieteniei*: ...Minăstirea Soveja (G.B., XXX (1971), nr. 5—6, p. 517—523).

II. — Din cuprinsul Mitropoliei Moldovei și Sucevei

1. Din județul Suceava

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XL, nr. 3/1971): (Recenzie, de Prof. N. Stănculescu, la studiul lui Gh. I. Cantacuzino, *Vechea minăstire a Moldoviței în lumina cercetărilor arheologice*; — și la studiul Arh. Ștefan Balș, *Cîteva date noi despre minăstirea Moldovița*)... (G.B., XXX (1971), nr. 11—12, p. 1211).

2. Din județul Neamț

Marcel Dragotescu, *Palatul cnezilor și minăstirea Durău*: ...Minăstirea Durău, din comuna Ceahlău (la confluența Bistriței cu Bistricioara) (Recenzie, de Ioan F. Stănculescu) (G.B., XXIX (1970), nr. 9—10, p. 1068—1069).

III. — Din cuprinsul Mitropoliei Ardealului

1. Din județul Brașov

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 2/1970): (Recenzie, de Ioan F. Stănculescu, la studiul lui Ioana Cristache-Panait, *Cu privire la unele monumente din Țara Făgărașului în lumina relațiilor cu Țara Românească*: minăstiri din Țara Făgărașului) (G.B., XXIX (1970), nr. 11—12, p. 1247—1248).

Pr. Nicolae Șerbănescu, *450 de ani de la moartea lui Neagoe Basarab, 1521 — septembrie — 1971*: ...Neagoe Basarab ctitor și ajutător de biserici și minăstiri din țară: biserica Sfântul Nicolae din Scheii Brașovului... (G.B., XXX (1971), nr. 9—10, p. 960).

2. Din județul Maramureș

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 2/1970): (Recenzie, de Ioan F. Stănculescu, la studiul lui Radu Popa, *Despre începuturile Minăstirii Remeți-Maramureș*) (G.B., XXIX (1970), nr. 11—12, p. 1251).

3. Din județul Timiș

Viorel Gh. Tigu-Lungin, I. Opriș, *Mănăstirea Săraca*: Cunoscută înainte sub numele de minăstirea de la Sumig sau Semliug, situată la marginea satului Semliacul Mic, din județul Timiș (Recenzie, de Pr. Ilie D. Negoită) (G.B., XXXI (1972), nr. 3—4, p. 456—457).

IV. — Din cuprinsul Mitropoliei Olteniei

1. Din județul Dolj

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 1/1970): (Notă bibliografică, de Ioan F. Stănculescu, la studiul Prof. Univ. Aurelian Sacerdoțeanu, *Mănăstirea Polovragi*: din județul Dolj) (G.B., XXIX (1970), nr. 9—10, p. 1060).

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XL, nr. 4/1971): (Recenzie, de Prof. N. Stănculescu, la studiul lui Carmen Laura Dumitrescu, *Pictură de la Bucovăț* (Coșuna)... (G.B., XXXI (1972), nr. 5—6, p. 703).

2. Din județul Gorj

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 4/1970): (Recenzie, de Prof. N. Stănculescu, la studiul lui Ștefan Andreescu și Matei Cazacu, *Mănăstirea Vișina, un monument din veacul al XIV-lea*: așezată pe malul Jiului, în apropierea confluenței lui cu Sadul)... (G.B., XXX (1971), nr. 5—6, p. 623).

Pr. Nicolae Șerbănescu, *450 de ani de la moartea lui Neagoe Basarab, 1521 — septembrie — 1971*: ...Neagoe Basarab ctitor și renovator de biserici și minăstiri din țară: minăstirea Vișina din Gorj; — minăstirea Gura Motrului din Gorj; — minăstirea Tismana (G.B., XXX (1971), nr. 9—10, p. 959, 960, 961).

3. Din județul Mehedinți

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 3/1970): (Recenzie, de Ioan F. Stănculescu, la studiul lui Voica Maria Pușcașu, *Date noi cu privire la evoluția ansamblului de arhitectură medievală de la Strehaia*: biserica minăstirii Strehaia) (G.B., XXX (1971), nr. 1—2, p. 184—185).

4. Din județul Vilcea

Pr. Nicolae Șerbănescu, *450 de ani de la moartea lui Neagoe Basarab, 1521 — septembrie — 1971*: ...Neagoe Basarab ctitor și renovator de biserici și minăstiri din țară: biserica schitului Ostrov (din Călimănești); — minăstirea Cozia; — minăstirea Bistrița din Vilcea; — minăstirea Govora; — minăstirea Cornet; — minăstirile Dobrușa și Seaca-Mușetești din Vilcea... (G.B., XXX (1971), nr. 9—10, p. 959, 960—961).

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XL, nr. 2/1971): (Notă bibliografică, de Prof. N. Stănculescu, la studiul lui Gheorghe Ionescu, *Mănăstirea Govora și egumenia lui Meletie Macedoneanul (I—II)*) (G.B., XXX (1971), nr. 9—10, p. 1030; — XXXI (1972), nr. 5—6, p. 701—702).

Vezi și: M. Davidescu, *Monumente medievale din nord-vestul Olteniei*: ...Minăstirea Vodița; — schitul Topolniței; — minăstirea Strehaia; — minăstirea Gura Motrului; — minăstirea Tismana (Notă bibliografică, de Prof. N. Stănculescu) (G.B., XXIX (1970), nr. 7—8, p. 830—831).

B. — MÎNĂSTIRI ȘI SCHITURI DE PESTE HOTARE

1. Mînăstirea «Sfîntul Apostol Ioan» din Insula Patmos

Diac. Prof. O. Bucevschi, *Știri ecumenice*: Mînăstirea închinată Sfîntului Apostol și Evanghelist Ioan din insula Patmos... (G.B., XXXI (1972), nr. 11—12, p. 1155).

2. Mîndstirea «Sfînta Ecaterina» din Muntele Sinai

Pr. An. Lefter, *Știri ecumenice*: ...Date din viața internă contemporană a mîndstirii «Sfînta Ecaterina» din Muntele Sinai... (G.B., XXXI (1972), nr. 11—12, p. 1159).

3. Mîndstirea «Sfînta Cruce» din Ierusalim

Pr. An. Lefter, *Știri ecumenice*: ...Lucrările de restaurare a mîndstirii «Sfînta Cruce» din Ierusalim, în care urmează să se înființeze o școală teologică ortodoxă pentru pregătirea călugărilor «Frații Sfîntului Mormînt»... (G.B., XXXI (1972), nr. 11—12, p. 1158).

C. — IMPRESII ȘI ELOGII STRĂINE DESPRE MÎNĂSTIRILE DIN ȚARA NOASTRĂ

Prof. N. Chițescu, *Un teolog protestant despre mîndstirile noastre, astăzi*: Impresiile sale în urma vizitării mîndstirilor Cernica și Țigănești (G.B., XXX (1971), nr. 9—10, p. 989—991).

MÎNTUIRE (îndreptare)

Prof. C. Pavel, *Dimensiunea morală a faptelor mărunte*: Faptele mărunte bune și rolul în cîștigarea mîntuirii subiective (G.B., XXV (1966), nr. 5—6, p. 461—468).

Prof. N. Chițescu, *La Duminica XXIII-a după Rusalii*: Grijile lumii, piedică în calea mîntuirii (Luca VIII, 26—39; Efeseni II, 4—10) (G.B., XXIX (1970), nr. 9—10, p. 882—885).

Pr. David Popescu, *La Duminica a XXVIII-a după Rusalii*: Parabola «Cinei celei mari» — expresia plastică a chemării pe care o face Dumnezeu creștinilor să vină la mîntuire și răspunsul dat acestei chemări (G.B., XXIX (1970), nr. 11—12, p. 1102—1104).

MONAHISMUL CREȘTIN

1. Monahismul în Biserica creștină în primele secole

Pr. Mircea Nișcoveanu, *Contribuția Sfîntului Ioan Cassian la cunoașterea monahismului din secolele IV—V, în lumina ecumenismului creștin*: ...Pătrunderea monahismului în Scythia Minor. Călugării audieni... Felul de viață al monahilor descris în operele Sfîntului Cassian. Îndeletnicirea monahilor: citirea Sfîntei Scripturi, rugăciunea, munca. Slujbele religioase în mîndstiri (G.B., XXXI (1972), nr. 5—6, p. 551—553, 555—562).

2. Monahismul în Biserica Ortodoxă Română în decursul timpului

Pr. Drd. Silviu Petre Pufulete, *Principalele probleme de organizare bisericască în epoca lui Cuza Vodă*: ...Problema monahismului... (G.B., XXXI (1972), nr. 11—12, p. 1219—1220).

*

Ierom. Chesarie Gheorghescu, *Personalitatea religios-morală a starețului Paisie Velicicovski* (G.B., XXIX (1970), nr. 1—2, p. 114—119).

3. Monahismul creștin în contemporaneitate

Monahism și ecumenism: (Notă bibliografică, la studiul Ierom. Antonie Plămădeală, *Contribution monastique au rapprochement oecumenique* — în care se subliniază rolul și contribuția vieții monahale la opera de apropiere între confesiuni și rolul de catalizator al monahismului în etapa actuală a Mișcării Ecumenice) (G.B., XXX (1971), nr. 3—4, p. 420—422).

MONUMENTE ISTORICE ȘI DE ARTĂ

I. — Din țara noastră

1. Privire de ansamblu

C. Bărbulescu, *Comori de artă veche românească* (G.B., XXIX (1970), nr. 7—8, p. 803—808).

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 1/1970): (Notă bibliografică, de Ioan F. Stănculescu, la studiul Prof. arh. Richard Bordenache și Ing. Victor Munteanu, *Criterii științifice în activitatea de restaurare a monumentelor istorice*)... (G.B., XXIX (1970), nr. 9—10, p. 1057—1058).

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 2/1970): (Recenzie, de Ioan F. Stănculescu, la studiul lui Boris Zderciuc, *Monumentele de arhitectură populară și conservarea lor*)... (G.B., XXIX (1970), nr. 11—12, p. 1244—1245).

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 2/1970): (Recenzie, de Ioan F. Stănculescu, la studiul Dr. Corina Nicolescu, *Conservarea și restaurarea operelor de artă în trecut*)... (G.B., XXX (1971), nr. 1—2, p. 185—186).

N. Stoicescu, *Bibliografia... monumentelor leudale din România* (I — Țara Românească: Muntenia, Oltenia și Dobrogea), vol. I: A—L; vol. II: M—Z): (Recenzie, de Iorgu I. Ivan) (G.B., XXX (1971), nr. 9—10, p. 1020—1022).

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XL, nr. 3/1971): (Recenzie, de Prof. N. Stănculescu, la studiul lui Gh. I. Cantacuzino, *Elemente de caracter bizantino-balcanic în lortificațiile medievale din Țara Românească*)... (G.B., XXX (1971), nr. 11—12, p. 1209).

2. Monumente istorice și de artă din Municipiul București

Maria Grigoruță, *Tezaur monetare din secolul al XVIII-lea descoperite la București*: (Notă bibliografică, de Ioan F. Stănculescu) (G.B., XXIX (1970), nr. 1—2, p. 178).

Paul Cernovodeanu, *Complexul istoric de la Slobozia — date istorice și arheologice — Crucea lui Leon Vodă Tomșa*: Astăzi aflată în curtea bisericii Slobozia din Capitală... (G.B., XXIX (1970), nr. 7—8, p. 773—775).

Virgiliu Teodorescu, *Arcul de Triumf din București. Contribuții documentare*: (Notă bibliografică, de Ioan F. Stănculescu) (Rev. cit., p. 827).

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 3/1970): (Recenzie, de Ioan F. Stănculescu, la studiul lui Panait I. Panait, *Cercetări privind turnul Colței din București*)... (G.B., XXX (1971), nr. 1—2, p. 183).

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 4/1970): (Recenzie, de Prof. N. Stănculescu, la studiul lui Virgiliu Teodorescu, *O statuie a lui Gheorghe Lazăr în lumina unui document inedit*)... (G.B., XXX (1971), nr. 5—6, p. 624).

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XLI, nr. 2/1972): (Recenzie, de Ioan F. Stănculescu, la studiul lui Panait I. Panait, *Hanul Manuc — cercetări arheologice; — la studiul Arh. Constantin Joja, Hanul Manuc — cercetări arhitectonice*)... (G.B., XXXI (1972), nr. 7—8, p. 909—910).

3. Monumente istorice și de artă din județul Ilfov

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XL, nr. 4/1971): (Recenzie, de Prof. N. Stănculescu, la studiul Arh. Olga Băzu, *Restaurarea casei lui Udriște Năsturel din Herești* (sat așezat la 35 Km. sud-est de București))... (G.B., XXXI (1972), nr. 5—6, p. 702).

4. Monumente istorice și de artă din județul Dimbovița

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 1/1970): (Notă bibliografică, de Ioan F. Stănculescu, la studiul Arh. Cristian Moiescu, *Prima Curte Domnească de la Țirgoviste*)... (G.B., XXIX (1970), nr. 9—10, p. 1058).

5. Monumente istorice și de artă din județul Argeș

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 1/1970): (Notă bibliografică, de Ioan F. Stănculescu, la studiul lui Pavel Chihaiia, *Stema de piatră a voievodului Neagoie Basarab de la Muzeul orașului Curtea de Argeș*) (G.B., XXIX (1970), nr. 9—10, p. 1061).

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 3/1970): (Recenzie, de Ioan F. Stănculescu, la studiul lui Radu Crețeanu, *Date privind monumentele vechi din Pitești și punerea lor în valoare în cadrul acțiunii de sistematizare a orașului*) (G.B., XXX (1971), nr. 1—2, p. 187—188).

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XL, nr. 3/1971): (Recenzie, de Prof. N. Stănculescu, la studiul lui N. Constantinescu, *Curtea domnească din Argeș, probleme de geneză și evoluție*)... (G.B., XXX (1971), nr. 11—12, p. 1209).

6. Monumente istorice și de artă din județul Gorj

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 3/1970): (Recenzie, de Ioan F. Stănculescu, la studiul Dr. Ion Nicola, *Monumentele Gorjului, astăzi*)... (G.B., XXX (1971), nr. 1—2, p. 186).

7. Monumente istorice și de artă din județul Mehedinți

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 1/1970): (Notă bibliografică, de Ioan F. Stănculescu, la studiul lui Radu Ciobanu, *Un monument istoric puțin cunoscut: cetatea teudală de la Hirșova*)... (G.B., XXIX (1970), nr. 9—10, p. 1058—1059).

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 3/1970): (Recenzie, de Ioan F. Stănculescu, la studiul lui Mișu Davidescu, *Cetatea Severinului*)... (G.B., XXX (1971), nr. 1—2, p. 183—184).

8. Monumente istorice și de artă din județul Suceava

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 1/1970): (Notă bibliografică, de Ioan F. Stănculescu, la studiul lui C. Bălan și Șt. Olteanu, *Stema cu pisanie din vremea lui Ștefan cel Mare descoperită la Cetatea de Scaun a Sucevei*)... (G.B., XXIX (1970), nr. 9—10, p. 1060).

9. Monumente istorice și de artă din județul Neamț

Marcel Dragotescu, *Palatul cnezilor și mânăstirea Durău: Palatul cnezilor din comuna Ceahlău*... (Recenzie, de Ioan F. Stănculescu) (G.B., XXIX (1970), nr. 9—10, p. 1067—1068).

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XL, nr. 2/1971): (Notă bibliografică, de Prof. N. Stănculescu, la studiul Arh. Ștefan Balș, *Restaurarea Cetății Neamț*) (G.B., XXX (1971), nr. 9—10, p. 1031).

10. Monumente istorice și de artă din județul Constanța

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 3/1970): (Recenzie, de Ioan F. Stănculescu, la studiul lui Adrian Rădulescu, *Date tehnice despre edificiul cu mozaic din Constanța*)... (G.B., XXX (1971), nr. 1—2, p. 186—187).

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 4/1970): (Recenzie, de Prof. N. Stănculescu, la studiul lui Margareta Sîpos și Olga Mărculescu, *Care este părerea dumneavoastră? Discuții asupra restaurării edificiului roman cu mozaic din Constanța*)... (G.B., XXX (1971), nr. 5—6, p. 622—623).

11. Monumente istorice și de artă din județul Tulcea

(Autorul nesemnat), *Descoperiri arheologice la Niculițel-Tulcea: Bazilica descoperită la Niculițel în anul 1971* (G.B., XXX (1971), nr. 9—10, p. 1008—1009).

12. Monumente istorice și de artă din Transilvania

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 1/1970): (Notă bibliografică, de Ioan F. Stănculescu, la studiul lui Margareta Benkö, *Despre castelele transilvănene cu cornișă crenelată*)... (G.B., XXIX (1970), nr. 9—10, p. 1058).

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 2/1970): (Recenzie, de Ioan F. Stănculescu, la studiul lui Radu Heitel, *În legătură cu unele probleme ale arheologiei cetăților de piatră, medievală, din Transilvania*)... (G.B., XXIX (1970), nr. 11—12, p. 1246—1247).

13. Monumente istorice și de artă din județul Brașov

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 2/1970): (Recenzie, de Ioan F. Stănculescu, la studiul lui Pavel Chihaia, *Inscripția genealogică a lui Ionaș Monea din Veneția de Jos (Făgăraș)*)... (G.B., XXIX (1970), nr. 11—12, p. 1250—1251).

14. Monumente istorice și de artă din județul Hunedoara

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XXXIX, nr. 2/1970): (Recenzie, de Ioan F. Stănculescu, la studiul lui Alexandru Bogdan, *Contribuții arheologice la cunoașterea evoluției castelului corvineștilor de la Hunedoara*)... (G.B., XXIX (1970), nr. 11—12, p. 1246).

«*Revista Arhivelor*» (nr. 1/1971): (Notă bibliografică, de Prof. V. Popovici, la studiul lui M. Andrițoiu și M. Cergherean, *Sigillii sătești în comitetele Hunedoara și Zarand*) (G.B., XXX (1971), nr. 7—8, p. 783).

«*Buletinul Monumentelor Istorice*» (XL, nr. 4/1971): (Recenzie, de Prof. N. Stănculescu, la studiul lui Olga Mărculescu, *Un program național privind conservarea, consolidarea și valorificarea cetăților dacice din munții Orăștiei*)... (G.B., XXXI (1972), nr. 5—6, p. 701).

II. — Monumente istorice și de artă de peste hotare

A. Xingopoulos, *Les mosaïques de l'Église de Saint Demètre à Thessalonique*: (Notă bibliografică, de Pr. Prof. A. Zarea) (G.B., XXXI (1972), nr. 1—2, p. 227).

MUNCA

(După învățătura creștină)

Pr. Prof. Dr. Petru Rezuș, *Ortodoxia și lumea contemporană: ...Munca, proprietatea și îmbunătățirea condițiilor de trai*... (G.B., XXIX (1970), nr. 9—10, p. 929—930).

Pr. I. N. Oporan, *La Apostolul din Duminica a XI-a după Rusalii*: Despre muncă (G.B., XXX (1971), nr. 7—8, p. 648—650).

— N —

«NAȘTEREA DE SUS» (spirituală)

Pr. David Popescu, *Moartea Înalt Prea Sfințitului Firmilian, mitropolitul Olte-ritual cu texte din Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți* (G.B., XXXI (1972), nr. 7—8, p. 754—765).

NECROLOGURI

I. — LA PROHODIREA UNOR PRELAȚI AI BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

(Autorul nesemnat), † *Mitropolitul Tit Sîmedrea (1886—1971)* (G.B., XXXI (1972), nr. 1—2, p. 191—194).

Pr. David Popescu, *Moartea Înalt Prea Sfințitului Firmilian, mitropolitul Olte-niei* (G.B., XXXI (1972), nr. 9—10, p. 1062—1067).

II. — LA PROHODIREA UNOR CLERICI ȘI LAICI, CU FUNCȚII ADMINISTRATIVE, ÎN BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

1. Consilieri ai Administrației patriarhale

(Autorul nesemnat), † *Preotul Dr. Gheorghe Soare (28 septembrie 1905—7 iunie 1971)* (G.B., XXX (1971), nr. 5—6, p. 593—596).

2. Salariați ai Administrației patriarhale

(Autorul nesemnat), *Medicul Dr. Ion Petru Solomon* : Decedat la 31 ianuarie 1971 (G.B., XXX (1971), nr. 3—4, p. 388—394).

(Autorul nesemnat), † *Ioan Ștruc* : Salariat al Administrației patriarhale (G.B., XXX (1971), nr. 11—12, p. 1187—1188).

3. Membrii în Consiliul și Adunarea eparhială ale Arhiepiscopiei Bucureștilor

(Autorul nesemnat), † *Ing. Ștefan Ștelaniu (2 decembrie 1907—17 iunie 1971)* : Membru al Consiliului și Adunării eparhiale ale Arhiepiscopiei Bucureștilor (G.B., XXX (1971), nr. 5—6, p. 599—601).

4. Salariați ai centrului eparhial

(Autorul nesemnat), † *Nicolae Balșanu* : Salariat al Centrului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor (G.B., XXXI (1972), nr. 11—12, p. 1309).

III. — LA PROHODIREA UNOR CLERICI ȘI LAICI, CADRE DIDACTICE, ALE ÎNVĂȚĂMÎNTULUI NOSTRU TEOLOGIC

1. De la Institutul teologic din București

(Autorul nesemnat), *Preotul profesor Vintilă Popescu (1 august 1895—30 iulie 1971)* : Incetarea din viață și prohodirea fostului profesor de la Institutul teologic din București (G.B., XXX (1971), nr. 9—10, p. 1001—1004).

2. De la Seminariile teologice

Pr. Al. I. și Prof. M. K., † *Profesorul Remus Ilie (9 martie 1901—11 iunie 1970)* : În ultimii ani de viață, profesor la Seminarul teologic din Curtea de Argeș (G.B., XXIX (1970), nr. 9—10, p. 1035—1036).

(Autorul nesemnat), † *Preotul profesor Nicolae Trilănescu* : Slujitor la catedra episcopală din Buzău și profesor de limba română la Seminarul teologic din Buzău (G.B., XXXI (1972), nr. 3—4, p. 453—454).

Pr. Prof. Ioan G. Coman, *O aniversare semicentenară în eparhia Buzăului. Preotul Constantin Provian — La 50 de ani de la moartea sa* : Fost director și profesor al Seminarului Chesarie din Buzău (G.B., XXXI (1972), nr. 9—10, p. 1080—1083).

(Autorul nesemnat), *O pioasă aducere aminte* : Distins psalt și dascăl de muzică bisericească, arhimandritul Silvan Nistor (G.B., XXXI (1972), nr. 11—12, p. 1309—1310).

IV. — LA PROHODIREA UNOR CLERICI DE PAROHII

1. Din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor

a) Din Municipiul Bucureștilor

Pr. D. S., † *Preotul Ioan D. Popescu*: De la parohia Otopenii de Sus, din Protoieria a II-a Capitală (G.B., XXIX (1970), nr. 1—2, p. 163—164).

(Autorul nesemnat), † *Preotul iconom stavroilor Ioan Brăila*: Fost slujitor la biserica Sfânta Treime Ghencea din București (G.B., XXIX (1970), nr. 3—4, p. 397—398).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Constantin Moisiu*: De la biserica Manu Cavafu din Capitală (G.B., XXIX (1970), nr. 5—6, p. 601—602).

Pr. P. F. A., † *Părintele Iancu Petrescu-Visarion*: De la biserica Visarion din Capitală (Rev. cit., p. 603—605).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Alexandru Nicoreanu*: De la biserica «Popa Chițu» din Capitală (G.B., XXIX (1970), nr. 11—12, p. 1226—1228).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Mihail Zugrăvescu*: Fost paroh la biserica Izvorul Nou din Capitală (Rev. cit., p. 1229—1230).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Iordache Pascu*: De la biserica Sfântul Gheorghe Plevna din București (Rev. cit., p. 1230—1231).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Clement Popescu*: De la parohia Bazilescu din București (Rev. cit., p. 1231—1232).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Nicolae Angelescu*: Slujitor la parohia Bunavestire-Giulești din Capitală (G.B., XXX (1971), nr. 1—2, p. 159—160).

(Autorul nesemnat), † *Preot iconom Ioan Dărvărescu*: De la biserica Sfântul Anton «Curtea Veche» din București (G.B., XXX (1971), nr. 5—6, p. 596—598).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Ioan Chervasie*: De la parohia Sfântul Nicolae Dintr-o zi, din București (Rev. cit., p. 598).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Vasile Manea*: Parohul bisericii Sfântul Gheorghe-Capră din Capitală (Rev. cit., p. 601—602).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Mihai Diaconescu*: Fost slujitor al bisericii Iancu Nou Bălăneanu din București (G.B., XXX (1971), nr. 7—8, p. 766—768).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Alexandru Pelcu*: Fost slujitor la biserica Sfântul Dumitru-Colentina (Rev. cit., p. 768—770).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Gheorghe N. Ionescu*: De la parohia Sfânta Vineri-Colentina din București (G.B., XXX (1971), nr. 11—12, p. 1183—1185).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Anastase Brădișteanu (29 octombrie 1889—2 octombrie 1971)*: Slujitor onorific, în ultima vreme, la biserica Popa-Soare din București (G.B., XXXI (1972), nr. 1—2, p. 195—197).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Vasile R. Popescu (27 iulie 1884—12 ianuarie 1972)*: Slujitor la biserica Manu Cavafu din Capitală (G.B., XXXI (1972), nr. 1—2, p. 199—202).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Ioan Bucur (19 ianuarie 1896—19 decembrie 1971)*: Slujitor la biserica Popa Rusu din București (G.B., XXXI (1972), nr. 1—2, p. 202—204).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Constantin Necșoiu*: De la parohia Izvorul Tămăduirii din București, (G.B., XXXI (1972), nr. 5—6, p. 688—689).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Paraschiv Dumitrescu*: De la biserica parohiei Precepușii Noi din București (G.B., XXXI (1972), nr. 7—8, p. 892—893).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Constantin Pislaru (23 aprilie 1906—29 martie 1972)*: De la parohia Bărbătescu din Capitală (G.B., XXXI (1972), nr. 9—10, p. 1070—1072).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Constantin Dron (12 octombrie 1883—17 februarie 1972)*: Îmbisericit, în ultima vreme, la biserica «Floreasca» din București (Rev. cit., p. 1067—1069).

b) Din județul Ilfov

(Autorul nesemnat), † *Preotul Constantin Grecu*: De la parohia Brăiloiu din comuna Brezoaiele, județul Ilfov (G.B., XXIX (1970), nr. 1—2, p. 162).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Tache Simionescu*: De la parohia Bragadiru, județul Ilfov (Rev. cit., p. 399—400).

(Autorul nesemnăt), † *Preotul Angelescu Dumitru*: De la parohia Cosoba, comuna Joița, județul Ilfov (G.B., XXIX (1970), nr. 11—12, p. 1232—1233).

(Autorul nesemnăt), † *Preotul Ioan S. Dumitrescu*: De la parohia Frasinu, comuna Băneasa, județul Ilfov (G.B., XXX (1971), nr. 11—12, p. 1181—1182).

(Autorul nesemnăt), † *Preotul Ioan Gr. Popescu*: De la parohia Tinganu, comuna Cernica, județul Ilfov (G.B., XXXI (1972), nr. 3—4, p. 451—452).

(Autorul nesemnăt), † *Preotul Dumitru Erbașu*: De la parohia Pietrișu, comuna Găujani, județul Ilfov (G.B., XXXI (1972), nr. 5—6, p. 683).

(Autorul nesemnăt), † *Preotul Nicolae Andreescu*: De la parohia «Inălțarea Domnului» din Oltenița, județul Ilfov (G.B., XXXI (1972), nr. 9—10, p. 1074).

c) Din județul Ialomița

(Autorul nesemnăt), † *Preotul Negoită Stelian*: De la parohia Amara, județul Ialomița (G.B., XXIX (1970), nr. 1—2, p. 162—163).

(Autorul nesemnăt), † *Preotul Rădescu Ioan*: Fost paroh al bisericii Fetești-Dudești, din orașul Fetești, județul Ialomița (G.B., XXX (1971), nr. 11—12, p. 1187).

d) Din județul Teleorman

Pr. Prof. Ion Cristache, † *Preotul Anculescu Pantelimon*: De la parohia Tirnava, județul Teleorman (G.B., XXIX (1970), nr. 7—8, p. 817—818).

Ion N. Mailat, O pioasă pomenire: Pomenirea preotului Stelian Gheorghiu de la biserica din comuna Tătăreștii de Sus, județul Teleorman (G.B., XXIX (1970), nr. 9—10, p. 1043).

(Autorul nesemnăt), † *Preotul Marin I. Tirnăcop*: Fost slujitor la parohia Gurieni, județul Teleorman (G.B., XXX (1971), nr. 11—12, p. 1182—1183).

(Autorul nesemnăt), † *Preotul Ilie Ciobănete*: De la biserica Sfinții Împărați din Alexandria, județul Teleorman (G.B., XXX (1971), nr. 11—12, p. 1186—1187).

(Autorul nesemnăt), † *Preotul Alexandru Marinescu-Zimbreașca*: Parohul parohiei Zimbreașca, din județul Teleorman (G.B., XXXI (1972), nr. 1—2, p. 195).

(Autorul nesemnăt), † *Preotul Dumitru I. Popescu-Troianul*: Fost slujitor la biserica Cuvioasa Paraschiva-Troianul II, județul Teleorman (G.B., XXXI (1972), nr. 1—2, p. 205).

(Autorul nesemnăt), † *Preotul David Călinescu*: De la biserica din satul Cîrdești, comuna Necșești, județul Teleorman (G.B., XXXI (1972), nr. 3—4, p. 448—449).

(Autorul nesemnăt), † *Preotul Ioncsu F. Alecu*: De la parohia Lița, județul Teleorman (G.B., XXXI (1972), nr. 5—6, p. 685).

e) Din județul Argeș

(Autorul nesemnăt), † *Preotul Nicolae Popescu*: De la parohia Lăicăi, comuna Cetățeni, județul Argeș (G.B., XXIX (1970), nr. 3—4, p. 399).

(Autorul nesemnăt), † *Preotul Marin Ivan*: De la parohia din comuna Leordeni-Argeș (G.B., XXXI (1972), nr. 3—4, p. 450—451).

(Autorul nesemnăt), † *Preotul Gheorghe I. Popescu*: De la parohia Visoi, din orașul Cîmpulung Muscel, județul Argeș (Rev. cit., p. 452—453).

(Autorul nesemnăt), † *Preotul Marin Dana*: De la parohia Flămînda Cîmpulung Muscel (G.B., XXXI (1972), nr. 7—8, p. 894).

f) Din județul Dîmbovița

(Autorul nesemnăt), † *Preotul Marin Popescu*: Preot slujitor la biserica din comuna Conțești, Protoieria Titu, județul Dîmbovița (G.B., XXIX (1970), nr. 9—10, p. 1036—1037).

(Autorul nesemnăt), † *Preotul Teodor Roșulescu*: De la biserica din comuna Morteni, județul Dîmbovița (Rev. cit., p. 1037—1038).

(Autorul nesemnăt), † *Preotul Haralambie Opreșcu*: Din comuna Potlogi, județul Dîmbovița (G.B., XXIX (1970), nr. 11—12, p. 1228—1229).

g) *Din județul Prahova*

(Autorul nesemnat), † *Preotul Gheorghe Slivneanu*: De la parohia Sfântul Ioan Botezătorul din Ploiești (G.B., XXIX (1970), nr. 5—6, p. 602—603).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Nicolae Nica*: Fost slujitor la parohia Bușteni, județul Prahova (G.B., XXIX (1970), nr. 7—8, p. 816—817).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Nicolae Părvulescu*: De la parohia Valea Nicovani din Valea Călugărească, județul Prahova (G.B., XXIX (1970), nr. 9—10, p. 1038—1040).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Atanasie Popescu*: De la parohia Sfânta Treime din Orașul Cimpina, județul Prahova (G.B., XXXI (1972), nr. 1—2, p. 197—198).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Pavel Ghidiu*: Parohul parohiei Tomșani, județul Prahova (Rev. cit., p. 198—199).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Gheorghe Oprescu (2.XI.1904—15.XII.1971)*: De la biserica din comuna Valea Doftanei, județul Prahova (G.B., XXXI (1972), nr. 3—4, p. 449—450).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Tătărescu Petre*: De la parohia Cioranii de Jos II, județul Prahova (G.B., XXXI (1972), nr. 5—6, p. 683—684).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Grigore Hatmanu*: Fost deservent la parohiile Dege-rați și Conduratu, județul Prahova (G.B., XXXI (1972), nr. 11—12, p. 1308—1309).

(Autorul nesemnat), † *Preotul Constantin Dumitrescu*: De la parohia Podul Vadului, din orașul Breaza, județul Prahova (G.B., XXXI (1972), nr. 9—10, p. 1072—1073).

2. Din cuprinsul Episcopiei Buzăului

a) *Din județul Buzău*

(Autorul nesemnat), † *Preotul Dumitru N. Sburan*: De la parohia Poșta Cîlnău, dia Protoieria Rîmnicu Sărat, județul Buzău (G.B., XXXI (1972), nr. 3—4, p. 455).

Pr. Marin M. Negulescu, *Slujitori ai Bisericii adormiți în Domnul*: ...Preotul Dumitru Ștefănescu, de la parohia Cislău, județul Buzău... Preotul Ion Zugravu, de la parohia Păltineni, județul Buzău... (G.B., XXXI (1972), nr. 9—10, p. 1077—1078, 1078—1079).

b) *Din județul Vrancea*

(Autorul nesemnat), † *Preotul Dumitru Vlădescu*: Parohul bisericii Domneasca din Focșani, județul Vrancea (G.B., XXIX (1970), nr. 5—6, p. 613—614).

Pr. Ioan C. Zamfir, *Episcopia Buzăului*. — *Știri din Eparhie*: ... † Preotul Ion Diaconescu, de la biserica Adormirea Maicii Domnului, parohia Jelaboi-Focșani... (G.B., XXXI (1972), nr. 1—2, p. 206—207).

(Același autor), † *Preotul Ion Vîrlan*: De la parohia Dragosloveni, protopopiatul Focșani, județul Vrancea (G.B., XXXI (1972), nr. 11—12, p. 1313).

Pr. Marin N. Negulescu, *Slujitori ai Bisericii adormiți în Domnul*: Preotul Dragomir Dăntis, de la parohia Birșești, din Vrancea... (G.B., XXXI (1972), nr. 9—10, p. 1076—1077).

c) *Din județul Brăila*

Pr. Ion C. Zamfir, *Episcopia Buzăului*. — *Știri din eparhie*: ... † Preotul Ștefan Băleanu, de la biserica Sfântul Ioan Brăila... (G.B., XXXI (1972), nr. 1—2, p. 207).

(Același autor), *Episcopia Buzăului*. — *Știri din eparhie*: ... † Preotul Gheorghe Pintilie, de la parohia Romanu, județul Brăila... (G.B., XXXI (1972), nr. 1—2, p. 207).

(Același autor), † *Preotul Anghel Petre*: De la parohia Sfântul Gheorghe, Municipiul Brăila (G.B., XXXI (1972), nr. 11—12, p. 1312—1313).

(Același autor), † *Preotul Mocanu Gheorghe*: Fostul paroh al parohiei Zăvoaia, protopopiatul Brăila (Rev. cit., p. 1313).

Pr. Marin M. Negulescu, *Slujitori ai Bisericii adormiți în Domnul*: Preotul Costin Virgolici, de la parohia Sfânta Treime (Cosciusco) din orașul Brăila; — preotul Dumitru Vlad de la parohia Sfinții Apostoli din orașul Brăila; — alți preoți din episcopia Buzăului și cîntăreți (G.B., XXXI (1972), nr. 9—10, p. 1077, 1078, 1079).

3. Din cuprinsul Episcopiei Dunării de Jos

(Autorul nesemnat), † *Preotul Constantin Marin*: Fost paroh al bisericii Sfântul Dumitru, din orașul Tecuci, județul Galați (G.B., XXIX (1970), nr. 5—6, p. 606).

V. — LA PROHODIREA UNOR PRESBITERE

(Autorul nesemnat), † *Alexandrina preot Constantin Provian*: Soția fostului profesor și director al Seminarului teologic din Buzău (pr. Constantin Provian) (G.B., XXIX (1970), nr. 5—6, p. 606—607).

(Autorul nesemnat), † *Presbitera Ana Preot N. Ionescu*: Soția preotului Niculae Ionescu de la parohia Sudiți-Merii Petchi, județul Ilfov (G.B., XXIX (1970), nr. 9—10, p. 1040—1043).

VI. — LA PROHODIREA UNOR CÎNTĂREȚI BISERICEȘTI

1. Din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor

a) Din Municipiul București

(Autorul nesemnat), *O pioasă aducere aminte*: Întîlniri colegiale, între cîntăreții bisericești din Capitală, în aducerea aminte și a comemorării colegilor lor de strană decedați (G.B., XXIX (1970), nr. 5—6, p. 598—600).

(Autorul nesemnat), *Un moment de creștinească pomenire*: Cîntăreții bisericești din Capitală întîlniți la minăstirea Cernica pentru a face pomenirea colegilor lor răposați întru Domnul (G.B., XXX (1971), nr. 7—8, p. 770—771).

b) Din județul Prahova

(Autorul nesemnat), *Cîntărețul Constantin Georgescu*: Cîntăreț la biserica parohiei Sotrile, din județul Prahova (G.B., XXX (1971), nr. 9—10, p. 1005).

2. Din cuprinsul Episcopiei Buzăului

a) Din județul Buzău

Pr. Ion C. Zamfir, † *Alexe Bounegru*: Cîntăreț bisericesc de la biserica Nașterea Maicii Domnului din Municipiul Buzău (G.B., XXXI (1972), nr. 11—12, p. 1314).

b) Din județul Brăila

Pr. Ion C. Zamfir, *Episcopia Buzăului*: — *Știri din eparhie*: ... † Cîntărețul bisericesc Ionescu Traian, fost la biserica Sfinții Împărați din Brăila... (G.B., XXXI (1972), nr. 1—2, p. 207—208).

VII. — LA PROHODIREA UNOR MEMBRI AI CORALEI PATRIARHIEI

(Autorul nesemnat), † *Savel Sachelarie*: Adjunct la conducerea Coralei Patriarhiei și membru în această corală de 35 de ani (G.B., XXIX (1970), nr. 7—8, p. 818—820).

VIII. — LA PROHODIREA UNOR EXARHI DE MÎNĂSTIRI

(Autorul nesemnat), † *Arhimandritul Justinian Florea, exarhul mînăstirilor din Arhiepiscopia Bucureștilor* (G.B., XXXI (1972), nr. 5—6, p. 686—688).

IX. — LA PROHODIREA UNOR STAREȚI DE MÎNĂSTIRI

Pr. V. Hăișan, † *Starețul arhimandrit mitroilor Seralim Georgescu: Stareț onorar al Mînăstirii Sinaia* (G.B., XXII (1963), nr. 5—6, p. 577—578).

(Autorul nesemnat), † *Protosinghelul Nicanor Pașcanu, starețul Sîntei Mînăstiri «Cocoșu», județul Tulcea* (G.B., XXXI (1972), nr. 9—10, p. 1086—1087).

— O —

OBIECTE DE CULT

Const. A. Stoide, *Despre clopote și clopotari în Țările Române sec. XIV—XIX* (G.B., XXX (1971), nr. 7—8, p. 705—728; — nr. 9—10, p. 887—911).

O. N. U.

(Organizația Națiunilor Unite)

(Autorul nesemnat), *Acțiuni în slujba păcii (martie—aprilie): ...Aniversarea unui sfert de veac de existență a O.N.U....* (G.B., XXIX (1970), nr. 3—4, p. 259—260).

(Autorul nesemnat), *Acțiuni în slujba păcii (mai—iunie): ...Douăzeci și cinci de ani de la semnarea Cartei O.N.U.* (G.B., XXIX (1970), nr. 5—6, p. 477).

David Popescu, *Acțiuni în slujba păcii: ...Adunarea generală a Organizației Națiunilor Unite...* (G.B., XXXI (1972), nr. 9—10, p. 938—939).

(Autorul nesemnat), *Acțiuni în slujba păcii: ...Lucrările Adunării Generale ale Organizației Națiunilor Unite: ...*(G.B., XXXI (1972), nr. 11—12, p. 1150—1152).

ORBIREA TRUPEASCĂ ȘI SUFLETEASCĂ

Prof. I. Vesa, *La Duminică a XXXI-a după Rusalii (a orbului): Despre orbirea trupească și sufletească a credinciosului* (G.B., XXVII (1968), nr. 1—2, p. 29—32).

ORIENTALISTICĂ

1. Orientalistică românească

Diac. Prof. Emilian Vasilescu, *Studii de... orientalică* (G.B., XVII (1958), nr. 5, p. 511—513).

Paul Peeters, *Orient et Byzance...*: (Recenzie, de Gheorghe Alexe) (G.B., XVII (1958), nr. 9, p. 898—900).

D. B., *Despre vechea literatură creștină*: (Recenzie) (Rev. cit., p. 906—908).

(Autorul nesemnat), *Congresul internațional de orientalică*: (Revista Revistelor) (Rev. cit., p. 913).

Pr. Atanasie Negoită, *Cincizeci de ani de la moartea lui Silvestru Octavian Isopescu, primul orientalist român, traducător din siriacă* (G.B., XXXI (1972), nr. 9—10, p. 1036—1041).

2. Orientalistică străină

(Autorul nesemnat), *Orientalistică rusă* (G.B., XVII (1958), nr. 5, p. 514).

ORÎNDUIREA CANONICĂ ȘI ADMINISTRATIVĂ INTERNĂ A BISERICII ORTODOXE ROMÂNE, ÎN CONTEMPORANEITATE

I. — ORGANIZAREA CENTRALĂ A BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Patriarhul, organ central executiv al Bisericii Ortodoxe Române

(Pagini de seamă din viața și activitatea Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian)

1. Aniversări la ziua alegerii, investiturii și înscădării Prea Fericirii Sale

(Autorul nesemnat), *A XXII-a aniversare a întronizării Prea Fericitului Patriarh Justinian, ca Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române* (G.B., XXIX (1970), nr. 5—6, p. 425—427).

(Autorul nesemnat), *Cea de a XXIV-a aniversare a instalării Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian* (G.B., XXXI (1972), nr. 5—6, p. 477—479).

2. Aniversări la ziua nașterii Prea Fericirii Sale

(Autorul nesemnat), *Aniversarea zilei de naștere a Prea Fericitului Părinte Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române* (G.B., XXIX (1970), nr. 1—2, p. 9—10).

(Autorul nesemnat), *La 70 de ani de viață a Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian* (G.B., XXX (1971), nr. 1—2, p. 12—16).

(Autorul nesemnat), *Aniversarea zilei de naștere a Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian* (G.B., XXXI (1972), nr. 1—2, p. 8—9).

3. Sărbătorirea zilei numelui Prea Fericirii Sale

(Autorul nesemnat), *Sărbătorirea zilei onomastice a Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian* (G.B., XXXI (1972), nr. 7—8, p. 718—720).

4. Întâlniri tradițional-praznicale ale Prea Fericirii Sale cu preoșimea Capitalei

(Autorul nesemnat), *La început de an* (G.B., XXIX (1970), nr. 1—2, p. 5—8).

(Autorul nesemnat), *De Sfințele Paști la Palatul patriarhal* (G.B., XXIX (1970), nr. 3—4, p. 218—222).

(Autorul nesemnat), *De Anul nou la Palatul patriarhal* (G.B., XXX (1971), nr. 1—2, p. 5—11).

(Autorul nesemnat), *Sfințele Paști la Palatul patriarhal* (G.B., XXX (1971), nr. 3—4, p. 209—219).

(Autorul nesemnat), *Anul nou la Palatul patriarhal* (G.B., XXXI (1972), nr. 1—2, p. 5—7).

(Autorul nesemnat), *De Paști la Palatul patriarhal* (G.B., XXXI (1972), nr. 3—4, p. 233—236).

5. Fapte și evenimente din viața Prea Fericirii Sale, menționate în chip special

(Autorul nesemnat), *La început de an*: Apariția unei noi ediții românești a Bibliei sub îndrumarea și purtarea de grijă a Prea Fericirii Sale, Părintelui Patriarh Justinian (G.B., XXIX (1970), nr. 1—2, p. 5).

*

Pastorale (cu text integral):

— *La Nașterea Domnului* (G.B., XXIX (1970), nr. 11—12, p. 1084—1087; — XXX (1971), nr. 11—12, p. 1040—1043; — XXXI (1972), nr. 11—12, p. 1110—1113).

— *La Învierea Domnului* (G.B., XXIX (1970), nr. 3—4, p. 205—209; — XXX (1971), nr. 3—4, p. 197—200; — XXXI (1972), nr. 3—4, p. 237—240; — XXXII (1973), nr. 3—4, p. 264—268).

II. — ORGANIZAREA ADMINISTRATIVĂ LOCALĂ A BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

1. Parohia

a) *Despre cimitirele parohiale sătești*

Pr. Ioan Mihăilescu, *Despre cimitirele parohiale sătești. Metode de urmat în sistematizarea și înfrumusețarea lor*: Considerații introductive. Lămurirea credincioșilor cu privire la cultul morților și la costul pe care-l au cimitirele în economia vieții sufletești a credincioșilor: în biserică (prin predică); în afară de biserică (prin pastorația individuală; în slujbele săvârșite în cimitir). Lămurirea și pregătirea consilierilor parohiali și a celor din Comitetul parohial în vederea sistematizării și înfrumusețării cimitirului. Respectarea cadrului și normelor legale civile și bisericești în lucrarea de sistematizare a cimitirului. Intocmirea planului de sistematizare a cimitirului (degajarea cimitirului parohial și îngrădirea lui; degajarea incintei cimitirului; schițarea planului de sistematizare). Lămurirea credincioșilor pentru trecerea la faptă. Aducerea la îndeplinire a planului de sistematizare. Munca și sarcinile responsabililor de parcele. Atribuirea mormintelor familiilor respective. Mormintele care rămân în afara alinierii (în drumuri). Alinierea crucilor și înfrumusețarea mormintelor. Alcătuirea și ținerea evidenței mormintelor din cimitir (G.B., XXIX (1970), nr. 11—12, p. 1163—1171).

b) *Figuri de preoți vrednici*

Pr. I. Popescu-Dobrești, *Un preot vrednic*: Preotul Ioan Dumitrăchescu din satul Dobrești, județul Argeș (G.B., XXXI (1972), nr. 1—2, p. 102—103).

2. Protoieria

a) *În cadrul Episcopiei Buzăului*

(Autorul nesemnat), *Conferința protopopească*: La sediul Eparhiei Buzăului (G.B., XXIX (1970), nr. 1—2, p. 167).

b) *În cadrul Episcopiei Dunării de Jos*

(Autorul nesemnat), *Știri din Eparhia Dunării de Jos...*: Conferința administrativă cu protoiereii din eparhie... (G.B., XXX (1971), nr. 11—12, p. 1201).

3. Eparhia

a) *Arhiepiscopia Bucureștilor*

— *Date din viața și activitatea Arhiepiscopului Bucureștilor*

Vezj: *Organizarea centrală a Bisericii Ortodoxe Române* (Patriarhul, organ central executiv al Bisericii Ortodoxe Române).

— *Prea Sfințitul Episcop Antonie Ploieșteanul, vicar patriarhal*

(Autorul nesemnat), *De Anul nou la Palatul patriarhal*: ...Prezentarea Prea Sfințitului Antonie Ploieșteanul, nou vicar patriarhal, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian... (G.B., XXX (1971), nr. 1—2, p. 9—10).

— *Din activitatea Consiliului și Adunării eparhiale ale Arhiepiscopiei Bucureștilor*

(Autorul nesemnat), *Lucrările Adunării eparhiale a Sfinței Arhiepiscopii a Bucureștilor*: Spicuri din lucrările ședinței de la 6 decembrie 1970 (G.B., XXIX (1970), nr. 11—12, p. 1174—1187).

(Autorul nesemnat), *Lucrările Adunării eparhiale a Sîntei Arhiepiscopii a Bucureștilor*: Spicuirii din lucrările ședințelor de la 28 noiembrie 1971 și de la 3 decembrie 1972 (G.B., XXX (1971), nr. 11—12, p. 1159—1168; — XXXI (1972), nr. 11—12, p. 1285—1293).

— Instituții anexe ale Arhiepiscopiei Bucureștilor

Pr. David Popescu, *Adunarea generală anuală a Casei de Ajutor Reciproc a clerului și salariaților bisericești din Arhiepiscopia Bucureștilor* (G.B., XXIX (1970), nr. 1—2, p. 153—154; — XXX (1971), nr. 1—2, p. 153—155; — XXXI (1972), nr. 1—2, p. 175—177).

— Alte fapte și evenimente din viața Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Vezi: (G.B., XXIX (1970), nr. 1—2, p. 145—164; — nr. 3—4, p. 394—400; — nr. 5—6, p. 581—606; — nr. 7—8, p. 809—831; — nr. 9—10, p. 1028—1043; — nr. 11—12, p. 1174—1233; — XXX (1971), nr. 1—2, p. 153—160; — nr. 3—4, p. 382—394; — nr. 5—6, p. 556—602; — nr. 9—10, p. 975—1005; — nr. 11—12, p. 1159—1188; — XXXI (1972), nr. 1—2, p. 175—205; — nr. 3—4, p. 431—455; — nr. 5—6, p. 659—689; — nr. 7—8, p. 887—894; — nr. 9—10, p. 1042—1074; — nr. 11—12, p. 1285—1310; — XXXII (1973), nr. 1—2, p. 229—247; — nr. 3—4, p. 422—438; — nr. 5—6, p. 611—624)

b) Episcopia Buzăului

— Date din viața și activitatea Prea Sfințitului Episcop Antim Angelescu

(Autorul nesemnat), *Cu colindul la casa arhierescă*: În ajun de Crăciun la Prea Sfințitul Antim al Buzăului (G.B., XXIX (1970), nr. 1—2, p. 165).

(Autorul nesemnat), *Anul Nou la centrul eparhial*: Întîlnirea tradițională a P. S. Episcop Antim al Buzăului cu preoțimea din Municipiul Buzău (Rev. cit., p. 165—167).

(Autorul nesemnat), *La praznicul Învierii Domnului*: Întîlnirea tradițională dintre Prea Sfințitul Episcop Antim și preoțimea Municipiului Buzău (G.B., XXX (1971), nr. 3—4, p. 398—400).

(Autorul nesemnat), *Viața bisericească în cuprinsul Eparhiei Buzăului*: Însemnări și precizări din activitatea pastorală a Prea Sfințitului Episcop Antim al Buzăului, îndeosebi întîlnirea Prea Sfinției Sale cu preoțimea din Municipiul Buzău de Sîntele Paști ale anului 1970 (G.B., XXIX (1970), nr. 3—4, p. 404—405).

(Autorul nesemnat), *Vizite pastorale*: Făcute de P. S. Episcop Antim al Buzăului în Eparhia Sa (G.B., XXIX (1970), nr. 9—10, p. 1044—1045).

(Autorul nesemnat), *Slujba arhierescă la biserică din Valea Sibiciului*: Redeschiderea bisericii a făcut-o P. S. Episcop Dr. Antim, înconjurat de un sobor de preoți (Rev. cit., p. 1045—1046).

(Autorul nesemnat), *Ziua ierarhului*: De ziua onomastică a P. S. Episcop Dr. Antim al Buzăului (Rev. cit., p. 1046—1047).

(Autorul nesemnat), *Știri din Eparhia Buzăului*: ...Aniversarea numelui P. S. Episcop Antim... (G.B., XXX (1971), nr. 11—12, p. 1189—1190).

(Autorul nesemnat), *Știri din Eparhia Buzăului*: ...La P. S. Episcop Antim — un concert de colinde religioase executate de corul catedralei episcopale... (Rev. cit., p. 1191—1192).

Pr. Ioan C. Zamfir, *Serbarca colindelor de Crăciun și Anul Nou la Palatul episcopal*: Din Buzău (G.B., XXXI (1972), nr. 11—12, p. 1310—1312).

Pastorale (cu text integral):

— *La Nașterea Domnului* (G.B., XXIX (1970), nr. 11—12, p. 1088—1091; — XXX (1971), nr. 11—12, p. 1044—1047; — XXXI (1972), nr. 11—12, p. 1114—1116).

— *La Învierea Domnului* (G.B., XXIX (1970), nr. 3—4, p. 210—214; — XXX (1971), nr. 3—4, p. 201—204; — XXXI (1972), nr. 3—4, p. 241—244; — XXXIII (1973), nr. 3—4, p. 269—272).

— Din activitatea Consiliului și Adunării eparhiale a Episcopiei Buzăului.

(Autorul nesemnat), *Lucrările Adunării eparhiale*: Spicuirii din lucrările Adunării eparhiale a Episcopiei Buzăului, pe anul 1970 (G.B., XXIX (1970), nr. 11—12, p. 1236—1240).

(Autorul nesemnat), *Știri din Eparhia Buzăului: ...Lucrările Adunării eparhiale, pe anul 1971...* (G.B., XXX (1971), nr. 11—12, p. 1190—1191).

Pr. Ion C. Zamfir, *Adunarea eparhială: Spicuri din ședința anuală de lucru a Adunării eparhiale a Episcopiei Buzăului, pe anul 1972* (G.B., XXXI (1972), nr. 11—12, p. 1315—1317).

— Instituții anexe ale Episcopiei Buzăului.

Pr. Ion C. Zamfir, *Știri din Eparhie: Ședința Adunării generale ordinare a Casei de Ajutor Reciproc a clerului și salariaților bisericești din Eparhia Buzăului...* (G.B., XXXI (1972), nr. 1—2, p. 205—206).

— Aniversări istorico-bisericești la Episcopia Buzăului

Pr. Gabriel Căciora, *Comemorarea la Episcopia Buzăului, a 1600 de ani de la martirizarea Sfântului Sava Gotul în riul Buzău — 18 aprilie 1972* (G.B., XXXI (1972), nr. 3—4, p. 389—404).

— Alte fapte și evenimente din viața Episcopiei Buzăului.

Vezi: (G.B., XXIX (1970), nr. 1—2, p. 164—169; — nr. 3—4, p. 401—405; — nr. 5—6, p. 607—612; — nr. 9—10, p. 1044—1055; — nr. 11—12, p. 1233—1240; — XXX (1971), nr. 1—2, p. 160—164; — nr. 3—4, p. 394—400; — nr. 11—12, p. 1188—1198; — XXXI (1972), nr. 1—2, p. 205—208; — nr. 5—6, p. 690—691; — nr. 9—10, p. 1075—1083; — nr. 11—12, p. 1310—1317; — XXXII (1973), nr. 5—6, p. 625—629).

c) Episcopia Dunării de Jos

— Date din activitatea P. S. Episcop Chesarie Păunescu.

Pastorale (cu text integral):

— *La Nașterea Domnului* (G.B., XXIX (1970), nr. 11—12, p. 1092—1094; — XXX (1971), nr. 11—12, p. 1084—1082; — XXXI (1972), nr. 11—12, p. 1117—1121).

— *La Învierea Domnului* (G.B., XXIX (1970), nr. 3—4, p. 215—217; — XXX (1971), nr. 3—4, p. 205—208; — XXXI (1972), nr. 3—4, p. 245—248; — XXXII (1973), nr. 3—4, p. 273—276).

— Date din viața și activitatea P. S. Arhiepiscop-vicar, Gherasim Cristea

Pr. C. Cronț, *Hirotonia în Arhiepiscop-vicar a Prea Cuviosului Arhimandrit Gherasim Cristea* (G.B., XXX (1971), nr. 1—2, p. 165—171).

(Autorul nesemnat), *Știri din Eparhia Dunării de Jos: ...Vizite canonice în eparhie făcute de P. S. Arhiepiscop-vicar, Gherasim Constanțeanul...* (G.B., XXX (1971), nr. 11—12, p. 1202).

Pr. N. Grosu, *Vizite canonice: Făcute în cuprinsul Eparhiei Dunării de Jos, de către P. S. Arhiepiscop-vicar, Gherasim (în luna octombrie 1972)* (G.B., XXXI (1972), nr. 9—10, p. 1085).

— Din activitatea Consiliului și Adunării eparhiale ale Episcopiei Dunării de Jos.

Arhim. Ieronim Motoc, *Lucrările Adunării eparhiale a Episcopiei Dunării de Jos pe anul 1970* (G.B., XXIX (1970), nr. 11—12, p. 1241—1243).

(Autorul nesemnat), *Știri din Eparhia Dunării de Jos: Ședința Adunării eparhiale (5 decembrie 1971). Ședința Consiliului eparhial (4 decembrie 1971)* (G.B., XXX (1971), nr. 11—12, p. 1198—1199, 1199—1201).

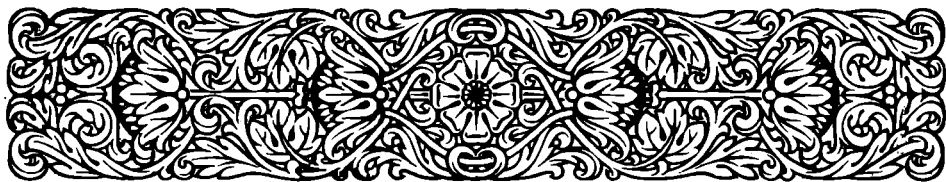
Pr. Nicolae Grosu, *Ședința Consiliului eparhial: La Episcopia Dunării de Jos, din Galați* (G.B., XXXI (1972), nr. 5—6, p. 694).

— Alte fapte și evenimente din viața Episcopiei Dunării de Jos:

Vezi: (G.B., XXIX (1970), nr. 1—2, p. 170—173; — nr. 11—12, p. 1241—1243; — XXX (1971), nr. 1—2, p. 165—171; — nr. 9—10, p. 1005—1014; — nr. 11—12, p. 1198—1207; — XXXI (1972), nr. 5—6, p. 692—694; — nr. 9—10, p. 1084—1087; — XXXII (1973), nr. 3—4, p. 439—440; — nr. 5—6, p. 630—631).

(Va urma)

Pr. Alexandru-Armand MUNTEANU



CHIPURI DE CLERICI

PROTOPOPUL G. V. NICULESCU

În 28 ale lunii lui noiembrie din anul 1874¹, în casa săteanului Vasile Niculescu din satul Găgeni, comuna Păulești, județul Prahova, venea pe lume un băiat care primea din bolez un nume predestinat de luptător cu duhul cel rău, Gheorghe, așa cum s-a dovedit mai târziu acest prunc.

Satul, așezat la circa 17 km. nord de Ploiești, pe calea ferată care duce spre Slănic, era format din peste 150 gospodării sărăcăcioase care, cum arăta ci-eva în 1928, «îți povestesc, parcă lăcrămînd, grozăviile latifundiarilor de odinioară, care strecurau sul prin inel». Satul se află așezat în vale. Pe muchia dealului, în stînga, se vede mulțimea sondelor înegrite de păcura scoasă din fundul pămîntului².

Înzestrat cu dar de carte, copilul Gheorghe, după terminarea cursului primar, este trimis de părinți să învețe la Seminarul «Veniamin» din Iași, unde tot timpul a fost bursier, obținînd diploma de absolvire în anul 1898.

În toamna aceluiași an se înscrie la Facultatea de teologie din București, dar problemele materiale presîndu-l, e nevoit să se căsătorească și să solicite numirea ca diacon pe seama Schitului Nămăești din județul Muscel. A fost hirotonit la 21 martie 1899, urmînd în continuare cursurile facultății, pe care o absolvă în 1902, avînd ca teză de licență «Sfîntul Epifanie, episcopul Salaminei (310—402). Biografia, scrierile și doctrina sa».

În același an, la 7 septembrie, este numit preot pe seama parohiei Cocargea din județul Constanța, parohie foarte grava, formată din 7 comuri cu 5 biserici care se întindea pe o rază de la 10 km., cum era Adamclisi pînă la 24 km., la Corabia și Căzil Murat, 28 km.³.

După doi ani, la 1 septembrie 1904, este transferat la parohia Nalbant din județul Tulcea, de unde, la 1 ianuarie 1905, trece la parohia Calinca din același județ, unde stă doar pînă la 1 aprilie același an, cînd se transferă la parohia Sfinții Împă-

1. *Anuarul Episcopiei ortodoxe a Buzăului pe anul 1926*, Buzău, 1926, p. 6; Protopopul G. V. Niculescu, *Dare de seamă*, București, 1906, p. 68; Diac. Anghel Constantinescu, *Monografia Sfintei episcopii a Dunării de Jos*, București, 1906, p. 401 și «Biserica Ortodoxă Română», anul 60, nr. 7—8, 1942, p. 377 dau inexact ziua 29.

2. Pr. M. Agapie-Corbu, *O pildă vrednică de imitat*, în «Glasul Adevărului», an. I, 1928, Buzău, nr. 15, p. 3.

3. Protopopul G. V. Niculescu, *Dare de seamă despre afacerile bisericesti prezentate P. S. S. Episcopului Pimen al Dunării de Jos*, București, 1905, p. 76—77.

rați din orașul Tulcea. Aici păstorește cu aceeași rivnă pînă la 1 februarie 1911, cînd se transferă ca preot la Catedrala episcopală din Rîmnîcu Vilcea⁴.

Preotul G. V. Niculescu s-a dovedit o fire dinamică, înzestrat cu vădite calități de conducător și cu o cultură teologică superioară — licențiat în teologie — titlu rar la vremea aceea. Acest buchet de calități, învăluite într-o neostoită rivnă pentru ridicarea Bisericii strămoșești și o fierbinte iubire de patrie, determină pe episcopul eparhiot Pimen Georgescu, ca la o lună de la hirotonie, să-l numească, cu începere de la 1 octombrie 1902, protopop al județului Constanța. Funcționează în această calitate pînă la 1 octombrie 1904, cînd este trecut ca protopop al județului Tulcea, unde rămîne pînă în anul 1910, cînd, transferîndu-se la Rîmnîcu Vilcea, e numit și aici protopop al acestui județ, de la 15 octombrie 1911 pînă la 1 februarie 1913, cînd trece ca director al Seminarului teologic din același oraș⁵.

Timp de 15 ani cît a funcționat în postul de protopop, preotul G. V. Niculescu — cum de obicei semna — a desfășurat o rodnică și pilduitoare activitate. Imediat ce a fost numit protopop de Constanța el trimite parohiilor în subordine circulara nr. 783 din 3 octombrie 1902 prin care, dintru început, arată importanța misiunii de protoiereu, subliniind: «Pășind în acest post atît de însemnat pentru biserica și țara noastră țin să vă aduc la cunoștință numirea mea, rugîndu-vă a-mi da tot concursul pentru a aduce la bun sfîrșit sarcinile și datoriile ce-mi incumbă un atare post».

În continuare, amintind că preoții, ca unii ce sînt urmașii sfinților apostoli, sînt comparați de Mîntuitorul cu sarea pămîntului, adăuga: «Preotul deci, care nu-și îndeplinește misiunea de propoveduitor al cuvîntului lui Dumnezeu, urmează să fie înlăturat, lepădat din dregătorie, cum sarea stricală se leapădă». Dar Mîntuitorul a comparat pe sfinții apostoli și deci și pe preoți și cu lumina. În această situație, continua el, «cea mai frumoasă misiune în lume este a preotului: să cultive pe oameni ca învățător și luminător, ca slujitor al Altarului. Preotul harnic și conștient de misiunea sa face biserica școală și amvonul catedră. Vai însă de preotul care nu lucrează astfel și vai de cei încredințați conducerii lui (...) Cel care nu-și face datoria înseamnă că nu se teme de Dumnezeu, că nu-i este rușine de oamenii care-l înconjoară și că n-are conștiință care să-l cheme la răspundere. Și atunci — conchide el — ce garanție mai prezintă acela în fața societății, cînd îi lipsește teama de Dumnezeu, rușinea de oameni și conștiința datoriei?».

Preoții «au misiunea apostolică să învețe, să lumineze prin cuvintele lor, să îndemne prin faptele lor, care trebuie să fie o întărire a celor predicate. Ei trebuie să fie modele de imitat în toate privințele, să strălucească prin viața lor, așa încît să fie lumina care să lumineze calea acelora care îi aud, și îi văd».

În încheiere, după ce subliniază rolul Bisericii noastre care «în trecut a fost păstrătoarea limbei, a naționalității și a întregului avut al neamului nostru», protopopul G. V. Niculescu sublinia că în ultimele decenii s-au făcut destule progrese în țara noastră. «Pentru a merge mai departe pe calea progresului și pentru a întări mai bine edificiul Statului nostru, toată lumea recunoaște că este trebuință de luminarea și ridicarea poporului de la țară». Și unul din factorii care au această nobilă datorie este și preotul. De aceea episcopul eparhiot a luat toate măsurile ca «cei ce sunt sub conducerea P. S. Sale să fie sarea și lumina poporului românesc; să administreze și pe viitor balsamul cel răcoritor; ca preotul să lucreze pentru ridicarea intelectuală, morală și economică a poporului românesc din această păzită de Dum-

4. *Anuarul Eparhiei Ortodoxe a Buzăului pe anul 1926*, Buzău, 1926, p. 6.

5. *Ibidem*.

nezeu Eparhie și pentru dezvoltarea simțămîntului patriotic în această provincie». Apoi, în sfîrșit conchidea: «Ca preot și ca reprezentant al P. S. Sale în acest județ voi căuta a corespunde înaltei dorinți, chemînd la datorie pe acei care eventual nu s-ar conforma»⁶.

Despre modul cum protopopul G. V. Niculescu știa să-și îndrumeze și contro-leze preoții, circulara nr. 50 din 28 ianuarie 1903⁷ este cît se poate de revelatoare. Ea conține concluziile conferințelor preoțești ținute în toamna trecută, cînd s-a arătat «reaua stare religioasă și economică-socială a poporului nostru». Durerea — nota el — ne-a cuprins pe fiecare, cînd am văzut că țăranul nostru nu știe carte și încă nici azi, după 40 de ani de învățămînt obligator și gratuit, nu pricepe importanța științei de carte. Țăranul are o credință neluminată, este necunoscător de sine, înăbușit de superstiții și copleșit de diferite viții. Nu știe a trăi, a se hrăni bine, nici a-și procura cele trebuincioase unui trai bun, igienic. Și, ca urmare a tuturor acestor rele, este decimat de boli, unele mai rele ca altele».

Față de această tristă situație a țăranului dobrogean, s-a subliniat, în discuțiile purtate în cadrul conferințelor, rolul predicii și al sfaturilor pe care preoții trebuie să le dea cu timp și fără timp. «Cuvîntul, pilda și jertfa chiar trebuie să încununeze munca cucerniciei voastre, căci locul ce-l ocupați este o misiune. Sunteți lumina, ochiul poporului român», conchidea sentențios protopopul G. V. Niculescu.

În continuare el arată că s-a făgăduit de către preoți că își vor da concursul pentru înflințarea de cantine școlare, grădinițe de copii și școli de adulți, organizare de șezători de iarnă. Toată această reală și necesară contribuție a preoșimii pentru ridicarea culturală și economică a poporului — continua el — este «o condiție neapărată pentru ajungerea idealului nostru național». Și în acest context de metode «zi întîiul a lunei procură prilej preoților de a face o vizită sanitară la casa țăranului și a proceda la îndreptarea relor observate».

În concluzie, protopopul Niculescu, după ce arată că aceste conferințe «ne-au dovedit de data asta cine este conștient de sine, de rolul său, cine poate și cine vrea să lucreze pentru binele neamului nostru», continuă prin a sublinia că «vom încuraja și vom căuta să fie recompensate meritele lor» (a preoților care se vor distinge în această lucrare social-culturală). Și ca o consecință practică a celor discutate, preoții din protopopiat sînt invitați să trimită o listă de cărțile ce le au în biblioteca personală, pentru ca să se poată constata dacă au sau nu auxiliare necesare concluziilor conferințelor. În afară de aceasta, fiecare preot avea obligația să întocmească un plan anual de activitate pastorală, pentru că «oricît de bun ar fi un preot, dacă nu are un plan, n-are un scop și atunci mijloacele, munca lui toată e fără șir, fără sistem și rezultatul este egal cu zero». O îndatorire permanentă o mai aveau preoții de a participa la conferințele cercului pastoral, lucrînd cel puțin un subiect din numărul celor ce se vor propune și a întreține relații de prietenie cu învățătorul satului, dîndu-i larg concurs pentru răspîndirea instrucțiunii în comuna respectivă, luînd parte și la cercurile culturale ale învățătorilor.

Pentru a se putea controla aceste îndatoriri, preoții erau obligați, ca din trei în trei luni, odată cu raportul de starea materială și morală a parohiei, să înainteze și textul conferințelor ce le vor ține la cercuri, precum și predicile ținute în biserică și sfaturile date în cuprinsul parohiei.

6. Protopopul G. V. Niculescu, *Dare de seamă despre afacerile bisericesti prezentate P. S. S. Episcopului Pimen al Dunării de Jos*, București, 1905, p. 111—115.

7. În posesia noastră.

Cită rîvnă punea protopopul G. V. Niculescu pentru reușita conferințelor pastorale o cunoaștem și dintr-un raport al său — nr. 923 din 31 decembrie 1903⁶, referitor la conferințele ținute între 15—24 octombrie 1903.

Dintru început el arată că aceste conferințe «menite a ridica demnitatea și nivelul cultural al clerului și prin el al poporului nostru român» s-au bucurat de o primire deosebită din partea preoțimii din protopopiat. Deși aceste conferințe țineau 3—4 zile, participarea clerului a fost mulțumitoare. Arătînd importanța acestora, el ținea să arate plastic aceasta. «Precum manevrele și diferitele exerciții militare au de scop a forma pe militar să fie cit mai bun luptător, tot asemenea și conferințele pastorale ținînd a forma pe preot să fie cit mai bun păstor, care cu demnitate și cu pricepere să conducă poporul dreptcredincios pe calea binelui în toate împrejurările vieții omenești». Avînd de minuit arma cuvîntului, preotul urmează să citească neconținut și conferințele pastorale îl forțează la aceasta. El trebuie să fie «în toate împrejurările vieții omenești conducătorul priceput și harnic al poporului, dreptcredincios pentru că nu în zadar poporul îl numește părinte».

Cercetarea arhivelor protopopiatelor Constanța și Tulcea, dacă se vor mai păstra din perioada 1902—1911, cînd pr. G. V. Niculescu a funcționat ca protoiereu ar dezvălui prodigioasa activitate a acestui zelos protopop. O parte însă din concepțiile sale și în special constatările sale cu privire la viața bisericească din cuprinsul Dobrogei de la începutul secolului nostru le cunoaștem din două tipărituri:

«*Protopopia județului Constanța. Darc de seamă despre alacerile bisericești prezentată P. S. S. Episcopului Pimen al Dunării de Jos de Protopopul G. V. Niculescu, Licențiat în Teologie, București, 1905*».

Volumul, conținînd 126 pagini, are următoarele capitole: Introducere, I. Originea și vechimea creștinismului în Dobrogea, II. Episcopiile din Dobrogea, III. Starea actuală a bisericii din județul Constanța: a) priviri generale, b) starea materială a bisericilor, c) personalul bisericesc. IV. Anexe.

A doua tipăritură, intitulată: «*Darc de seamă (a județului Tulcea n.n. (București, 1908)*», tratează despre: Populația (bărbați, femei, aparte ența religioasă). Suprafața județului, orașul Tulcea, Mitropolia din orașul Tulcea. Bisericile din orașul Tulcea. Cearța dintre mitropolitul bulgar și cel grec în privința bisericilor române. Mitropolia din Vicina, Monumentul de la Niculițel (Biserica Sf. Atanasie). Starea materială a bisericilor din județ. Personalul bisericesc al județului. Societatea «Solidaritatea». Starea culturală: școalele, tipografiile. Starea morală. Minăstirile: Cocoș, Celic-Dere, Saon. Cultele străine: romano-catolici, protestanți, armeni, mozaici, mahomedani, lipoveni, molocani, bapțiști, nazarei (pocăiți), anglicani, metodiști.

Un deosebit interes documentar prezintă acest volum prin «tabloul statistic de populația județului Tulcea pe religii și diferite localități»; Tablou de preoți parohi și supranumerari din județul Tulcea (numele și prenumele, parohia, anul nașterii, studii); Tablou de bisericile din județul Tulcea pe anul 1906 (parohiile, filialele, case de rugăciuni, anul sfințirii, în stare bună, în stare rea).

Volumul mai cuprinde și un bogat material iconografic care îi sporește valoarea documentară. Pe lîngă vederile celor trei minăstiri se mai reproduce: mormîntul lui Gazi Ali Pașa, luptătorul de sub zidurile orașului Viena, aflat în interiorul casei mortuare din Babadag, Casa mortuară din Babadag, Catedrala orașului Tulcea, Monumentul de la Niculițel (Vechea biserică Sf. Atanasie).

8. Protopopul G. V. Niculescu, *Darc de seamă...* (Constanța), p. 120.

Lucrarea mai cuprinde și o adevărată galerie a protopopilor de Tulcea și Constanța (foto, însoțită de scurte date biografice): ec. Gheorghe Rășcanu (1879—1896), ec. N. Gheorghiu (1896—1902), ec. G. V. Niculescu (1902—1904 la Constanța și la Tulcea 1904—1910), ec. Nicolae Rășcanu, protopop de Constanța (1879—1882), ec. Anastase Trincu, la Constanța, ec. Radu D. Mircea (1858—1893) la Constanța, ec. I. Grigorescu, Tulcea, 1902—1904 și în acel timp la Constanța.

Colecția foto se întregeste cu: Comitetul de administrație și comisia de control al Societății «Solidaritatea», Secția Tulcea și Comitetul de administrație și comisia de control a Societății «Solidaritatea», Secția Constanța.

Dacă Darea de seamă a județului Tulcea este mai mult statistică, cea referitoare la județul Constanța este o frescă a realităților bisericesti dobrogene de la începutul secolului nostru.

Autorul, după ce consemnează în introducere importanța economică a acestei provincii, adaugă: «Dar ceea ce mărește și mai mult însemnătatea acestei părți a țării este că, pe lângă poziția ei geografică și alături cu însemnatele bogății naturale, ea ascunde în coaja pământului pentru noi români, urmele unui trecut glorios ca *neam, lege și biserică*». Arătând, în continuare, că această provincie a avut strânse legături «atât din punct de vedere etnic și economic» cu Țara Românească, din cele mai vechi timpuri, autorul subliniază că «în urma cuceririi Independenței în anul 1877 (...) România, redobândește Dobrogea, veche provincie românească iar prin aceasta n-a vădat drepturile nimănui, ci a intrat în posesiunea drepturilor ei co-sfințite de veacuri. Astfel Dobrogea s-a realipit la sinul țării mume».

Dând lămuriri asupra metodei de lucru cit și a materialului înfățișat în lucrare, protopopul G. V. Niculescu notează: «Descriind starea de astăzi a bisericii din acest județ, am căutat să nu fac o îngrămadire de material și de date, cum s-a obișnuit pînă acum, ci m-am silit să alcătuiesc o lucrare pe cît posibil sistematică, ca astfel să se poată vedea mai bine problema ce se impune aici și modul cum trebuie rezolvată. Așa că cei ce sunt chemați a lucra pentru dezvoltarea intereselor noastre naționale în această provincie românească, să-și poată da seama de condițiile neapărate ce se cer pentru asigurarea unei propășiri trainice și serioase. În continuare, printre altele, el arată că n-a înfățișat o situație idilică, ascunzînd relele, mai ales «că s-au făcut și multe greșeli». De aceea, în spiritul principiului obiectivității «am căutat să arăt lucrurile așa precum se prezintă ele, ca, dîndu-ne seama de ceea ce avem și de ceea ce se poate face, să lucrăm cu puteri unite la îmbunătățiri de tot felul ce se impun a se face în această frumoasă și importantă provincie românească».

Adept al conviețuirii pașnice a naționalităților conlocuitoare, vorbind despre populația Dobrogei, autorul afirma că: «locuitorii români dobrogeni să caute a intra în cea mai mare prietenie cu consătenii lor turci»⁹.

O informație deosebit de importantă ne dă această Dare de seamă și despre biserici. Dacă la revenirea Dobrogei, în județul Constanța, erau doar 26 biserici, mai toate «de lemn sau de pămînt și în stare rea», în 1905 numărul lor se ridică la 77, «una mai frumoasă decît alta», iar aceasta și datorită «dărnicii locuitorilor».

Vorbînd despre contribuția Bisericii și a clerului pentru ridicarea moralității poporului, autorul sublinia că «Sfînta noastră Biserică Ortodoxă cu al ei cler ne-a făcut cel mai mare bine, păstrîndu-ne tot ce avem mai scump: limba și naționali-

9. *Ibidem*, p. 60.

tatea. Din acele vremuri poporul nostru, mai ales cel de la țară, are multă considerație și deosebită încredere în popa satului». Fiind deci un factor important în viața spirituală a credincioșilor, preotul «și mai ales cel de la țară, trebuie să fie în adevăratul înțeles al cuvântului părintele și conducătorul pe calea bună a poporului». Și aceasta mai ales în Dobrogea, unde are mult de făcut. «De altfel, slujbașii din Dobrogea — sublinia el — ar trebui să nu se mulțumească numai cu stricta îndeplinire a datoriei. Aici cu toții au de îndeplinit, pe lângă obligațiunile legale, îndatoriri morale, care nu sunt scrise în legile organice, dar trebuie să fie săpate în inima fiecărui slujbaș român ¹⁰.

Cînd înfățișează statistica preoților — din 86, numai trei licențiați și jumătate grămăticii autorul susținea, pe bună dreptate, principiul valabil și azi, că trebuie să se aibă în vedere o mai bună pregătire a preoților de aici. După ce dă un exemplu concret cu Hirșova unde se construiește o falnică biserică dar preotul «este slab de tot», conchide: «Cred că oricine e convins că mai mult ar folosi comunei avînd un preot cult și o biserică potrivită decît o biserică splendidă și un preot cu multe metehne» ¹¹.

Deosebită atenție acorda protopopul Niculescu și conlucrării preotului «pentru binele obștesc» cu toate autoritățile comunale. «Preotul satului — sublinia el — la rîndul său are datoria de a îndemna pe oamenii din sate să asculte de primar, să trimită copiii la școală, să respecte pe fruntașii satului, să se ferească de a face rău altui satean, să se supue legilor și în fine preotul întotdeauna să le dea sfatul său spre a fi oameni de omenie și buni în toate. Prin aceasta cred că am arătat pe deplin că este de folosul tuturor de a lucra cu toții în armonie în comuna sau satul lor spre binele obștesc» ¹².

O problemă care preocupă și acum pastorală ortodoxă este găsirea unei metode de a atrage credincioșii la biserică, ca participanți la slujbele liturgice. După protoiereul Niculescu urma ca «înșiși preotul să dea prilej e oriașilor săi de a veni la biserică și acest prilej nu poate fi altul decît săvîrșirea serviciului Sfintei Liturghii cu toată podoaba, cu tot respectul și cu toată evlavlia cuvenite». E desigur o metodă clasică, dar la care nu se apelează în mod suficient.

Protopopul Niculescu înfățișînd problemele vieții bisericești din județul Constanța nu evită a arăta ce poate realiza un protopop care își desfășoară activitatea în condiții umilitoare. Din anul 1899 salariul acestuia era redus «la ridicula sumă de 119 lei lunar, luîndu-i-se și ajutorul de cancelarie. Neavînd nici om de serviciu, protopopul este pus aproape în imposibilitate de a umbla în județ, a face inspecțiuni și a controla mai des activitatea personalului bisericesc» ¹³ — arăta el, cu mîhnire, consecințele acestor măsuri.

Cu toate acestea, protopopul G. V. Niculescu depunea un zel deosebit pentru îndreptarea clerului și a vieții bisericești constănțene. Într-o vreme în care mai mult de jumătate din preoți erau grămăticii, protoiereul Niculescu căuta să ridice starea intelectuală a preoțimii. De aceea, el examina în primul rînd biblioteca și se informa asupra cărților pe care le-a cîlit fiecare preot. «În urma unei inspecțiuni, care pe alocurea ținea o zi întregă, puteam să-mi dau seama de tot ce lucrează preotul, de ce este capabil și dacă a ținut socoteală de cele discutate în conferințele pastorale precum și în circulările date» ¹⁴. mărturisește el una din metodele aplicate pe

10. *Ibidem*, p. 82.11. *Ibidem*, p. 95.12. *Ibidem*, p. 105.13. *Ibidem*, p. 86, n. 2.14. *Ibidem*, p. 87.

teren, care s-a dovedit cit se poate de eficace. Pentru că numai printr-un control amănunțit putea să determine în preoțime un reviriment intelectual, la care protoiereul Niculescu ținea foarte mult. «Am căutat să controlez de aproape pe fiecare, spre a-i face să rupă odată cu trecutul, să iasă din amorțeala în care era și să se pună pe cetit și studiat, convingându-i că numai de la aceasta depinde ridicarea demnității lor și îmbunătățirea stărei lor materiale și morale»¹⁵.

O altă atitudine care-l înalță în stima posterității este și aceea, mărturisită de el, că «certurile și neînțelegerile dintre preoți nu le-am speculat. Am căutat să-i fac să înțeleagă și să simtă cuvintele Mintuitorului: «Întru aceasta va cunoaște lumea că sunteți ai mei ucenici, dacă veți avea dragoste între voi». Am căutat să înlătur din preoți spiritul de intrigă și gelozie. N-am făcut aceasta cu gândul de a-mi atrage laudă, ci de a arăta că succesul conferințelor pastorale, al Școalelor de adulți, al cercurilor culturale ca și al tuturor măsurilor luate, atîrnă mult de activitatea ulterioară a protopopului.

O răspundere morală și legală zace asupra lui. Trebuie să aibă ochiul pururea veghetor asupra activității pastorale a fiecărui preot, precum și a vieții lor intime, întrucit și aceasta are mare răsunet asupra păstoriiilor. Dîndu-le pildă de îndeplinirea datoriei, să nu piardă nici un moment spre a le da sfaturi luminate și convingătoare.

«În chipul acesta administrînd doi ani acest județ am căutat să dezvolt o emulație, o întrecere între preoții tineri»¹⁶.

Acestea sînt cîteva aspecte din activitatea și mai ales din concepțiile protoiereului G. V. Niculescu cu privire la viața bisericească dobrogeană, cu un specific deosebit.

Transferindu-se la 1 februarie 1911 la Rimnicu Vilcea, de la 15 octombrie același an este numit protopop al acestui județ¹⁷. Despre activitatea desfășurată aici, timp de doi ani de zile, pînă la 1 februarie 1913 cînd a fost numit director al Seminarului teologic din mînăstirea Bistrița, nu cunoaștem — pentru că n-am cercetat arhivele Vilcene — decit o circulară care îi dezvăluie aceleași asidue preocupări de ridicare intelectuală a preoțimii.

Adept al rapoartelor tipărite — așa cum făcuse la Constanța — la 9 aprilie 1912 trimite circulara nr. 359¹⁸, prin care cerea preoților din subordine date cu privire la «Starea materială a bisericilor», cit și a «Personalului bisericesc» care urma să cuprindă «un tablou cu patru secții: 1) Preoți foarte buni, 2) buni, 3) mediocri și 4) figuranți (răi) al căror nume ocupă un loc în statul general, iar în parohie fac rău, căci prezența lor, fiind vicioasă etc., contribuie la scăderea biruințelor religios-moral în enoriași».

O asemenea lucrare, după opinia lui, e necesară ori de cîte ori se are în vedere acordare de ranguri sau decorații. «De asemeni este bine să știm în orice moment — sublinia în continuare — noi toți și fiecare în parte cum stăm cu preoții noștri, care dintre ei știu să-și îndeplinească misiunea cu mai multă pricepere, de ce capitol de cunoștințe dispune fiecare, ce progres au făcut unii și ce regres alții (...). În fine să știm în fiecare moment cîți dintre noi preoții urmăresc idealul evangheliei, cîți sîntem pătrunși pînă în adîncul sufletului de menirea noastră, cîți putem fi gata sau suntem gata de sacrificii, de ce natură sunt acele sacrificii...».

15. *Ibidem*, p. 90.

16. *Ibidem*, p. 90.

17. *Anuarul Eparhiei Ortodoxe a Buzdului pe anul 1926*, p. 6.

18. În posesia noastră.

Solicita totodată cu aceste date înscrise într-un proces verbal model și o listă de cărțile ce le posedă biblioteca parohială, personală și populară, precum și planul de activitate pastorală. De asemeni îndemna insistent preoții să-i trimită predici sau conferințe pe care voia să le tipărească sub titlul: Cuvântări bisericești ale preoților din județul Vilcea — «Folosul acestei publicațiuni este ușor de priceput. Va fi mare. Se va vedea care sint cei mai buni preoți și ciți din numărul cel mare, ce avem în ștatal de lefi, sunt în stare să corespundă nevoilor societății noastre de azi și îndatoririlor cuprinse în legile și regulamentele noastre». Și după o argumentare logică cu exemplificări comparative despre folosul acestor tipărituri, el conchidea: «Este știut că preoții au meritul lor cu înființarea și conducerea băncilor populare, care contribuiesc la o bună stare economică a săteanului nostru. Tot așa vreau să se știe meritul lor pentru întărirea credinței și a virtuților creștinești și cetățenești, la săteanul nostru, prin o bogată activitate literară, didactică și o conducere pastorală inteligentă, unite cu un serviciu divin frumos, înălțator, sublim».

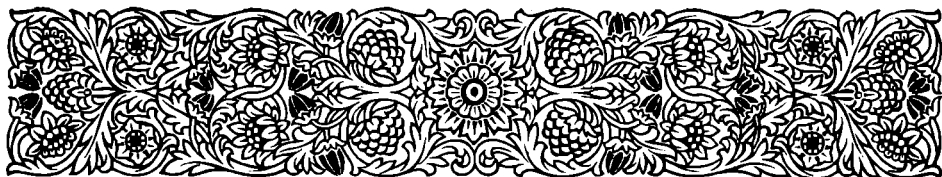
Din puținele date informative ce am putut cerceta, se subliniază în mod vădit caracterul de militant al acestui protopop de la începutul secolului nostru, plin de rivnă pentru a avea o preoțime de elită cu baza în sacrificiu, o preoțime care să ajute la ridicarea păstoriților, atit din punct de vedere religios, cit și social, intelectual și moral.

În afară de funcția de protopop la Constanța, Tulcea și Rîmnicu Vilcea, preotul Gheorghe Niculescu a predat în învățămîntul secundar, fiind profesor la Constanța (1902—1904) și la liceul și externatul secundar de fete din Tulcea, între 1904—1910.

Între 1 septembrie 1915—1 februarie 1916 a fost director al Seminarului din minăstirea Bistrița, și preot la Catedrala episcopală din Rîmnicu Vilcea de la 11 februarie 1911.

De la 1 februarie 1913 pînă la 1 aprilie 1921- a funcționat în postul de director al Seminarului din Rîmnicu Vilcea, iar de la 15 noiembrie 1922 pînă la 30 martie 1923 ca director al Seminarului teologic din Galați. A fost ales și membru al Consistoriului superior bisericesc între 1915—1923. La 29 martie 1923 a fost ales episcop al Buzăului.

Pr. GABRIEL COCORĂ



VIAȚA BISERICESCĂ ÎN CUPRINSUL MITROPOLIEI

„CASA NOASTRĂ DE ODIHNĂ“ DE LA BUȘTENI

Grija deosebită pe care Întîistătorul Bisericii noastre, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian o are pentru buna chivernisire a tuturor treburilor în fruntea cărora se găsește de cînd le-a preluat, «cu braț puternic și cu mină tare», s-a arătat și prin înființarea și dotarea unor Case de odihnă, în care, pe timp de 4—5 serii pe an, de cîte 15 zile, clericii și familiile lor să-și poată odihni truda unui an de muncă și la altele să-și poată trata unele boli de care nu-i scutit tot ce-i omenesc.

Așa s-au înființat — sub administrarea Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor casele de odihnă de la Techirghiol, Bușteni și Mînăstirea Sinaia și sub administrarea și supravegherea Administrației Patriarhale casele de odihnă de la Olănești și cele de la Mînăstirile Cheia și Cozia.

Bine dotate cu mobilier adecvat, cu covoare, pături cu lenjerie scilicitor de curată, televizoare, telefoane, vase de bucătărie și veselă de sufragerie etc., casele noastre de odihnă îndeplinesc un mare rol social și cultural, fiind locuri de recreiere și puncte de plecare pentru peregrinări, excursii și plimbări odihnitoare și de cunoaștere a năpăiturilor frumuseți ale Patriei noastre.

Amplasate în cele mai pitorești locuri din munții accesibili ai țării, clericii și familiile lor își găsesc cuib de odihnă și de întremare a sănătății.

Un așezămint se recomandă prin oamenii care îl conduc, iar oamenii se recomandă prin faptele lor. Așa am aflat așezămintul nostru de la Bușteni, care, după ce e amplasat într-o regiune formecătoare, unde nu știi ce să admiri mai întii: Crucea de pe Caraiman care tronează, impunătoare, culmea cea mai înaltă a curburii carpatine a Bucegilor; desișul pădurilor de brad; înălțimea munților; aerul ozonat; murmurul apelor curgătoare — este administrat de doi oameni harnici și pricepuți: preotul Dan Toader din Bușteni și maica Anatolia Răduță și deservit de colectivul de la cantină.

Toți aceștia — dar absolut toți — puși în întrecere în a ne împlini dorința de a ne odihni, dorință pentru care am și venit aici, se întrec în a fi amabili cu cei cazați, fiind îndatoritori, disciplinați, plini de bunăcuviință, formînd un colectiv sudat, omogen, lăsîndu-ți impresia că ar fi urmat, cu toții, în aceeași serie, un oarecare curs special de administrare și bună servire.

Avînd, aici, la «Casa noastră de odihnă» sprijin asigurat de cazare și hrană ne-am hrănit sufletul și ne-am odihnit ochii — mai puțin picioarele — colindînd și vizitînd orașele și punctele turistice de pe Valea Prahovei.

Valea Prahovei, acest enorm «balastru cu solzii de aur» te primește, ospitalier înainte de Breaza și te leagă pînă la ieșirea din Predeal, unduindu-ți trupul — cu mașina sau cu trenul — ca într-un adevărat vis plin de feerie, deșirîndu-ți în față, pe neașteptate, ca pe un șirag de pietre scumpe :

— *Sinaia*, localitate supranumită «Perla Carpaților», aflată la poalele munților Bucegi, la 798 m. altitudine, stațiune climatică și centru turistic de prim rang, cu hoteluri noi, ultramoderne, care primește anual, în vizită sau la odihnă, sute de mii de turiști din țară și de peste hotare.

Orașul Sinaia adăpostește — pe același nivel de altitudine cu vestitele castele «Peleş» și «Pelișor», minăstirea Sinaia, valoros ansamblu de arhitectură, ctitorit de spătarul Mihail Cantacuzino (1695), al cărei stareț, părintele arhimandrit Ilarion Marin, poate sluji drept exemplu de mare gospodar și om plin de bunăvoință. Minăstirea a organizat și un interesant și bogat muzeu, unde turiștii sînt primiți de ghizii minăstirii, care, cu competență dau toate explicațiile în legătură cu monumentul și piesele din muzeu.

Castelul «Peleş» adăpostește un amplu complex muzeistic, cu săli spațioase, bine orînduite, ce cuprind inestimabile bogății și colecții de artă. Cazinoul de altădată slujește azi drept «Casă de Cultură», cu sală de teatru luxoasă, cu o bogată bibliotecă, unde oamenii țării, veniți din toate ramurile de muncă, se odihnesc și-și implinesc setea de cultură și de informare.

— *Poiana Tapului*, așezare turistică ce intră în componența orașului Bușteni, cu cea mai mîndră biserică parohială din cîte am cercetat în perioada de odihnă (Sinaia, Bușteni, Azuga, Predeal).

De aici, chiar din fața bisericii, o tăbliță indicatoare te îndeamnă să bați picioarul la Cascada «Urlătoare», aflată la o depărtare de 4 km. cu traseu de acces pietruit pe distanță de 1 km., după care pavajul se transformă în potecă marcată, pe care trebuie s-o urci pieptiș, ajutîndu-te în mers de un băț în loc de toiag. Te mai ajută la călcat pasul de rădăcinile vinjoase ale copacilor, de pe care apele ploilor au spălat pămîntul, rădăcini pe care cu greu le deosebești de niște șerpi și de ele te sprijini în urcușul tău.

Ajuns sus — dar susul acesta se află jos, la poala Caraimanului —, care parcă te amenință și-ți reproșează cum de-ai îndăznit să-i scuturi poalele, te apropii, smerit și înfricoșat de albia de apă cu care cascada te urlă și te stropește pe față și pe haine. Este un spectacol măreț, cu care natura te răsplătește pentru urcușul celor 4 km.

La întoarcere pasul te poartă la vale, pe un alt marcaj, care te aduce printre brazi și zmeuriș, pînă în Bușteni, centrul nostru de «aterizare».

În altă zi, dacă nu te plouă chiar de dimineață, după mica gustare, îți apuci în mînă toiagul și urci pe Bucegi, acest masiv muntos din Carpații Meridionali, acoperit cu păduri de brazi și mai sus cu ienuperi, cu piscuri de peste 2.000 m. (*Omul*, cu cei 2508 m., dominînd toate înălțimile dimprejur, punct de excursii și ascensiune, fie pe Valea Cerbului, la Cabana «Diham», fie peste Jepi; *Caraimanul*, culme muntoasă formată din conglomeraji calcaroși, cu altitudine maximă de 2.432 m. Lanțul acesta de munți constituie un obiectiv turistic important, cu poteci în urcuș și dru-

muri marcate cu grijă, cu peșteri, chei și numeroase cabane primitoare. Poți urca la «Jepii Mari», vîrf cu 2.071 m., sau la «Jepii Mici», cu 2.143 m., formați din gresii conglomeratice și acoperiți în mare parte cu jnepeni (jepi), de unde și numele lor.

— Cabana «Diham», la 3.200 m. de Bușteni, la care ajungi pe o șosea asfaltată fără să te mai vitejești că ai urcat pe munți. Drumul se îngemănează cu pîriul Cerbului, cu apă cristalină ca toate apele de munte și care se unduiesc — drum și apă — unul indemnindu-te la deal, pînă la cabană, și altul înapoiindu-te, săltăreț, la vale.

— Azuga, oraș pe aceeași vale, între Bușteni și Predeal, cu peste 6.000 locuitori. Stațiune climaterică și însemnat centru industrial, cu întreprinderi producătoare de ciment, sticlă, cherestea, postav, mezeluri, brinzeturi, bere etc. Centru turistic de unde, la cca. 1 km. se poate vizita «Păstrăvăria» în bazinele căreia păstrăvii se zben-guiesc ca niște săgeți trase fără țintă, săbioare lucitoare în soare și în spuma apei ce se preînnoiește permanent.

— Predealul, oraș în județul Brașov, subordonat municipiului Brașov, situat în trecătoare pe cumpăna de ape dintre bazinul Prahova și Timiș, cu peste 10.000 locuitori, cu vile cochete încărcate de flori pe terase. Stațiune climaterică, centru turistic și al sporturilor de iarnă. Cazează, și el, mii de oameni ai muncii trimiși la odihnă.

De aici, cu autobuzul sau pe jos, poți urca la Cabana «Trei Brazi» — de ce i-o fi zicînd așa, cită vreme noi am numărat aici sute de brazi —, sau la «Pîriul Rece» — și acestuia de ce i-o fi zicînd așa, cită vreme apa lui nu e mai rece decît cea de la cascada «Urlătoare»; de cît cea din șipotul de la poarta Castelului Peleş, sau chiar decît aceea din robinetele Buștenilor.

Ceea ce impresionează, de asemenea, sînt bisericile parohiale din localitățile turistice amintite, toate sculptor de curate, pline de broderii și cusături naționale; curțile lor pline de iarbă de munte și de flori: *Sinaia* (pr. paroh Gh. Floroiu, ajutător pr. Vasiliu); *Poiana Țapului* (pr. paroh Pințea Nicolae); *Azuga* (pr. paroh Valeriu Dobrescu) și *Bușteni* (pr. paroh Ioan Moraru, ajutător pr. Dan Toader, acela care administrează reușit Casa noastră de odihnă de la Bușteni).

Ne-am încintat ochiul, sorbind frumusețile cu care a fost dăruită această parte a Patriei noastre: Gura Diham, Cabana Diham, Cabana Trei Brazi, Predealul, Azuga, Sinaia, cu cotele «1400» și «2000» (urcate cu telefericul), Cascada Urlătoare, pe care le-am cercetat, în mare parte cu pasul sau cu «Autotransportul» local.

«Cel ce trimiți izvoare în văi, prin mijlocul munților trec ape»... «Munții cei înalți cerbilor, stincile scăpare iepurilor» ... «Cît de minunate sînt lucrurile Tale, Doamne, toate intru înțelepciune le-ai făcut»... (Psalm 103). Aici, Tu, Doamne, ne-ai dăruit aceste locuri minunate, iar statul nostru socialist le-a înfrumusețat și le-a îmbogățit! Cît de minunate sînt toate realizările din țara aceasta, acasă!

«Casa noastră» de la Bușteni, cu 18 camere și 63 de paturi, cu televizor și telefon, așa cum a fost ea «restaurată și preînnoită», prin grija Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, «ca să fie cămin de odihnă pentru clericii eparhiei și familiile lor», vine să îplinească, chemarea Mîntuitorului: «Veniți la Mine cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni», ea adevărînd, cu prisosință, această chemare a Mîntuitorului.

Dar vremea șederii noastre a fugit! Și noi trebuie să plecăm, fiecare, reluîndu-ne treburile la slujbele noastre, de acolo de unde le-am lăsat cu două săptămîni în urmă.

Timpuț petrecut aici, deși scurt, în odihnă și peregriinări, spre a cunoaște noi și noi frumuseți ale Patriei, ne îndatorează să aducem prinos de recunoștință Oblăduitorului și Bunului chivernisitor al tuturor realizărilor din Biserica noastră, întii-

stătătorului ei, Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, care și-a pus aici ochi veghetor Sectorul social, cît și calde mulțumiri harnicelor «albine» care trudesc pentru noi, pentru odihna și hrana noastră, a celor veniți la Casa de odihnă a clerului din Arhiepiscopia Bucureștilor, de la Bușteni.

Fie ca, Crucea Domnului, care străjuiește impunător zările cuprinse «de la munte la mare», semet înflorită în masivul Caraimanului, care priveghează puternic și ocrotitor, Casa noastră de odihnă de la Bușteni și s-o aibă în sfînta sa pază, în veci!

Pr. AN. LEFTER

BISERICA DIN COMUNA PUCHENI — JUDEȚUL DÎMBOVIȚA

Duminică, 4 iulie 1976, s-a săvîrșit slujba de resfințire a bisericii cu hramul «Adormirea Maicii Domnului» din comuna Pucheni, județul Dîmbovița.

Această biserică a fost zidită aici între anii 1910—1918, în timpul arhipăstoririi înalt Prea Sfințitului Mitropolit Primat Conon.

Pe parcursul vremii s-a simțit nevoia executării unor lucrări de restaurare și cele mai importante s-au făcut între anii 1971—1976, din inițiativa vrednicului preot paroh Gheorghe Chițulescu, care — ajutat de organele parohiale și de bunii săi enoriași — a întocmit devize pe baza cărora s-au executat următoarele lucrări:

- Acoperiș nou din tablă galvanizată;
- Reparații generale de tencuieală — interior și exterior;
- Dublarea ușilor și ferestrelor cu tâmplărie nouă; închiderea pridvorului și montarea ferestrelor metalice la turla de la intrarea în biserică;
- Electricizarea generală a bisericii;
- Repictarea totală a bisericii;
- Refacerea fațadei cimitirului parohial.

În urma recepționării acestor lucrări, prin ordinul nr. 7083/1976, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian a aprobat resfințirea bisericii pentru data de 4 iulie 1976.

Slujba de resfințire a fost oficiată de Prea Sfințitul Episcop Roman Ialomițeanul — Vicarul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, ca delegat al Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, însoțit de P. C. Consilier Mitropolitan Mihail C. Marinescu.

În însoțirea zi de 4 iulie crt., la orele 9,00 dimineața, Prea Sfinția Sa este întâmpinat sărbătorește de P. C. Protoieru Nicolae Marinescu al Protoieriei Tîrgoviște, P. C. Preot paroh Gheorghe Chițulescu, de preoți de la parohiile vecine și de credincioși îmbrăcați în frumoase costume naționale muscelene, veniți în număr mare să ia parte la această sărbătoare creștinească.

După ce, în fața bisericii, Prea Sfințitul Episcop Roman săvîrșește sfințirea apei, împreună cu clerul slujitor și credincioșii prezenți, face înconjurul bisericii cu cîntările și rugăciunile rînduite pentru un astfel de eveniment.

Intrînd în biserică, se face sfințirea picturii prin ungerea cu Sfîntul și Marele Mir și cu apă sfințită, rostindu-se rugăciunile tipiconale, după care se citește *documentul* încheiat cu prilejul acestei festivități și se începe Sfînta Liturghie, răspunsurile fiind date omofonic de întreaga asistență.

Predica zilei este rostită de P. C. preot Ic. Stavrofor Gheorghe Ciocan de la biserica Stolnicu din Tîrgoviște, care în cuvinte alese vorbește despre: Biserica Sfântă, ca așezămînt întemeiat de Hristos-Domnul pentru sfințirea și mîntuirea credincioșilor și despre Sfîntul Andrei Criteanul, mare apărător al cinstitii icoanelor, a cărui pomenire se face totdeauna la 4 iulie.

La sfîrșitul Sfintei Liturghii, primul ia cuvîntul P. C. Protoiereu Nicolae Marinescu care, după ce mulțumește Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian și Prea Sfințitului Episcop Vicar Roman pentru binecuvîntările împărtășite tuturor ostentitorilor împlinirii lucrărilor de împodobire a bisericii din comuna Puchenii, scoțînd în evidență strădania deosebită a preotului paroh Gheorghe Chițulescu, — înfățișează statistic starea spiritual-gospodărească a parohiilor din acest Protopopiat, adresînd un respectuos omagiu Conducerii superioare bisericești și de Stat, pentru lărga înțelegere și sprijinul material ce se acordă acțiunilor de bună gospodărire a așezămintelor.

În continuare, ia cuvîntul preotul paroh Gheorghe Chițulescu, care — adînc mișcat de frumusețea acestui moment duhovnicesc, aștepta cu nespusă bucurie de toți colaboratorii săi — descrie fazele lucrărilor efectuate la biserica satului său, mulțumînd pentru toată dragostea și ajutorul acordat încheierii cu succes a lucrărilor proiectate pentru biserica parohială, tuturor donatorilor, și în primul rînd Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, Prea Sfințitului Episcop Vicar Roman, Onor Departamentului Cultelor și tuturor Organelor locale de Stat pentru sprijinul încurajator la buna desfășurare a lucrărilor gospodărești efectuate aici.

Părintele Consilier Mihail Marinescu, în cuvîntul său elogiază vrednicia preotului paroh Gheorghe Chițulescu, care — prin blîndețe, strădanie și vădit tact pastoral — a știut să adune în jurul său pe bunii săi enoriași, ca albinele în stup, reușînd să realizeze aci o aleasă trăire duhovnicească și o pilduitoare osteneală pentru buna împodobire a Casei Domnului. Spiritul de solidaritate în lucrările trainice și de folos obștească este specific poporului nostru, fapt inserat la loc de cinste în istoria zbuciumată a neamului românesc. Se vede aci porunca strămoșilor și chemarea urmașilor, care cer ca aceste așezăminte să fie folosite cu grijă și bună chivernisire, pilduînd urmașilor.

La sfîrșit, ia cuvîntul Prea Sfințitului Episcop Vicar Roman, care împărtășește binecuvîntările Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian pentru lucrarea frumoasă și de mult folos realizată la biserica Adormirea Maicii Domnului din Puchenii, inițiate și desăvîrșite de tînărul și inimosul duhovnic preot Gheorghe Chițulescu.

În lumina celor spuse de Proorocul David, într-unul din Psalmii săi, «Cît de iubite sînt iacașurile Tale, Doamne al puterilor. Dorește și se sfințește sufletul meu după curțile Domnului», Prea Sfințitul Episcop Vicar Roman felicită pe toți bunii creștini care au jertfit, cu evlavie și dragoste creștină, pentru restaurarea bisericii satului, făcînd un îndemn călduros ca să se dovedească și pe viitor a fi creștini adevărați și buni cetățeni ai Patriei dragi.

După cuvîntări, se oficiază un Polihroniu și Prea Sfințitul Episcop Vicar Roman hirotesește în «Sachelar» pe P. C. Preot paroh Gheorghe Chițulescu, ca o răsplată din partea Prea Fericitului Părinte Patriarh pentru modul sîrquincios în care-și desfășoară activitatea pastorală în acest colț montan de țară.

S-a săvîrșit apoi, un parastas pentru cîitorii și ostentitorii acestui sfînt locaș, adormiți în Domnul, după care s-a servit o tradițională agapă în casa preotului paroh.

Frumoasa zi de 4 iulie 1976, va rămâne vie în amintirea credincioșilor din comuna Pucheni, întreaga festivitate desfășurându-se într-o atmosferă de înaltă trăire spirituală, participanții întorcându-se la casele lor cu alese urări de bine, prosperitate și sănătate.

ASISTENT

PREOTUL ICONOM STAVROFOR AUREL CIOCOIU

La 12 august 1976, preotul iconom stavrofor Aurel Ciocoiu, oboseț de truda celor 72 de ani de viață și de muncă, a suflat în candela-i care de abia mai plimba — datorită unei boli de inimă — și și-a sprijinit fruntea pe colțul biroului său, rostind cutremurătorul cuvânt: «săvârșitu-s-a».

Preot slujitor la biserica «Cuibu cu Barză», din Protoieria a I-a Capitală, părintele Aurel Ciocoiu, cu chipul blând și vorbirea molcomă și înțeleaptă, își purta «vîrsta psalmistului», care prevede: «Zilele omului, șaptezeci de ani, iar de va fi în putere, optzeci»... dar la dînsul «osteneala și durerea» s-au instalat nu după optzeci, cum prevede același psalmist, ci puțin după împlinirea vîrstei de 66 de ani, contractînd, atunci o boală de inimă care i-a adus și sfîrșitul.

Născut la 25 decembrie 1904, în București, a urmat cursurile Seminarului teologic din Buzău, după care s-a înscris la fosta Facultate de teologie din București.

A fost hirotonit preot-duhovnic la 30 septembrie 1929, pe seama sfîntei minăștiri Ciorogîrla, din Protoieria a I-a Ilfov. În cei 6 ani cît a slujit aici, preotul Aurel Ciocoiu a depus o rodnică activitate pastorală, îngrijind de conservarea acestui monument istoric, consolidînd biserica și împrejmuiind cimitirul.

În anul 1935 a fost transferat la biserica parohiei Tintava, jud. Ilfov. În cei 21 de ani cît a păstorit aici, preotul Aurel Ciocoiu a avut realizări vrednice de laudă, alăt pe tărîm pastoral, cît și pe linie obștească și gospodărească. Printre acestea menționăm construirea unei frumoase case parohiale, repararea bisericii construite în anul 1853 și împrejmuirea și înfrumusețarea cimitirului.

Pentru truda sa neobosită și pentru realizările sale meritorii, preotul Aurel Ciocoiu a fost distins cu cel mai înalt rang ce se conferă preoților de mir, acela de Iconom stavrofor.

Văzîndu-i-se și apreciîndu-i-se calitățile de bun gospodar și administrator, a fost numit și a îndeplinit cu cinste, vreme de mai mulți ani, sarcina de Protopop al Circ. I Ilfov și apoi pe aceea de membru în Comitetul de conducere al Casei de Ajutor Reciproc a Clerului din Arhiepiscopia Bucureștilor.

În anul 1956 a fost transferat la parohia Sf. Gheorghe-Capră din Capitală, slujind Domnului «cu frică și cu cutremur» și în urmă la biserica «Sf. Ștefan-Cuibu cu Barză», unde a activat vreme de 15 ani și de unde și-a părăsit familia și pe credincioși, plecînd să-și odihnească truda anilor muncii, la cimitirul «Buna-Vestire» — Giulești.

Slujba prohodului s-a săvârșit, în biserica parohială «Adormirea Maicii Domnului»-Giulești, de către un sobor format din 8 preoți, avînd proistos pe P. C. Protoieru Constantin Ștefănescu, de la Circ. I Capitală, delegat al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor.

Pogribania s-a scurs în cîntările specifice înmormîntării preoților, răspunsurile fiind date de un grup impunător de cîntăreți bisericești din Capitală, la care s-au adăugat și mulți credincioși cunoscători ai «Binecuvîntărilor» și stihirilor de înmormîntare.

Înainte de «Veșnica pomenire» a luat cuvîntul Părintele Protoieru Constantin Ștefănescu, care, în calitate sa de protopop și delegat al Centrului Eparhial, a evocat viața și activitatea de preot a răposatului, prezentînd regretul pentru pierderea — din rîndul preoților slujitori ai Capitalei și ai Protoieriei I-a — a aceluia care a fost preotul Aurel Ciocoiu.

În continuare, mai pe larg, preotul Ioan Cristescu, parohul bisericii «Cuibu cu Barză», unde a fost slujitor și răposatul, a dezvoltat, în cuvîntul său, în calitate de paroh și coleg cu adormitul preot Aurel Ciocoiu, activitatea și prezența în preoție a acestuia, spunînd, printre altele: «...Fratele nostru, preotul coleg Aurel Ciocoiu, a trăit creștinește și i-a slujit Mîntuitorului cu credință, îndrumînd și înduhovnicînd pe păstoriții săi. El s-a arătat plin de rivnă, purtînd cu demnitate buchetul virtuților, creștinești și preoțești. În tot timpul slujirii sale, fie ca preot de sat, fie de oraș, sau îndeplinind sarcini administrative-bisericești, răposatul a dezvoltat o bogată activitate preoțească și peste tot pe unde a poposit, vremelnic, cum vremelnice sînt toate în lumea aceasta, a lăsat în urmă o diră de lumină și frumoase amintiri.

În final, vorbitorul s-a adresat familiei îndoliate și credincioșilor din parohie, veniți să-i sărute păstorului lor adormit în Domnul mîna preoțească ce i-a binecuvîntat și i-a sfințit, pe toți îmbărbătîndu-i în durerea ce se naște atunci cînd conducem spre locul de odihnă pe cei dragi ai noștri; viața și strădaniile răposatului, toate înfăptuirile izvorîte din conștiința datoriei împlinite, ideea de bine realizat — preoțește și creștinește —, care, toate, ne sînt mîngiere pentru pierderea unui așa păsor, soț și tată.

Purtat pe umeri de preoții slujitori și de păstoriții săi îndurerăți, trupul neînsuflețit al preotului Aurel Ciocoiu a înconjurat pentru ultima dată biserica, în litaniiile canonului lui Andrei Criteanul «Ajutor și acoperitor», după care a fost dus la cîmîțir și coborît în cripta sa pregătită dinainte. Aici, culcat în sicriu și așezat în mormînt, parcă am auzit rostindu-și cuvintele mîngietoare: «Acum m-am odihnit și am aflat ușurare multă, că m-am mutat din moarte în viață»...!

Și iată, așa, ne împărțim și ne despărțim unul de altul: unul se duce la Ceretea, altul la «Belu» unul la «Buna-Vestire», altul la «Eternitatea», unul la «Izvorul Nou» și altul la «Sfînta Vineri», unde, toți, avînd drept strajă o cruce și o candelă, așteptăm să-i slujim Domnului Liturgia cea mare, din fața Tronului Ceresc, cînd va veni cu slavă și cu trîmbițe de înger, «să judece viii și morții, a Căruia Împărăție nu va avea sfîrșit».

ASISTENT

PREOTUL ION OPORAN — PAROHIA CHIOJDEANCA — JUDEȚUL PRAHOVA —

În ziua de miercuri 18 august 1976, la orele 14, a încetat din viață preotul Ion N. Oporan, de la parohia Chiojdeanca, județul Prahova. Era pensionar pentru boală din anul 1974, de când s-a zbatut într-o grea suferință pînă în ziua cînd a murit. A purtat suferința trupească un an și nouă luni, cu o liniște și stăpînire de sine care a impresionat pe toți cei din jurul său. De pe patul de suferință dădea un exemplu, de cum trebuie să întîmpine un creștin sfîrșitul vieții sale.

Născut în anul 1909, în comuna Almalău, județul Constanța, orfan din războiul 1916, a urmat Seminarul din Cîmpulung-Muscel, pe care l-a absolvit printre frunțași. A fost numit preot la parohia Chiojdeanca, județul Prahova, în anul 1930, după ce absolvise Seminarul. A urmat Facultatea de teologie din Cernăuți ca preot, evidențiindu-se prin pregătirea temeinică ce o avea. Numit Proistos al Cercurilor Pastorale s-a evidențiat prin capacitatea cu care stimula viața duhovnicească în parohiile vecine. Cu o bună pregătire teologică a scris articole la revistele bisericești, broșuri de popularizarea doctrinei și moralei creștine, participa activ la dezbaterile subiectelor de la Conferințele de orientare. Pe plan gospodăresc, biserica parohială a fost reparată complet și repictată în «fresco», iar cimitirul împrejmuț și plantat cu brazi, prin osteneala și îndemnul său.

Sfînta Arhiepiscopie a Bucureștilor l-a distins cu rangul de Iconom Stavrofor.

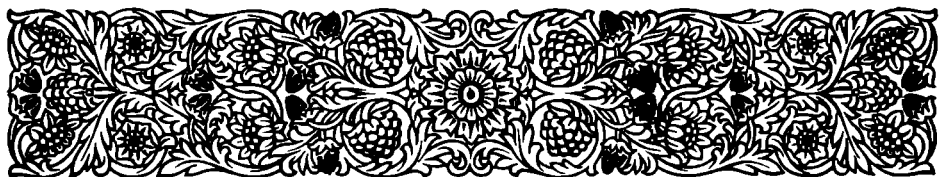
Înhumarea a avut loc sîmbătă 21 august 1976, în cimitirul parohial Chiojdeanca. Slujba a fost oficiată de un sobor de preoți, în frunte cu P. C. Pr. Protoiereu Dobra Constantin, al Protoieriei Vălenii de Munte.

Au rostit cuvîntări evidențiindu-i meritele, P. C. Protoiereu Constantin Dobra, Pr. Gh. Tudose actualul paroh al parohiei Chiojdeanca și alții.

Un mare număr de credincioși din parohie și parohiile vecine au participat la slujbă, arătînd prețuirea ce i-au purtat-o pentru ostenelele depuse în îndrumarea lor către Dumnezeu.

Pace și odihnă în locul drepților să-i rînduiască Dumnezeu.

ASISTENT



ARHIEPISCOPIA TOMISULUI ȘI DUNĂRII DE JOS

FAPTE DIN CUPRINSUL ARHIEPISCOPIEI

Activitatea din cuprinsul Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, pe lunile iulie—august a.c., s-a desfășurat, în continuare, potrivit îndrumărilor Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Dr. Antim Nica, după planul de lucru stabilit și în strinsă legătură cu cerințele eparhiei. Din aceste strădanii reținem pe cele mai însemnate:

1. Slujbe arhieresti

Cu prilejul hramurilor unor biserici, cit și la unele parohii cu probleme misionare, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim a rinduit să se officieze slujbe arhieresti, săvârșite de Înalt Prea Sfinția Sa și de P. S. Episcop-Vicar Epifanie Tomitanul. Astfel, însoțiți de p. c. părinți consilieri de la Centrul eparhial, de p. c. protoierei și de unii preoți din parohiile vecine, au fost officiate sfinte liturghii arhieresti la următoarele biserici:

- Duminică, 4 iulie, la filiala Eforie-Nord, dependentă de parohia Techirghiol, protopopiatul Constanța.
- Duminică, 18 iulie, la parohia Eforie-Nord, protopopiatul Constanța.
- Marți, 20 iulie, la parohia Sfântul Ilie din Cartierul Viile Noi, Constanța.
- Duminică 25 iulie, la parohia Piscul Corbului, protopopiatul Tecuci.
- Marti, 27 iulie, la parohia Sf. Pantelimon din orașul Galați.
- Duminică 1 august, la parohia Matca I, județul Galați, protopopiatul Tecuci.
- Vineri 6 august, la biserica Schimbarea la Față din orașul Tulcea.
- Duminică, 15 august, la minăstirea Celic-Dere, jud. Tulcea, precum și la parohia Adormirea I — Constanța, de hram, cu prilejul praznicului Adormirea Maicii Domnului.
- Duminică, 22 august, la catedrala arhiepiscopală Galați.

Cu prilejul acestor slujbe arhieresti Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim și P. S. Episcop-Vicar Epifanie au rostit cuvântări și au dat credincioșilor îndrumări duhovnicești și sfaturi în legătură cu viața creștinească și cu trebuințele obștești din localitățile respective. De asemenea, au urmărit activitatea clerului și a organelor parohiale. La parohiile cu probleme misionare au îndemnat pe credincioși să

păstreze credința strămoșească și să se străduiască a cunoaște învățătura Bisericii noastre. După amiază au avut loc ședințe de îndrumare cu organele parohiale și cu cercurile misionare. Clerul și credincioșii au primit cu multă bucurie aceste îndrumări și au gustat cu nesaț din frumusețea duhovnicească a slujbelor arhieresti de care s-au învrednicit prin purtarea de grijă a Arhiepiscopului lor.

2. Hirotonii și hirotesii

Studentul teolog Ioan Graur a fost hirotonit diacon la 15 august, și preot la 22 august, pe seama parohiei Cerchezu, protopopiatul Constanța.

— P. C. Protoiereu Dumitru Stănei al Protoieriei Constanța a fost hirotesit ca Econom Stavrofor la 4 iulie.

— Ieromonahul Dionisie Nivnea, slujitor la Sfânta Mănăstire Celic-Dere a fost hirotesit Singhel la 15 august.

— Preotul Nicolae Mihalea, de la parohia Revărsarea, protopopiatul Tulcea, a fost hirotesit Sachelar la 15 august.

3. Vizite canonice și de lucru

În cursul lunilor iulie—august a.c. au fost vizitate de Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim și de P. S. Episcop-Vicar Epifanie următoarele unități bisericești:

— La 2 iulie, casa de odihnă a Arhiepiscopiei din stațiunea Eforie-Sud.

— La 24 iulie, bisericile din Galați: Schimbarea la Față, Sf. Pantelimon și Sf. Vasile. Toate au șantiere deschise.

— La 25 iulie, parohiile: Șerbănești, Liești, Diecheni, Filiala Piscul Corbului și mănăstirea Buciumeni, monument istoric, județul Galați.

— La 28 iulie, sediul Protoieriei Galați și biserica Sfântul Nicolae-Galați, monument istoric.

— La 29 iulie, mănăstirile Cocoș, Celic-Dere, Metocul Saon și parohiile: Măcin, Jijila, Văcăreni, Luncavița și Telița din protopopiatul Tulcea.

— La 6 august, mănăstirile Cocoș, Celic Dere și Saon, biserica Sf. Atanasie din Niculițel, monument istoric în curs de restaurare, precum și bazilica cu martirion, sec. IV, din aceeași localitate.

— La 19 august, parohiile: Cumpăna, Topraisar, Comana, Negru Vodă, Chir-nogeni, Plopeni, Movila Verde, Negrești și Cobadin din protoieriile Constanța și Medgidia.

— La 24 august, mănăstirile Cocoș și Celic-Dere și Metocul Saon.

— La 26 august, parohiile: Gâlbiori, Crucea, Filiala Stupina, Crișan, Tichilești, Fil. Horia, Ciobanu, Hîrșova din protopopiatul Constanța și Dorobanțu din protopopiatul Medgidia.

Cu prilejul acestor vizite canonice și de lucru, la unitățile bisericești din eparhie, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim și P. S. Episcop-Vicar Epifanie s-au interesat îndeaproape de activitatea pastoral-misionară și gospodărească a preoților, de planul de lucru pe acest an, de starea sfințelor locașuri și de înfrumusețarea curțiilor bisericești și a cimitirelor. La parohiile cu șantiere de construcții, reparații sau de pictură au urmărit mersul lucrărilor și au dat îndrumările cuvenite. Au stat de vorbă cu

preoții, cu unii membri din consiliile parohiale, cu credincioșii și cu meșterii. Aceste vizite s-au dovedit a fi de un real folos atât pentru viața duhovnicească a parohiilor cât și pentru stimularea activității gospodărești.

4. Participarea la lucrările Sinodului Mitropolitan al Sfintei Mitropolii a Ungrovlahiei

În zilele de 5—9 iulie a.c., s-au desfășurat lucrările Sinodului Mitropolitan al Sfintei Mitropolii a Ungrovlahiei. Au participat: Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Dr. Antim al Tomisului și Dunării de Jos, Prea Sfințitul Episcop Dr. Antim Angelescu al Buzăului, Prea Sfințitul Episcop Roman Ialomițeanul, Vicarul Sfintei Mitropolii al Ungrovlahiei, P. S. Episcop-Vicar Epifanie Tomitanul și P. S. Arhieru-Vicar Venimin Rimniceanu.

Între alte probleme, pe ordinea de zi a figurat ținerea examenului de capacitate preotească pentru absolvenții de seminar, studenții și licențiații în teologie din cuprinsul Mitropoliei Ungrovlahiei. I. P. S. Arhiepiscop Antim Nica a fost președintele comisiei de examinare.

5. Participarea la demonstrația oamenilor muncii de la 23 august 1976 la Galați și Constanța

Cu prilejul sărbătorii naționale de la 23 August a.c., închinată eliberării României de sub dominația străină, la invitația Comitetului Județean al P.C.R. Galați, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim a participat din tribuna oficială la defilarea gărzilor patriotice și demonstrația oamenilor muncii din județul și municipiul Galați.

P. S. Episcop-Vicar Epifanie a participat de asemenea la demonstrația oamenilor muncii și defilarea de la Constanța.

Arhim. IERONIM MOTOC





EPISCOPIA BUZĂULUI

ȘTIRI DIN CUPRINSUL EPARHIEI

Hramul Catedralei Episcopale

Ca și în alți ani, Catedrala episcopală și-a serbat anul acesta hramul său, Adormirea Maicii Domnului, în cinstea căreia dintru început a fost zidită, cu fast și după cuviință.

În ajunul praznicului, la orele 16, în asistența Prea Sfințitului Episcop Antim Angelescu, s-a oficiat Vecernia cu Litiă, unde s-au pomenit credincioșii prezenți și ctitorii bisericii catedrale.

A doua zi, Prea Sfințitul Episcop Antim Angelescu, înconjurat de soborul preoților și diaconilor catedralei a săvârșit Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie.

Răspunsurile au fost date de corul catedralei, sub conducerea Arhid. Dimitrie Stoica.

Liturghia arhierescă, oficiată cu multă trăire și sfințenie de P. S. Episcop Antim, a prilejuit celor de față o trăire religioasă adincă sporindu-le evlavia creștină.

După terminarea Sfintei Liturghii, s-a oficiat slujba parastasului pentru ctitorii și toți binefăcătorii care au contribuit la înălțarea acestei mărețe biserici în 1504—1508 și la rezidirea ei în 1649.

La sfârșit, Prea Sfințitul Episcop Antim a rostit un cuvânt în legătură cu praznicul închinat Sfintei Fecioare Maria, adormirea sa în Domnul. «Maica Domnului, a arătat între altele, Prea Sfinția Sa, și-a dat sufletul în mâinile Fiului și Dumnezeului Său. Atunci Sf. Apostoli au început cîntarea cea de ieșire, au ridicat patul și cu făclii și cîntări au petrecut spre mormînt trupul cel primitor de Dumnezeu. Se auzeau și îngerii cîntînd, iar văzduhul era plin de glasurile cetelor celor peste firea omenească. Apostolii sosind la satul Ghetsimani au așezat trupul cel de viață începător al Sfintei Fecioare în mormînt și s-au aflat trei zile lîngă dînsul, auzînd neîncetat glasuri îngerești. Apostolul Toma, lipsind de la îngropare, a deschis mormîntul ca să se incline. A aflat însă mormîntul fără trup și numai giulgiurile erau acolo ca o mîngiere a celor intristați și mărturie pentru mutarea ei la ceruri. Îngerii îi cad în genunchi, iar Patriarhii, Proorocii și toți dreptii o vestesc ca împărăteasă a cerului. Fiul său și Dumnezeuul nostru îi iese în cale și o așează lîngă El, așa cum proo-

rocul a grăit: Stătut-a de față împărăteasa de-a dreapta Ta întru podoabă imbrăcată. Sf. Fecioară nu mai stă la picioarele crucii pe care a fost răstignit Fiul ei și sfîșiată de durere, ci în plină slavă și strălucire dumnezeiască».

Prea Sfinția Sa, odată cu prețioasele îndemnuri și sfaturi date credincioșilor în legătură cu praznicul respectiv, a arătat pe scurt istoricul Episcopiei Buzăului și rolul pe care l-a jucat în decursul vremii, din punct de vedere cultural.

În încheiere, Prea Sfințitul Episcop Antim a transmis celor care poartă numele Sfintei Fecioare Maria arhieresti binecuvîntări și urări de sănătate, cu zile îndelungate și bogate în realizări.

Slujba de resfințire a bisericii fostei minăstiri Rogozu, județul Vrancea

Întregul complex de clădiri al fostei minăstiri de maici de la Rogozu, com. Slobozia Bradului, jud. Vrancea, a fost organizat Casă de odihnă pentru preoții și ceilalți angajați ai Eparhiei Buzăului.

Așezarea de aici își ia numele de la un lac din apropiere, numit Rogoz.

Biserica, cu hramul Nașterea Sf. Ioan Botezătorul, a fost zidită la 1820 de Constantin și Gheorghe Robescu, așa cum se precizează în Sinodicul minăstirii de la 1874.

A fost ridicată pe temelii altele biserici vechi de lemn, precum ne dovedește o piatră, de dimensiunea unei cărămizi obișnuite, încrustată cu anul 1647, așezată deasupra ușii la intrare.

În 1863—1864, a fost necesar să se înlocuiască turla din zid cu alta din lemn, intrucît din cauza greutateii s-au format crăpături în zidul bisericii. În acest sens, Sinodicul minăstirii menționează: «La anul 1863, fiind superioară la acest sfînt schil schimnica Maxenția care s-a permutat mai pe urmă în schitul Cotești, unde au și trecut din viață, văzînd că învelemîntul sfintei Biserici s-a ruinat cu totul, în înțelegere cu soborul maicilor, au purces la mila și ajutorul binefăcătorilor, fii ai Bisericii Răsăritului. Și neavînd alte mijloace s-a preumblat prin urba Brăila, Focșani, Rîmnicu și prin alte orașe și comuni, adunînd milă în bani. La anul 1864, aprilie 24, s-a pornit lucrarea și dărimîndu-se mai întii turla fiind de zid și care din cauza greutateii sale cauzase cărpărea zidului Bisericii. S-a ridicat iarăși de lemn. S-a învelit toată biserica cu șindrilă măruntică. Iar turla cu fier alb, contribuind la plata învelemîntului turlei D. Temistocli Portocală, din urba Rîmnicul Sărat. Lucrarea toată s-a terminat la 20 august 1864».

Nu mai sînt menționate știri privind alte transformări sau reparații aduse sfîntului locaș în decursul vremii.

În 1958, cu binecuvîntarea Prea Sfințitului Episcop Antim Angelescu, prin dania unor buni creștini și ajutorul Episcopiei Buzăului, cu strădania Maicei Starețe Melania Roșca, actuala responsabilă a casei de odihnă, biserica s-a acoperit cu tablă și a fost pictată în tehnica fresco de pictorul Adolf Cantini, pictor licențiat în Italia (potrivit pisaniei).

Intrucît în această biserică nu se mai slujise de multă vreme și nici nu fusese deschisă oficial, în ziua de 29 iulie 1976, P. S. Arhieru Veniamin Rîmniceanu, avînd delegație din partea P. S. Episcop Antim Angelescu, s-a deplasat la Rogozu, în vederea

oficierii slujbei de deslînțire a bisericii. A fost însoțit de părinții consilieri N. Bivolaru și Gh. Guță, părintele director al Seminarului, Teofil Dumitrescu și de părinții protopopi ai Eparhiei.

După tradiție, în ajunul zilei de 29 iulie, s-a oficiat vecernia cu lilia.

A doua zi, s-a procedat potrivit rînduiei sfințirii bisericii, s-a săvîrșit Sfînta Liturghie, încheindu-se cu un polihroniu.

Într-un cuvînt ocazional, părintele consilier N. Bivolaru, a spus printre altele: «Ne-am adunat în această bisericuță, după o absență îndelungată, ca să ne rugăm iarăși lui Dumnezeu în ea, știind că temelul și țaria credinței mîntuitoare este rugăciunea evlavioasă și comuniunea între credincioși. În slujirea noastră avem obligația de a îndemna pe credincioși să muncească cinstit și stăruitor, cu scopul de a-și ușura traiul și a-și ferici viața; să deteste și să respingă tot ce tinde să oprească progresul moral și material al omenirii, tot ce amenință viața și munca omului; să susțină pacea, sprijinind năzuințele și respectînd strădaniile neobosiți spre cît mai bine ale poporului nostru».

În numele celor de față, a mulțumit P. S. Arhiereu Veniamin pentru actul sfințitor săvîrșit, creînd viețuitoarelor acestui așezămînt și tuturor celor prezenți adînci emoții religioase și multă mîngîiere duhovnicească.

P. S. Arhiereu Veniamin Rimniceanul și-a exprimat bucuria oficerii acestei slujbe, înconjurat de soborul de proești, îndemnînd pe cei de față la o sporire a dragostei față de aproapele, la respect față de orînduirea noastră de stat și legile țării, la supunere față de conducătorii statului nostru și cei bisericеști. Făcînd astfel, ne vom dovedi fii credincioși ai Bisericii și fii cinstiți și loiali ai Patriei noastre.

După slujbă s-a organizat o agapă frățească, unde a fost omagiat P. S. Arhiereu Veniamin Rimniceanul, cu prilejul a două evenimente din viața P. S. Sale, sărbătorite în ziua de 29 iulie: ziua numelui de călugărie și arhierie — Veniamin și împlinirea vîrstei de 56 ani.

În timpul mesei au toastat pentru sănătatea și îndelungata înzîlire a P. S. Arhiereu Veniamin, următorii: Pr. N. Bivolaru-consilier administrativ, Pr. protopop Gh. Popescu-Rm. Sărat, Pr. Teofil Dumitrescu, directorul Seminarului, Pr. protopop I. Munteanu-Focșani, Pr. protopop N. Velescu-Brăila, Protos Nifon Stoica — exarhul mînăstirilor, Pr. protopop I. Dobrescu-Pătîrlagele, Pr. protopop N. Sburlan-Buzău și Pr. protopop Gîdea Florică-Panciu.

Hirotonii

— Căciulă Tică, absolvent al Seminarului teologic, hirotonit preot pe seama parohiei Doaga, protoieria Panciu, jud. Vrancea, la data de 4 iulie 1976.

— Popescu Nicolae, licențiat al Institutului teologic din București, hirotonit diacon la data de 18 iulie 1976, pe seama Catedralei Sfintei Episcopii Buzău.

Decese

Preotul pensionar Victor Hîlohi — Focșani

În ziua de 11 august 1976, după o grea suferință, a încetat din viață preotul pensionar Victor Hîlohi, în vîrstă de 73 ani, care a slujit la parohiile Sf. Voievozi-Tăbăcari și Donie, ambele din municipiul Focșani.

Pentru meritele deosebite cu care a fost înzestrat preotul Hilohi, i s-au încredințat diferite funcții: dirijor de cor, secretar al oficiului protopopesesc și președinte al Consistoriului disciplinar protopopesesc.

Služba prohodirii s-a oficiat în ziua de 14 august a.c., în biserica Sf. Voievozi-Tăbăcari, de un sobor de zece preoți, avînd în frunte pe P. C. Pr. Ion Munteanu, protoiereu de Focșani.

Răspunsurile la slujbă au fost date de cîntăreții din Focșani, alternînd cu corul parohiei Domneasca-Focșani, răposatul fiind un susținător și animator al acestui cor pînă în ultima vreme.

Au rostit cuvîntări funebre P. C. Protoiereu I. Munteanu, în numele preoților din protopopiatul Focșani, aducînd totodată mîngîieri duhovnicești familiei îndurerate din partea Prea Sfințitului Episcop Antim și preotul Ciută Nicolae, parohul parohiei Sf. Voievozi-Tăbăcari, care a evidențiat meritele pastorale și administrative ale decedatului.

Trupul neînsuflăit al preotului Victor Hilohi a fost depus în cavoul familiei de la cimitirul Sf. Gheorghe Sud, din municipiul Focșani.

Cîntărețul pensionar Saigău Dumitru

În ziua de 15 august 1970, a încetat din viață cîntărețul pensionar Saigău Dumitru, fost deservent al parohiei Faraoanele, jud. Vrancea.

Înmormîntarea a avut loc în ziua de 19 august a.c., fiind oficiată de un sobor de preoți sub conducerea P. C. Protoiereu I. Munteanu.

Cu această ocazie, s-au scos în evidență talentul cu care a fost înzestrat și interesul depus pentru cîntarea bisericească, seriozitatea și munca stăruitoare desfășurată în cei 28 de ani de funcționare în calitatea de cîntăreț bisericesc la parohiile Virteșcoi Beciu și Faraoanele, din protopopiatul Focșani.

Pr. NIC. I. BIVOLARU

15 AUGUST 1976 LA MÎNĂSTIREA CIOLANU

O trăire religioasă deosebită în eparhia Buzăului, este cea de la mînăstirea Ciolanu, județul Buzău, la 15 august.

An de an, la această sărbătoare nenumărați credincioși vin la mînăstire în ajunul praznicului «Adormirii Maicii Domnului» pentru nevoile lor religioase, pentru slujba sfîntului maslu, care se face în sobor de șapte preoți, pentru slujba sfîntului acatiste, și mai ales pentru a se spovedi și a se împărtăși cu sfințele taine, conform cu poruncile Bisericii și rînduiala canonică de veacuri a Bisericii. 15 august a devenit de mult o sărbătoare tradițională consacrată de veacuri de evlavie și credință înaintașilor și strămoșilor noștri.

Anul acesta sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului s-a bucurat de un cadru festiv deosebit prin aceea că la toate slujbele a slujit Preasfințitul Episcop Veniamin Rîmniceanul, Arhiepiscop-vicar, ca trimis al Prea Sfințitului Dr. Antim Angelescu, Episcopul Buzăului.

În ajunul praznicului, la orele 16, înainte de începerea vecerniei, a sosit la minăstire Prea Sfințitul Veniamin, unde era așteptat de soborul minăstirii în frunte cu preacuvioșia sa arhimandrit Neofit Smărăndoi, starețul minăstirii, și protos Nifon Stoica exarhul minăstirilor din eparhia Buzăului. La intrarea în biserică, conform tradiției, un preot în veșminte, cu sfânta evanghelie și sfânta cruce împreună cu doi diaconi făceau primirea oficială în fața sfintei biserici. Ajunși în sfântul altar s-a început vecernia după rânduiala minăstirească.

În cadrul vecerniei, după tradiția minăstirii s-a făcut slujba sfintei litii unde s-a pomenit numele celor care au venit la această sărbătoare.

După terminarea vecerniei Prea Sfințitul Veniamin a adresat un scurt cuvînt credincioșilor, spunînd printre altele: «Sînt stăpînit de o mare emoție, văzîndu-vă în număr așa de mare în această biserică a sfintei minăstiri Ciolanu. Auzisem de această sărbătoare «Adormirea Maicii Domnului» de la minăstirea Ciolanu, dar nu-mi închipuiam că pe o vreme ploioasă și nefavorabilă, vor veni credincioși. Este o minune a Maicii Domnului, care ne-a adunat pe toți laolaltă, părinți slujitori, credincioși din diferite colțuri ale patriei, să ne plecăm genunchii și inimile, în fața acestui sfînt altar, din această străveche minăstire, unde sute de generații de credincioși, asemenea nouă, s-au rugat pentru binele și propășirea neamului nostru. Am simțit și trăit, alături de dumneavoastră, ca acolo unde sînt doi sau trei, sau atîți cîți am fost la această slujbă, puterea credinței și a rugăciunii este mai vie, și mai puternică». În incheiere, Prea Sfinția sa a ținut să mulțumească credincioșilor pentru ținuta corectă, pentru atenția și dragostea cu care ne-au urmărit în tot timpul slujbei. După terminarea serviciului divin, soborul de slujitori în frunte cu Prea Sfințitul Veniamin a mers la casa arhierescă a minăstirii.

La orele 19,30, în dangătul melodios al clopotelor, soborul de slujitori, prezidat de Prea Sfințitul arhieru pornesc de la casa eparhială înveșmîntați, spre biserica Sfinții apostoli Petru și Pavel. Slujba utreniei, și a prohodului se oficiază afară pe un podium, un fel de altar ce este așezat ca de obicei în partea de miazăzi a bisericii mari.

Prohodul Maicii Domnului este momentul culminant din slujba praznicului, este nota caracteristică a acestei tradiționale sărbători. Majoritatea credincioșilor și a pelerinilor vin la minăstirea Ciolanu, să audă și să cînte prohodul Maicii Domnului. Preoți și credincioși, retrăiesc momentul Adormirii Maicii Domnului. În aceste clipe inima fiecăruia din cei de față trăiește bucuria dar și nostalgia despărțirii umane a Maicii Domnului. După terminarea prohodului, se continuă utrenia după tipic cu citirea evangheliei și celelalte. La sfîrșitul slavosloviei părintele Iganatie Băraru rostește un cuvînt despre adormirea Maicii Domnului.

Evocînd momentul «Adormirii Maicii Domnului» vorbitorul a spus: «În aceste clipe sublime, retrăim cu toții adunați în jurul epitafului cu chipul Maicii Domnului, momentul ce s-a petrecut acum două mii de ani în grădina Ghetsimani, nu departe de cetatea cea sfîntă a Ierusalimului. În acea grădină sfîntă, unde fiul lui Dumnezeu s-a rugat cu sudoare de singe mai-nainte de patima Sa, s-a petrecut minunea Adormirii Maicii Domnului (Luca 22—44).

Înștiințată de fiul său Iisus Hristos de apropiatul sfîrșit, apostolii de la marginele lumii, s-au adunat în satul Ghetsimani pentru a-și lua rămas bun și a primi binecuvîntare de la cea care a fost maica lui Iisus Hristos și mama noastră a tutu-

ror. În continuare vorbitorul a spus: «tot ce are Ortodoxia mai scump și mai de preț este evlavlia și cinstea, pe care credincioșii noștri o au de veacuri către Maica Domnului». Cel mai greu moment din viața Maicii Domnului a fost acela când Iisus era pe Golgota răstignit între doi tâlhari, iar dintre cei apropiați ai Lui, nu era decât Ea și ucenicul cel iubit, sfântul apostol Ioan. În fața acestei priveliști zguduitoare, Ea sta și tăcea, nu se tînguia fiindcă suferința o biruise — durerile mari sînt mute —. Oricare din cele două cruci o fi tulburat mai mult pe Domnul, cea din spate sau cea din față. Și iarăși, nu știm cine s-o fi tulburat mai mult, Fiul sau Mama? În aceste momente durerea se trăia reciproc, fiul văzînd-o pe masa Sa lingă cruce, și maica văzîndu-și fiul pe cruce. Fiul înainte de a-și da duhul părintelui ceresc, se adresează celuiilalt străjuitor al crucii Sale, Ioan, ucenicului iubit. Iată mama ta, iar către Sfînta Fecioară a zis, iată fiul tău! Prin aceste cuvinte Maica Domnului devine mama noastră a tuturor creștinilor. Din acele clipe sfîntul Ioan Evanghelistul a luat pe Fecioara Maria întru ale sale, unde a mai trăit încă 20 de ani. Ghetsimani reprezintă locul incununării pămîntești a celeia ce a fost, rai de taină, năstrapă de aur, chivot și mană, poala împăratului ceresc, rugul și scara pe care s-a pogorit Dumnezeu.

În viața credincioșilor noștri, Maica Domnului a fost o tărie morală de nezdrun-cinat. Ea a întărit în luptă și în răbdare pe marii voievozi și domnitori ai principa-telor române, care în urma biruințelor reputele ca semn de mulțumire i-au ridicat altare, așa cum este cel de la minăstirea Putna. Mamele acestor domnii legate de glie și neam îi înfruntă cînd se întorc nebiruitori; astfel i se spune lui Ștefan cel Mare de mama sa: «Dule la oștire, pentru țară mori, și-ți va fi mormîntul, incu-nunat cu flori».

În încheiere, în numele minăstirii s-a adus mulțumiri conducerii de stat, res-pectiv Consiliului Popular județean Buzău, pentru înțelegerea acordată, cu diferite prilejuri. Nu demult s-a terminat modernizarea drumului la Ciolanu, lucrare execu-tată de Consiliul Popular județean Buzău. Călduroase mulțumiri aducem Prea Sfinți-tului Dr. Antim Angelescu, Episcopul Buzăului, pentru tot ajutorul material acordat, pentru renovarea întregului ansamblu minăstiresc de la minăstirea noastră, Ciolanu.

Cu aceeași dragoste și prețuire mulțumim și Prea Sfințitului Veniamin Rîmni-ceanul, care a binevoit, ca la această mare sărbătoare a minăstirii noastre 15 august 1976, să slujească împreună cu noi și să împărtășească harul Sfîntului Duh, nouă și credincioșilor care au luat parte la acest popas duhovnicesc. Cu aceeași profundă recunoștință, mulțumim tuturor credincioșilor, pentru jertfa lor curată, pentru obo-seala ce-au făcut, de a veni la sfînta noastră minăstire și a se ruga împreună cu noi la acest minunat praznic.

După cuvîntare, preoții ridică sfîntul epitaf în miini, coboară de pe podium și cîntînd «Sfînte Dumnezeule...», înconjoară biserica mare, cu ecteniile respective ca la prohodul Domnului Hristos. După ce se intră în biserică, din fața sfîntelor uși, se face otpustul mare, se binecuvîntează credincioșii de Prea Sfințitul și se termină slujba utreniei.

A doua zi, duminică orele 8, în aceeași formație, soborul de preoți cu Prea Sfințitul în frunte, în sunetul clopotelor, merg în biserica Sfîntii Apostoli Petru și Pavel, unde se începe Sfînta Liturghie.

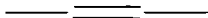
Slujba sfintei liturghii a fost încununată de cuvântarea emoționantă a Prea Sfințitului Veniamin.

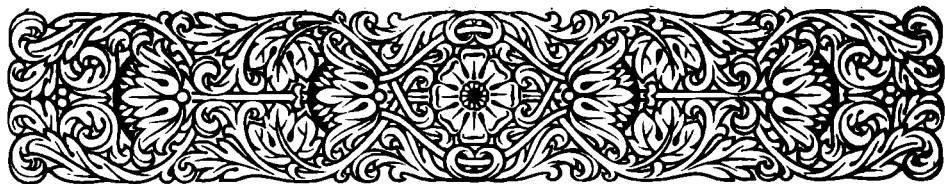
După ce a vorbit despre atributul de Născătoare de Dumnezeu și de pururea fecioria Maicii Domnului, Prea Sfinția Sa a relevat următoarele: avînd ca model pe Maica Domnului și pe Fiul său Iisus Hristos, care s-au supus întru totul legilor strămoșești și pămîntești și noi sîntem dator să respectăm orînduirea de stat, legile țării, poruncile bisericești și tot ceea ce ne învață mai marii noștri, pentru binele și prosperitatea noastră a tuturor. A respecta legile statului, însemnează a contribui la bunul mers al societății în care trăim, însemnează că sîntem nu numai fii credincioși ai bisericii, ci și fii cinstiți și loiali ai patriei noastre socialiste, România. Corectitudinea noastră față de legile țării noastre, dă dovadă, că sîntem buni credincioși ai Bisericii noastre.

În continuare a spus următoarele: tot ceea ce este bun, frumos și măreț este datorită muncii. De aceea o datorie de onoare pentru toți credincioșii Bisericii noastre este aceea de a munci și de a se înrola cu toată ființa în făurirea vieții celei noi din patria noastră. Vă îndemn ca arhiereu și slujitor al Bisericii, faceți-vă datoria acolo unde sînteți și veți avea numai bucurie și mulțumire. Duceți din această minăstire la casele dumneavoastră binecuvîntarea Maicii Domnului și a Fiului său Iisus Hristos.

La orele 13 în trapeza minăstirii s-a servit masa, unde pe lângă soborul minăstirii a părinților slujitori în frunte cu Prea Sfințitul Veniamin au mai luat parte și numeroși oaspeți. În timpul mesei părintele Dumitru Stoica, arhidiaconul sfintei epliscopii Buzău și părintele profesor pensionar Miron Grigore din București au cîntat diferite bucăți muzicale religioase și muzică populară. La sfîrșitul mesei, s-a toastat pentru Prea Sfințitul Dr. Antim Angelescu, Prea Sfințitul Veniamin Rîmniceanul, pentru părintele stareț arhimandrit Neofit Smărăndoi și soborul minăstirii, pentru toți cei de față, cîntîndu-se îndelung, «Mulți ani trăiască».

Protos. IGNATIE BĂRARU





RECENZII

Vasile Mocanu, Ioan Căian, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor, București, 1973, 180 p.

În cuvîntul preliminar, autorul cărții arată — citînd pe Gheorghe Alexici, fost profesor de limba și literatura română la Universitatea din Budapesta — că apariția acestei multilaterale personalității este ca «o adevărată minune a veacului său».

Ioan Căian este personalitate pe care, scrie autorul, «Nicolae Drăgan, Nicolae Jorga și Ioan Cseri, din Apatia, îl consideră ca cel mai doct bărbat al secolului».

Într-adevăr educatorul, compozitorul, teologul și omul de cultură Ioan Căian este personalitate marcantă a secolului său, a cărui operă conține un prețios tezaur de gîndire și ocupă un loc central în ideologia generației medievale. Cartea cuprinde unsprezece capitole și constituie o interesantă și extrem de utilă prezentare a înfăptuirilor muzicale, administrative și teologice ale lui Ioan Căian. Autorul urmărește pas cu pas apariția lui Ioan Căian în contextul general al epocii precum și aportul substanțial adus de el la cultura românească în general și la cultura muzicală în special.

Cap. I — Peisajul, (p. 13—15). Autorul de asemenea arată că satul Căianul Mic (comuna de origine a familiei lui Ioan Căian) este așezat geografic în Valea Someșului și este udat de apele Ilișii unde au existat potrivit mărturiilor arheologice «numeroase așezări romane».

În continuare se arată că prima mențiune documentară a comunei Căiani datează din anul 1456. În anul 1560 populația comunei era destul de restrînsă compunîndu-se din 40 de iobagi și un jeler, iar în 1618 avea 13 case cu 35 iobagi.

În 1774, întreaga populație a trecut la confesiunea greco-catolică, deci după 73 de ani de la trecerea oficială a Bisericii Ortodoxe din Ardeal sub jurisdicția Bisericii Romano-catolice făcută de episcopul ortodox Atanasie Anghel (nota noastră).

Cap. II — Originea, (p. 16—23). După ce se arată că numele familiei Căian derivă din cel al comunei Căian, așa cum era practica în Evul Mediu. Alături numele topico (Lacu) lui Căian, Drumul lui Căian, cit și *Registrul de ovidonță a nobililor din comuna Căianul-Mic, întocmit de Sigismund Haller în anul 1618*, atestă prezența neamului Căian pe teritoriul Județului Cluj. În continuare, autorul se străduiește mergînd pe firul genealogic al familiei Căian, să scoată în evidență oamenii de cultură aleși din care a ieșit această proeminentă personalitate muzicală a secolului al XVII-lea. În urma cercetărilor făcute asupra unor documente inedite rezultă că Ioan Căian s-a născut la finele anului 1629 sau la începutul anului 1630 în comuna Leghia, jud. Cluj și a fost botezat în religia ortodoxă în comuna Aghireși.

Cap. III — Adolescența (1629—1648), p. 25—35. Leagănul formației muzicale și intelectuale a lui Ioan Căian este trecerea sa prin cele două școli mînăstirești de la Șumuleu (jud. Harghita) și la școala iezuită de la Cluj, Mănăstur. Aceasta din urmă, oferea viitoarelor cadre bisericești catolice, o pregătire muzicală superioară «nu numai în scopul însușirii cîntecelor aferente missei ci și a celor laice». S-a acordat aici o deosebită importanță «cîntecului gregorian, pieselor polifonice și cîntecelor religioase cu caracter lumesc, precum și învățăturilor lui Hucbald și Guido d'Arezzo».

În școala de la Șumuleu, Ioan Căian devine familiar foarte devreme remarcându-se în mod special «în domeniul muzicii, liturghiei și picturii, fără a neglija studiul științelor naturii, paleografiei și filozofiei teologice».

Cap. IV — *Educatorul*, (p. 36—53). Lucrările apărute, dar mai ales bogatele și profundele sale cunoștințe în arta interpretativă a orgii, a determinat pe conducătorii din secuime să-l numească la 17 noiembrie 1650, profesor și organist la școala minăstirească din Șumuleu Ciucului. În această calitate publică lucrări atit istorice cit și muzicale ca : Antiphonarium Romanum, de tempore cum cantu Gregoriana, anno MDCXXXIX, Conventus Szarhegyensis. O colecție de antifonari : întocmită de mai mulți autori ; 2. Hymnarium — o colecție masivă de imne religioase ; 3. De origine Custodiae — o lucrare ce reprezintă o sursă importantă «pentru cunoașterea relațiilor noastre culturale, politice și religioase din veacul al XVII-lea».

La 5 ianuarie 1655 Căian merge la Tîrnava, orașel lingă Bratislava, unde se perfecționează în arta muzicii gregoriene și în construcții și reparații de orgi, «înscriindu-se în istoria muzicii Transilvane ca cel mai bun organist al Bisericii Catolice din veacul al XVII-lea.

După revenirea sa de la Tîrnava, dă o deosebită atenție studiului orgii în școală «creind o generație strălucită de organişti, de elevi talentați în măiestria interpretativă a orgii».

Cap. V — *Codicele*, (p. 55—104). Conținutul acestui monument de cultură muzicală românească, constituie o frecventă preocupare pentru compozitorii și muzicologii români din zilele noastre. Codicele este opera lui Matei din Șeredei și a lui Ioan Căian. Matei din Șeredei a început notările muzicale în Codice la anul 1634 și le-a continuat pînă în 1652 cînd începe Ioan Căian să-și noteze primele sale melodii.

În concluzie Codicele Căian, se integrează în curentul larg de cultură muzicală a secolului al XVII-lea și constituie o serioasă preocupare pentru muzicienii contemporani.

Cap. VI — *Tipografia*, (p. 106—110). Pe lingă preocupările de folclor și compoziții de imne religioase de origine populară Ioan Căian îndeplinește și funcții administrative importante care îi dau posibilitatea ca la 22 iunie 1676 să primească aprobarea înființării unei tipografii, visul său de-o viață întreagă. Aici, Căian v-a tipări nu numai manuale școlare pentru școlile mănăstirești de la Șumuleu, Lăzarea, Călugăreni sau Estelnic, ci și cărți de cîntece religioase cu influență populară pentru populația catolică.

Cap. VII — *Cantionale Catholicum*, (p. 112—124). Este o colecție de «cîntece bisericesti vechi și noi» pe care a întocmit-o Ioan Căian avînd la dispoziția sa nenumărate alte colecții în manuscris dar mai ales tipărite pe care le-a utilizat în redactarea acestei lucrări.

Cap. VIII — *Biblioteca*, (p. 125—129). În cele 8.000 de volume care se găsesc azi în Muzeul din Miercurea Ciuc păstrate în biblioteca Șumuleu se găsesc interesante cărți de medicină, de științe pozitive și de filozofie precum și un mare număr de opusuri muzicale religioase, ceea ce atestă interesante preocupări în această direcție.

Cap. IX — *Vicar Apostolic*, (p. 131—136). Ales vicar al Transilvaniei la 16 ianuarie 1677 (funcție administrativă pe care n-a purtat-o decit patru luni) Ioan Căian își continuă activitatea științifică și culturală scriind și tipărind colecții de cîntări de un real folos pentru muzica românească în general.

Cap. X — *În Moldova. Ultimii ani*, (p. 135—146). Ajutat fiind de misionarii catolici ca : Paul Bonnici, Gasparo do Noto, Dominic Brocani, Bambinus etc., care urmăreau introducerea catolicismului în Moldova, publică colecții de cîntări printre care și «Cantionalele» traduse în limba română în dată ce au fost introduse în Moldova și folosite chiar de moldovenii catolici «după cum au semnalat folcloriștii noștri în comunele Tețani, Gerăești, Salonta etc.».

Cap. XI — *Barocul*, (p. 148—180). Bazele sociale ale artei baroce rezidă, în activitatea contrareformatoare desfășurată de Biserica Romano-Catolică după sinodul de la Trident. Deci Barocul «este o reacție, o reinstalare violentă a stărilor dinainte de Reformă». Între temele principale ale barocului pe lingă înclinația spre lux și înclinații artistice, mai pot fi semnalate și dorința de a muri, altitudinea stoică de izolare, precum și trăsătura dominantă a barocului hedonist «carpe diem».

Concluzii

Autorul Vasile Mocanu a realizat, prin alcătuirea acestei cărți, un lucru foarte important și vrednic de toată lauda. Lucrarea sa, se înscrie în acțiunea de valorificare a comorilor de artă muzicală precum și a personalităților muzicale ale barocului din Transilvania și Moldova care au înscris un capitol de seamă în istoria muzicii românești și cea universală.

Prof. VELEA MARIN

«*Studii și cercetări de istoria artei*», Seria, Artă plastică, tomul 22, 1975, 240 p.

Printre alte materiale din diverse domenii ale artei plastice, am desprins din numărul din 1975 al revistei SCIA patru articole consacrate unor probleme de artă religioasă, care interesează direct pe cititorii noștri.

Cu toată îndepărtarea în timp și în spațiu a subiectului, studiul lui Sorin Ulea, *Mesajul lui Roger al II-lea în mozaicurile de la Cefalău* (p. 11—22) nu constituie o excepție în privința aceasta, dacă ne gândim că regatul celor Două-Sicilii făcea parte în secolul al XII-lea (regele Roger al II-lea a construit biserica din Cefalău în 1131 și a decorat-o cu mozaicuri în 1148) din aceeași sferă a culturii bizantine care va cuprinde mai târziu și țările române. De unde și similitudinea între mesajul înscris în aceste mozaicuri de către ctitor — să biruie în războiul pe care îl pregătea tocmai în acel an împotriva Bizanțului, să obțină coroana imperială și să i — se ierte păcatele la cea de a doua venire a lui Christos — și mesajele cu substrat politic aflate în unele ansambluri de pictură din țara noastră, cele mai cunoscute fiind cele din Moldova lui Petru Rareș, la descifrarea cărora autorul prezentului articol a adus o contribuție hotărâtoare.

Articolul semnat de Carmen Laura Dumitrescu, *Biserica rupestră Corbii de Piatră, cel mai vechi ansamblu de pictură — cunoscut astăzi — din Țara Românească* (p. 23—52), reprezintă o însemnată contribuție la istoria, atât de obscură, a monahismului în Țara Românească anterior întocmirilor cuviosului Nicodim din ultimele decenii ale secolului al XIV-lea. Monumentul despre care este vorba se află pe malul stîng al Riului Doamnei, în satul Jghiaburi (com. Corbi, jud. Argeș). Autoarea îl descrie dinții sub raportul arhitecturii (peștera amenajată pentru cult este de tip «mononavă», cu altar bipartit), stabilind unele analogii cu alte biserici rupestre din aria culturii bizantine, cele mai apropiate de țara noastră (Bulgaria și Macedonia) datîndu-se în general în secolele XIII—XIV.

Partea cea mai importantă a studiului este cea consacrată ansamblului de pictură, din care nu se mai păstrează decît o mică parte și aceea în foarte proastă stare. Aceste vestigii însă, descrise amănunțit de autoare din punct de vedere iconografic și stilistic, sînt de un interes deosebit, deoarece pe baza lor și a analogiilor pe care le sugerează ele pot fi situate «către sfîrșitul secolului al XIII-lea sau, mai probabil, în primele decenii ale veacului al XIV-lea» (p. 43). Vechimea ansamblului de pictură de la Corbii de Piatră ar fi așadar mult mai mare decît o bănuiau cercetătorii precedenți: I. D. Ștefănescu, *La peinture religieuse en Valachie et en Transylvanie*, Paris, 1932, p. 421—424 (a doua jumătate a secolului al XIV-lea) și mai ales Virgil Vătășianu, *Istoria artei leudale în țările române*, I, București, 1959, p. 340 («În capelele amenajate în peșterile de la poalele Carpaților nu s-au putut găsi pînă în prezent picturi de o vîrstă mai mare de două-trei veacuri...»). Mai aproape de adevăr era Paul de Alep, care acum trei sute de ani remarcase «vechile zugrăveli» din biserica rupestră argeșeană (Ed. Cioran, București, 1900, p. 231), cele care stăruiesc și azi.

Din punct de vedere documentar, cele mai vechi știri rămîn documentele de la începutul secolului al XVI-lea atestînd întemeierea în aceste locuri, de către jupîneasa Mușa, soția lui Hamza banul, a unei minăstiri pe care după numai șase ani, în 1512, o va închina lui Neagoe Basarab, «să fie domnească». Această închinare mai puțin obișnuită, alături de faptul că pomelnicul bisericii începe cu «Basarab voievod», pentru a urma cu Neagoe Basarab și alți domni, sugerează autoarei ipoteza că acțiunea ctitoricească a Mușei ar putea reprezenta, de fapt, numai reînnoirea unei ctitorii mai vechi, al cărei autor a fost poate Basarab cel Mare, din vremea căruia

pare a data pictura. Oricum ar fi, Carmen Laura Dumitrescu trebuie felicitată atât pentru valorificarea competență a unui material artistic unic în felul lui în țara noastră, cât și pentru luminile noi pe care le proiectează asupra problemei încoputurilor monahismului în Țara Românească.

Portretele constructorilor și pictorilor bisericii din Strei (p. 53—72) sînt înfățișate de Ecaterina Cincheză-Buculei într-un substanțial și bine ilustrat articol consacrat acestui străvechi monument din Țara Hațegului. După ce face un scurt istoric al rezultatelor cercetărilor anterioare, subliniind divergențele ivite între autori atât în privința datării construcției și a ansamblului de pictură, cât și a identificării portretului de meșter cu inscripție din altar, care pînă acum a reținut în mod aproape exclusiv atenția specialiștilor, fiind și cel mai vechi portret de meșter din România, autoarea expune concluziile cu totul noi și de mare interes la care a ajuns după prelungite cercetări la fața locului. Expunerea are ca obiect nu numai portretul din altar, ci în special celelalte patru personaje apărute pe pereții naosului cu ocazia restaurării din anii 1970—1972 și a căror interpretare rămăsese pînă în prezent sub semnul îndoielii: după schema lui Vasile Drăguț, *Din nou despre pictura bisericii din Strei*, în «Buletinul monumentelor istorice», nr. 2/1973, p. 20, personajele numerotate 2 («cîtor»), 11 («cîtor?»), 18 («donator») și 19 («neidentificat»). Munca de identificare a fost foarte dificilă, datorită proastei stări de conservare a frescelor, cât și a lipsei inscripțiilor la cele patru reprezentări. Cîtorul însă poate urmări lesne demonstrația, cu ajutorul excelentelor desene ce dublează fotografiile mai necclare. Astfel, bazîndu-se pe costumul, atitudinea și locul ocupat de fiecare personaj, autoarea ajunge la concluzia că nu ar fi vorba de cîtor și de donatori, ci de meșteri, anume de doi cioplitori (nr. 11 și 19 după schema lui V. Drăguț), de zugravul principal (nr. 2) și de un zugrav secundar (nr. 18). Pe de altă parte, portretul din altar a fost identificat sigur, în urma noii citiri a inscripției de către S. Ulea («Ambrozie meșter, iar Ivanîța a zugrăvit biserica...») ca acela al pietrarului principal, de fapt arhitectul («le maître d'oeuvre»).

Demonstrația este documentată, logică și convingătoare, cu unele rezerve. Cele două personaje identificate ca «cioplitori» sînt într-adevăr — indiscutabil — cioplitori, după cum reiese din poziția și atitudinea lor de lucru, mînuind sculele specifice meseriei. Dar tocmai pentru acest motiv — caracterul *dinamic* al celor două reprezentări contrastează cu caracterul *static*, aproape hieratic al pietrarului principal și al zugravului principal, aflați în același timp sub protecția unor personaje sfinte — credem că în cazul celor doi cioplitori nu poate fi vorba de *portrete*, ci de *reprezentări simbolice*, avînd ca rost amintirea eforturilor depuse de zidarii în general pentru construirea bisericii. O analogie în acest sens — influențele romanice la bisericile transilvănene ortodoxe din secolele XIII—XIV nu mai au nevoie de a fi subliniate — se este oferită de «purtătorul de grindă» de la biserica din Brioude (Franța, sec. XIII), al cărui rost, după editor, este de a aminti «construcția bisericii (?) sau, mai curînd, construcția templului sufletului» (P. H. Michel, *La tresque romane*, Paris, 1961, p. 70 și fig. 32). Tot așa, personajul identificat de Ecaterina Buculei ca un zugrav secundar nu este înfățișat nici cu pensa în mînă, cum ar fi fost de așteptat judecînd după modul de reprezentare a cioplitorilor, nici măcar «îr picioare și în poziția de rugă», cum îl descrie autoarea (p. 58) și cum este în adevăr înfățișat zugravul principal (fig. 7 și 8), ci *mergînd* — sau mai precis *pășind în biserică*, deoarece scena se află în gîlful ușii de intrare — cu mîinile întinse și palmele împreunate în poziție de rugă (fig. 3), deci într-o atitudine inexplicabilă pentru un zugrav. De aceea credem că și această reprezentare este un caracter simbolic, prelusul zugrav fiind în realitate un credincios anonim care intră în biserică pentru a se ruga. Ținînd seama de faptul că personajul amintit este cuprins într-un chenar comun cu cioplitorul tot anonim pictat dedesubt, considerăm că avem de a face cu o compoziție unitară, al cărei mesaj, tipic pentru simbolismul medieval, se poate descifra astfel: «Să mulțumim pietrarilor care s-au străduit să ridice biserica pentru ca credincioșii să poată veni în ea să se roage».

Cu aceste mici îndoieli, ne alăturăm interpretărilor autoarei, care mai are și marele merit de a fi descoperit pe peretele nordic al încăperii de la parterul turnului, portretul, sub protecția Maicii Domnului dar din păcate fără inscripție, al cîtorului bisericii din Strei. În continuare autoarea, pe baza unei amănunțite analize stilistice a ansamblului de pictură, reușește să identifice munca a trei zugravi deosebiți, fie-

care cu specificul său, delimitând precis porțiunile din ansamblu ce revin fiecăruia. În concluzie, având în vedere, pe de o parte, faptul că în biserica din Strei sînt pictați nu numai zugravii, ci și meșterii pietrari, ceea ce exclude posibilitatea existenței unui interval lung de timp între momentul construirii și acela al decorării bisericii, iar, pe de altă parte, certitudinea că pictura, pentru motive stilistice, «nu poate coborî în secolul al XIII-lea și nici urca pînă în secolul al XV-lea», autoarea consideră că «singura perioadă posibilă pentru ridicarea monumentului rămîne secolul al XIV-lea» (p. 70), corectînd astfel unele datări mai vechi.

Studiul despre *Vechi icoane din Maramureș* (p. 73—94), alcătuit de Marius Porumb, cuprinde în întregime un fenomen artistic deosebit de bogat, dar care pînă în prezent era cunoscut numai prin publicații fragmentare. În partea introductivă a studiului, autorul subliniază că, deși «așezat la hotarul dintre două sfere cultural-artistice deosebite, într-o zonă de contact cu lumea medievalei catolice, Maramureșul a rămas fidel concepțiilor ortodoxe, fiind contaminat doar vag de unele influențe occidentale» (p. 73). Faptul se explică în primul rînd prin numeroasele biserici și minăstiri ce existau în satele maramureșene încă din secolele XIV—XV, atestate atît de documente cît și de vestigiile scoase la iveală în ultima vreme de săpăturile arheologice.

Urmează prezentarea celor mai vechi icoane conservate (sec. XV—XVI), dominate de influențe moldovenești. În secolul al XVII-lea iese în evidență școala de iconari de la minăstirea Moisei. Contemporan cu ea se manifestă și un al doilea grup de pictori anonimi, localizați îndeosebi în valea Cosăului (cele mai multe icoane se află în — sau provin din — cele două biserici de la Budești) și a Marelui. Cel dintîi nume de zugrav apare în 1697: este vorba de Mihai Zugravul, autorul unei cruci de lemn pentru biserica din Dragomirești (azi la Muzeul Satului din București). Sfîrșitul secolului al XVIII-lea este marcat printr-o «prodigioasă activitate» a zugravilor de icoane maramureșeni (ca și a autorilor de pictură murală, de altfel), desprinzîndu-se în special numele lui Alexandru Ponehalschi, al lui Radu Munteanu din Ungureni (Țara Lăpușului) și altele.

Sobră și competentă, expunerea este bogat ilustrată prin 33 de reproduceri în alb-negru și 2 planșe în culori. Menționăm că o versiune amplificată a studiului recenzat, cu text românesc și german și o mai bogată ilustrație (50 figuri, din care 23 în culori), a apărut concomitent la Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1975, sub titlul *Icoane din Maramureș*.

RADU CREȚEANU

«*Evangelische Kirche der Boemischen Brüder in der CSSR*», Praga, 1975.

În «Introducere» se menționează că în decembrie 1918, — după proclamarea Republicii Cehoslovace —, credincioși ai Bisericii Reformate și Luterană s-au unit sub numele: «Biserica Evanghelică a Fraților Boemi», mai tirziu numită scurt: «Biserica Evanghelică». Astfel, după trei veacuri, moștenitorii spirituali ai vechii «Biserici Husite» și ai «Unității Fraților» au ajuns să-și poată iarăși mărturisii liber credința părinților reformei lor religioase, acceptînd și cărțile simbolice ale confesiunilor augsburgică și elvetică. Istoria acestei Biserici arată deci că ea, de la început, a fost orientată ecumenic, căci, pe lângă vechile mărturisiri de credință creștină și pe lângă cele «Patru puncte de la Praga» (1421) huseite, ea mai recunoaște, ca ale sale, și alte patru mărturisiri de credință, și anume: 1. «Augustana» (1530), 2. «Helvetica posterior» (1566), 3. «Confesiunea Boemă» (1575) husită-luterană și 4. «Confesiunea Fraților» (1535).

Broșura expune apoi datele principale din istoria încreștinării țării lor cehe, — acțiune care începe la sfîrșitul veacului VIII, subliniîndu-se că din 845, — e anul în care se botează la Regensburg 14 principii cehi — misionari apuseni răspîndesc tot mai mult creștinismul în țările cehe, introducînd și liturgia latină. Concomitent pătrunde însă și influența politică apuseană. Pentru a pune stavilă acestei acțiuni, ducele Rastislav, cheamă la 863 misionari greci de la Biserica din Constantinopol. Vin frații Chiril și Metodie din Salonic. Aceștia creează alfabetul chirilic-glagolitic, potrivit limbii slave, traduc multe părți din Biblie în limba slavă veche, înțelegă de popor, și introduc liturgia slavă. Astfel cei doi frați devin întemeietorii literaturii și culturii cehe. Dar, după căderea împărăției morave, țările boeme reintră sub influența culturii apusene și a creștinismului latin. Atunci, la 972, se înființează și Episcopia de Praga.

În veacul XIV, împăratul Carol IV, sprijină mult Biserica latină (Acest împărat înființează la 1347 la Praga prima universitate în Europa centrală). Dar tot în timpul acestui împărat au început să se afirme și oarecare tendințe de reformă, voindu-se adică o «reînnoire» duhovnicească a Bisericii latine. Mișcările acestea, avându-și centrul duhovnicesc în capela Bellehem din Praga (1391), s-au contopit apoi, la începutul veacului XV, în reforma husită, numită astfel după Ian Hus, condamnat ca eretic, de conciliul de la Constanța și ars pe rug (6 iulie 1415).

Dar «moartea de martir» a lui Hus a produs mare mișcare religioasă în poporul ceh. Urmașii religioși ai lui Hus i-au consolidat mișcarea, voind totodată că «laicizeze» Biserica, să-i dea adică «stăpânire lumească». Din acest motiv au izbucnit atunci «războaiele husite», silind Biserica latină să ducă tratative cu «ereticii chehi», căci aproape întreaga Boemie devenise husită. Conciliul de la Basel (1433) satisface apoi pretențiile principale ale husiților, aprobând cele «patru puncte de la Praga»: 1. propovăduirea liberă a cuvântului lui Dumnezeu; 2. primirea sfintei împărtășanii sub ambele forme; 3. renunțarea clerului la putere și proprietate lumească; 4. pedepsirea publică a păcatelor. Articolul II, le-a dat husiților și numele de «utracviști». De altfel potirul a devenit simbolul reformației husite, care avea și vădit caracter eshatologic. Mai tirziu confesiunea husită a fost sprijinită de reforma lui Martin Luther, care spunea: «Husiții sint buni creștini». În timpul acela scrierile lui Hus și ale altor teologi husiți au fost tipărite în limba germană, fiind prefațate chiar de Luther.

Dar grupa husită moderată din Praga încheind un compromis bisericesc cu Vaticanul, faptul n-a fost pe placul cercurilor husite radicale. Acesta a fost motivul care, în timpul domniei regelui husit Georg de Podiebrady, în jumătatea a doua a veacului XV, a determinat apariția, din rândurile husiților radicali, a unei noi mișcări cehe de reformă bisericească: «Unitatea Fraților», care voia să înființeze o comunitate «cu adevărat creștină» după pilda apostolilor.

Aceștia, cu primii preoți hirononiți la Waldenji, reprezintă punctul culminant în reformația chehă, deși totdeauna era, ca număr, numai o mică minoritate de credincioși. Dar prin felul vieții duse de membrii ei și prin realizările lor teologice și culturale «Unitatea Frăției» a fost, în veacurile XVI și XVII, cel mai însemnat fenomen în viața spirituală a poporului ceh. Lista teologilor și conducătorilor acestei «Frății» cuprinde nume de mari personalități, între care și binecunoscutul teolog și pedagog Ian Amos Komenski — Comenius.

Spre finele veacului XVI, «Frății» care din 1535, aveau propria lor mărturisire de credință, s-au unit cu utracviștii și luteranii boemi, editînd împreună, la 1575, «Confesiunea boemă». Dar după lupta de la Bila Hora (Muntele Alb) (1620), fiind învinși, protestanții chehi își pierd, pentru trei veacuri, libertatea lor religioasă și națională. Și se impune alternativa: trecerea la Biserica Romano-Catolică sau părăsirea patriei. Totuși, în pofida vitregiei împrejurărilor, «scințea credinței evanghelice» nu s-a stins în țările cehe, ci a continuat să pîlpie în «subteran». La 1781 i se acordă apoi minorității protestante o anumită toleranță religioasă, iar la 1861 egalitate în drepturi cu romano-catolicii.

Azi, «Biserica Evanghelică a Fraților Boemi» are un caracter popular, fiind deschisă oricui. Ea are constituție presbiterială, «bătrînii» și toți funcționarii — cu excepția preoților — sînt aleși pe șase ani. Biserica e condusă după principii sinodale. Supremul organ bisericesc este sinodul general, care se întrunește tot după trei ani, iar supremul organ administrativ este consiliul sinodal, — trei «bătrîni» și trei preoți. Biserica este activă sub raport catehetic, pedagogic și pastoral.

După înființarea facultății teologice evanghelice «Hus» (1919) la Praga — numită din 1950 «Comenius» — s-a dezvoltat și o teologie chehă aparte, îndeosebi sub îndrumarea decedatului profesor I. L. Hromadka — prieten al poporului și Bisericii noastre — punîndu-se accentul pe «întoarcerea la revelația biblică pe temeiul profețiilor și apostolilor». După al doilea război mondial, Biserica menționată activează mult în direcția ecumenismului și pentru pace («Conferința creștină pentru pace de la Praga»).

În ultimii ani se afirmă trei curente în viața Bisericii Evanghelice cehe: 1. o pietate orientată biblic cu atitudine teologică critică, accentuînd «obiectivitatea cuvîntului lui Dumnezeu» și cultivînd mult exegeza biblică; 2. o direcție evangelistă,

concentrată asupra misiunii interne și asupra «Teologiei crucii», și 3. o direcție modernă, progresivă și ecumenică, cultivând îndeosebi «interpretarea civilă» a învățării creștine, evitând adică cât mai mult «terminologia specific religioasă».

Biserica menționată cultivă azi mult și dialogul cu celelalte Biserici în vederea înfăptuirii unității creștinătății.

Îată câteva date informative asupra «Bisericii Evanghelice a Fraților Bœmi».

Diac. Prof. O. BUCEVSCI

Ghizela Sulițeanu, *Cîntecele ceremoniale «De zori» în folclorul românesc*, în «Revista de etnografie și folclor», tomul 21, nr. 1, 1976, p. 73—88.

Articolul cuprinde subiectul comunicării prezentată de autoare la sesiunea Internațională Folk Music Council, — grupa de studii a muzicii populare pînă în secolul al XVI-lea — Brno, oct. 1970, sub titlul: *Die zeremoniellen Gesänge bei Tagenbruch («zori») in der Rumänischen Volkskunde*.

La baza studiului respectiv a stat materialul bogat aflat în arhiva Institutului de Etnografie și folclor din București, peste 450 de exemplare, reprezentînd momentul ceremonial al cîntecelor «de zori» în ceremonialurile de: înmormintare, colindat, buciumat, nuntă, șezătoare și onomastică.

Sub denumirea de cîntecele ceremoniale «de zori», autoarea a cuprins acele cîntece care, deși fac parte din diferite obiceiuri, cu origini diferite, dețin aceeași funcționalitate generală și comună, aceea de a fi executate în zori, îndată ce apar primele licăriri ale zilei. Funcția de întîmpinare a luminei de zi, personificată în texte prin «zorii», personaje mitice feminine, surori ale Soarelui, reiese nu numai din primele versuri de invocare, ci și din însăși denumirea acestor obiceiuri, ca: «Zori», «Zorile», «Ziori», «Ziorit», «Ziorilași» etc.

Grupa generală a cîntecelor ceremoniale executate în zori cuprinde repertoriul funebru, obiceiul colindatului cu cîntecele speciale de urare denumite «Zori», cît și anume semnale pastorale și alte cîntece ceremoniale înrudite practicate la nuntă, șezătoare și onomastică. Primele trei categorii folclorice pot fi considerate ca reprezentînd în timpul nostru elemente ale unui străvechi cult al soarelui, prezent la strămoșii poporului român încă înainte de oficializarea cultului mitriac, pe teritoriul daco-roman, de către împăratul Aurelian în secolul al III-lea e.n. Celelalte apar de o factură relativ mai nouă, în care sub forme hibride, vechi reminiscențe se înlănuiesc cu elemente vizibile mai noi, însă toate sînt legate între ele prin fibrele puternice ale unui străvechi credințe la poporul român.

Punerea în valoare a circuitului internațional cultural a acestei străvechi moșteniri folclorice românești, merită a fi reținută cu toate aprecierile cuvenite.

Pentru a avea o imagine cât mai cuprinzătoare a locului pe care aceste cîntece îl ocupă în cuprinsul ceremonialului respectiv, ca și în cadrul folclorului românesc, autoarea le prezintă pe rînd, e_du_tînd să le circumscrie prin date privind: funcționalitatea ceremoniei tradiționale în întregul ei, funcționalitatea momentului ceremonial «de zori», practicantii și practica execuției; zonele și stadiul de existență; tematica poetică; particularități morfologice ale textului, ale muzicii și natura unor eventuale diferențe regionale.

I. Cîntecul «de zori» din repertoriul ceremonial funebru.

Funcționalitatea ritualului funebru de a îndeplini diferite practici prin care colectivitatea și-a creat norme pentru trecerea mortului din lumea celor vii într-o lume a celor morți, subliniază autoarea, își are originea în primele stadii de existență umană, odată cu formarea gândirii omenestii. Credința în nemurirea sufletului, în existența unei vieți dincolo de moarte, a determinat acceptarea morții ca un moment firesc de trecerea dintr-o etapă a vieții în alta, în care sufletul urmează să fie alături de cei morți în condiții de existență asemănătoare vieții pămîntene. De aceea, toate practicile au în primul rînd funcția de a prepara «marea trecere», cum este numită

de Mihai Pop (în *Folclor literar*, vol. II, Timișoara, 1968, p. 79—80). Alături de acestea se găsesc regretele celor rămași exprimate prin bocete, în care se descriu aspecte privind viața, întâmplările și gândurile cotidiene legate de cel decedat de familia și cunoscuții lui.

«Cîntecul zorilor», arată autoarea, marchează unul dintre cele mai importante momente ceremoniale rituale: întîmpinarea și invocarea «zorilor surorilor» Soarelui de a mai aștepta cu răsăritul pînă ce mortul își va termina de preparat cele necesare călătoriei sale, mîncarea și rămasul bun. Cîntecul se execută în zori, în toate zilele cît timp rămîne mortul acasă și de asemenea în zorii zilei imediat următoare înmormîntării. El se află la începutul ciclului de cîntece ritual funebre și totodată deschide începerea bocetului femeilor, practică interzisă între apusul și răsăritul soarelui.

Interpretarea este realizată de către femei, ce trebuie să îndeplinească anumite condiții să nu fie rudă cu cel decedat și să cunoască bine cîntecul și practica respectivă. De obicei, aceste femei sînt cunoscute în sat și, fără a fi profesioniste cu plată, ele se consideră ca reprezentante ale colectivității, astfel încît sosesc nechemate în zorii zilei și își încep cîntecul. Pînă în prezent nu s-au întreprins cercetări speciale asupra structurii textului și muzicii cîntecului respectiv, în afară doar de studiul lui Mihai Pop, amintit. Menționăm calitatea de refren pe care o capătă repetarea constantă a invocației dinaintea fiecărui segment: *Zorilor, zorilor / Voi surorilor / Voi să nu pripîți / Să ne năvăliți / Pînă și-o găti D-albul de pribeag /*; repetarea rituală are loc de trei ori la rînd a cîntecului. Numărul femeilor executante poate fi de 3, 5, 7, 9, în zonele unde interpretarea este realizată de către un singur grup: Valea Almajului-Banat, Mehedinți, Gorj, Făgăraș — sau de 4, 6, 8, 10 12 femei în zonele de practică antifonică: Hunedoara, Someș, Banat. Ele țin într-o mină o lumînare aprinsă, împreună cu un șervet, în care, într-un colț, sînt înodate una sau două monezi și astfel, stînd afară în dreptul camerei mortului, cîntă tare, cu fața îndreptată spre răsărit.

Cîntecul zorilor este cunoscut astăzi în zonele: Banat, Hunedoara, Mehedinți, Gorj și o parte din Făgăraș, Arad, Someș. Se pare că în trecut, afirmă autoarea, zona de răspîndire a fost mult mai largă. Execuția instrumentală în zorii zilei, cît mortul se mai află încă acasă, executată de buciom, în nordul țării, sau cu taraf, vioară, țambal, cobză, în Muntenia, poate că ne arată tot o reminiscență a acestui moment ceremonial altădată cîntat și vocal. La fel și frecvența prezenței în bocetele din nordul Moldovei a versurilor: *Roagă-te Ia Sîntul Soare / Să ție ziua mai mare / C-azi îi zi de despărțire.*

II. Cîntecul «de zori» din repertoriul colindatului în cadrul sărbătorilor de iarnă.

Colinda «Zori» se execută numai după ora 12 noaptea, mai mult spre 3—4 dimineața, în noaptea de Ajunul Crăciunului, cînd grupa de colindători a terminat de colindat și ultima casă a satului. De aici, ei pornesc înapoi către centrul satului, mergînd încet și cîntînd «Zorile» fără întrerupere, repetînd astfel colinda de cîteva ori. Odată ajunși la casa gazdei de unde au pornit să colinde, tinerii despărțindu-se pentru a pleca la casele lor și astfel colindatul de Crăciun se socotește încheiat pînă la anul viitor. În unele părți, se obișnuiește ca «Zorile» să mai fie cîntate de 2—3 ori pe unul sau două dealuri ce domină satul. Alteori se cîntă în clopotnița bisericii. De fiecare dată însă, gruparul se întoarce cu fața spre răsărit, iar uneori spre cele patru zări.

Urmărindu-se existența colindei «de zori», se observă că în cadrul colindatului propriu-zis se întîlnesc două categorii distincte de cîntece ceremoniale de zori, pe care autoarea le denumește A. și B.

În categoria A. particularitățile sînt mai vechi decît cele ale tipului B. La categoria A. reprezentată prin tipul descris mai sus, tematica redă invocarea zorilor de a întîrzia pînă cînd grupa de colindători va termina de colindat toate casele, după care va lua pîna sau un bulgăre de aur de la cei doi vulturi ce se bat și le va dăruia fetelor. Frecvența acestei categorii apărea în special în zonele din sudul Transilvaniei și c parte din nordul Olteniei, nordul și centrul Munteniei mai puțin în centrul Transilvaniei și Munteniei. Acest tip de colindă se practică doar în noaptea de Ajun a Crăciunului.

Tot în categoria A, fără a avea aceeași funcție de încheiere a colindatului, ci doar unele înrudiri ale textului, se pot încadra și acele colinde obișnuite, care — prezentînd aceleași caracteristici morfologice ale textului și muzicii —, au avut tematica îmbinată cu teme religioase creștine. Aceste colinde au fost mai frecvente în Transilvania de sud și centrală.

În aceeași categorie autoarea a inclus și acele colinde care, fără a mai fi cîntate în zorii zilei și avînd o tematică diferită, dețin ca refren constant invocarea zorilor: «Voi ziori de ziua» sau «Ziorel de zi» sau «Zorile-s d-albe». Faptul că marea majoritate a acestor colinde au avut o tematică literară religioasă, păstrînd totuși structura muzicală a colindelor profane, și de asemenea, că au fost executate de Crăciun, ne face să credem, afirmă autoarea, că acestea au suferit în timp adaptarea străvechilor cîntece de urare ale Anului nou legate de cultul Soarelui la sărbătoarea creștină, păstrînd însă refrenul și, prin aceasta, legătura pierdută între timp cu vechea funcționalitate.

Categoria B cuprinde colinda «de zori» astfel transformată și care se pare că a luat naștere în zona Făgăraș-Sibiu prin interferența cu elemente tradiționale preluate de astă dată din categoria cîntecelor obișnuite provenite din zonele învecinate: Oltenia și Muntenia. De o structură mai nouă în timp și prin versificația pe 7 — silabe axată pe o muzică posibilă de colindă, însă și de cîntece vechi, colinda este cunoscută sub numele de «Ziorit», «Zorit» sau «Zăurit». Ea este executată după ora 12 noaptea, spre dimineață, mai puțin de Crăciun și în special de Anul nou, pentru cei cu numele de Vasile, apoi de Bobotează pentru cei numiți Ion. Această colindă are circulație în aproape toată țara, inclusiv în zonele unde străvechile colinde au dispărut sau sînt pe cale de dispariție. Această colindă de «ziorit» realizează legătura cu celelalte cîntece ceremoniale «de zori», care se execută la nuntă, șezătoare și onomasticele de peste an.

III. Un obicei, considerat tot străvechi și cu originea într-un cult al Soarelui este obiceiul denumit «Zorile», executat la buciun. Puținele date obținute pînă în prezent ni-l atestă ca practicat în noaptea și pînă în zorile zilei de Sf. Gheorghe, în zona dunăreană a județului Brăila și de către păstorii din județul învecinat Vrancea. Obiceiul consta în cîntecul de buciun al unor semnale caracteristice execuției la acest instrument, avînd drept condiție esențială repetarea aceleiași semnal în cele patru colțuri de zare, cu funcționalitatea de a alunga eventualele forțe răuvoitoare. Acest obicei a dăinuit în jud. Brăila pînă în preajma celui de al doilea război mondial (1941) și făcea parte dintr-un întreg complex de obiceiuri practicate tot în zorii zilei de Sf. Gheorghe, ca, de pildă, scăldatul în zori în Dunăre și, apoi, tăvălitul prin iarbă în pielea goală.

IV. Cîntecul «de zori» din repertoriul ceremonialului nupțial.

Este vorba de obiceiul important suprapus pe un fond autohton. Cam cu un secol în urmă, în timpul cîntecelor de lume și al serenadelor create de cîntăreții de oraș, s-a infiltrat în ceremonialul de nuntă un nou obicei, probabil de influență turcească, ca luni, în zorii zilei, lăutarii să scoale pe miri din somnul lor nupțial, cîntînd afară, în dreptul ferestrei camerei unde dormeau linerii căsătorii, un cîntec potrivit. Astăzi, acest obicei s-a întins, în scurtă vreme, aproape în toată țara.

V. Cîntecul «de zori» din repertoriul șezătoarei este cîntecul executat de către tineret la plecarea din șezătoare, după orele 12 noaptea spre dimineață. Cîntecul este același ca tematică, text și muzică, cu cel onomastic, avînd dealtfel și aceeași denumire de «ziori». Zioritul apare ca o cînstire a gazdei în casa căreia a avut loc șezătoarea sau claca și de obicei se încheie cu modernul și orășenescul «Mulți ani trăiască».

VI. Cîntecul «de ziorit» la onomastica de peste an este o variantă a colindei onomastice «de ziorit», pe care tinerii o execută în cadrul sărbătorilor de iarnă pentru a ura pe cei cu numele de Nicolae, Ion, Vasile. «Zioritul» onomastic din tot timpul anului se practică de asemenea ca urare și pentru cei cu alte nume, ținînd de date calendaristice speciale. Spre deosebire însă de colinda onomastică «Ziorit», care se cîntă de obicei la bărbați, cîntecul onomastic «Ziorit» se cîntă și femeilor al căror nume se încadrează în zilele respective. În grupa celor ce vin acum să ureze intră și femei alături de bărbați. Obiceiul are mai mult un caracter de petrecere.

Trecerea în revistă a cîntecelor ceremoniale «de zori» din cadrul diferitelor obiceiuri, de la străvechile cîntece funebre ale zorilor și ale colindei «de zori» la «zoriile» onomastice ale «zorilașilor», îi că prălejul autoarei să facă o seamă de caracterizări, din care reținem pe cele mai esențiale :

— Cîntecele «de zori», astăzi mai mult sau mai puțin ceremoniale, reprezintă în folclorul românesc, un complex de manifestări supuse unei funcții generale de întîmpinare a răsăritului Soarelui ;

— în cadrul obiceiurilor «de zori» găsim două grupe de categorii folclorice net diferențiate între ele, atât prin conținutul lor funcțional particularizat fiecărei categorii, cît și prin gradul de vechime al originii lor : I) grupa cîntecelor «de zori» din categoriile : funebru, colindat și Sf. Gheorghe, pe care le socotim de origine arhaică ; și II) grupa cîntecelor «de zori» din categoriile : nuntă, șezătoare și onomastică, de proveniență mai nouă ;

— toate cîntecele ceremoniale «de zori» prezintă în zilele noastre, la diferite nivele de timp și funcționalitate, reminiscențele unei credințe precreștine, posibil în trecut unilară la întreg poporul român ;

— nu se cunosc pînă în prezent manifestări similare în folclorul popoarelor vecine și balcanice, fiind specifice numai poporului român.

În anexă se dau și 9 melodii notate : *Cîntec funebru «Zori»* — Cimpofeni, jud. Gorj ; *Cîntec funebru «Zori»*, Borlovenii-Vechi, jud. Caraș-Severin ; *Repertoriul de Crăciun, colinda «Ziorele»*, Titești, jud. Vâlcea ; *Repertoriul de Crăciun, colinda «Ziori»*, Cuca-Titești, jud. Vâlcea ; *Repertoriul de Crăciun, colinda «Zuorile»*, Blăjeș, jud. Sibiu ; *Repertoriul de Crăciun, Colinda onomastică «Ziorele»*, Ampoița, jud. Alba ; *Repertoriul nupțial «Zorile»*, cîntecul de sculare a mirilor, Cîmpulung, jud. Argeș ; *Cîntec la șezătoare onomastică «Ziorile»*, Viștea de Jos, jud. Brașov ; *Cîntec onomastic «Zorile»* (pentru Constantin), Nucșoara, jud. Argeș.

Deși studiul nu tratează întreaga problematică a cîntecelor ceremoniale «de zori», fiind mărginit de cadrul unei comunicări, el pune în valoare o seamă de aspecte principale, nestudiate pînă în prezent și, prin aceasta, are meritul de a deschide noi perspective studierii fondului folcloric străvechi al poporului român autohton.

Pr. I. IONESCU

Udo T w o r u s c h k a, *Dieser Gott Kann uns helfen* (În «Lutherische Monatshefte», nr. 3, 1976).

Sub titlul «Acest Dumnezeu ne poate ajuta», autorul — profesor la Köln — prezintă citeva «imagini — Iisus», din religiile mari, adică «interpretări necreștine» privi de pe Mîntuitorul.

Rezumăm cuprinsul studiului.

În perspectivă istorică față de creștinism, marile religii din lume — scrie autorul — pot fi împărțite în 1. religii ale *continuității* (iudaism, islamism) și 2. religii ale *discontinuității* (hinduism, buddhism, șikhism ș.a.). — Din prima categorie fac parte religiile care stau cu creștinismul într-un fel de relație istorică «revelațională», fie că preced sau succed creștinismului, iar din categoria a doua fac parte religiile care n-au nici o legătură genetică cu creștinismul, ci au venit în atingere cu biserica creștină, fie prin misionarism creștin sau prin proprie răspîndire. Mai trebuie reținut și faptul că iudaism, creștinism și islamism sînt sisteme «închise», fiindcă dispun de un fix punct soteriologic final (iudaismul : Mesia cel așteptat, creștinismul : Iisus, islamismul : Mohamed), ceea ce nu se poate susține în aceeași măsură despre hinduism, buddhism, șikhism, al căror «universalism» este deschis multor integrări doctrinare ulterioare.

Din punct de vedere funcțional relația celor două tipuri de religie față de creștinism ar putea fi formulată în sensul că religiile continuității atribuie lui Iisus un rol funcțional subordonat în sistemul lor, — Iisus fiind interpretat fie ca penultimul profet (islam) sau ca «un impuls de credință personalizat», ca în unele concepte ale iudaismului. Religiile discontinuității, la rîndul lor, postulează o coordonare cu Iisus.

«Teologia neagră» africană și americană urmărește naturalizarea lui Iisus, prezentând adică un «Iisus negru», integrat în gândirea și vocabularul sistemului cultural respectiv. Iudaismul, în ultimele decenii, vorbește despre «repatrierea lui Iisus», prezentându-l ca pe un bărbat care «în toate liniile ființei sale este tip iudaic... fiind un iudeu între iudei», iar asiaticii vorbesc de «Iisus — un asiat între asiati. N-a fost Hristos totodată și asiat? Da, ucenicii Săi au fost asiati. În Asia creștinismul a fost introdus și dezvoltat de asiati» (Keshob Chandra Sen). Iisus ar dispune de însușiri asiatice: blindețe, modestie, este iubitor de pace și în multe privinți se aseamănă unui «autentic Iogi oriental» (Swami Akhilanado, 1961). În regiune islamică, în sfârșit, Iisus este prezentat drept «un musulman dreptcredincios și trimis al lui Dumnezeu, aducând poporului Său o evanghelie-îngil. Ucenicii lui Iisus sint ajutoarele Sale și puși în paralelă cu asociații profetului» (Sura 61, 14).

Cele două grupe de religii menționate mai sus se deosebesc — notează autorul —, și sub aspect hristologic. Religiiile continuității accentuează omenitatea lui Iisus, iar religiile discontinuității divinitatea lui Iisus.

În anumite concepte ale iudaismului modern Iisus este prezentat, adevărat, drept «mare martor al credinței lui Israel», dar deosebirea esențială între creștinism și iudaism este redată în afirmația «Credința lui Iisus ne unește, dar credința în Iisus ne desparte». Divinitatea lui Iisus este respinsă, căci conceptul unei întrupări a lui Dumnezeu este străină iudaismului.

Și în islamism Dumnezeu și om sint dialectic separați. Calea lui Dumnezeu către oameni duce printr-o succesiune de evenimente revelaționale, începând cu Avraam, primul «căutător de Dumnezeu» și prin iudaism și creștinism ajungând la islamism. Fiecărui popor i-a trimis Dumnezeu — se spune — un mesager cu o scriere. Din rîndul acestora face parte și Iisus. Misiunea Lui era să aducă poporului iudeu evanghelia (îngil). După ființa Sa Iisus nu-i decît un om, înrudit cu alți oameni. Stă însă în mod deosebit în harul lui Dumnezeu, fiindcă Acesta l-a ales de mesagerul Său. După învățătura lui Mohamed, Iisus este «creiat și nu născut». Titlul «Mesia» e întrebuințat ca nume propriu, dar totdeauna în context de polemică împotriva hristologiei creștine. Pe cînd însă în iudaism noțiunea «Fiul lui Dumnezeu» e întrebuințată cel mult în sens simbolic, adică în sensul unei strînse relații între Tată și Fiul, în islamism faptul acesta înseamnă blasfemie la adresa lui Dumnezeu, căci altfel s-ar desființa monoteismul său și Dumnezeu ar fi coborît în sfera existenței umane.

Idea divinității lui Iisus se găsește îndeosebi în religiile discontinuității. Astfel în hinduism noțiunea «avataro» («coborîre») e utilizată pentru caracterizarea lui Iisus și-i redată de obicei prin cuvîntul «încarnațiune». Noțiunea «avataro» și concepția legată de ea sint luate din teologia — Vishnu, unde există numărate «coborîri» ale lui Vishnu, iar în Bhagavadgîto este cuprinsă și doctrina Vishnu. «Coborîrile» lui Vishnu sint necesare cînd sporește nedreptatea umană, și disporește spiritualitatea. De obicei se vorbește de zece «avataras»: pește, broască țestoasă, mistreț, leu, pîtic, Rama cu securea, Ramacandro, Krishna, Buddha și Kalki, dar gândirea hindusului mai sporește numărul acesta și oricine poate fi introdus în ele.

Învățatul Vivekananda, referindu-se la începutul Evangheliei după Ioan, face deosebire între «Hristos trinitar, aflat deasupra noastră», și «Hristos unitar, care-i un simplu om moral». Nici unul dintre ei n-are însă importanță pentru mîntuirea omului, «dar Hristos, cel care este întruparea lui Dumnezeu, acest Dumnezeu ne poate ajuta».

«Încarnațiunile» sint ființe doketiste, care, în pofida omenității lor, nu înțelează să fie Dumnezeu. Învățatul indian Sarvapalli Radhakrishnan vorbește în lucrarea sa: «Innoirea credinței din duh» despre «Dumnezeu-oameni», între care-i înregistrează și pe Buddha și pe Iisus. «Încarnațiunile» au o misiune pedagogică, fiind «premergătorii umanului adevărat». «Ceea ce-i posibil unui Gautama sau unui Iisus, este posibil fiecărei ființe umane». După concepția lui Radhakrishnan Iisus este fără păcat, «dar prin aceasta nu s-a îngustat omenitatea Sa. Păcatul nu ține de esența firii umane. El este încă o tulburare sau o distrugere». Sint însă și reprezentanți ai neo-hinduismului care resping o idee a încarnațiunii, căci acceptîndu-se ideea aceasta, — spun ei —, «s-ar prăbuși într-un întuneric și mai mare o țară care și așa e cuprinsă numai de superstiții».

În ce privește crucificarea și moartea lui Iisus istoria religiilor înregistrează aprecieri divergente. Multe religii ne-creștine nu le atribuie o însemnată deosebită, contestând direct moartea pe cruce a lui Iisus sau dându-i o interpretare spiritualizată. Ideia unei jertfe de răscumpărare aduse de Hristos este străină Islamului, căci fiecare om trebuie să stea singur nemijlocit în fața lui Dumnezeu, răspunzând pentru faptele sale. Și în iudaism se spune: «Nimeni, nici Moise și nici Iisus și nimeni în viitor nu poate îndeplini legea pentru mine. Eu singur trebuie s-o îndeplinesc»?!

Apoi după concepția islamică onoarea lui Dumnezeu nu poate admite ca un trimis al Său să fie ucis de necredincioși. Într-o religie a dreptății o moarte nevinovată n-are nici o valoare expiatoare. Mișcarea islamică Ahmadijja susține că Iisus n-a murit pe cruce, ci în stare de inconștiență a fost luat de pe cruce și așezat într-o cameră de piatră și aici prietenii Săi l-au readus la viață. A murit apoi în vîrstă înaintată în Kașmir.

«Seicho No Ie» («Casa evoluției»), o nouă religie japoneză apărută pe la 1930 nu contestă realitatea morții lui Iisus, dar aceasta îi servește ca «interpretament» pentru concepția că peste tot nu există păcat, ci numai «maja» (iluzia) lui. «Hristos s-a lăsat crucificat ca jertfă expiatoare pentru păcatele omenirii, pentru a desființa conștiința păcatului în omenire». Oamenii suferă — se spune — fiindcă cred în păcatul prim al lui Adam și pe ei înșiși se socot a fi copii ai păcatului. Și deși Iisus a propovăduit că omul nu-i fiu al păcatului, ci fiu al lui Dumnezeu, oamenii n-au voit să creadă aceasta. Din motivul acesta Hristos a suferit, spunind: «Eu voi fi crucificat pentru păcatele voastre, deci păcatul a dispărut și în viitor nu va mai fi nici un păcat. Eu sufăr totul pentru păcatele voastre». Hinduismul asemenea nu atribuie crucii valoare absolută, ci numai o intenție pedagogică pentru ca «omul să recunoască că el însuși este Dumnezeu», utilizînd în acest context afirmația Mîntuitorului: «Eu și Tatăl una sîntem» (Ioan X, 30).

«Crucea arată limpede că omul a devenit Dumnezeu» (poetul hindus Subba Rao).

«Hristos a devenit Dumnezeu, pentru ca și noi să ne îndumnezeim».

După învățătura indianului Singh Iisus a pășit conștient și cu curaj spre cruce, «căci pentru acest ceas încununător am trăit viața mea». Crucificarea e un pas necesar pentru a ajunge «din o libertate la alta». «Nu voi îmi luați viața mea, spune Iisus, ci Eu o dau de bună voie, căci pot să mi-o iau iarăși» (Singh).

Dar, chiar numai din sumarele date prezentate se desprinde, cred, limpede faptul că persoana Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și învățătura Sa preocupă, într-o formă sau alta, toate religiile lumii, unele cu contestare neînțeleasă sau nevrînd să înțeleagă cuprinsul real al misiunii Sale, altele dînd acesteia interpretări îndepărtate de autenticitatea adevărului creștin.

O. B.

Vasile Drăguț, *Dicționar enciclopedic de artă medievală românească*, ed. Științifică și enciclopedică, București, 1976, 330 p.

Dacă este adevărat că în legătură cu monumentele de artă medievală românească pot fi evocate remarcabile lucrări de sinteză (cum ar fi, de pildă, *Istoria artei leudale în țările române*, a prof. V. Vătășianu, *Istoria artelor plastice în România*, apărută sub egida Institutului de istoria artei, sau mai recent *Un mileniu de artă la Dunărea de Jos*, a lui Răzvan Theodorescu), un dicționar enciclopedic de artă medievală românească a lipsit pînă în prezent alături din circuitul științific cit și multor cititori atrași de vechile opere de artă din țara noastră.

Propunîndu-și, în primul rînd, să pună în lumină evoluția artei medievale românești, Vasile Drăguț arată că ea s-a impus cu recunoscută autoritate, nu numai în țările din jur, în spațiul sud-est european, ci și în orientul apropiat. Totodată, autorul insistă asupra prezenței, de-a lungul întregului ev mediu, a unei arte populare în strîns raporturi cu inventivitatea și sporul de semnificație ale artei culte. În sfîrșit, Vasile Drăguț urmărește să releve puternicile legături spirituale dintre cele trei țări române, distingînd, în cadru acestei unități, trăsăturile specifice, care, încă din etapa premedievală, îi imprimă o expresivă diversitate.

Dincolo de dispoziția alfabetică a termenilor, structura internă a dicționarului permite să se deducă o viziune pe deplin conturată în privința fenomenului artistic românesc în contextul artei universale și, totodată, propunerea unor principii de dinamică ale artei medievale care se pot deduce din întreaga ei evoluție, considerate permanențele unei conștiințe de sine în devenire. Evident că un astfel de dicționar, unde concepte generale și unitățile geografice apar prezentate cu conținutul lor istoricist, presupune alte criterii de cercetare și prezentare decît o istorie a artei, unde axele structurale sînt cronologice, în funcție de acestea apărînd prezentate fenomenele artistice, inspiratorii și creatorii lor.

Fidel unei viziuni proprii, autorul nu preia definițiile termenilor din dicționare curente (românești și străine) pentru a alcătui o compilație, ci caută de fiecare dată explicații originale și exemplificări de pe aria țărilor române, ținînd seama de seriile cele mai reprezentative. El depășește tiparul zonelor obișnuite de artă cu care ne-am familiarizat, mai mult sau mai puțin, lucrările de specialitate și își propune să introducă în circuit monumente pe nedrept neglijate sau încă necercetate. Astfel Banatul apare cu o serie de monumente valoroase (ca de pildă cetățile Carașova, Bocșa, Ceacova), necunoscute marelui public, ca și cîmpia Țării Românești sau zona inferioară a Moldovei (mănaștirile Bogdana, Răchitova, Hadimbu, Fistic). Această preocupare pentru zone vitregite din punctul de vedere al notorietății lor, permite autorului să prezinte un context artistic armonios desfășurat și să lase impresia că dispoziția monumentelor pe teritoriul național este echilibrată.

Dicționar cu caracter topografic, lucrarea prezintă marile centre artistice și așezările importante, pînă constituie și un îndreptar pentru cei care vizitează țara sau numai înfăptuirile medievale notorii izolate sau din cuprinsul unui oraș. Punînd în circulație o serie de opere sau chiar de detalii neglijate pînă în prezent — parte din material fiind studiat și introdus în circuit de autor — dicționarul contribuie, de asemenea, în mod deosebit, la valorificarea moștenirii culturale.

Dat fiind numărul foarte mare de creații artistice de pe aria țărilor române, autorul a procedat la o selecție antologică, condus de următoarele principii: valoarea artistică, vechimea și raritatea tipologică și reprezentarea corectă a întregului teritoriu. Considerîndu-se bibliografia de specialitate, s-a avut în vedere în primul rînd grupul monumentelor și operelor de mult intrate în circuitul științific și bucurîndu-se de o mai largă notorietate.

În ceea ce privește patrimoniul actual al monumentelor, Vasile Drăguț arată că în condițiile gravelor adversități istorice, în condițiile nenunțării migrații, războaie de nimicire și distrugerii, o mare parte din tezaurul nostru artistic a fost pentru totdeauna pierdut. Totuși creșterea artei românești nu a încetat nici un moment și artiștii și-au continuat efortul lor creator de-a lungul veacurilor. Autorul distinge în acest elan creator una din trăsăturile fundamentale ale culturii și artei vechi românești, conștiință de resursele sale de afirmare «purtătoare a unui optimism funciar».

Se insistă asupra faptului că datorită pustiirilor provocate de migrații și de războaie au dispărut, în primul rînd monumentele de artă, atît cele izolate, cit și cele care formau nucleele țărilor și orașelor.

Pe scara timpului, autorul și-a propus să depășească limitele evului mediu românesc propriu-zis, considerînd că monumentele «mature» nu pot fi înțelese fără prezentarea înfăptuirilor din primele trei secole ale mileniului nostru, epocă în care, atît la Dunărea de Jos cit și în Transilvania și în Banat se semnalează existența primelor formații statale românești. Limita superioară a cadrului cronologic este începutul secolului al XIX-lea, cînd se încheie procesul evolutiv al artei vechi românești. Evident că pentru perioadele mai îndepărtate prezentarea operelor de artă încearcă să fie exhaustivă, selecția operîndu-se odată cu îmbogățirea informațiilor.

Considerîndu-se necesitatea de a se stabili o limbaj comun și o bază generală de discuții, este pentru intia oară că s-a încercat o prezentare cit mai largă a terminologiei de specialitate. Faptul că la termenii românești ai dicționarului se adaugă echivalența lor în limbile de circulație, nu poate decît să avantajeze viitoarele traduceri, unde se constată adesea o diversitate deconcertantă de sensuri.

Ilustrarea termenilor se face în exclusivitate cu opere din România, atît pentru orientarea mai ușoară a cititorului, cit și pentru punerea în valoare a acestor înfăptuiri (traducerea în imagini al acestor exemplificări ține și ea seama de acest principiu: astfel, pentru portalul romanic se reproduce o imagine de la catedrala din

Alba Iulia, pentru cel gotic, de la Biserica Neagră din Braşov, pentru cel renescentist de la casa Bregher din Cluj-Napoca, pentru cel brincovenesc, de la biserica Adormirii din Rîmnîcul Sărat). Exemplele date sînt urmările de autor pe scara timpului şi în funcţie de complexitatea lor, unii termeni generali (ca arhitectură, pictură, broderie, sculptură) sau alţii familiari artei din ţările române (ca ancadrament, capitel, cetate, pridvor) fiind foarte dezvoltate.

Au fost propuşi o serie de termeni de specialitate, inexistenţi sau în locul altora, inadecvaţi (ca de pildă «turnuleţ de colt» pentru «chaquette», «balcon fortificat» pentru «bretèche»), precizindu-se analitic termeni cu un caracter prea general («gură de aruncare» şi «gură de păcură», «în filă» şi «în anfiladă» etc). Explicaţia unui termen are în vedere istoria de artă şi prezenţa lui se explică tocmai prin această disciplină, legătura făcîndu-se prin subordonări limpezi şi adecvate.

O importantă contribuţie a lui Vasile Drăguţ constă în inserarea în dicţionar a datelor despre artiştii şi meşterii de artă medievală şi prezentarea lor separat de aceea a înfăptuirilor pe care le admirăm, punîndu-se în lumină aportul lor şi colorîndu-se mai pregnant activitatea artistică din cele trei provincii româneşti. Monumentele capătă şi ele un spor de semnificaţie, neglijat uneori, cînd, stabilindu-se în mod firesc raportul între opera de artă şi cititor sau donator, s-a trecut peste rolul hotărîtor al meşterului, aparţinînd adesea păturii orăşeneşti sau celei ţărăneşti. Precizarea rolului zugravilor sau sculptorilor în procesul de creaţie din ţările române, desfăşurat în condiţii specifice de viaţă, care s-au dovedit favorabile afirmării pe plan artistic şi cultural al unor individualităţi artistice de mare prestigiu în epocă, adesea cu o bogată şi semnificativă posteritate, nu au format pînă recent obiectul unor preocupări speciale. După investigaţiile fructuoase ale Theoderei Voinescu, Sorin Ulea sau Vasile Drăguţ însuşi, în aşteptarea unui repertoriu al artiştilor şi meşteruşarilor medievali, dicţionarul de care ne ocupăm pune în lumină participarea artistului medieval ca *ingenium* la realizările atît de ilustrative pentru evoluţia mentalităţilor şi a succesiunii sistemelor de referinţă din ţările române. Acolo unde datele biografice lipsesc, autorul recurge la prezentarea unor trăsături caracteristice din operele mai importante. Ne pare foarte indicat, de pildă, ca un artist a cărui viaţă o ignorăm, ca Vucaşin Caragea să fie portretizat prin specificitatea coloanelor sale din pridvorul de la Hurezi.

Reproducerile fotografice din dicţionar şi desenele sugestive contribuie la circumstanţierea explicaţiilor, înlesnind accesul la proprietatea termenilor. La monumentele de arhitectură care reprezintă tipuri noi sau capete de serie fotografia ansamblului este însoţită de releveul respectiv. Articolele de mare extensie nu apar însoţite de imagini, exemplificările fiind făcute cu opere din însuşi corpul dicţionarului. În ceea ce priveşte supraportarea ea ne propune evocatoare perspectivă, plecînd de la un portal moldovenesc în arc frînt, urmat de chenarele uşilor încăperilor următoare, grăitor simbol al succesiunii stilurilor în timp.

În prezentarea bibliografiei, Vasile Drăguţ a avut un criteriu selectiv, urmîrînd, în primul rînd, să prezinte cititorului izvoare de informare generală cu privire la arta medievală românească. Totodată, lista de lucrări indică şi baza documentară a glosarului, dar trebuie să avem în vedere că autorul considerîndu-şi propriile lucrări de specialitate, şi-a propus opţiunile atît în cazul definiţiilor lexicale, cit şi — mai cu seamă — la datări şi atribuiri. Evident că o serie de lucrări de referinţă (ca de pildă ale lui Şt. Balş, V. Vătăşianu, Gr. Ionescu, Sorin Ulea, Răzvan Theodorescu sau N. Stoicescu — ale cărui bibliografii de localităţi şi monumente l-au dispensat de indicarea bibliografiei pe unităţi artistice) au fost şi în cazul faţă cu precădere consultate, dar impresia cititorului este că atît criteriile de selecţionare cit şi judecăţile de valoare sînt inspirate de o istorie proprie a artelor din ţările române. Multitudinea şi profunzimea consideraţiilor originale în legătură cu arta medievală românească fac posibilă iniţierea cititorului de o manieră echivalentă cu aceea a unui tratat.

Dicţionarul enciclopedic de artă medievală românească reprezentînd o lucrare care reclamă cunoştinţe asupra activităţilor şi fenomenelor artistice cele mai diverse de pe o arie întinsă şi dintr-un mare interval de timp, nu putea găsi un autor mai potrivit, eminent cunoscător al tuturor genurilor de artă din toate trei provinciile româneşti.

PAVEL CHIHAIA

TATĂL NOSTRĂ

transpus pentru cor mixt de Prof. MARIN VELEA.

de CIPRIAN PORUMBESCU

Moderato

S. Ta - tăl nos - tru Ca - re - le ești în cer Sfin -

A. Ta - tăl nos - tru Ca - re - le ești în cer Sfin -

T. Ta - tăl nos - tru Ca - re - le ești în cer Sfin -

B. Ta - tăl nos - tru Ca - re - le ești în cer Sfin -

tea - scă - se nu - me - le Tău, sfin - tea - scă - se nu - me - le

tea - scă - se nu - me - le Tău, sfin - tea - scă - se nu - me - le

tea - scă - se nu - me - le Tău, sfin - tea - scă - se nu - me - le

tea - scă - se nu - me - le Tău,

Tău, Vi - e - m - pă - ră - ți - a Ta fa - că - se

Tău, Vi - e - m - pă - ră - ți - a Ta fa - că - se

Tău, Vi - e - m - pă - ră - ți - a Ta fa - că - se

Vi - e - m - pă - ră - ți - a Ta fa - că - se

vo — ia Ta pre-cum în cer și pre pă -

vo — ia Ta pre-cum în cer și pre pă -

vo - ia Ta pre-cum în cer și pre pă -

vo - ia Ta pre-cum în cer și pre pă -

mînt Pîi - nea noa -

mînt Pîi - nea noa -

mînt pre-cum în cer și pre pă - mînt Pîi - nea noa -

mînt pre-cum în cer și pre pă - mînt Pîi - nea noa -

stră cea de-a - pu - ru - rea pîi - nea

stră cea de-a - pu - ru - rea pîi - nea

stră cea de-a - pu — ru - rea pîi - nea

stră cea de-a - pu — ru - rea pîi - nea

noa-stră cea de-a-pu - ru - rea dă-ne-o no - uă a - stăzi

noa-stră cea de-a-pu - ru - rea dă-ne-o no - uă a - stăzi

noa-stră cea de-a-pu - ru - rea dă-ne-o no - uă a - stăzi

noa-stră cea de-a-pu - ru - rea dă-ne-o no - uă a - stăzi

cresc.

și ne iar - tă gre-șa-le-le noa-stre pre-cum și noi ier-tăm

și ne iar - tă gre-șa-le-le noa-stre pre-cum și noi ier-tăm

dolce

gre-și-ți-lor noș-tri și nu ne du - ce pre noi în is -

gre-și-ți-lor noș-tri și nu ne du - ce pre noi în is -

p

M

M

p

M

cresc..... *molto*

pi - tă ci - ne mîn - tu - eş - te ci ne mîn - tu -
 pi - tă ci - ne mîn - tu - eş - te ci ne mîn - tu -
 ci - ne mîn - tu - eş - te ci ne mîn - tu -
 ci - ne mîn - tu - eş - te ci ne mîn - tu -

eș - te de cel rău, de cel rău.
 eș - te de cel rău, de cel rău.
 eș - te de cel rău, de cel rău.
 eș - te de cel rău, de cel rău.

CĂ TRĂȘTEL ADORMIND

cor mixt

Moderato

arm. de Prof. MARIN VELEA

S. Cu tru-pul a - dor - mind ca un mu - ri - tor
 A. Cu tru-pul a - dor - mind ca un mu - ri - tor
 T. Cu tru-pul a - dor - mind ca un mu - ri - tor
 B. Cu tru-pul a - dor - mind ca un mu - ri - tor

Îm - pă - ra - te și
 Îm - pă - ra - te și
 Îm - pă - ra - te și
 Îm - pă - ra - te și

Doam ne a tre - ia
 Doam ne a tre - ia
 Doam ne a tre - ia
 Doam ne a tre - ia

zi ai în - vi - at pe A -
 zi ai în - vi - at pe A -
 zi ai în - vi - at pe A -
 zi ai în - vi - at pe A -

dam din stri că - ciu — ne ri — di -

dam din stri — că - ciu — ne ri — di -

dam din stri - că - ciu — ne ri — di —

dam din stri - că - ciu — ne ri — di -

cînd și moar — tea — pier -

cînd și moar — tea — pier -

cînd și moar — tea pier -

cînd și moar — tea — pier -

zîn — du - o — Paș - ti - le ne

zîn — du - o —

zîn — du - o — Paș - ti -

zîn — du - o —

stri - că - ciu ni i lu - mii de
 stri - că - ciu ni i lu - mii de
 le ne stri - că - ciu - ni i lu - mii de
 Paș - ti - le lu - mii de

rall.

mîn - tu - i re.
 mîn - tu - i re.
 mîn - tu - i re.
 mîn - tu - i re.

CERCETATĂ-NE-A PRE NOI

cor mixt

Moderato arm. de Prof. MARIN VELEA

T. I Cer - ce - ta - tu - ne - a pre noi, pre noi de
 T. II Cer - ce - ta - tu - ne - a pre noi, pre noi de
 Bar. Cer - ce - ta - tu - ne - a pre noi, pre noi de
 Bas Cer - ce - ta - tu - ne - a pre noi, pre noi de

sus Mîn-tu - i - to - rul nos -

sus Mîn-tu - i - to - rul nos -

sus Mîn-tu - i - to - rul nos -

sus Mîn-tu - i - to - rul nos -

tru ră - să - ri - tul ră - să - ri - tu - ri -

tru ră - să - ri - tul ră - să - ri - tu - ri -

tru ră - să - ri - tul ră - să - ri - tu - ri -

tru ră - să - ri - tul ră - să - ri - tu - ri -

lor și cei din în - tu - ne - ric

lor și cei din în - tu - ne - ric

lor și cei din în - tu - ne - ric

lor și cei din în - tu - ne - ric

și din umbră am aflat

și din umbră am aflat

și din umbră am aflat

și din umbră am aflat

a de - văzărul că din Fe -

a de - văzărul că din Fe -

a de - văzărul că din Fe -

a de - văzărul că din Fe -

rall....

cioră s-a născut Domnul.

cioră s-a născut Domnul.

cioră s-a născut Domnul.

cioră s-a născut Domnul.

MULȚI ANI TRĂIASCĂ

cor mixt

Muzica de Prof. MARIN VELEA

Energico

S. *fz* Mulți ani tră-ias-că,

A. *f* Mulți ani

T. *fz* Mulți ani tră-ias-că, Mulți ani

B. *mf* Mulți ani tră-ias-că, Mulți ani

Mulți ani tră-ia-scă, mulți ani, Mulți ani

mulți ani în - tru mulți ani

mulți ani în - tru mulți ani

mulți ani, mulți ani

mulți ani în - tru mulți ani mulți ani mulți

mulți ani, mulți ani tră - ia scă, mulți ani tră -

mulți ani tră - ia scă, mulți ani tră -

mulți ani tră - ia scă.

ani tră - ia scă.

ia scă / Mulți ani tră ia / ia scă / Mulți ani tră - ia scă

mulți ani mulți ani / mulți ani mulți ani / Mulți ani tră - ia scă mulți / Mulți ani tră - ia scă mulți

, în - tru mulți ani / , în - tru mulți ani / ani, mulți ani, în - tru mulți ani / ani, mulți ani, în - tru mulți ani

TIPOGRAFIA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE ORTODOXĂ

BUCUREȘTI

41.630